

ELMA DURMIŠEVIĆ

Univerbacija
u bosanskom jeziku

BIBLIOTEKA BOSNISTIKA | MONOGRAFIJE

B

KNJIGA 26

ELMA DURMIŠEVIĆ

UNIVERBACIJA U BOSANSKOM JEZIKU

© Slavistički komitet i Elma Durmišević; prvo izdanje, 2023.

Sva prava pridržana. Nijedan dio ove publikacije ne smije se umnožavati na bilo koji način ili javno reproducirati bez prethodnog dopuštenja izdavača.

Izdavač

Slavistički komitet, Sarajevo
Filozofski fakultet u Sarajevu, F. Račkog 1, Sarajevo, BiH
tel. (+387) 33 253 170; e-mail info@slavistickikomitet.ba
www.slavistickikomitet.ba

Izdavački savjet Biblioteke *Bosnistika – Lingvistika*

Josip Baotić, Elma Durmišević, Senahid Halilović, Jagoda Jurić-Kappel, Mehmed Kardaš, Amela Ljevo-Ovčina, Emira Mešanović-Meša, Ivo Pranjković, Amela Šehović, Branko Tošović

Urednik
Mehmed Kardaš

Recenzenti
Senahid Halilović
Amela Šehović

ISBN 978-9958-648-31-1

CIP zapis dostupan u COBISS sistemu Nacionalne i univerzitetske biblioteke BiH pod ID brojem 56018950

Elma Durmišević

Univerbacija u bosanskom jeziku

Sarajevo, 2023.

B

KNJIGA 26

Objavljivanje ove knjige finansijski je podržalo
Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke.

Mojim roditeljima i sinu Bakiru

Ova je knjiga izmijenjena doktorska disertacija rađena pod mentorstvom prof. dr. Amele Šehović, a odbranjena 30. 7. 2020. na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu pred Komisijom: akademik Senahid Halilović (UNSA), prof. dr. Amela Šehović (UNSA) i prof. dr. Mirela Omerović (UNSA). Zahvaljujem mentorici na nesebičnoj podršci, kao i članovima Komisije na savjetima i sugestijama. Veliku zahvalnost upućujem recenzentima akademiku Senahidu Haliloviću i prof. dr. Ameli Šehović, kao i uredniku prof. dr. Mehmedu Kardašu na neprestanim ohrabrenjima i vječnom optimizmu.

Sadržaj

Predgovor	9
I. UVODNA PROMIŠLJANJA	11
Tvorba riječi i granična područja	11
Začeci univerbacije	20
Motiv i razlozi za proučavanje univerbacije	22
Korpus istraživanja: izvori i građa	25
Metode i tehnike rada	26
II. UNIVERBACIJA	29
Univerbacija kroz literaturu	29
Anketa: pitanje univerbacije i status univerba	36
Univerbacija u bosanskom jeziku	55
III. UNIVERBI	60
Imenički univerbi	60
Sufiks <i>-a</i> u procesu univerbacije	61
Univerbi koji se odnose na realije	62
Sufiks <i>-ac</i> u procesu univerbacije	70
Univerbi koji se odnose na osobe	71
Osobine pojedinaca koji obavljaju neku djelatnost, rad ili zanimanje	72
Djelatnost, rad ili zanimanje pojedinca	83
Univerbi koji se odnose na realije	97
Sufiks <i>-ač(a)</i> u procesu univerbacije	113
Univerbi koji se odnose na realije	113
Sufiks <i>-ać</i> u procesu univerbacije	116
Univerbi koji se odnose na osobe	117
Osobine pojedinca koji obavlja neku djelatnost, rad ili zanimanje	117

Univerbi koji se odnose na realije	118
Sufiks <i>-ad(a)</i> u procesu univerbacije.....	120
Sufiks <i>-(j)ak</i> u procesu univerbacije	123
Univerbi koji se odnose na osobe.....	123
Osobine pojedinca koji obavlja neku djelatnost, rad ili zanimanje	124
Djelatnost, rad ili zanimanje pojedinca	124
Univerbi koji se odnose na realije	132
Sufiks <i>-ak(a)</i> u procesu univerbacije.....	155
Sufiks <i>-aner</i> u procesu univerbacije	156
Sufiks <i>-ar</i> u procesu univerbacije	160
Sufiks <i>-ar(a)</i> u procesu univerbacije	162
Sufiks <i>-aš</i> u procesu univerbacije	164
Sufiks <i>-(j)av(a)</i> u procesu univerbacije.....	167
Sufiks <i>-ic(a)</i> u procesu univerbacije.....	168
Sufiks <i>-ić</i> u procesu univerbacije.....	174
Sufiks <i>-ij(a)</i> u procesu univerbacije.....	177
Sufiks <i>-ik</i> u procesu univerbacije.....	179
Sufiks <i>-in(a)</i> u procesu univerbacije	181
Sufiks <i>-iš</i> u procesu univerbacije	183
Sufiks <i>-k(a)</i> i <i>-k(e)</i> u procesu univerbacije	184
Sufiks <i>-k(o)</i> u procesu univerbacije	196
Sufiks <i>-luk</i> u procesu univerbacije.....	197
Sufiks <i>-uš(a)</i> u procesu univerbacije	198
 IV. ZAKLJUČAK	200
V. SAŽETAK	204
VI. SUMMARY.....	206
VII. PE3IOME	208
VIII. BIBLIOGRAFIJA.....	210
Izvori	210
Internetski izvori.....	211
Literatura.....	212
 IX. RJEČNIK UNIVERBA	219
X. IMENSKI INDEKS	227
XI. PREDMETNI INDEKS	230
O autorici	233

Predgovor

Knjiga koju držite u rukama rezultat je dugogodišnjeg promišljanja o jeziku te istraživanja, najprije, graničnih područja u tvorbi riječi. Promišljanje je često bilo neformalno, gotovo zaneseno i lepršavo, naizgled nenaučno, esejistički, naivno. Često zabilježeno na zgužvanom papiriću, olovkom koja jedva da piše – i to prije pametnih telefona i aplikacija gdje bih kasnije bilježila primjere koje bih čula u šetnji i spontanom razgovoru s prijateljima, s kolegama i kolegicama na poslu, sa studentima i studenticama na nastavi, na trčanju, u tramvaju, na koncertu, u pozorištu. Svijet koji me je okruživao bio mi je motivacija i neiscrpan izvor “materijala” potrebnog za oblikovanje. Izvori iz kojih sam crpila primjere i potvrde svojih promišljanja bili su različiti – pisani i usmeni, no najviše me je veselila živa riječ, spontani izraz i jezička kreativnost koju bih čula iznenada, zabilježila je i posmatrala kao okazionalizam, pa tražila njenu širu upotrebnu vrijednost, propitivala i ispitivala. Nerijetko sam i odustajala od te riječi i primjera, ali samo u tom trenutku – pohranjivala bih je u neke skrivene bilješke sa nadom da će nekad zatrebati i da će ispuniti svoju ulogu i svrhu u naučnom, lingvističkom svijetu.

No, kako to obično biva, dođe i taj formalni naučni trenutak kada se sva ta kreativna energija treba usmjeriti (možda i obuzdati) u jednom smjeru, naučnom pravcu koji mora biti potkrijepljen metodologijom i svim naučnim alatima koje savremena nauka, napose, lingvistika nudi.

Zahvaljujući mudrosti i znanju prof. dr. Amele Šehović, redovne profesorice Univerziteta u Sarajevu, kao i spremnosti i hrabrosti da uđe sa mnom u ovu neispričanu priču graničnih područja u tvorbi riječi, kada je bosnistika u pitanju, kao temu doktorske disertacije odabrale smo (da, zaista, mi smo odabrale) univerbaciju i univerbe u bosanskom jeziku. Bilo mi je dovoljno znati da je to gotovo neistražena problematika u slavistici, a pogotovo u bosnistici, pa da bez prevelikog razmišljanja prihvativim i temu i naslov (*Normativni i stilistički aspekti univerbacije u savremenom bosanskom jeziku*). Nedugo poslije toga, u organizaciji Slavističkog komiteta BiH i Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu, održala se Osamnaesta međunarodna naučna konferencija Komisije za tvorbu riječi Međunarodnog

komiteta slavista (Sarajevo, 4–7. 4. 2017), čija je tema bila *Univerbacija/Univerbizacija u slavenskim jezicima*. Predsjednica Organizacionog odbora *Konferencije* i najzaslužnija zašto je univerbacija okvirna i glavna tema *Konferencije* bila je prof. dr. Amela Šehović. *Konferencija* je okupila najznačajnije lingviste i slaviste koji su iz različitih uglova raspravljali o ovom tvorbenom postupku.

Nedugo nakon toga (2018) izašao je i *Zbornik* sa radovima o univerbaciji, koji su predstavljeni na *Konferenciji*, a meni su bili od neizmjerne pomoći u pisanju i promišljanju o univerbaciji.

Završni i najvažniji rad na doktorskoj disertaciji, formalne procedure i odbrana odvijali su se za vrijeme globalne pandemije koronavirusa. Odbrana doktorske disertacije javni je čin i njemu, pored Komisije i zapisničara, obično prisustvuju svi oni koje ova tema zanima iz naučnog, lingvističkog ugla, ali i svi oni koji ne moraju ništa znati o predmetu istraživanja i naučnoj oblasti disertacije, a zanimam ih *ja* jer sam im kćerka, sestra, mama, priateljica. Odbrani doktorske disertacije prisustvovali su samo ovi prvi spomenuti – Komisija i zapisničar.

Svima onima koji su samo duhom bili prisutni dok sam *branila* postulate graničnih područja u tvorbi riječi i trudila se postaviti univerbaciju na zasluženo mjesto u lingvistici predajem ovu knjigu na čitanje, jer ona jeste prerađena i izmijenjena doktorska disertacija. Ta doktorska disertacija prisrbila mi je nekoliko naučnih radova objavljenih u lingvističkim časopisima i zbornicima koji će se, također, naći u knjizi, u izmijenjenom obliku, kao natuknice ili reference.

Sve pogreške i propusti pripadaju meni jer *errare humanum est*. Za sve što je uspješno opisano i inspirativno za nova jezička traganja i istraživanja – zahvaljujem razgovorima sa kolegicama i kolegama Odsjeka za bosanski, hrvatski i srpski jezik Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu, komentarima i kritikama mentorice, Komisije i recenzentata. Za pueritivne univerbe zaslužna je kreativna jezička snaga mog sina koji me je neumorno uveseljavao i podržavao u pisanju ove knjige.

Na kraju, veliku zahvalnost dugujem Slavističkom komitetu BiH i Biblioteci *Bosnistika*, koji su vjerovali da će ova knjiga učvrstiti poziciju bosništike u slavističkom svijetu, kao i Federalnom ministarstvu obrazovanja i nauke, koje je finansiralo objavljivanje ove knjige.

Sarajevo, juni 2023.

Autorica

I. UVODNA PROMIŠLJANJA

Tvorba riječi i granična područja

Tema kojom ćemo se baviti u ovoj knjizi po svom karakteru je interdisciplinarna, ali ona ipak primarno pripada oblasti tvorbe riječi jer je univerbacija tvorbeni postupak *nastanka nove riječi* od postojeće dvočlane sintagme. Kako se u mnogim gramatikama, pa ni u monografijama posvećenim tvorbi riječi¹ još uvijek nije “pronašlo mjesto”² za univerbaciju, naš zadatak je da ukratko “predstavimo” tvorbu riječi kao lingvističku disciplinu i da ukažemo na potrebu intenzivnijeg uključivanja univerbacije u derivatološka istraživanja.

Na početku ćemo se osvrnuti na tvorbu riječi³ kao lingvističku disciplinu, čija je neovisnost i samostalnost nerijetko bila upitna te je bila u graničnom položaju prema drugim disciplinama (Mikić Čolić 2021: 53–54), pa je tako posmatrana u okviru morfologije ili leksikologije.⁴

Tvorba riječi, prema Babiću (2002: 23), predstavlja pojavu u jeziku gdje na osnovu postojećeg rječničkog blaga nastaju nove riječi. To je i jezička disciplina koja proučava načine, obrasce i tipove postanka novih riječi. Babić tvorbu riječi smatra jezičkom disciplinom koja pripada leksikologiji “i po tome zapravo ne bi išla u gramatiku” (2002: 23). Međutim, za Barić i dr. (2005: 285) tvorba riječi je dio gramatike koji proučava tvorbenu strukturu

¹ Mislimo na *Tvorbu riječi u hrvatskome književnome jeziku* (Babić 2002).

² Izuzetak je, ipak, Klajn (2003), koji je spominje u *Tvorbi reči u savremenom srpskom jeziku* (2003), ali ne u posebnom poglavljju.

³ Uobičajen naziv za lingvističku disciplinu, ali i postupak građenja novih riječi u bosanskom, crnogorskom i srpskom jeziku je *tvorba riječi*, dok u hrvatskom jeziku egzistira i termin *rječotvorje*, i to za lingvističku disciplinu, dok bi se termin *tvorba riječi* odnosio na postupak nastanka riječi u najširem kontekstu (v. Tafra – Košutar 2009). U slovenskom jeziku tvorba riječi je *bеседотворје*, u češkom *slovotvorba*, u poljskom *słowotwórstwo*.

⁴ Više o graničnom položaju tvorbe riječi među drugim disciplinama, pogotovo morfologije i leksikologije, te o različitim teorijskim okvirima o tvorbi riječi iz ugla Hansa Marchanda, Morrisa Hallea, Marka Aronoffa, zatim o generativnom, sintaksičkom, onomaziološkom, kognitivnom pristupu tvorbi riječi vidjeti u Mikić Čolić (2021: 53–87).

riječi koje već postoje u jeziku dajući pravila za tvorbu novih riječi. Na jednom mjestu i Babić se slaže s tom konstatacijom i tvrdi da “i tvorba riječi ide u gramatiku jer gramatika zapravo proučava jezične mehanizme, pogotovo kad i praktični razlozi traže da ona obuhvati i tvorbu riječi” (2002: 23–24). Dalje predlaže termin *leksička morfologija* za tvorbu riječi koja je “takvo slaganje morfema ili riječi kojim nastaje nova riječ, nova rječnička (leksemska) jedinica” (Ibid. 24).

Stevanović (1971: 235) govori o *građenju riječi*, a ne o tvorbi riječi. U *Enciklopedijskom leksikonu* (1972: 453) tvorba riječi je “stvaranje novih reči srastanjem dveju ili više reči u jednu, odn. srastanjem opšteg dela jednih reči sa opštim delom drugih ili sa nastavcima za tvorbu reči”. Nadalje, smatra se dijelom nauke o jeziku “koji proučava pravila tvorbe reči i procese stvaranja novih reči, predstavljajući deo morfologije” (Ibid.).

Temeljni tvorbeni načini su izvođenje (derivacija) i slaganje (kompozicija).⁵ U okviru izvođenja govorimo o sufiksalnoj i prefiksalnoj⁶ tvorbi riječi, u što uključujemo još prefiksalno-sufiksalu tvorbu, dok u okviru slaganja govorimo o čistom slaganju, srastanju, složeno-sufiksalnoj tvorbi, tvorbi složenih skraćenica, polusloženicama.

Tvorba riječi kao “samostalna” jezička disciplina *ne bježi* od toga da interdisciplinarno suraduje i sa morfolojijom, i sa leksikologijom, kao i etimologijom. Ona ima svoje temeljne termine i alate koji ovu disciplinu čine čvrstim i postojanim dijelom lingvistike. Tvorba riječi je sinhronijska disciplina i “promatra postanak riječi sa sinkronijskog gledišta” (Babić 2002: 25). Tako je najvažnije u tvorbi riječi postaviti i uspostaviti *tvorbenu vezu* između dvije riječi, i to na glasovnom i semantičkom nivou. U tvorbi uviđek polazimo od *osnovne riječi*, a riječ koja je tvorbom nastala zove se *tvorenica*. Tvorbena veza, prema Babiću (2002: 25–26), mora zadovoljiti tri uvjeta:

1. Tvorenica mora imati zajednički dio, leksički morfem ili osnovu, s riječju od koje je tvorena: *rad- u rad i radnik*;
2. Odnos osnove i tvorbenih morfema treba biti jasan;

⁵ Ovim tvorbenim načinima Bozděchová (2021: 26–27) dodaje i tvorbu skraćenica kao samostalan tvorbeni način, a ne dio slaganja.

⁶ Neki lingvisti smatraju prefiksalu tvorbu posebnom vrstom slaganja (up. Babić 1991). Mi smo se opredijelili za pristup gdje pod derivacijom smatramo sufiksalu, prefiksalu i prefiksalno-sufiksalu tvorbu. Tema našeg rada nisu svi tvorbeni načini, niti mjesto prefiksalne tvorbe u tvorbenom sistemu bosanskog jezika, tako da se time nećemo ni baviti detaljno.

3. Značenje tvorenice treba da se izravno izvodi iz značenja dijelova koji je tvore.

U tom kontekstu govorimo o *nemotiviranim*, *motiviranim* i *motivirajućim* riječima. *Nemotivirane* riječi su netvorbene, osnovne riječi; riječi čije značenje, ma kako i koliko da opisujemo, ne možemo dovesti u vezu sa njihovim glasovnim sastavom: *rad*, *crv*, *jesen*, *vjeverica*, *lubenica*. *Motivirane* su one tvorbene riječi koje glasovno i značenjski dovodimo u vezu sa drugom riječi u jeziku: *rad* : *radnik*; *jesen* : *jesenski*. *Motivirajuće* su one riječi koje *motiviraju*: *vjeverica*, iako *nemotivirana*, *motivirajuća* je za riječ koja nastaje od nje: *vjeveričiji*.

Osnovni tvorbeni načini su *derivacija* i *kompozicija*. *Sufiksalna tvorba* ili *sufiksacija* najčešći je tvorbeni način u bosanskom jeziku; nova riječ nastala dodavanjem sufiksa na osnovu riječi naziva se *derivat*, *izvedenica* ili *izvedena riječ*. *Prefiksalna tvorba* je takav tvorbeni način gdje se "tvorbeno značenje riječi izražava pomoću prefiksa" (Barić i dr. 2005: 295). *Prefiksalno-sufiksalna tvorba* je tvorbeni način gdje se značenje tvorenice istovremeno izražava i prefiksom i sufiksom. *Slaganje* je tvorbeni način gdje od dvije riječi nastaje jedna, a rezultat takve tvorbe je *složenica*. U tom kontekstu možemo govoriti o *nesufiksalnim složenicama*, tj. o *složeno-nesufiksalnoj tvorbi* ili čistom slaganju, i *sufiksalnim složenicama*, tj. o *složeno-sufiksalnoj tvorbi*. *Polusloženice* su nepotpune složenice. *Srastanje* je takav tvorbeni način gdje dvije riječi *srestaju* u jednu, a bitno je to "da su po morfološkoj strukturi istovjetne skupovima riječi na osnovi kojih su tvorene" (Barić i dr. 2002: 299). *Složene skraćenice (abbrevijature)* tvorene su na osnovu nekoliko riječi ujedinjavanjem njihovih dijelova.

Prethodni redovi posvećeni su, manje-više, onome što se ne dovodi u pitanje kad je tvorba riječi u pitanju. Ono što treba posebno istraživati jesu, prema Babiću (2002: 50–67), *granična područja*. Dalje slijedi niz tvorbenih postupaka koji se smatraju *graničnim područjima*.

Unutarnja tvorba tvorbeni je način kad se promjene dešavaju u samoj riječi, najčešće promjenom naglaska i dužine (Babić 2002: 51): *pèčenje* > *pečénje*: "Česta greška koju mnogi prave je **pečenje** piletine bez prethodnog mariniranja..."⁷ (<https://www.klix.ba/lifestyle/gastro/tajna-socnih-i-mekanih-pilecih-fileta-je-u-nacinu-pripreme/190122036>); "Ja znam ispeći jagnjeće ili teleće **pečenje** i nešto nabaciti na roštilj." (<https://forum.klix.ba/zene-pitaju-muskarce-procitati-prvi-post-t96790s24400.html>). Smatra se slabo plodnim

⁷ Primjeri iz korpusa navode se dosljedno, što znači da sve pravopisne i gramatičke greške ostaju nepromijenjene u citiranom tekstu.

tvorbenim načinom (Horvat – Ramadanović 2008: 135; Mihaljević – Ramadanović 2006: 2009).

Preobrazba (*mutacija, konverzija, transfiguracija*) postanak je nove riječi prijelazom iz jedne vrste riječi u drugu bez dodavanja posebnih tvorbenih elemenata. Preobrazba dobija ime prema vrsti riječi u koju se osnovna riječ preobražava (Jahić – Halilović – Palić 2000: 308). Tako možemo govoriti o sljedećim tipovima preobrazbe:

- *poimeničenje (supstantivizacija)*: “Tri razreda **srednje** i nijedna kvalifikacija za šefa preuzeća... Mladi je Toni završio **srednju školu** za instalera grijanja i klimatizacije.” (<https://www.klix.ba/vijesti/regija/nepotizam-u-makarskoj-tri-razreda-srednje-i-nijedna-kvalifikacija-za-sefa-preduzeca/190501086>);
- *popridjevljenje (adjektivizacija)*: “Idea **nije napuštena...**” (<https://www.klix.ba/biznis/ideja-nije-napustena-prva-transverzala-prolazi-izmedju-zemaljskog-i-historijskog-muzeja/190927087>); “**Napuštena** djeca Mongolije...” (<https://www.klix.ba/lifestyle/putovanja/napustena-djeca-mongolije-iza-prividne-grubosti-kucaju-mala-topladnjecija-srca/150920045>);
- *popriloženje (adverbijalizacija)*: “Britanska fotografkinja Sharon Johnstone, inspirisana **jutrom** i jutarnjom rosom...” (<https://www.klix.ba/magazin/zanimljivosti/nevjerovatne-fotografije-cvijeca-i-kapljica-vode/120406112>); “Nerminova majka se godinama **jutrom** budi...” (<https://www.klix.ba/vijesti/bih/ubili-su-sve-u-nama-pricajedne-majke-ogolila-je-i-drustvo-i-drzavu/211123018>);
- *povezničenje (konjunkcionalizacija)*: “**Kako** ćete doći do odredišta?” (razg.); “Šest savjeta **kako** uštedjeti novac” (<https://www.klix.ba/biznis/smart-cash/sest-savjeta-kako-ustedjeti-dovoljno-novca-zadmor/190415017>);
- *poprijeđloženje (prepozicionalizacija)*: “Biraj **mjesto** i vrijeme” (<https://www.klix.ba/sport/borilacki-sportovi/damir-beljo-izazvao-edina-puhala-evropski-prvak-odgovorio-biraj-mjesto-i-vrijeme/190919048>); “Možeš ti **mjesto** mene.” (razg.).

Tafra (1998: 577) ovaj tvorbeni način naziva i *nultom derivacijom*, a Vulić (2005: 213) naglašava kako se u preobrazbi značenjske promjene dešavaju u okviru istoga sadržaja, bez obzira na to što se mijenja vrsta riječi.

Prijenos značenja ili semantička tvorba nije tipični tvorbeni način. Radi se o tome da se “značenje dosadašnje riječi proširi na nov pojam po nekoj sličnosti” (Babić 2002: 53). Obično se u gramatikama navode riječi koje su

proširile svoja značenja: *aho*, *grlo*, *glava*, *jezik*, *koljeno* i sl.⁸ Neki od primjera koji su proširili⁹ svoja značenja jesu sljedeći:

- *aho*: "Turska kroz iglene **uši** na Euru..." (<https://www.klix.ba/sport/nogomet/turska-kroz-iglene-usi-na-euru-holandija-ostala-bez-plasmana/151013161>);
- *grlo*: "Ako boca ima široko **grlo** u nju stavite buket..." (<https://www.oslobodjenje.ba/o2/zivot/uradi-sam/od-starih-boca-napravite-ukrase>);
- *glava*: "Mještani mnogih naselja u gornjovakufskoj općini podižu s njiva posljednje **glavice** kupusa..." (<https://www.klix.ba/biznis/pri-vreda/prodavaci-kupusa-u-gornjovrbaskoj-regiji-zadovoljni-ovogo-disnjom-sezonom/171026046>);
- *jezik*: "Nalazi se na 'jeziku' patike i ispod njega imaju obično brojevi..." (<https://forum.klix.ba/kako-znati-da-li-su-originila-nike-patike-t110418.html>);
- *ključ*: "Nacionalni **ključ** ne garantuje kvalitet, a da li postoji?" (<https://www.klix.ba/magazin/muzika/nacionalni-kljuc-ne-garantuje-kvalitet-a-da-li-postoji/101202033>).

Muhvić-Dimanovski (2005: 102–103) navodi i vrlo detaljno opisuje primjere semantičke tvorbe leksema *krtica* i *miš*, te specifične nijanse značenja u leksemi *rukopis*. Najpodložnije značenjskim promjenama jesu riječi povezane sa svakodnevnim životom, kulturom te riječi s visokom frekventnošću. Bez obzira na razloge semantičke promjene, može se utvrditi da značenje i stilski učinak riječi nisu nepromjenjivi te da se promjene događaju neprestano (Kuna – Mikić Čolić 2007: 83).

Visečlani nazivi podrazumijevaju nastanak novih pojnova "vezom do sadašnjih riječi" (Babić 2002: 53): *crni sljez*, *kiselo mlijeko*, *divlji kesten* i sl.: "Da **fiksni telefoni** sve snažnije odlaze u historiju, pokazuje i podatak..." (<https://avaz.ba/vijesti/bih/476386/fiksni-ubrzano-idu-u-zaborav-mobitela-vise-ali-se-impulsi-manje-trose>). Detaljnom analizom i proučavanjem dolazi se do zaključka da ovakvi nazivi nastaju "samo iz razloga što već postoji njihov antonimski parnjak" (Muhvić-Dimanovski 2005: 107). Tako Muhvić-Dimanovski (Ibid.) upravo i spominje *fiksnu telefoniju* – termin koji, do pojave *mobilnih telefona*, nije bio u upotrebi. Također, *first minute* nastaje kao "balans" sveprisutnom terminu *last minute*, kao i *slow food : fast food*.

⁸ O tome vidjeti više u Babić (2002: 53).

⁹ Navodimo samo prenesena značenja.

Jezično stvaranje jeste netvorbeni postupak kada neko izmisli novu riječ bez veze sa dosadašnjim riječima, pa se tako navodi primjer "zamzaga" (Babić 2002: 53). Mi navodimo primjer iz vlastitog iskustva: četverogodišnji dječak svaki put kada završi "čitanje" neke priče ili pjevanje pjesmice izgovara *akte behor*. Pretpostavljamo da bi to trebalo značiti *kraj* ili *nema više, gotovo*. Nakon što bi priču ispričao ili "procitao", pjesmicu otpjevao, svaki put, bez izuzetka bi rekao: *akte behor*.

Potencijalne riječi jesu, zapravo, riječi koje nisu ostvarene u jezičkoj praksi, ali bi prema tvorbenim obrascima mogle nastati: *bistritelj*, *žmiritelj* i sl. (Babić 2002: 54). Opet navodimo primjer sada petogodišnjeg dječaka koji je riječima *otkaz* : *otkazati* pridružio novu riječ, prema identičnom tvorbenom modelu: *zakaz* : *zakazati*.

Individualna tvorba podrazumijeva nastanak nove riječi, ali "na način za koji u jeziku nije postojao tvorbeni uzorak" (Babić 2002: 54). Bez obzira na to koliko će novih riječi tog tipa nastati, sve dok ih koristi jedan čovjek, smatraju se *individualnom tvorbom*. Možemo opet navesti primjer dječijeg jezika i stvaranja novih riječi u najranijoj dobi.¹⁰

Terminološka tvorba bliska je individualnoj i to je "tvorba za terminološke potrebe pojedinih struka koja nije u skladu sa sustavom općega jezika" (Babić 2002: 55). Primjer je sumporna kiselina : *sumporasta* kiselina (sufiks *-ast* označava spojeve s manjom valentnošću): "po zidovima kotla stvaraju se velike količine katrana, koji u dodiru sa kondenzom (vodom) iz drva i uglja stvara sumpornu ili **sumporastu** kiselinu." (<https://forum.klix.ba/uporedne-cijene-energenata-p8394012.html>). Ovim tvorbenim načinom nije se bavio veliki broj lingvista uopće, ne smatrajući terminološku tvorbu nekim zasebnim tvorbenim načinom. S tim se ne slažu Mihaljević – Ramadanović koje napominju da "terminološka tvorba jest tvorba, ali za razliku od tvorbe u općemu jeziku rezultati su te tvorbe nazivi, a ne riječi općega jezika" (2006: 194).

Mješovite tvorenice podrazumijevaju riječi tvorenice sastavljene od dijelova koji pripadaju različitim jezicima. Postoje razne kombinacije: domaća osnova i strani sufiks i obrnuto, domaći prefiks i strana osnova i obrnuto, kao i složenice koje, također, mogu biti tvorene od jedne domaće i druge strane riječi i obrnuto (up. Babić 2002: 62–66, Šehović 2019). O tome je u kontekstu neologizama pisala i Muhvić-Dimanovski (2005).

¹⁰ O tome vidjeti više na <https://repozitorij.ufzg.unizg.hr/islandora/object/ufzg%3A218/datastream/PDF/view> (stranica posjećena 8. 10. 2019).

Prevedenice, također, pripadaju načinima bliskim tvorbi, iako Babić (2002: 63) tvrdi da one nisu tvorbeni već normativni problem. To su riječi nastale po uzoru na strane riječi; preuzeto je strano značenje, ali su strane jedinice zamijenjene domaćim: *demimonde: polusvijet* (*Ibid.* 67), *skyscraper: neboder, film noir: crni film* i sl.

Nastanak nove riječi *prevodenjem* ili *kalkiranjem* veoma je zanimljiv tvorbeni i stilistički postupak u jeziku. Ovoj je problematici M. Turk posvetila veliku pažnju (Turk 1993, 2003). Kako se s razvojem nauke i tehnike mijenjaju i određene društvene pojave, tako "nastaju novi pojmovi za koje jezik mora naći adekvatan izraz" (Turk 1993: 39). Najčešće se prevode strane riječi, a rezultat tog prevodenja su *prevedenice* ili *kalkovi*. U kontekstu ovog rada, *kalkiranje* kao tvorbeni proces nam je zanimljiv jer su pojmovi koji se prevode i koji prevodenjem postaju *kalkovi*, uglavnom, dvočlani izrazi, koji potencijalno u jeziku mogu postati univerbi (*yellow press: žuta štampa > žutak*). Naravno, u jeziku primatelju, *prevedenice/kalkovi* ostvaruju se i kao složenice (*neboder*), dvočlani izrazi (*medeni mjesec*), izvedenice (*radionica*) i sl.

Što se češće neki kalk koristi, on će postajati razumljiviji (Turk 2003: 15); to je neki opći zaključak kada je razumijevanje kalkova u pitanju. Oni su više značni i kontekstualno uvjetovani. To možemo objasniti na primjeru kalka *virus*, koji može označavati uzročnika zarazne bolesti, ali i termin koji označava uzročnika koji ruši i uništava kompjuterske datoteke. Čak i ako se u razgovornom stilu izrekne rečenica: "Imam virus!", značenje može biti dvojako: "Ja sam bolesna." i "Virus je u kompjuteru." Tek će se daljinjom konverzacijom saznati o čemu se radi.

Razlog zašto smo kalkiranju posvetili više pažnje nego ostalim načinima bliskim tvorbi leži u tome što su oni po svojim karakteristikama bliski univerbima: više značnost, kontekstualnost, metaforičnost. Činjenica da je univerb, pronađen u korpusu razgovornog i novinarsko-publicističkog stila, direktno nastao od kalka (*žutak < žuta štampa*), razlog su da kalkove nešto detaljnije analiziramo.

Kalkovi van konteksta i ne moraju biti afektivni i stilski izražajni, ali u samom tekstu postaju stilski markirani jer se u tekstovima naizmjenično pojavljuju uz riječ sličnog značenja,¹¹ npr. *marihuana – trava*: "Halo, ba, **marihuana** nije opijat čak i kad se puši!!! Jesi li pušio **travu** ikad?" (<https://forum.klix.ba/marihuana-kanabis-ili-ti-trava-p9072479.html>). Dalje se navode

¹¹ Identično se dešava i sa univerbima: dvočlana sintagma i univerb izmjenjuju se u tekstu radi izbjegavanja monotonije.

obilježeni kalkovi koji iz naučnog stila, gdje su neutralne vrijednosti, obično u novinarskom ili razgovornom postaju stilski obilježeni: "Naučnici pronašli supermasivnu **crnu rupu** u centru novootkrivene galaksije" (<https://www.klix.ba/scitech/nauka/naucnici-pronasli-supermasivnu-crnu-rupu-u-centru-novootkrivene-galaksije/151004044>); "**Crna rupa** Evrope zvana Bosna i Hercegovina" (<https://forum.klix.ba/crna-rupa-evrope-zvana-bosna-i-hercegovina-p9208837.html>).

Iz svega naprijed navedenog o kalkovima možemo zaključiti da *kalkiranje*, kao i *univerbacija*, treba dobiti značajnije mjesto u tvorbenim priručnicima jer su prava riznica blaga za jezička istraživanja.

O kalkovima koji su i neologizmi Babić (2002) nije pisao u svojoj *Tvorbi riječi u hrvatskom književnome jeziku*, ali nam se ova pojava čini izuzetno važnom u tvorbi riječi. Tako *neologiju*¹² svrstavamo u tvorbu riječi, iako se o neologizmima može pročitati u radovima posvećenim leksikologiji, purizmu, standardizaciji. Problematikom neologizama bavila se Muhvić-Dimanovski (2005) u knjizi *Neologizmi: problemi teorije i primjene*, gdje definira neologizme kao novotvorene, ne još uvijek potpuno prihvачene riječi koje u jeziku nastaju zbog više razloga: pojave novih pojnova kojima je potrebno ime, zbog ekspresivizacije, iz stilističkih razloga, pragmatičkih razloga, historijskih i političkih (Muhvić-Dimanovski 2005: 4). Mikić Čolić (2021) u svojoj knjizi *Neologizmi u hrvatskome jeziku* naglašava kako se sve promjene u vanlingvističkoj stvarnosti oslikavaju u jeziku, pa tako i nastaju neologizmi.

Tvorbeni način kojem ćemo se detaljnije posvetiti, a sličan je univerbaciji, jer su mu polazna tačka dvije punoznačne lekseme (kod univerbacije je to uvijek dvočlana sintagma), jeste *slivanje* (Bugarski 2006: 189), *stapanje* (Marković – Klindić – Borković 2016) ili *kontaminacija* (Kašić 1987: 74; Otašević – Sikimić 1992: 71; Otašević 2008: 83–85). To je takav tvorbeni postupak koji podrazumijeva nastanak nove riječi od krnjih dijelova dviju riječi, "ali i spajanjem dviju cjelovitih riječi, uz istovremeno preklapanje elemenata tih dviju riječi, što ukazuje na širenje ovog tvorbenog načina u savremenom jeziku" (Šehović – Durmišević 2022: 43). Bugarski (2013: 17) ovaj proces naziva i sociolingvistički motiviranim procesom tvorbe riječi, naglašavajući početni utjecaj engleskih uzora, ali i domaća jezička sredstva (Bugarski 2014: 229). Ovaj tvorbeni način je u podređenom položaju, kako primjećuju Šehović – Durmišević (2022: 43), jer njegovi

¹² Termin preuzet od V. Muhvić-Dimanovski (2005: 2). O novim riječima u kontekstu neologije vidjeti i Otašević 1999, 2000. i 2019.

rezultati – *slivenice*, *stopljenice* ili *blende* – najčešće nisu dio standardnog jezika. Slivenice su uglavnom okazionalizmi¹³, a odlikuju se enigmatičnošću, dvosmislenošću, sarkastičnošću, kao i kritičkim potencijalom. Iako se smatraju jezikom mladih, ipak su više izraz angažiranih i kreativnih pojedinaca (Bagić 2015). Kreativnost u tvorbi slivenica prepoznaje i Matijašević (2019a, 2019b). Slivenicama se oslikava društvena stvarnost i rijetko prođe neki društveni (politički, sportski, muzički) događaj koji ne bude opisan slivenicom: “**Vladolf Putler** je pred kapitulacijom” (<https://depo.ba/clanak/228229/poznat-termin-pocetka-pregovora-ovo-je-sastavruske-delegacije>) ili “**Ibrakadabra**’ na djelu u Firenci: Eh, da je ušla ova majstorija...” (<https://www.dnevnik.ba/dogadaji/video-ibrakadabra-na-djelu-ufirenci-eh-da-je-usla-ova-majstorija>). Primjer slivenice (*Vladolf Putler*) gdje su iskorištena vlastita imena (političara, državnika) direktno pokazuje kako su vlastita imena pogodna za “polemičke intervencije” (Bagić 2015). Jasno vidimo da je *slivanje* takav tvorbeni način koji odlikuje jezička ekonomija, ali i jezička kreativnost govornika te visok stepen stilske markiranosti i ekspresivnosti. Neke se od njih odlikuju i internacionalnošću (*smog*, *motel*) (Bugarski 2019: 23).

Kao i gotovo svaki tvorbeni način koji spada u granična područja, i kod ovog mogu postojati dileme i upitnost granice između slijanja, univerbacije i sl. Tako navodimo primjer *zimoća* u razgovornom jeziku: “Kakva je **zimoca** ovih dana i pingvini su poceli u nesvjest padati.” (<https://bosanski-forum.com/search.php?keywords=zimoca&sid=620cbe5dc5475506f2fcde4157b360e0>). Prema Vukajliji, *zimoća* znači sljedeće: “Hladnoća i zima ujedinjeni u krajnje zajebani atmosferski uticaj, koji momentalno prouzrokuje opaki frost demidž. Nehumane temperaturne okolnosti, hladnije od Kecmana u prelomnim momentima i kao takve doprinose instant smrzanju dupeta i pri samom pogledu kroz prozor. Sjajan razlog za odbijanje bilo kakvih vanjskih aktivnosti, pod parolom da napolju i pingvini padaju u nesvest.” (<https://vukajlja.com/zimoca>, pristup 15. 5. 2023). Prema ovom tumačenju, *zimoća* jeste slivenica nastala od dviju leksema *zima* i *hladnoća*, i to tako što je došlo do spajanja inicijalnog dijela prve riječi (*zim-*) s finalnim dijelom druge riječi (*-oća*). Međutim, uzmemli u obzir frekventnost imenica nastalih sufiksom *-oća* (*čistoća*, *čvrstoća*, *hladnoća*, *masnoća*, *mirnoća*, *ružnoća* itd.), iako se sufiks ne smatra plodnim (Babić 2002: 355), leksemu *zimoća* možemo analizirati i kao primjer *individualne tvorbe* ili *potencijalnih riječi*.

¹³ Vidjeti više u Otašević 2019.

Iako smo maloprije uočili da su slivenice uglavnom okazionalizmi, moramo istaći da su slivenice koje su nastale u jednom specifičnom razdoblju, a to je pandemijsko doba koronavirusa, ipak imale nešto frekventniju upotrebu u jeziku (Mihaljević 2022: 75–90), posebno u novinarsko-publicističkom i razgovornom stilu.¹⁴

Iz svega ranije rečenog uočljivo je da je tvorba riječi jezička disciplina otvorenoga koda i da je sasvim logično i očekivano da *univerbacija*, ali i svi drugi tvorbeni načini koji se smatraju *graničnim područjima* i formalno i suštinski budu njen sastavni dio. Tu, prije svega, mislimo na to da *univerbacija* zaslužuje posebno mjesto u udžbenicima i gramatikama, a ne da se o njoj istražuje “između redova”, posredno u radovima posvećenim nekim drugim lingvističkim pojavama. Nove riječi svakodnevno nastaju, pa svjedočimo jednoj vrsti *neologiske eksplozije* (Otašević 2008: 12). Sve te riječi neće biti zapisane u rječnicima, neke će trajati samo onoliko koliko traje svijest o događaju ili realiji koju opisuju, no činjenica je da prikupljanje i bavljenje novim riječima ima ne samo lingvistički već i kulturno-istorijski značaj.

Začeci univerbacije

Univerbacija kao tvorbeni način donedavno nije bila predmet istraživanja u okviru bosnistike, kroatistike, montenegristske i srivistike. Teme iz tvorbe riječi bile su rezervirane za tradicionalne tvorbene načine, najčešće sufiksnu i prefiksnu tvorbu. Rad M. Ančić-Obradović (1968/1969) “Izvedene imenice i uključivanje značenja ili semantička kondenzacija” možemo smatrati pionirskim¹⁵ u ovoj oblasti u južnoslavenskoj slavistici, iako je rad kontrastivne prirode: analiziraju se pojave semantičke kondenzacije u ruskom i srpskohrvatskom jeziku. Tako proces nastanka izvedenice od sintagme Ančić-Obradović, pozivajući se na Isačenko, naziva *semantičkom kondenzacijom kompleksnih naziva*, što je, prema Isačenko, “tendencija ka univerbaciji, ka kondenzaciji semantičkog sadržaja u jednoj riječi” (Isačenko 1958: 340, prema Ančić-Obradović 1968/1969: 251). Rečenice koje Ančić-Obradović analizira, a koje sadrže primjere uključivanja odredbene

¹⁴ U martu 2020. objavljen je *Pojmovnik koronavirusa* (<https://jezik.hr/koronavirus/>) (stranica posjećena 15. 5. 2023) u kojem su, između ostalog, zabilježene i slivenice u vezi sa pandemijom koronavirusa u kontekstu hrvatskog jezika.

¹⁵ U okvirima slavistike o univerbaciji kao tvorbenom postupku prerastanja višečlanih naziva u jednu riječ, započeo je govoriti A. Isačenko, i to tridesetih godina 20. vijeka (Stramljić Breznik 2018a: 35).

riječi u leksici, iz ruskog su jezika, no mogu se primijeniti i na srpskohrvatski jezik¹⁶: "Dječak ima *temperaturu*.", "Ona zaista ima *ukusa*." i sl. U prvom primjeru podrazumijeva se *visoka temperatura*, a u drugom *dobr, prefinjen ukus*. Primjeri uključivanja upravne riječi u leksici su: "Kamo ćeš na *godišnji*?", "Živim u *Lenjingradu*?" i sl. U prvom primjeru nedostaje upravni član *odmor*, a u drugom *grad*¹⁷ (Ančić-Obradović 1968/1969: 242).

Kako to obično i biva, kada se neka jezička pojava počne istraživati, nude se različite definicije i različiti pristupi istraživanju, no svi se uglavnom slažu s tim da u procesu univerbacije od dvije riječi, tačnije od dvočlano sintagme, nastaje jedna riječ.

U literaturi se susreću dva naporedna naziva: *univerbacija* i *univerbizacija*, te takvi termini funkcioniraju u literaturi na slavenskim (i neslavenskim) jezicima¹⁸, s izuzetkom slovenskog jezika, koji uz ovaj internacionalni termin koristi i prevedenicu koja veoma dobro funkcionira u sistemu slovenskog jezika, a to je *poenobesedenje* (Stramljič Breznik 2018a: 436), dok je rezultat *poenobesedenja*, tj. univerbacije – *poenobesedenk (univerb)* (Stramljič Breznik 2018b: 376). No, prije nego je termin *univerbacija/univerbizacija* postao prilično stabilan, nastanak jedne riječi od spoja riječi istog značenja imao je različite nazive, i to *unveralizacija, kondenzacija, semantička kondenzacija, brahilogizacija, sufiksalna supstantivizacija* (Otašević 1997: 52).

Istraživanje o univerbaciji¹⁹ u bosanskom jeziku započela je A. Šehović, i to pišući o razgovornom bosanskom jeziku (2009: 153–159). U radu "Univerbacija u bosanskom jeziku" (2012: 407–417) na korpusu časopisa, magazina i internetskih portala piše o univerbaciji u užem smislu, dok u radu "Problematika glagolskih univerba u bosanskom jeziku (Koliko je zaista neupitno njihovo postojanje?)" (2018: 455–467) istražuje opravdanost proučavanja glagolskih univerba, kojih i nema. A. Ljevo-Ovčina (2021:

¹⁶ Rad koji citiramo kontrastivnog je karaktera, dakle, analizira se ruski i srpskohrvatski jezik. Naravno, iz današnje perspektive riječ je o bosanskom, crnogorskom, hrvatskom i srpskom jeziku.

¹⁷ Ančić-Obradović ne slaže se oko uključivanja upravne riječi *grad* u spomenutom primjeru. Mi dijelimo mišljenje s njom, iako su nam upitna i sva navedena uključivanja. Kontekst, uz jezičku intuiciju govornika, čini ove rečenice/iskaze shvatljivim i razumljivim.

¹⁸ Bjeloruski: *універб(із)ація*, bugarski: *универб(из)ация*, češki: *univerbizace*, engleski: *univerbation*, francuski: *l'univerbation*, italijanski: *univerbazione*, makedonski: *универбизација*, poljski: *uniwerbizacja*, ruski: *универбация*, slovački: *univerbizácia*, ukrajinski: *універбація*.

¹⁹ Naslov knjige je *univerbacija*, tako da smo se mi odlučili za taj termin, iako termin *univerbizacija* smatramo potpuno sinonimnim.

218–220), proučavajući jezik bosanskohercegovačke i ruske štampe te govoreći o tendenciji ka jezičkoj ekonomiji, spominje upravo univerbaciju kao tvorbeni postupak kojim se postiže jezička ekonomičnost, ali i stilska izražajnost.

Najbolji i naučno najrelevantniji pregled stanja univerbacije u slavenskim jezicima dat je u zborniku radova sa Osamnaeste međunarodne naučne konferencije Komisije za tvorbu riječi Međunarodnog komiteta slavista (Sarajevo, 4.–7. 4. 2017), čija je tema bila *Univerbacija/Univerbizacija u slavenskim jezicima*.²⁰

Radovi Durmišević-Cernica (2021) „O nekim više značnim univerbima u bosanskom jeziku“ i Durmišević (2022) „Univerbi sa značenjem odjeće i obuće u bosanskom jeziku“, kao što smo rekli u Predgovoru, proistekli su iz doktorske disertacije, a oni se detaljno bave kontekstualnošću i više značnošću kao važnim odlikama univerba, odnosno proučavaju specifične jedinice određenog semantičkog polja (odjeća i obuća), kad su univerbi u pitanju.

Motiv i razlozi za proučavanje univerbacije

Iz svega dosad napisanog mogu se donekle i pretpostaviti razlozi odabira teme istraživanja i monografije. No, krenimo ispočetka. Tokom našeg diplomskog i postdiplomskog studija univerbacija nije bila tema nijednog kolegija. Došavši do nekoliko radova koji su u svom naslovu imali termin univerbacija, neke su nam stvari bile jasnije, barem ono temeljno: obično se dvočlani naziv preobražava u jednu riječ. Ali i dalje je veliki broj upitnika iznad glave, a najveći je bilo pitanje: Gdje je granica između nove riječi nastale univerbacijom i nove riječi nastale sufiksalmom tvorbom? Drugim riječima, da li je *starac* (*star čovjek/muškarac*) univerb ili sufiksalna izvedenica? Namjerno uzimamo za primjer leksemu *starac*, koja bi u gramatikama bila idealan primjer za sufiksalu tvorbu imenica, izvedena sufiksom *-ac*, i to imenica za muške osobe: nosilac osobine. Prema tom modelu, nastala je i imenica *pijanac* (*pijan muškarac*) i sl. Oba primjera mogla bi biti i univerbi, i to nastali univerbacijom u užem smislu riječi, gdje se kongruentna dvočlana sintagma preobražava sufiksalmom tvorbom u jednu jedinicu, ako primjer *starac* analiziramo preko dvočlane sintagme *star čovjek*. Dvojba itekako postoji.

²⁰ Zbornik je moguće preuzeti sa internetske stranice: <http://www.slavistickikomitet.ba/Univerbacija/Univerbizacija u slavenskim jezicima.pdf> (stranica posjećena 12. 7. 2019).

Ako je posmatramo kao izraz *onaj koji je star ili muška osoba starije dobi*, onda nema uvjeta za univerbaciju (barem onu kako ćemo je mi posmatrati i definirati: u užem smislu) i primjer *starac* tretiramo kao izvedenicu nastalu sufiksalmom tvorbom. Upravo zbog toga proveli smo kraću anketu gdje smo od ispitanika različite dobi, spola i obrazovanja tražili da nam definiraju leksemu *starac*. Jedina dilema kod ispitanika bila je da li je to *star čovjek* ili *star muškarac*,²¹ tako da se našim problemima još uvijek ne nazire kraj.

Jedno od osnovnih obilježja univerba jeste da su stilski markirani, ekspresivni te da pripadaju razgovornom stilu ili specifičnom jeziku struke. Primjer *starac*, u odnosu na *star čovjek/muškarac*, niti je ekspresivan niti pripada isključivo razgovornom stilu niti jeziku struke iako zadovoljava formalne kriterije univerbacije (svođenje dvočlane sintagme na jednu riječ sufiksalmom tvorbom).

Jezička ekonomija također je obilježje univerba, odnosno motiv za nastanak univerba leži upravo u jezičkoj ekonomiji. U primjeru lekseme *starac* taj uvjet je ispunjen.

S obzirom na to da u samom definiranju univerba vrijedi pravilo konjunkcije: i jezička ekspressivnost i jezička ekonomija, onda je *starac* primjer sufiksalne tvorbe. Babanov univerbom ne smatra ekvivalentne "sa zajedničkom motivacionom osnovom ali neizdiferenciranim ekspressivno-stilskim komponentama značenja" (Babanov 1994: 131–132, prema Ristić 2004: 189). Osnovni princip univerbacije kod Babanova, dakle, jeste princip ali i motiv ekspressivnosti. Tako bismo i problem sa našim primjerom lekseme *starac* mogli riješiti na jednostavan način: postoji jezička ekonomičnost, ali ne i ekspressivnost, pa to onda nije univerb, već sufiksalna izvedenica.

Ovim još uvijek ništa nije riješeno niti nam je potpuno jasno, jer bi prema ovakovom tumačenju univerbacija bila isključivo vezana za žargonizaciju, a tu tezu ne zastupamo, o čemu, zapravo, svjedoči sam istraživački rad o univerbaciji gdje smo željeli pokazati i objasniti status *univerba* (novo-tvorene riječi u procesu univerbacije) u standardnom jeziku kroz različite

²¹ U bosanskom jeziku često se riječi *čovjek* i *muškarac* izjednačavaju u korist muškarca, tj. osobe muškog spola (vidjeti značenje u Halilović – Palić – Šehović 2010: 143). Zato i nastaju dvosmislene jezičke konstrukcije poput "ljudi i žene", "ljudi, žene i djeca" i sl., pa na osnovu toga imamo i naslove knjiga, naučnih radova i novinskih članaka kao odgovore na te konstrukcije: "Jesu li žene ljudi?" (<https://www.24sata.hr/fun/jesu-li-ze-ne-ljudi-jedan-od-najcudnijih-naslova-51072>, stranica posjećena 30. 9. 2019), "Srednjovjekovna ljestvica bića: andeli i ljudi, žene i životinje" (Husić 2017: 37–49) (<https://hrcak.srce.hr/191599>, stranica posjećena 30. 9. 2019).

funkcionalne stilove i kroz normativne priručnike, odnosno rječnike standardnog jezika.

U radu S. Nenezić "Sintagma i tvorba riječi" (2018: 290–299) precizira se razlika između sufiksalne izvedenice i univerba, gdje se naglašava da dvočlane sintagme čiji je upravni član neki opći pojam, kao što je *lice* uopće, *osoba*, *čovjek* (*dosadnjaković* < *dosadan čovjek*, *perverznjak* < *perverzan čovjek*, *žgoljavac* < *žgoljava osoba*), uopće nisu univerbi već obične izvedenice.²² Zahvaljujući ovako postavljenim odnosima između sufiksalne izvedenice i univerba, mogli smo utvrditi čvrste kriterije i granice kad je u pitanju univerbacija.

U gramatikama i priručnicima iz tvorbe riječi prethodni su primjeri (*starac*, *pijanac*) svakako okarakterizirani kao sufiksalne izvedenice. Ono što primjećujemo jeste da frekventna upotreba određene lekseme dovodi do njene neutralizacije. Tako i u slučaju univerbacije: uobičajeno je da je dvočlana sintagma neutralna, a izvedeni pojam – univerb jezički ekspresivan i stilski markiran. Međutim, česta upotreba univerba može dovesti do toga da dvočlana jezička struktura bude ekspresivnija.

Dakle, kroz ovaj naizgled jednostavan primjer pokazali smo pred kavim se izazovima nalazimo. Da li ćemo se vrtjeti ukrug bez konačnog rješenja i čvrstog stava o tome da li je nešto univerb ili sufiksalna izvedenica?

Sljedeći razlog odabira univerbacije kao temeljnog problema u istraživačkom radu pragmatičke je naravi. Činjenica da su prije našeg istraživanja o univerbaciji u okviru doktorskog studija postojala samo tri rada A. Šehović, od kojih se dva direktno tiču univerbacije, jasan je pokazatelj da bosničici nedostaje još lingvističkih mišljenja, oprečnih stavova i (ne)slaganja kada je riječ o ovoj problematici. U prilog našem izboru teme govori i činjenica da ni u srpskoj i hrvatskoj nema dostatan broj radova posvećenih univerbaciji, ali ipak je taj broj dovoljan da se uporede zaključci i istraživanja.

I konačno, potreban je i drugačiji i inovativniji pristup u pisanju priručnika koji su osnova svakog standardnog jezika, pa tako i bosanskog: pravopis, gramatika i rječnik. *Rječnik bosanskoga jezika* (Halilović – Palić

²² Stramljić Breznik (2018b: 378) ipak takve primjere (*agresivec*, *biseksualec*, *depresivec...*) smatra univerbima. Mikić Čolić (2021: 128) u kontekstu neologizama, također, primjere kao što su: *depresivac*, *agresivac*, *štedljivac* analizira kao univerbe. Doduše, ona kaže da ih se "može smatrati univerbima" (Ibid.), tako da nam takva konstrukcija ostavlja mogućnost da ih ne moramo posmatrati kao univerbe, već samo kao sufiksalne izvedenice. Dalje, ona navodi da su takvi izrazi odlika žargona mlađih generacija, "iz kojeg se prelijevaju u razgovorni jezik" (Ibid.), te se onda dalje šire među govornicima.

– Šehović 2010) i *Pravopis bosanskoga jezika* (Halilović 2017) metodološki, izborom građe i nuđenjem potrebnih dubletnih rješenja pokazuju otklon od tradicionalnog i sve više se otvaraju Jeziku, koji je sredstvo za komunikaciju (a ne ideologizaciju). Tako se nadamo da će i buduća gramatika bosanskog jezika ponuditi izbor novih tema, posebno u oblasti tvorbe riječi, gdje će univerbacija zauzimati značajan dio.

Univerbi su česti u jeziku i to je još jedan razlog zašto ih istražujemo, kao i njihove stilističke i normativne aspekte.

Korpus istraživanja: izvori i građa

Korpus istraživanja čine pisani izvori, i to internetski portali i internetski forumi. Također, za potrebe rada, korpus nam predstavljaju i rječnici bosanskog jezika: *Rječnik bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007), *Rječnik bosanskog jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010) i višetomni *Rječnik bosanskog jezika* (Jahić 2010a, 2010b, 2011, 2012a, 2012b, 2014a, 2014b, 2019a i 2019b), i to prvenstveno kao potvrda za univerbe pronađene u “živom” korpusu: pisanom ili govoru pojedinaca. Koristit ćemo kao potvrde iz žargona i *Rječnik sarajevskog žargona* (Saračević 2012).

Rječnički izvori nam služe i kao model provjere u onim dijelovima istraživanja koji se tiču normativnog aspekta univerbacije. Ono što smo mogli primijetiti analizirajući rječnike bosanskog jezika jeste neupitno veliki broj univerba u njima. Međutim, nisu svi istog statusa niti frekventnosti upotrebe. Neki pripadaju pasivnoj leksici i historizmima, tako da su u govoru vrlo rijetko zastupljeni, a neki su čestom upotreboru postali dio neutralne leksičke. Potvrde za neke univerbe pronaći ćemo u rječnicima, a neke samo u korpusu internetskih portala i foruma. Takvim otkrićima – da određeni univerb nije pronašao svoje mjesto u rječnicima, a izuzetno je frekventan u razgovornom stilu, bit će posvećena posebna pažnja i tumačenje.

U nekim slučajevima oslanjat ćemo se i na usmene izvore koji podrazumijevaju spontani i neformalni razgovor sa govornicima bosanskog jezika čija će nam tumačenja monoleksematskih jedinica (univerba) i njihovo slobodno definiranje, kao i pokušaj skraćivanja dvočlane sintagme, biti od velike pomoći u samom pristupu univerbaciji.

Internetski portali i forumi na kojima se mogu pronaći brojni univerbi svjedoče o ovoj pojavi u savremenom bosanskom jeziku. Kao korpus

istraživanja poslužili su nam najčitaniji²³ portalni u BiH: www.klix.ba, www.radiosarajevo.ba, www.avaz.ba, www.oslobodjenje.ba. Za potrebe jezičke analize univerba iz oblasti zdravlja, porodice, sporta, mode, prava, obrazovanja i slično, koristili smo sljedeće portale: www.mojDoktor.ba, www.gusto.ba, www.ringeraja.ba, www.sportske.ba, www.trcanje.net, www.zenski.ba, www.bih-pravo.org, www.skolegijum.ba i dr.²⁴

Građa je skupljana sistematski od oktobra 2019. do maja 2023, ali obuhvata primjere i iz ranijeg razdoblja.

Pored internetskih portala i internetskih foruma, zahvaljujući kojima govorimo o novinarsko-publicističkom i razgovornom stilu, potvrde za neke primjere univerba (*zimnjak* u značenju ‘zimski kaput’) našli smo samo u književnoumjetničkom stilu. Važno je naglasiti da je polazna tačka i temeljno mjesto nastanka univerba razgovorni stil, pa onda novinarsko-publicistički. Međutim, manji broj izvora tiče se upravo književnoumjetničkog, administrativno-pravnog i naučnog stila (udžbeničkog, uglavnom) – oni su analizirani s ciljem naglašavanja interferencije funkcionalnih stilova, ali i posebnosti određenih univerba koji su pronađeni isključivo u određenom funkcionalnom stilu (već spomenuti *zimnjak* u književnoumjetničkom stilu). Smatrali smo opterećavajućim za istraživanje tražiti potvrdu pojedinog univerba u svim stilovima, no ako bismo naišli na univerba samo u književnoumjetničkom stilu, naglašavali smo njegovu važnost, poziciju i poetsku funkciju. Primjeri univerbacije iz književnoumjetničkog i naučnog funkcionalnog stila nisu bili naš primarni predmet istraživanja, ali su uvršteni u rad – posebno ako su jedina potvrda upotrebe univerba.

Metode i tehnike rada

U knjizi su korištene sljedeće metode:

- induktivna – analizirajući pojedinačne primjere došli smo do općih zaključaka vezanih za univerbaciju u savremenom bosanskom jeziku, odnosno za njihov normativni i stilistički aspekt: npr. izuzetna frekvencija određenog sufiksa u tvorbi univerba;

²³ Vidjeti više na <https://www.akta.ba/vijesti/bih/28282/rang-lista-najcitanijih-news-portala-u-bih> (stranica posjećena 15. 5. 2023) te [https://radiosarajevona-drugi-najcitaniji-news-portal-u-bosni-i-hercegovini/359569](https://radiosarajevo.ba/metromaha-la/teme/radiosarajevona-drugi-najcitaniji-news-portal-u-bosni-i-hercegovini/359569) (stranica posjećena 18. 5. 2023).

²⁴ Svi korišteni internetski forumi i portali navedeni su detaljno na kraju rada u Internetskim izvorima.

- deduktivna – kroz opće postavke tvorbe riječi, kao i drugih lingvističkih disciplina kojih se posredno, u normativnom ili stilističkom kontekstu, može ticati univerbacija, a to su jezička kultura, stilistica, sociolingvistika i pragmalingvistika, došli smo do specifičnih zaključaka vezanih za pojedine univerbe: mlađa će populacija prije upotrijebiti univerb, nego dvočlanu sintagmu istog značenja, dok će ispitanici starije dobi radije u govoru koristiti dvočlanu sintagmu, ili, s obzirom na opća znanja o jeziku, u razgovornom i novinarsko-publicističkom stilu više je primjera univerbacije nego u administrativno-pravnom;
- deskriptivna – opisali smo, prije svega, mjesto, funkciju i značaj univerbacije u savremenom bosanskom jeziku, i to kroz opis stanja u rječnicima i različitim funkcionalnim stilovima bosanskog jezika na, napose, interesantnom korpusu internetskih portala i foruma. Navodeći značenja pronađenih univerba, kontekst u kojem su se našli, mi, zapravo, govorimo o normativnom statusu univerba, a indirektno i o stilističkom aspektu, jer ako je univerb postao dio neutralne leksike, izgubio stilsku markiranost i ekspresivnost, njemu je, nesumnjivo, mjesto u standardnom jeziku (*naslovница*). Ali, ako pored jezičke ekonomije univerb odlikuje i visoka jezička ekspresivnost, a posebno više značnost te kontekstualna uvjetovanost, onda je to stilistički i pragmatički izazov (*slobodnjak*) za govornika.

Anketiranje, prvenstveno studenata, ali i “nestudenata” – grupe koja podrazumijeva ispitanike različite dobi, spola, obrazovanja, socijalnog statusa – bilo nam je od velike važnosti da provjerimo i ispitamo kako vlastite argumente vezane za univerbaciju tako i da provjerimo npr. značenja koja se nalaze u rječniku, te smo anketiranjem ponekad dobili značenja koja se ne uklapaju u rječnička. To je, prvenstveno, bio izazov: kako napraviti pomak od rječničke definicije? Mišljenja smo da smo tu uspjeli, prvenstveno vodeći se kontekstom same upotrebe univerba te vlastitog jezičkog osjećaja²⁵ osobe čiji je maternji jezik bosanski.

Također, dragocjene podatke smo dobili i metodom **izmamljivanja**, “na osnovu reakcije ispitanika (korisnika jezika) na određena pitanja ili situacije” (Bakšić – Bulić 2019: 28).

Bilježenje usmenih razgovora podrazumijeva tehniku intervjuiranja, gdje su nam ispitanici bili govornici bosanskog jezika različite starosne, spolne i profesionalne strukture: srodnici, prijatelji i radne kolege. Ovo su

²⁵ R. Lakoff (1973: 46) smatra jezičku intuiciju vrijednim argumentom u jezičkoj analizi.

veoma važni usmeni izvori za korpus. Takvi su nam izvori ponudili i naj-reprezentativnije primjere univerba, koje smo, oslanjajući se na vlastitu jezičku intuiciju, tumačili i svrstavali u različite skupine, ovisno o kojem segmentu analize je riječ: tvorbenom – gramatičkom, normativnom, stilističkom ili upotrebnom – pragmatičkom.

II. UNIVERBACIJA

Unverbacija kroz literaturu

Različiti su pristupi unverbaciji u literaturi, pa se tako unverbacija u širem smislu podrazumijeva kao bilo kakav proces kraćenja višečlanih jedinica. No, postavljaju joj se i uže granice, tako da se tačno zna od kakve višečlane (obično dvočlane) konstrukcije nastaje monoleksemska jedinica (univerb). Tako Otašević (1997: 52) jasno govori da unverbaciju treba posmatrati u širem i u užem smislu. Prvi pristup unverbaciji podrazumijeva "opštu tendenciju koja svoju osnovu ima u principu jezičke ekonomije" (Ibid.), pa je tako unverbacija u širem kontekstu "tvorba monoleksemnih nominata na osnovu višečlanih (motivisanih) naziva" (Ibid. 53). Tu navodi i niz tvorbenih postupaka koje preuzimamo, ali sa našim primjerima:

- *derivacija*: štitna žlijezda > **štитnjača**: "Žitarice, plodovi mora, riba, paradajz za zdravu štitnjaču" (<https://zdravlje.avaz.ba/zdravlje/429437/zitarice-plodovi-mora-riba-paradajz-za-zdravu-stitnjacu>);
razredni starješina > **razrednik**: "Defileu su prisustvovali maturanti iz starogradskih osnovnih škola (...), a na baščaršijskom trgu su se okupili u pratinji **razrednika** i direktora." (<https://www.klix.ba/vijesti/bih/stotine-maturanata-prodefiliralo-sarajevskom-bascarsijom/190614047>);
- *konverzija*: nastrandali ljudi > **nastrandali**: "Uprkos brzoj reakciji pripadnika Dobrovoljnog vatrogasnog društva Stari Vitez, koji su iz olupine izvukli **nastrandale...**" (<https://avaz.ba/vijesti/crna-hronika/427735/vitezani-se-oprostili-od-oca-bivseg-reprezentativca-bih>);
nezaposlene osobe > **nezaposleni**: "Više od 75 posto **nezaposlenih** traži posao duže od godinu dana" (<https://www.klix.ba/biznis/radna-snaga-u-bih-vise-od-75-posto-nezaposlenih-trazi-posao-duze-od-godinu/190717068>);
- *sinegdoha*: djela (od) Jergovića > **Jergovića**: "citajuci **Jergovica** jedino zalam sto nisam odrasla u tom njegovom svijetu i vremenu."

(<https://forum.klix.ba/sta-mislite-o-miljenku-jergovicu-kao-piscu-t988.html>);

- *kompozicija*: učenik srednje škole > **srednjoškolac**: “**Srednjoškolac** iz Sarajeva Bilal Drndo kreirao igricu “Target Hit” (<https://www.klix.ba/scitech/tehnologija/srednjoskolac-iz-sarajeva-bilal-drndo-kreirao-igricu-target-hit/190901039>);

Pod univerbacijom u širem smislu smatra i simplifikaciju višečlanih naziva (Otašević 1997: 53), pa je naziva:

- *kontekstnom*: Filozofski fakultet > **Fakultet**; “...dok danas budući studenti Filozofskog fakulteta mogu birati između trinaest odsjeka i dvije katedre... Na **Fakultetu** se, pored organiziranja nastave, dosta pažnje posvećuje i organiziranju znanstveno-istraživačkog rada.” (<http://www.ff.unsa.ba/index.php/bs/pocetna-bs/o-fakultetu>); Medicinski fakultet > **Medicina**: “Kolege sa **Medicine** nisu mogle shvatiti da ista osoba ne može biti birana za vršioca dužnosti dekana i dekana.” (<https://avaz.ba/vijesti/bih/496410/cavaljuga-ne-moze-bit-dekan-profesori-medicinskog-fakulteta-izlaze-na-proteste>);
- *skraćivanje*: Ujedinjeni narodi > **UN**: “Ovo nije prva ovakva saradnja ‘Angry Birds’ sa **UN-om**.” (<https://www.klix.ba/magazin/film-tv/ekipa-animiranog-hita-angry-birds-2-zajedno-s-un-om-ukaciji-sprecavanja-klimatskih-promjena/190715049>).

Univerbaciju u najužem smislu Otašević (1997: 53) definira kao postupak u kojem je produkt – univerb – jedino motivirana riječ “sa kojom uporedo postoji sinonimna sintagma (s motivišućom rečju u svom sastavu), koja ima karakter ustaljene jezičke nominacije”. Pa tako kada se supstancativna sintagma pretvori u sufiksalu riječ, “identificujući član²⁶ (...) ispušta se, a njegovu funkciju preuzima sufiks koji se dodaje diferencijalnom članu²⁷ sintagme” (Ibid.), kao što pokazuje primjer:²⁸

- saobraćajna nesreća > **saobraćajka**: “**Saobraćajke** na Ilidži i u Vogošći: Biciklom povrijedio pješakinju. Na raskrsnici ulica Jošanička – Akifa ef. Biserovića, u Vogošći u popodnevnim satima dogodila se **saobraćajka...**” (<https://www.oslobodjenje.ba/vijesti/crna-hronika/saobraćajke-na-ilidzi-i-vogosci-biciklom-povrijedio-pjesakinju-397345>).

²⁶ Identificujući član sintagme u tumačenju ovog autora je glavni (upravni) član sintagme.

²⁷ Diferencijalni član sintagme u tumačenju ovog autora je zavisni član sintagme.

²⁸ Primjer je naš, i svi sljedeći primjeri i potvrde iz korpusa su naši, osim ako nije drugačije navedeno.

Otašević navodi kako neki lingvisti pod univerbacijom smatraju i “zamenu opisnog izraza izvedenicom” (Ibid.):

- **roker** < onaj koji sluša i izvodi rok-muziku: “Halid Bešlić je veći **roker** od mnogih koje poznajem” (<https://www.klix.ba/magazin/muzika/sejo-sexon-halid-beslic-je-veci-roker-od-mnogih-koje-po-znajem/131203082>);
- **oskarovac** < onaj koji je osvojio filmsku nagradu Oskar: “Tri **oskarovca** na večeri: Inairritu, Pawlikowski i Tanović u sarajevskom restoranu” (<https://www.klix.ba/magazin/tri-oskarovca-na-veceri-inarritu-pawlikowski-i-tanovic-u-sarajevskom-restoranu/190817087>).

Kako se univerbacijom analitički nazivi zamjenjuju sintetskim, tako se jezička ekonomičnost prepoznaje kao motiv nastanka samog univerba (Otašević 1997: 53). Otašević dalje govori o različitim mišljenjima lingvista koji u postojanju dva izraza: univerba i dvočlane sintagme vide narušavanje formalnog jedinstva i ustroja jezika. Otašević zatim navodi stav E. Kučerove (Ibid. 54), koja ne vidi problem “između jedinstva sadržaja i dvočlanosti forme” naglašavajući da se specifičnost univerba kao novih riječi sastoji “u novoj tvorbenoj obradi ranije imenovanog sadržaja”.

Kao što smo i mi ranije zaključili, univerbi nisu isključivo vezani za razgovorni stil niti samo za žargon. Oni se “sreću i u stilski neutralnim tekstovima” (Otašević 1997: 53). U novinarsko-publicističkim tekstovima univerbi se koriste “zajedno sa oficijelnim nazivom s ciljem regularnog smenjivanja standardnih i ekspresivno obojenih varijanti, što je karakteristično za jezik novina” (Ibid.):

- **piletina** < **pileće meso**: “Savršena **piletina** svaki put, ispecite i oduševite. Svi volimo sočno **pileće meso** iz pećnice... Koliko ste se puta radovali ručku, samo da biste ustanovili da je **piletina** suha i tvrda... Sočno iz pećnice za savršenu **piletinu** svaki put kad je poželite... Priprema ne može biti jednostavnija: stavite 1 kg **pilećeg mesa** u vrećicu za pečenje... i uživajte u najsočnijoj **piletini** ikad... a **pileće meso** peče se u vlastitom soku... savršeno sočna **piletina** i savršeno čista pećnica.” (<https://www.klix.ba/lifestyle/gastro/savrserena-piletina-svaki-put-ispecite-i-odusevite/110315080>).²⁹

²⁹ Vidjeti dalje u tekstu da bi ovaj primjer univerba (*piletina*) mogao biti upitan zbog upravne riječi (*meso*) u dvočlanoj sintagmi, a o tome je pisala S. Nenezić (2018), čije mišljenje i stav o univerbaciji i mi slijedimo. On je nesumnjivo univerb u širem smislu.

Univerbima Otašević (1997: 53–54) pripisuje pejorativna značenja, po-put prijezira i podrugljivosti, ali i oznaku familijarnosti, što jasno govo-ri da se uglavnom upotrebljavaju u neformalnom, nestandardnom jeziku. Kako je osnovna funkcija jezika komunikacija, tako se i razmjenom mišlje-nja, ideja, univerbi šire, od jednoga govornika do drugog, pa i njihov pro-stor djelovanja postaje sve širi. To tvrdi i A. Žele (2008: 13, prema Runjaić – Štebih Golub 2018: 388) ističući da “univerbi razmjerne brzo gube svoju konotativnost (*daljinski upravljač* > *daljinec*) i postaju dijelom neutral-noga leksika”.

Otašević (1997: 55) spominje i *sekundarne univerbate*, a to su oni koje je moguće zamijeniti još raščlanjenijim, složenijim sintagmama:

- **malokalibarka** < **malokalibarska puška** > **puška malog kalibra**:³⁰
“Moraš biti član streljačkog kluba, pa na osnovu toga podno-siš odobrenje za nabavku – **malokalibarka** se vodi kao sport-sko oružje.” (<https://forum.klix.ba/dozvola-za-oruzje-p12694478.html#p12694478>);
- **malonogometni igrač** < **malonogometni igrač** > **igrač malog nogometa**:
“Težak poraz **malonogometnaša** BiH u Zenici” (<https://www.klix.ba/sport/nogomet/tezak-poraz-malonogometasa-bih-u-zenici/150915148>);
- **srednjoškolac** < **srednjoškolski učenik** > **učenik srednje škole**:
“Juventafest: Čujte hrabri glas **srednjoškolaca**” (<https://www.oslobodjenje.ba/o2/kultura/pozoriste/juventafest-cujte-hrabar-glas-srednjoskolaca-487016>).

Dalje navodi univerbe iz rječnika i na kraju zaključuje da se oni sve češće u jeziku koriste u stilski neutralnim tekstovima (Otašević 1997: 62). Zanimljivo opažanje daje na kraju (Ibid.) kada univerbaciji suprotstavlja *multiverbaciju*³¹: zamjenjivanje jednočlanog derivata višečlanim, gdje je primaran jednočlanu derivat, npr. *zemljoradnik*, koji je neutralne koloka-cije, dok je višečlana jedinica *radnik zemljoradničke zadruge* ekspresivan:

- **zemljoradnik** > **radnik zemljoradničke zadruge**: “...radnici ze-mljoradničke zadruge: ‘Gračanka’ izvoze prvu klasu krastavaca na njemačko tržište. (...) Od najmanjeg **zemljoradnika** ili farmera, do velikih grupacija niko nema ‘luksuz’ da se osloni na samo jednu

³⁰ Primjer je iz Otašević (1997: 55). Naša je potvrda primjera.

³¹ *Multiverbacija* se u širem kontekstu najbolje može razumjeti kad su u pitanju glagoli, odnosno dekomponirani predikati: *deložirati* > *izvršiti deložaciju*, *odgovoriti* > *dati od-govor*, *povrijediti se* > *zadobiti povredu* i sl.

vrstu proizvoda ili na jedno tržište...” (<https://www.klix.ba/biznis/privreda/zadruge-koje-hrane-stotine-porodica-gracanka-prvu-kla-su-krastavaca-izvozi-u-njemacku/180717088>).

Multiverbacija, odnosno kod Radovanovića (2004) *dekompozicija*, tiče se nominalizacije i jezičke kondenzacije. Radovanović (2004: 48) termine *univerbacija* i *multiverbacija* smatra skladnim terminološkim opozicijama, no naglašava da *multiverbacija* još nije dovoljno prihvaćen termin.

Osnovni cilj tvorbe riječi, odnosno tvorbenog procesa, jeste stvaranje novih riječi. Čorić (2008: 161) to naziva *tvorbenom nominacijom*. Međutim, naglašava da nove riječi mogu nastati i *sintagmatskom nominacijom* (Ibid.). Ali kako jezik teži racionalizaciji u upotrebi jezičkih sredstava, tako se “složeniji nazivi mogu učiniti ekonomičnjim, racionalnijim” (Ibid.). *Univerbacija* bi bila takav tvorbeni način gdje bi se dvočlana sintagmatska jedinica svodila na jednu, i to sufiksalnim tipom tvorbe. Imenička izvedenica, odnosno univerba, “rezultat je težnje ka racionalizaciji jezičkog materijala” (Ibid.). No, naši primjeri i analiza univerba pokazat će da je riječ ne samo o jezičkoj ekonomičnosti nego i o stilističkoj markiranosti pojedinog univerba i njegovoј začudnosti u odgovarajućem kontekstu³². To tvrdi i Ristić (2004: 189), koja univerbaciju³³ definira kao sažimanje “složenog, višečlanog imena, pri čemu novonastala reč zadržava isto denotativno značenje kao i motivirajući višečlani, analitički ekvivalent, ali dobija novo, konotativno značenje” (Ibid.). Radovanović (2004: 46–47) *univerbaciju* vidi kao “važan mehanizam jezičkog stvaranja, razvoja, ekonomije, i neologizacije, u krajnjem – tvorbe reči”.

Ristić (2004: 190) navodi da proces univerbacije ovisi o individualnoj kreativnosti pojedinca, uključujući emocionalno-ekspressivni efekat. Iz ovog zaključujemo da univerbi u početku jesu izraz idiolektta, osobnog izraza pojedinca, gotovo pa neologizam, ali ako zamislimo da je jedan takav pojedinac umjetnik – književnik ili novinar – publicista, onda će nam biti jasniji taj put od idiolekta do univerba. Dalje Ristić navodi da su univerbi “stilski markirane jedinice koje signaliziraju prelazak u neoficijelni ekspressivni registar komunikacije sa ilokucijskim efektima podsmevanja, ruganja, ironisanja i šaljenja” (Ibid.). To će potvrditi naš korpus i pronađeni primjeri, ali ne bismo u potpunosti prihvatili ovo mišljenje. Ako bismo

³² O kulturnom kontekstu, zapravo, o kontekstima, jezičkim i vanjezičkim, vidjeti više u Katnić-Bakarić (2019: 25–32).

³³ S. Ristić (2004: 189) upotrebljava termin *univerbizacija*, dok termin *univerbacija* smatra varijantnim oblikom.

posmatrali univerbaciju u kontekstu žargonizacije, onda je ova konstatacija tačna. Ristić (2004: 191) dalje navodi da univerb i ne mora biti u tvorbenoj vezi sa svojim složenim ekvivalentom. Tu pretpostavljamo da misli na primjere tipa: *domac – osoba koja stanuje u domu/internatu*.³⁴ Dalje u radu ćemo dati objašnjenje u vezi s takvim primjerima univerba te razloge zašto ih mi ovdje ne analiziramo.

Ristić (Ibid.), objašnjavajući univerbaciju, nudi tumačenje uloge univerba na komunikativnom planu, gdje se oni javljaju "kao eksponenti ekspresivnog govornog čina karakterističnog za neoficijelne idiome razgovornog stila, koji se u savremenim uslovima urbanizacije i demokratizacije ostvaruju u mnogim žanrovima pisanih i govornih jezika". Univerbi su "ekonomična i stilski efektna jezička sredstva" (Ristić 2004: 192), pragmatički elementi komunikacije (Ibid. 191). Ukratko, kao učesnici komunikacije, biramo trenutak kada upotrijebiti univerb u govornom činu, znajući kontekst u kojem će dati univerb dobiti odgovarajuće značenje, jer su univerbi većinom višezačni i značenje im je kontekstualno uvjetovano. Dalje se kod Ristić (2004: 196) navodi podjela univerba na imeničke, glagolske i pridjevske, gdje izuzetno pridjevske univerbe posmatra kao "okazionalne realizacije sa tendencijom ustanavljanja naročitog tvorbenog tipa".

M. Jelić (2011) u radu "O univerbizaciji u pčelarskoj leksici" analizira univerbe iz pčelarstva i tako, zapravo, otvara put za proučavanje univerbacije i njenih rezultata u sličnim oblastima, zbog čega rad predstavlja odličan temelj za takva istraživanja. Građa je korištena iz časopisa *Pčelar*, koji je posvećen spomenutoj djelatnosti. I Jelić raspravlja o univerbaciji u užem i širem smislu, slijedeći Otaševića (1997) u tim promišljanjima. Navodi primjere univerba koji su nastali derivacijom, ali se ne pridržava pravila o univerbaciji u užem smislu jer navodi i sljedeće primjere:

- **rojnika** < naprava za smeštanje roja;
- **trtuša** < matica koja polaže neoplodena jaja iz kojih se razvija samo trutovsko leglo (Jelić 2011: 246),

koji ne odgovaraju Otaševićevoj definiciji univerbacije u užem smislu, koja podrazumijeva samo i jedino onaj tvorbeni postupak koji u rezultatu ima univerb – jednu leksičku jedinicu nastalu od dvočlane kongruentne supstantivne sintagme, pri čemu je motivator uvijek onaj određbeni (prvi dio) sintagme. Ovdje se jasno vidi da to nije slučaj. Prije bismo rekli da se

³⁴ Primjer uzet iz Ristić (2004: 193).

radi o opisnim izrazima o kojima je pisao Otašević (1997: 53) i koje tek možemo svrstati u univerbe u širem smislu.

Univerbi nastali supstantivizacijom jesu univerbi u širem smislu (Jelić 2011: 246), i tu navodi primjere kao što su: *hraniteljice* < *pčele hraniteljice*, *radilice* < *pčele radilice*, *sakupljačice* < *pčele sakupljačice*, *skladištarke* < *pčele sladištarke* i sl.

Mi bismo ovakve primjere, ukoliko bismo ih već smatrali unverbima u širem smislu, analizirali kao univerbe nastale elizijom ili izostavljanjem općeg/podrazumijevajućeg dijela sintagme (*pčele*).

Jelić nadalje navodi primjere univerba koji su nastali slaganjem, odnosno složeno-sufiksalm tvorbom (Ibid. 248): *medobranje* < *branje meda*, *pčelojed* < *životinja koja jede pčele* i sl. I ovdje imamo problem da ove i ovakve primjere posmatramo kao univerbe, jer se radi o složenicama, a ne o unverbima. Prema ovom modelu bi i *bajkopisac* bio univerb (*pisac bajki*, *onaj koji piše bajke*), *mesojed* (*onaj koji jede meso*) i sl.

Ono što smatramo zanimljivim, a i autor to primjećuje, jeste da postoji sinonimija³⁵ među unverbima pčelarske leksike. Jelić (2011: 249) izdvaja sljedeće tvorbene dublete: *drugak/drugenac* (*drugi roj*); *prvak/prvenac* (*prvi roj*), ali i, očekivano, homonime: *medar* (*proizvođač meda/pčelinja zajednica namenjena samo za proizvodnju meda*) i *medonoša* (*medenosna biljka/pčelinja zajednica namenjena samo za proizvodnju meda*).

Kao što smo već naglasili, univerbacija se može posmatrati u širem smislu, gdje nastaje univerb kao monolitna jezička jedinica od višečlanih jezičkih jedinica, bilo da se radi o dvočlanim sintagmatskim spojevima ili višečlanim opisnim iskazima. Pa tako i Ajdžanović (2018: 10) ističe da se univerbacija “može shvatiti kao bilo koji proces u jeziku čiji je rezultat korišćenje jedne leksičke jedinice, jednoleksemског nominata, namesto sinonimičnih višečlanih konstrukcija”, i to sljedećim tvorbenim postupcima: sufiksacija, supstantivizacija, složeno-sufiksala tvorba, akronimizacija, kontekstualno elidiranje i sl. Arizankovska (2018: 31–42), tumačeći univerbaciju u makedonskom jeziku, pravi posebnu klasifikaciju, prema tvorbenim načinima univerba: eliptična univerbacija, sufiksala univerbacija, kompresijska univerbacija, univerbacija kao abrevijacija i univerbacija kao blendiranje. Čvrstog stava o širem i užem shvaćanju univerbacije kod Arizankovske nema jer je njen tekst uvodnoga karaktera i ne teži tome da vrši neko razgraničenje ili restrikciju. Naprotiv, cilj joj je opisati univerbaciju

³⁵ O sinonimiji, sinonimičnosti; tvorbenim i leksičkim sinonimima vidjeti više u Petrović (2005).

kao tvorbeni postupak u makedonskom jeziku. Pintarić (2010: 89–104), kada govori o univerbaciji, prvenstveno ističe da se radi o *skraćivanju*, pa spominje skraćivanje i dvočlane sintagme, frazne lekseme i cijele opisne rečenice.

Runjaić – Štebih Golub (2018: 386) za univerbaciju daju najopćenitiju definiciju: nastanak jedne riječi od značenjski istovrijednog spoja riječi, i dalje navode tumačenja univerbacije onih autora koji su se njome bavili: Otašević, Mamić, Čorić, Klajn, Ristić, Radovanović, Šehović, Žele. O univerbaciji u onomastičkom kontekstu piše i J. Horvat (2018: 24–31), a posebnu pažnju posvećuje odnosu elipse i univerbacije (Ibid. 31–36). Pa tako, slijedeći tumačenje Isačenka, daje uvodne napomene o univerbaciji, kao i osnovne tvorbene postupke pri nastanku univerba: slaganje, srastanje, elipsa, izvođenje i tvorba skraćenica (Isačenko 1958: 340, prema Horvat 2018: 25). Dalje analizira početke izučavanja univerbacije u savremenoj kroatističkoj lingvistici, gdje spominje Mamića (1997: 71, prema Horvat 2018: 26), koji univerbaciju vidi kao postupak nastanka jedne riječi od više njih, i to postupkom elidiranja, kondenzacijom višečlanog izraza izvođenjem i slaganjem.

Anketa: pitanje univerbacije i status univerba

Već smo ranije utvrdili kako je univerbacija u bosnistici zanemarena lingvistička tema. U gramatikama i priručnicima u poglavljima posvećenim tvorbi riječi o njoj ništa nije napisano.

Od trenutka kada smo se i sami počeli baviti univerbacijom, studentima treće³⁶ godine Odsjeka za bosanski, hrvatski i srpski jezik, kao i Odsjeka za književnosti naroda BiH Filozofskog fakulteta u Sarajevu, nakon časova posvećenih tradicionalnim tvorbenim načinima, postavljali smo pitanje šta je univerbacija i nikada ne dobijemo precizan odgovor. Ukoliko damo jedan primjer univerbacije (npr. *štitnjača*), studenti odmah ponude svoje definiciju, koja najčešće glasi ovako: kada od dvije riječi dobijemo jednu. Onda to oni povezuju sa skraćivanjem i kondenzacijom i sl. Nakon diskusije ipak primijete i upotrebu sufiksa (*štitna žlijezda* > *štitn-* + *-jača* > *štitnjača*).

³⁶ Provjeru radimo samo sa studentima treće godine jer oni u toj studijskoj godini slušaju predmet *Tvorba riječi* i čini nam se umjesnim anketirati njih, a ne studente prve ili druge godine, koji tek počinju slušati temeljne lingvističke predmete (*Fonetiku i fonologiju te Morfologiju*), a u toku srednjoškolskog obrazovanja nisu imali prilike čitati ili slušati o univerbaciji.

Sljedeći naš istraživački zadatak bio je ponuditi anketu od nekoliko univerba, od kojih su, prema našem mišljenju, neki bili prilično frekventni i poznati ispitanicima (npr. *saobraćajka*, *narodnjak*), dok su neki univerbi mogli predstavljati problem u definiranju njihovog značenja (npr. *daljinär*, *srednjak*). Kao i u svakoj anketi i općenito anonimnom ispitivanju javnog mnijenja i stavova, najveći nam je problem bio uvjeriti ispitanike da nema pogrešnog odgovora, da ne treba da pišu ono što misle da nama odgovara, nego da procijene situaciju: kada bi upotrijebili određenu leksemu i da napišu njeno značenje. Uкупно smo anketirali sto ispitanika, i to pedeset studenata i studentica Filozofskog fakulteta u Sarajevu: studente i studentice prve i treće godine Odsjeka za bosanski, hrvatski i srpski jezik i Odsjeka za književnosti naroda BiH, te studente i studentice prve godine Odsjeka za psihologiju i Odsjeka za romanistiku. Preostalih pedeset ispitanika bili su "nestudenti", osobe različite starosne, spolne i obrazovne strukture, tako da smo mišljenja da imamo reprezentativan uzorak za početno analiziranje i istraživanje statusa, frekventnosti, višežnačnosti i asocijativnosti samih univerba.

Univerbi koji su se trebali analizirati jesu: *rudarke* (*rudarske čizme*), *salonke* (*salonske cipele*), *slobodnjak* (*slobodni umjetnik*), *daljinär* (*daljinski upravljač*), *saobraćajka* (*saobraćajna nesreća*), *narodnjak* (*narodna pjesma*), *ljubić* (*ljubavni roman*), *srednjak* (*srednji prst*). Objasnjenja u zagradi su naša i nikako ne mislimo da su to isključivo primarna značenja. I mi smo na osnovu vlastite prve asocijacije pisali značenja tako da, npr., kod univerba *slobodnjak* sasvim naporedo mogu stajati i *slobodni umjetnik* i *slobodan udarac* (u sportu).

Rezultate ankete nećemo analizirati prema tome koja grupa je kako odgovarala, odnosno kakve je definicije nudila grupa studenti i grupa "nestudenti".³⁷ Posmatrat ćem o rezultate u cjelini. Važno nam je uvidjeti koliko značenja krije koji univerb te kako funkcioniraju bez konteksta, odnosno kakva su značenja univerba bez konteksta. U našoj daljnjoj analizi samoga korpusa, rezultati ankete nam mogu pomoći da vidimo da li većinom mlada populacija, a to su studenti, koristi univerbe u svojoj komunikaciji i sl. ili oni postaju dio neutralne leksike, što bi nam potvrdili neki odgovori ove "nestudentske" grupe. No, još jednom naglašavamo da su "nestudentsku" grupu činili ispitanici različite dobi. Također, napominjemo da je svaki ispitanik pisao samo jedno značenje.

³⁷ S obzirom na to da nije bilo značajnijih razlika između odgovora dviju grupa (studenti i "nestudenti"), nismo ih razvrstavali i posebno analizirali.

Prilikom tvorbene analize, ukoliko univerb ima više značenja, odnosno u vezi je s više dvočlanih sintagmi, obično smo uzimali u obzir najfrekventniju dvočlanu sintagmu od koje je univerb nastao. Time smo izbjegli ponavljanje, a sva su značenja univerba navedena u *Rječniku univerba* na kraju knjige. Taj smo princip primijenili u analizi ankete, ali i dalje u knjizi.

Navodimo različita značenja univerba raspoređena prema frekvenciji odgovora:

RUDARKE: rudarske čizme (53)³⁸, gumene čizme (13), rudarske mašine (5), rudarska kolica (3), žene koje rade u rudniku (3), ženski rudari (3), duboke čizme (2), rudarske rukavice (2), čizme, namjenske čizme, zelene čizme, crne rudarske čizme, radne čizme, čizme rudarke, čizme rudarske, čizme koje nose rudari, čizme za rudnik, rudarske cipele, rudarska obuća, ženski rudar, šumske gljive, žene u rudniku, rudarski odjevni predmeti, lopate za rudnik.

Ovdje ćemo komentirati one sintagme kod kojih je vidljiva i jasna motivirajuća struktura prilikom nastanka univerba.

Očekivano je tumačenje univerba *rudarke* < *rudarske čizme*, koje je potvrđeno i u opsežnom istraživanju rudarske leksike, koje je izvršila J. Ibrišimović (2018) u knjizi *Rudarska terminologija u Varešu*. Iako kod nje ne nalazimo da su *rudarke* i *rudarske rukavice* i *kolica* i sl., ipak su nam ti primjeri važan pokazatelj nekih tendencija u jeziku, kao što je višeznačnost³⁹ jedne lekseme.

Naime, analizirajući korpus novinarsko-publicističkog stila, i to korpus internetskih portala, došli smo do zaključka da uz *rudarke* obavezno stoji i odrednica čizme, pa čak i navodnici kao pokazatelj da se radi o toj vrsti obuće. Mišljenja smo da je to suvišno i da je iz konteksta jasno o čemu se radi:

- *rudarke*: “Tom prilikom otuđeno je 200 kg luka, prskalica od 15 litara, maskirna odjeća za lov i čizme ‘**rudarke**’” (<https://avaz.ba/vijesti/crna-hronika/514504/samo-u-bih-ukrali-200-kg-luka-i-cizme-rudarke>).

Kao što možemo vidjeti, ovaj univerb koji bez problema funkcioniра u usmenoj formi razgovornog stila, u pisanoj formi novinarsko-publicističkog stila ipak ne pripada neutralnoj leksici, što, konačno, nama i jeste dodatna potvrda da se radi o univerbu. U rječnicima bosanskog jezika (Čedić

³⁸ Broj u zagradi govori koliko je puta značenje riječi u anketi opisano na ovaj način.

³⁹ Gortan-Premk (2004: 38) polisemiju ili višeznačnost smatra sposobnošću lekseme da se realizuje u više značenja, te je svojstvena “svim rečima opštег značenja” (Ibid. 41).

i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010) ova riječ nije zabilježena, kao ni u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012).

Da funkcioniра nedvosmisleno, bez dodatnih objašnjenja, pokazuju izvori na internetskim forumima, gdje je upotreba jezika neopterećena jezičkim pravilima: "Joj pa kolko godina sam mokrih nogu bio dok ne očistim snjegurinu, napada kolko hoš, slabo kakva obuća ima slabu fajdu (uglavnom čistim u **rudarkama**)..." (<https://forum.klix.ba/zene-pitaju-muskarce-procitajte-prvi-post-vol-2-t142093s6300.html>); "Znaci **rudarke** na noge i kosu u ruke i kosit i onako ih cerati sa pis zmija pis ☺" (<https://forum.klix.ba/viewtopic.php?f=1&t=133865&p=13667248>).

Tvorbeni model univerba *rudarke* je redukovani⁴⁰: na okrnjenu osnovu *rudar-* (*rudarske čizme*), gdje se gube suglasnici *sk*, dodaje se sufiks *-k(e)*.

Dakle, prema anketi, značenja univerba *rudarke* mogu biti: *rudarske čizme*, *rudarske mašine*, *rudarska kolica*, *rudarske rukavice*, *rudarska obuća*, *rudarske cipele*. Ostala značenja nećemo komentirati jer nam u kontekstu univerbacije nisu zanimljiva (npr. *šumske gljive*). Izdvajamo samo ona značenja koja se uklapaju u zadatu formulu univerbacije. Korpus, a i anketa pokazali su da *rudarske čizme* imaju dominantno značenje, a ostali primjeri dvočlanih sintagmi svedenih na univerb *rudarke* funkcioniраju u užim socijalnim grupama. Mi ih u korpusu nismo zabilježili.

SALONKE: štikle (19), salonske cipele (10), ženske cipele (8), svečane cipele (8), elegantne cipele (7), otmjene cipele (2), elegantne štikle (2), cipele za salon (2), cipele, cipele za salon, zaobljene cipele, cipele na štiklu, cipele sa štiklom, cipele sa potpeticama, lakirane cipele, cvjetne cipele, namjenske cipele, vrsta cipela, lakovane cipele, cipele za dame, visoka potpetica, štikle sa špicastim vrhom, špicaste štiklice, tanka štikla, ljetne štikle, visoke štikle, neudobne štikle, ljetna obuća, ženska obuća, žene koje rade u salonu, predmeti, klijesta koja se koriste u salonu, prozirne štramplice, čarape ženske, providne čarape, salonske makaze, najlonske čarape.

Od stotinu ispitanika, dvanaest nije ponudilo nikakav odgovor. Nai-me, *salonke* jesu *salonske cipele*, elegantne cipele sa visokom štiklom, koje su dio cjelokupnog izgleda ženske osobe koja posjećuje pozorište, izložbe i, općenito, kulturna dešavanja. Naziv su dobine prema salonima u kojima se najčešće plesalo. Starije ispitanice i poneki ispitanik su i odgovorili da su to *salonske cipele*. Mlađa je populacija imala adekvatne asocijacije, uvijek su

⁴⁰ Dva su tvorbena modela nastanka univerba: *integralni* i *redukovanii*. Prvi tvorbeni model ima neizmijenjenu osnovu na koju se dodaje sufiks, dok se kod *redukovanog* tvorbenog modela osnova obično skraćuje. Vidjeti više u Otašević (1997: 57), Šehović (2012: 409), Ajdžanović (2018: 16).

to bile cipele, opisi veoma dobro odgovaraju samim salonkama (*elegantne cipele*, *svečane cipele*), ali dvočlana sintagma *salonske cipele* jednostavno nije u njihovom jezičkom registru upotrebe. Korpus nudi sljedeće primjere:

- *salonke*: “Balenciaga dizajnirala ružičaste **salonke** sa stiletto potpeticom inspirisane kroksicama” (<https://www.klix.ba/lifestyle/modailjepota/balenciaga-dizajnirala-ruzicaste-salonke-sa-stiletto-potpeticom-inspirisane-kroksicama/180725017>); “**Salonke** s kopčom modni su klasik koji ćemo nositi cijele zime” (<http://zene.ba/salonke-s-kopcom-modni-su-klasik-koji-ćemo-nositi-cijele-zime/>).

Na internetskim forumima, općenito na internetu, gdje se uglavnom ne poštuju pravopisna pravila, kao ni standardnojezička norma i sl., sve vrvi od žargonizama, neologizama, slobodnih skraćenica,⁴¹ možemo biti sigurni da ćemo pronaći željene univerbe: “Kad smo kod cipela, čije **salonke** preporučujete a da ne žuljaju i noge ne bole? Ne znam da sam ikad imala **salonke** a da su bile nosive, ili to tako mora biti.” (<https://forum.klix.ba/sarajevo-shopping-p12753574.html>).

Univerb *salonke* je jednoznačan, to je i korpus potvrdio, dok su u anketi zabilježene asocijacije – da se radi o čarapama, makazama i kliještima. U rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010) ova riječ nije zabilježena, kao ni u *Rječniku sarajevskog žargona* (2012).

Tvorba ovog univerba ima redukovani tvorbeni model: na okrnjenu osnovu *salon-* (*salonske cipele*), uz gubljenje suglasnikā *sk*, dodaje se sufiks *-k(e)*.

Sljedeći univerb ponuđen ispitanicima bio je:

SLOBODNJAK: sloboden udarac (35), sloboden šut (16), sloboden čovjek (14), slobodna osoba (7), slobodni radnik (5), slobodouman čovjek (4), freelancer (3), sloboden duh, sloboden govor, slobodni mislilac, bezbrižan čovjek, neoženjen muškarac, otvorene misli, otvoren čovjek, slobodna izvedba, osoba koja se slobodno ponaša, čovjek koji se borio za slobodu, fudbalski pogodak, fudbalski udarac nakon prekršaja, pojам koji je u vezi sa fudbalom, neko ko nema nikakvih obaveza, čovjek širokih shvatanja, slobodnije seksualno ponašanje.

Dobili smo nekoliko značenja koja se mogu uvrstiti u formulu univerbacije, a to su: *sloboden udarac*, *sloboden šut*, *sloboden čovjek*, *slobodna*

⁴¹ Više o tome vidjeti radeove iz Zbornika radova sa Sedamnaest međunarodne naučne konferencije Komisije za tvorbu riječi pri Međunarodnom komitetu slavista *Tvorba riječi i internet*, Graz, Institut für Slawistik, 2016, posebno, npr., radeove Milenković (2016: 255–275) i Šehović (2016: 405–417).

osoba, slobodni radnik, slobodouman čovjek, sloboden duh, sloboden govor, sloboden mislilac. Prva dva su sportski termini i takvi funkcioniraju u jeziku: "Mesija optužuju da je prevarant zbog pomjeranja lopte kod **slobodnjaka**" (<https://www.klix.ba/sport/nogomet/messija-optuzuju-da-je-prevarant-zbog-pomjeranja-lopte-kod-slobodnjaka/190502087>); "Nova majstorka Miralema Pjanića iz **slobodnjaka** protiv Milana" (<https://www.klix.ba/sport/nogomet/nova-majstorka-miralema-pjanica-iz-slobodnjaka-protiv-milana/170125104>). Naravno, sada bismo mogli prepostaviti da učesnici ankete prate sport, pa je zato polovina dala odgovor koji nam i korpus potvrđuje. Ovaj univerb u korpusu ima i značenje *slobodnog radnika*, tzv. *freelancera* (takvo značenje su nam ispitanici i dali): "Jeste ako **slobodnjak** honorarac ugovorom ima riješene medjusobne odnose s naručiteljem posla..." (<https://forum.klix.ba/porez-na-dohodak-na-freelancing-pl4885116.html>); "James Angelos je novinar **slobodnjak...**" (<https://avaz.ba/globus/svijet/185918/razlog-grcke-propasti-po jedinci-glume-slijepce-samo-da-bi-dobili-700-eura-pomoci-od-drzave>); "Jedna ste od rijetkih Bosanki i Hercegovki koja je napustila komforan posao u javnom servisu i otisnula se među **slobodnjake**." (<https://avaz.ba/vijesti/intervju/381858/novinarka-kristina-ljevak-treba-nam-veliko-provjetravanje>).

Ono što donekle iznenađuje jeste da ispitanike ovaj univerb nije asociroao i na sintagmu *slobodni umjetnik*, koju pronalazimo u korpusu i koja je veoma bliska ovoj sintagmi i značenju **slobodni radnik** (*freelancer*: onaj koji radi za sebe): "Tražen sam, to je činjenica, i naravno da je to za **slobodnjaka** lagodna pozicija." (<https://avaz.ba/lifestyle/kultura/425972/fed- isovic-ja-sam-ustvari-izet-fazlinovic>). U ovom slučaju, značenje univerba *slobodnjak* je *slobodni umjetnik*, jer znamo iz konteksta cijelog članka da se radi o režiseru i scenaristi.

Sljedeći primjer može biti dvoznačan: "Fotografiji se ponovo vraća 1996. godine i to kao šef fotoslužbe u izdanjima NIP Avaz, potom radi u magazinu Dani, nakon čega odlazi u **slobodnjake...**" (<http://udruzenjeplus.ba/almin-zrno-o-umjetnosti-fotografiji-i-jos-ponesto/>). Riječ je o istaknutom umjetniku, fotografu Alminu Zrni. I ovdje možemo tumačiti značenje ovog univerba kao *slobodni radnik*, ali nastavak teksta nam jasno govori da se ipak radi o *slobodnom umjetniku*: "Od 2007. godine ima status istaknutog **slobodnog umjetnika**." (<http://udruzenjeplus.ba/almin-zrno-o-umjetnosti-fotografiji-i-jos-ponesto/>).

Ovdje, prije svega, moramo pojasniti značenje *slobodni radnik* i *slobodni umjetnik*. *Slobodni radnik* ili *freelancer⁴²* ili *slobodnjak* ili *honorač* jeste samozaposleni radnik koji obavlja samostalan i neovisan rad za klijenta. Rad se zasniva na ugovoru o radu ili ugovoru o autorskom djelu. Da sintagma *slobodni radnik* funkcioniра u jeziku, potvrđuje i korpus: "U modernim vremenima, pojam je prerastao u pridjev, najčešće korišten pri opisivanju 'slobodnih' – 'freelance' **radnika**." (<https://aabhb.ba/freelan-cri-arhitekte-ice-u-sarajevu>). Jasno je da sintagma još uvijek nije stabilna u jeziku, što pokazuje upotreba navodnika uz englesku leksemu *freelance*, koja je stabilnija u jeziku od domaće *slobodnjak* ili *slobodni radnik*. Treba napomenuti da su tzv. *freelance* zanimanja netradicionalna zanimanja koja obično podrazumijevaju informatičke vještine, vještine programiranja, marketinga, i tu je neupitno poznavanje engleskog jezika, tako da ne čudi "odomaćenost" stranog izraza *freelance*.

Slobodni umjetnik (samostalni nezavisni umjetnik) je samostalni umjetnik koji se bavi umjetnošću kao svojim jedinim zanimanjem. Područja umjetničkog stvaralaštva samostalnog umjetnika su: filmsko, muzičko, književno, likovno, scensko, pozorišno, baletno, interdisciplinarno i multimedijalno stvaralaštvo.⁴³

U Zakonu se koristi termin samostalni umjetnik, ali u našem korpusu pronašli smo i *slobodni umjetnik*: "Ko treba da određuje sadržaj liste istaknutih **slobodnih umjetnika** koje plaća KS?" (<https://www.klix.ba/magazin/kultura/ko-treba-da-odredjuje-sadrzaj-liste-istaknutih-slobodnih-umjetnika-koje-placa-ks/150528050>); "Davno započeta revizija liste **slobodnih umjetnika** u Kantonu Sarajevo ovih dana trebala bi biti završena." (<https://www.klix.ba/vijesti/bih/neki-umjetnici-kojima-ks-uplacuje-do-prinose-bit-ce-skinuti-sa-liste/130108059>).

Da univerb *slobodnjak* funkcioniра u značenju *slobodni umjetnik*, potvrdu nalazimo u sljedećem nedvosmislenom primjeru. Radi se, naime, o slikaru Ismaru Mujezinoviću, koji u intervjuu u nekoliko navrata govori o sebi kao o *slobodnjaku*: "Nakon odsluženja 'vojnog roka' vratio sam se u Sarajevo i radio oko pet godina na ALU, a onda sam dao otkaz i vratio se u **slobodnjake**. (...) Pet godina sam bio u Sloveniji u statusu izbjeglice, jer nisam mogao dobiti vizu kao slikar **slobodnjak**, a nisam se htio zaposliti, jer ne znam gdje bi i šta radio?" (<https://nap.ba/news/46017>).

⁴² O tome vidjeti više na <https://op.bhrt.ba/udruzenje-freelance-u-bih/>, <https://aabhb.ba/freelanceri-arhitekte-ice-u-sarajevu/> (stranica posjećena 3. 10. 2019).

⁴³ Vidjeti o tome više na <http://fmks.gov.ba/stara/kultura/legislativa/kantoni/ks/20.pdf>. (stranica posjećena 3. 10. 2019).

Konačno, ono što možemo zaključiti u vezi sa univerbom *slobodnjak* u značenju *slobodni radnik* jeste da je stabilniji u odnosu na svoju dvočlanu sintagmu, dok taj isti univerb u značenju *slobodni umjetnik* obično mora imati neku dopunu ili dodatno objašnjenje, kao što je slikar *slobodnjak* i sl.

U *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 1213) ima značenje: ‘kmet koji je postao sloboden; oslobođenik’ i smatra se historizmom. U razgovornom stilu znači: ‘onaj koji radi slobodno, izvan radne organizacije’, kao i: ‘osuđenik, zatvorenik koji uživa veće slobode nego obično’. U sportskom žargonu, u nogometu, znači: ‘slobodni udarac’, a u šahu je to: ‘slobodni pješak’. U *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007: 1044) znači: ‘čovjek nevezan profesionalnim obavezama; onaj koji je izvan oficijelne prakse’. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) ova riječ nije zabilježena.

Tvorba ovog univerba je integralna: na cjelovitu osnovu *slobodn-* (***slobodni umjetnik***) dodaje se sufiks *-jak*.

Sljedeći univerb koji je dat na tumačenje ispitanicima jeste *daljinar*⁴⁴ < *daljinski upravljač*. To je univerb koji nije široko rasprostranjen, te ga smatramo okazionalizmom. Htjeli smo istražiti razmišljanje ispitanika i provjeriti da li grupa od stotinu ispitanika, gdje se većina uopće ne poznaće, može dijeliti istu asocijaciju, pa čak i spontano-intuitivni osjećaj kad je tvorba riječi u pitanju.

DALJINAR: daljinski upravljač (34), uređaj koji mjeri daljinu (21), mjeđrač udaljenosti (20), daljinski uredaj, čovjek koji radi na daljinu, momak u daljini, sprava za mjerjenje daljine, sprava za dohvaćanje predmeta u daljini, sredstvo za mjerjenje daljine, neko ko daleko živi, linijar, neko ko mjeri udaljenost od tačke A do tačke B, uređaj za daljinu, daleki prostor, aparat za mjerjenje udaljenosti, široki pogled.

Dvanaest ispitanika nije ništa napisalo, vjerovatno bez konteksta nisu mogli odgjetnuti značenje. Ono što nas je pozitivno iznenadilo jeste da su trideset četiri ispitanika za *daljinar* odgovorila *daljinski upravljač*. To nikako ne znači da oni koriste tu riječ u svakodnevnoj komunikaciji, ali znači da taj univerb ima potencijal da funkcioniра u jeziku umjesto *daljinskog upravljača*. Uobičajeni skraćeni oblik za *daljinski upravljač* jednostavno je *daljinski*. Mišljenja smo da većina govornika bosanskog jezika upravo koristi samo oblik *daljinski*: “Jel neko zna gdje ima u Sarajevu da

⁴⁴ Ovaj univerb trenutno koristi autorica ovih redaka, zajedno sa članovima svoje uže i šire porodice. Nastao je kao jezička igra s njenim tada trogodišnjim sinom. Obično bi tako govorili ukoliko je *daljinski upravljač* izgubljen: “Ma, gdje je taj *daljinar*!”

se kupe **daljinski** za stare Televizore”; “Možeš kupiti **daljinski** za sve vrste tv-a samo ponesi broj koji piše pozadi” (<https://forum.klix.ba/daljinski-za-tv-t69458.html>). Internetski forumi nam to i potvrđuju. Međutim, na internetskim portalima, u okviru novinarsko-publicističkog stila, većinom je zastupljena dvočlana sintagma *daljinski upravljač*: “Jastuk kao **daljinski upravljač**. Želite se odmoriti (...), a ne možete pronaći **daljinski upravljač**... Ukoliko često gubite **daljinski upravljač**... Radi se o jastuku koji ima ugrađen univerzalni **daljinski upravljač** 6 u 1.” (<https://www.klix.ba/scitech/tehnologija/jastuk-kao-daljinski-upravljac/101115068>), mada ima i novinskih tekstova u kojima pronalazimo i *daljinski* i spomenutu dvočlanu sintagmu: “**Daljinski** i vrata frižidera legla bacila. Neko u vašoj porodici često šmrca? Obratite pažnju na vrata frižidera i na **daljinski upravljač** vašeg televizora.” (<https://www.klix.ba/lifestyle/zdravlje/daljinski-i-vrata-frizidera-legla-bacila/081029019>).

Pored oblika *daljinski*, frekventan oblik jeste i *daljinac*: “Gdje u Sarajevu kupiti univerzalni **daljinski**? Ništa pretjerano skupo i neki **daljinci** sa displejima...” (<https://forum.klix.ba/gdje-da-kupim-t70717.html>).

A. Žele (2008: 13, prema Runjaić – Štebih Golub 2018: 388) navodi primjer *daljinec* < *daljinski upravljač* u slovenskom jeziku, utvrđujući baš na tom primjeru kako univerbi brzo gube svoju konotativnost i postaju dio neutralne leksike.

Potvrdu za univerb *daljinac* nismo uspjeli pronaći u analiziranom pišanom korpusu. Međutim, sufiksalna izvedenica *daljinac* dio je *Rječnika bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 157) sa značenjem: 1. pom. zast. ‘priročnik koji sadrži udaljenost između pojedinih mjesta’, 2. vojn. ‘dio nišanske sprave za mjerjenje daljine’; ‘daljinomjer’. Isto takvo značenje koje pripada vojnoj terminologiji zabilježeno je i kod Jahića (2010b: 10), a primjeri te izvedenice su prisutni u savremenom bosanskom jeziku, iz auto-moto oblasti, iako je u spomenutom rječniku ova izvedenica okarakterizirana kao zastarjela: “Dopunjten **Daljinac** sa relacijama za autobuske stanice u BiH” (<https://www.klix.ba/vijesti/bih/dopunjten-daljinac-sa-relacijama-za-autobuske-stanice-u-bih/180115043>); “Za izračunavanje udaljenosti potrebno je na našoj internet-stranici (www.bihamk.ba) u rubrici **daljinac** ukucati mjesto polaska i mjesto odredišta...” (<https://avaz.ba/vijesti/biznis/187681/bihamk-izaberite-najkraci-put-do-odredista>). U *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007) leksema nije zabilježena, kao ni u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012). Vlastita jezička intuicija, kao i anketa, te usmeni izvori nam potvrđuju postojanje ovog univerba, koji je ekspresivan i šaljiv.

Tvorba ovog univerba ima redukovani model: na okrnjenu osnovu *daljin-* (*daljinski upravljač*), uz gubljenje suglasnikā *sk*, dodaje se sufiks *-ar*.

Naredni univerb SAOBRAĆAJKA, prema našim istraživanjima, trebalo bi da se ustabilio u jezičkoj praksi, a, evo, kakve je rezultate polučila naša anketa: saobraćajna nesreća (65), saobraćajni udes (12), sudar automobila, saobraćajna gužva, saobraćajna dozvola, saobraćajna policajka, saobraćajna oznaka, saobraćajna knjižica, saobraćajna osoba, automobilska nesreća, sudar vozila, udes, cesta, karta, dozvola, patrola, žena koja upravlja saobraćajem, ona koja je završila saobraćajni fakultet, nesreća u saobraćaju.

Šest ispitanika nije ništa odgovorilo, ali šezdeset pet ispitanika ponudilo je odgovarajući dvočlanu sintagmu *saobraćajna nesreća*, od koje je i nastao dati univerb, a dvanaest gotovo sinonimnu *saobraćajni udes*. Ostali su ispitanici ili nudili dvočlane sintagme, od kojih, prema formuli univerbacijske, može nastati univerb (*saobraćajna patrola*, *saobraćajna knjižica*, *saobraćajna dozvola* i sl.) ili su nudili opisna značenja ponuđene lekseme, od kojih, prema formuli, ne može nastati univerb (*sudar automobila*, *nesreća u saobraćaju*).

U rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010) ova riječ nije zabilježena, ali provjeravajući taj primjer, došli smo do jednog interesantnog otkrića, a to je leksema *saobraćajac* < *saobraćajni policajac*, koju s pravom možemo svrstati u univerbe, i to one koji su s vremenom, frekventnom upotrebom postali dio neutralne leksike. U *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 1174) stoji: saobraćajac (*saobraćajka* ž.) ‘policajski službenik koji regulira saobraćaj, **saobraćajni policajac**’. A onda je i *saobraćajka* < *saobraćajna policajka*, pa je prema tom modelu i *saobraćajnica* < *saobraćajna prometnica*. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) *saobraćajka* nije zabilježena.

Tvorbeni nastanak ovog univerba je redukovani: na okrnjenu osnovu *saobraćaj-* (*saobraćajna nesreća*), uz gubljenje suglasnika *n*, dodaje se sufiks *-k(a)*.

U istraživanom korpusu internetskih portala i foruma nismo pronašli univerb *saobraćajka* sa značenjem *saobraćajna policajka*, ali u anketi smo imali jedno takvo tumačenje i nekoliko opisnih, što znači da treba osluškivati govornike i pratiti ove tvorbene tendencije.⁴⁵

Univerb *saobraćajka* u značenju *saobraćajna nesreća* nije frekventan na internetskim portalima. U novinskim tekstovima na tu temu prevladava

⁴⁵ Vidjeti o tome studiju J. Čaušević i S. Zlotrg (2011): *Načini za prevladavanje diskriminacije u jeziku u obrazovanju, medijima i pravnim dokumentima*.

neutralna leksika, te bi bilo neozbiljno koristiti univerb *saobraćajka*, čija upotreba sadrži jednu dozu neformalnosti, pa i familijarnosti. Iako je dvočlana sintagma, itekako, dominantnija, pronalazimo i neke primjere sa spomenutim univerbom, koji više služi da razbijje monotoniju sintagme u samom novinskom tekstu: "Nakon što su trojica mladića noćas stradala u teškoj **saobraćajci**, mještani su tužni i šokirani. (...) poginuli su noćas u teškoj **saobraćajnoj nesreći** koja se dogodila na lokalnom putu..." (<https://www.oslobodenje.ba/vijesti/crna-hronika/foto-bili-su-momci-za-primjerovo-su-mladici-koji-su-jutros-poginuli-u-stravicnoj-nesreci-471375>); "Potresene komšije o detaljima stravične **saobraćajke**: Nismo mogli da joj pomognemo. U selu (...) došlo je do teške **saobraćajne nesreće...**" (<https://www.oslobodenje.ba/vijesti/region/potresene-komsije-o-detaljima-stravicne-saobracajke-nismo-mogli-da-jo-pomognemo-486383>).

Ono što smo mogli primijetiti, u naslovu novinskog teksta, čija je funkcija da šokira, zainteresira i natjera da se u konačnici i pročita članak, obično je univerb *saobraćajka*: "Dileri pali nakon **saobraćajke**", a dalje u tekstu je dvočlana sintagma: "Nakon **saobraćajne nesreće** na magistralnom putu M-4..." (<https://www.oslobodenje.ba/vijesti/crna-hronika/dileri-pali-nakon-saobracajke-454362>); "U **saobraćajkama** nastrandali starac i pas (...)", dok se dalje u tekstu izmjenjuju univerbi i dvočlana sintagma: "(...) preminuo je od povreda koje je zadobio u **saobraćajnoj nesreći** (...) Istog dana (...) se dogodila **saobraćajna nezgoda** u kojoj je vozilo udarilo psa. (...) Kada je riječ o broju **saobraćajki** (...) Tokom tog perioda evidentirane su 24 udesa, a u prošlom mjesecu 17. U junu 2016 godine bilo je 25 **saobraćajki...**" (<https://www.oslobodenje.ba/vijesti/crna-hronika/u-saobracajkama-nastrandali-starac-i-pas>).

U korpusu nismo pronašli potvrde da *saobraćajka* znači *saobraćajnu dozvolu*⁴⁶, *saobraćajnu knjižicu*, *saobraćajnu kartu*, *saobraćajnu oznaku*, *saobraćajnu patrolu*. No, jezik je otvoren sistem i na nama je da istražujemo i ispitujemo, a govornici će sami, spontano, u komunikaciji pronalaziti najbolje načine i alate da ta komunikacija bude što uspješnija, nekad ekspresivnija, a nekad ekonomičnija.

Univerb NARODNJAK: narodna pjesma (40), narodni pjevač (20), narodna muzika (20), narodni čovjek (4), čovjek koji pjeva narodnjake, čovjek koji sluša narodnu muziku, čovjek iz naroda, pjevač, čovjek koji se

⁴⁶ Policajac će, tražeći na uvid vozačku i *saobraćajnu dozvolu*, uglavnom koristiti sljedeći izraz: "Vozačku i *saobraćajnu*, molim!" No, to nisu univerbi. Težnja ka jezičkoj ekonomiji sasvim je evidentna i u ovom službenom obraćanju.

bori za prava naroda, narodna nošnja, muzika, knjiga o jednom narodu, čovjek iz istog mjesta, narodni list, pjevač narodne muzike, muzički hit koji pripada jednom muzičkom žanru, vrsta muzike, osoba koja uživa u narodnoj muzici, čovjek iz grupe naroda, ljubitelj narodne muzike.

Ispitanici kod ovog univerba uglavnom nisu imali dvojbe. Kako korpus potvrđuje, *narodnjak* ima značenje *narodne pjesme*, *narodnog pjevača* i, uopće, *narodne muzike*, i nekada je čak i u kontekstu teško odrediti na šta se misli: "Gradskim ulicama u centru Sarajeva odjekivali su zvuci **narodnjaka**. Na repertoaru su se, između ostalog, našle Ceca i Stoja." (<https://www.klix.ba/vijesti/bih/kic-i-sund-u-centru-sarajeva-maturanti-prve-gimnazije-slave-uz-turbofolk-hitove/>); "Šta je disk bez **narodnjaka**!?" (<https://forum.klix.ba/nova-diskoteka-u-sa-bez-narodnjaka-t29818s25.html>). Univerb *narodnjak* u ovom kontekstu može funkcionirati kao *narodna pjesma* ili *narodna muzika*. S obzirom na to koliko su pojmovi povezani i predstavljaju odnos pojedinačno (pjesma) : opće (muzika), nikakvih poteškoća u komunikaciji i razumijevanju ne bi trebalo biti.

Na internetskom forumu raspravlja se o tome "Koji vas je **narodnjak** 'raskućio'?", te prema odgovorima možemo pretpostaviti da se radi o *narodnim pjesmama*: "Meni je najjaca ona: 'Crno vino... crne oci...' " (<https://forum.klix.ba/koji-vas-je-narodnjak-raskucio-t14152.html>), gdje je očigledno spomenut naziv narodne pjesme.

Univerb *narodnjak* sa značenjima *narodna pjesma*, *narodni pjevač*, *narodna muzika* ne bismo problematizirali jer su značenja povezana – riječ je, naime, o metonimiji.

Zabilježeni su primjeri gdje *narodnjak* samo znači *narodni pjevač*: "**Narodnjaci**, zabavnjac i rokeri se ujedinili: 'Zastave ljubavi' za žrtve poplava", a dalje u tekstu je dato pojašnjenje tog univerba u vidu dvočlane sintagme *narodni pjevači*: "Poznati muzičar iz Zenice (...) napisao je tekst i pjesmu 'Zastave ljubavi' koju su **narodni**, zabavni i rok pjevači otpjevali za ljude s područja pogodenih poplavama. (...) Spot, u kojem prvi put učestvuju 15 **pjevača** – **narodnjaka**, zabavnjaka, rokera zajedno..." (<https://www.klix.ba/magazin/muzika/narodnjaci-zabavnjaci-i-rokeri-se-ujedinili-zastave-ljubavi-za-zrtve-poplav/140806075>).

U korpusu internetskih foruma pronašli smo i značenje *narodna stranka*: "Da je ova, prava, SDA mladež u stanju treba čitavu ratnu i poratnu garnituru SDA da pošalje u PM, resetuje stranku i budu pravi **narodnjaci**, a ne krimogena baza, za bošnjačke kriminalce." (<https://www.klix.ba/vijesti/bih/bakir-izetbegovic-treba-nam-nacionalno-pomirenje-sda-ne-vodi-nacionalisticku-politiku/181108084>); "Socijalistička internacionala vs

Evropski narodni pokret (...) jedne i druge kontroliše Trilateral (... sada su im favoriti **narodnjaci** (nacionalisti) (...) proći će i ovo doba.” (<https://www.klix.ba/vijesti/bih/lagumdzija-strategija-je-dokaz-da-eu-vode-birokrate-a-bih-jeftini-politikanti-bez-vizije/180206125>).

Da se ovaj univerb ne upotrebljava samo na forumima i u komentarima novinskih tekstova, svjedoče i sljedeći novinski tekstovi: “**Narodna stranka** Austrije (OVP) nekadašnjeg kancelara Sebastijana Kurca osvojila je (...) Apsolutni izborni gubitnici dolaze iz Slobodarske partije Austrije (FPO), doskorašnjeg koalicionog partnera Kurcovih **narodnjaka...**” (<https://www.oslobodjenje.ba/bbc-news/izbori-u-austriji-dva-pobednika-i-jedan-gubitnik-vanrednog-glasanja-494301>); “Manfred Veber (Weber), kandidat Evropske **narodne stranke** (EPP) za predsjednika Evropske komisije i vođa **narodnjaka** u Evropskom parlamentu...” (<https://avaz.ba/globus/svijet/499753/kostali-ga-funkcije-veber-zestoko-optuzio-makrona-i-orbana>). Ono što primjećujemo jeste da se univerb *narodnjak/narodnjaci* u značenju *narodna stranka* koristi isključivo za političke stranke van Bosne i Hercegovine iz prostog razloga što političke partije u BiH u svojim nazivima i programima nemaju odrednicu ‘narodna’.

Zanimljivo da riječ *narodnjak* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 720) ima prvo značenje ‘član neke od stranaka koje su u svom nazivu imale pridjev narodni’. Iako u *Rječniku* ova riječ označava “pojedinačno”, dakle člana *narodne stranke*, primjeri iz korpusa su pokazali da se uvijek misli na “opće”, dakle na *narodnu stranku* u cjelini. No, ako pogledamo prethodne primjere univerba koji su označavali političku stranku, uočljivo je da se on uvijek javlja u množini – *narodnjaci*. Prema tome, *narodnjak* bi bio član neke narodne stranke i, prema takvom opisnom značenju, ne bi mogao biti *univerb*. No, *narodnjaci*, kako primjeri iz korpusa pokazuju, jesu *narodna stranka* i od takve dvočlane sintagme može nastati ekspresivan i jezgrovit univerb *narodnjaci*. Dakle, ovaj univerb samo u množini funkcioniра kao univerb: *narodnjaci* < *Narodna stranka*, dok bi u jednini to bila sufiksalna izvedenica: *narodnjak* < *član Narodne stranke*.

Dalje se u *Rječniku* navodi da je u razgovornom stilu *narodnjak* ‘onaj koji izvodi narodnu muziku (prvenstveno novokomponiranu)’, ali da može biti i ‘novokomponirana pjesma’ (Ibid.). Značenja se podudaraju sa onim naših ispitanika (*narodna pjesma*, *narodni pjevač*, *narodna muzika*, *narodna stranka*).

U *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007: 422) ima značenje: ‘pripadnik narodne stranke; izvođač narodne muzike’, a slična značenja bilježi

i Jahić (2014b: 164), uz dodatno značenje: ‘novokomponirana narodna pjesma’. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) ova leksema nije zabilježena.

Tvorba ovog univerba je integralna, pa se na osnovu *narodn-* (*narodna pjesma*) dodaje sufiks *-jak*.

Univerb LJUBIĆ: ljubavni roman (50), ljubavni film (21), ljubavne priče (5), roman šund (4), bosanskohercegovačka planina, nježnost, knjiga, mali poljubac, film, roman, momak, poljubac, prezime, vrsta cvijeta, zaljubljen čovjek, poljski ljutić, romantična banalnost.

Deset ispitanika nije dalo nikakav odgovor, a sintagme *ljubavni roman* i *ljubavni film* jesu sintagme iz kojih sufiksalmom tvorbom u procesu univerbacije nastaje univerb *ljubić*. Univerb može funkcionirati i kao roman i film. Veza između romana i filma je očekivana jer su prema mnogim romanima i snimljeni filmovi. Korpus nam većinom potvrđuje primjere *ljubić* < *ljubavni roman*: “To je knjiga koja me uopće privlaci nije, nisam zeljela da je citam, jer po nazivu licilo je na neki **ljubic...**” (<https://forum.klix.ba/ime-ruze-umberto-eco-t59792.html>); “Ovo je **ljubić**. Idealan za ubiti vrijeme.” (<https://forum.klix.ba/sta-trenutno-citate-p2029622.html>).

Na internetskim forumima univerb *ljubić* često se koristi, međutim, na portalima, rijekost je pronaći spomenuti univerb, uvijek je zamijenjen dvočlanom sintagmom *ljubavni roman*. Uspjeli smo ipak pronaći primjer: “Ima tu svega, od Julesa Vernea, do priče o Sherlocku Holmesu, Arthura Conana Doylea, do **ljubića** Danielle Steel.” (<https://www.oslobodjenje.ba/o2/kultura/zimski-salon-knjiga-moc-knjige-je-u-povezivanju-generacija-419551>).

Moramo posebno istaći činjenicu da smo univerb *ljubić* pronašli i u naslovu predavanja A. Lešić (2016) “**Ljubić** i feministički eskapizam: Je li bijeg mogućnost slobode?” (<http://lgbti.ba/predavanje-ljubici-i-feministic-ki-eskapizam-je-li-bijeg-mogucnost-slobode-bit-ce-odrzano-u-mostaru-10-decembra/>), gdje autorica u svom tekstu koristi više puta univerb *ljubić*: (...) već nekoliko desetljeća jedna je skupina feminističkih kritičarki u potrazi za načinom čitanja **ljubića** koji bi nam otkrio tajnu njegove popularnosti (...) **Ljubić** žanr preko kojeg se žene hvataju u koštac sa problemom ljubavi (...) Od vremena kad su one pisale, **Ljubić** se značajno promijenio (...) koji postavlja iznenadujuće jake izazove pred **Ljubić** kao žanr...” (Ibid.). To predavanje je pretočeno u naučni tekst, ali sa promijenjenim naslovom “**Ljubavni romani** i feministički eskapizam: da li je bijeg mogućnost slobode?” (2017). U uvodnom dijelu teksta implicitno možemo pročitati razloge odabira dvočlane sintagme *ljubavni romani* naspram univerba *ljubići*:

“Prije nego se posvetim problemu **ljubića** (a namjerno koristim baš taj, uslovno govoreći, pogrdni termin, naprsto zato što mi je simpatičan, i zato što smatram da bi ga trebalo rehabilitovati), mislim da bi bilo korisno objasniti zbog čega koristim **ljubiću** nadređeni (i iz engleske terminologije preneseni) klasifikacijski termin *popularni žanrovi...*” (Lešić 2017: 11). Dalje u podnaslovima, i u samom tekstu Lešić koristi univerb *ljubić*, svjesno i namjerno poigravajući se ovim žargonizmom u naučnom radu: “**Ljubić** kao kič, **ljubić** kao književno smeće” (Ibid. 12), “Feminističke kritike **ljubića**: bijeg i sloboda” (Ibid. 14) itd.

U *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 611) *ljubić* je žargonizam, definiran kao ‘ljubavni roman ili film čiji je sadržaj lagan i nezahtjevan, bez velikih umjetničkih pretenzija’. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) ova je riječ zabilježena kao: ‘ljubavni roman / film’. Za naše istraživanje uzet ćemo u obzir navedenu sintagmu *ljubavni roman* ili *ljubavni film*, tako da je *ljubić* “pravi” univerb. U rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Jahić 2012b) ova leksema nije zabilježena.

Tvorba ovog univerba ima redukovani tvorbeni model: na skraćenu osnovu *ljub-* (*ljubavni roman*), uz gubljenje dijela osnove *-avn-*, dodaje se sufiks *-ić*. Ova je tvorba analoška, po uzoru na niz univerba koji nastaju na isti način: *akcić, krimić, pornić* i sl.

Univerb SREDNJAK: srednji prst (32), srednji igrač (25), srednje dijete (5), srednja pozicija (2), centralni igrač, neko iz srednje škole, učenik srednje škole, onaj ko je završio samo srednju školu, pozicija u igri, prst, skup svih razreda na jednoj fotografiji, školarac iz srednje škole, fudbalski pogodak, treći po redu, srednjoškolski učenik, neko ko je uvijek u sredini.

Dvadeset četiri ispitanika nisu ništa odgovorila, a sintagme koje mogu odgovarati značenju univerba *srednjak* jesu: *srednji prst, srednji igrač, srednje dijete i srednja pozicija*. U korpusu smo pronašli primjere sa značenjem *srednji prst*, i to uglavnom na internetskim forumima: “Gledaj papcine.. Samo urbano, ovo je sad moderno **srednjak** na crvenom tepihu pokazivati.” (<https://www.klix.ba/magazin/film-tv/crvenim-tepihom-prosetala-mirjana-karanovic-sa-ekipom-filma-sarajevo-mon-amour/190818093>); “Nepoznata djevojka podigla je uvis ruku na kojoj je strčao prst ‘**srednjak**’ usmjeren prema vozilu pod rotacijama i pratnjom.” (<https://www.klix.ba/vijesti/crna-hronika/u-sarajevu-uhapsen-muskarac-koji-je-policajcu-vozilom-presao-preko-noge/190219061>). U ovom primjeru dodatno pojašnjenje za *srednjak* je *prst*, a korišteni su navodnici prilikom pisanja univerba *srednjak*.

Ipak, pored dvočlane sintagme *srednji prst*, koja znači uvredu, novinski članci mogu sadržavati univerb *srednjak*, posebno u naslovu, radi efektnosti i očuđavanja: "Hrvaču zbog 'srednjaka' oduzeto srebro" (<https://www.klix.ba/sport/hrvacu-zbog-srednjaka-oduzeto-srebro/101005131>); "Naime, gostujuća pjevačica MIA je pokazala **srednji prst** publici nakon što je opsovala nakon izvedbe Madonninog novog singla. Reditelj je pokušao cenzurirati njen 'srednjak', ali bezuspješno." (<https://www.klix.ba/magazin/muzika/madonna-napravila-spektakl-na-super-bowlu/120206007>). I ovdje su upotrijebljeni navodnici, vjerovatno zbog činjenice da univerb *srednjak* znači nešto nepristojno, a inače "riječi napisane u navodnicima prenose više značenja nego iste riječi napisane bez navodnika" (Bulić 2018: 194).

Srednjak ima značenje i *srednji igrač*. U korpusu smo pronašli primjere da je to *srednji bloker* u odbojci: "Heh, smiješno, igramo prosle sezone utakmicu, libero ulazi, **srednjak** ne izlazi..." (<https://forum.klix.ba/nova-bruka-bh-odbojke-t49923.html>); "Već u plej ofu prvenstva, jedan protiv druge igraće i sestre Fatima i Dženita Džodžaljević – mlađa Fatima 'srednjak' je 'Kule' dok Dženita nosi dres tuzlanske 'Slobode?'" (<https://micromreza.com/index.php/vijesti/sport/ostali-sportovi/2724-kuriozitet-na-parketima-od-bojkaske-pl-bih-za-dame-rodene-sestre-na-suprotnim-stranama-mreze>).

Može imati značenje i *srednji bek* u rukometu: "Steta zbog ove mlade ekipe igrača sto nisu uvezali i EP nakon SP, ali ja sam optimista, kad pogledam Ivana, Deju, pa onog malog **srednjaka...**" (<https://forum.klix.ba/rukometna-reprezentacija-bih-t88374s5250.html>); "U mislima sam išao od igrača do igrača – od jednog do drugog krila, od **srednjaka** do bekova, od pivotmena do golmana." (<https://www.oslobodenje.ba/vijesti/bih/in-memoriam-goran-stojic-1961-2019-njegove-kontre-cepelini-i-sutevi-iz-mrtvog-ugla-izbezumljivali-su-golmane-428824>).

U fudbalu *srednjak* znači *srednji igrač < srednji vezni igrač*: "Redsi su se dali u potjeru za 22godišnjim **srednjakom** Gvinejcem Naby Keita-om članom Red Bull Leipziga. (...) U međuvremenu, Liverpool je odbijao saslušati ponude za svog 25-godišnjeg **srednjaka...**" (<https://sport1.oslobodenje.ba/premiership/liverpool-i-klopp-mijenjaju-taktiku-u-transfer-politici-kluba/87976>).

Zanimljivo da leksemu *srednjak* u neutralnom značenju *srednji prst* (treći po redu) nismo pronašli uopće u korpusu internetskih portala i foruma, nego se u korpusu uglavnom nalazi u ekspresivnom vulgarnom značenju neverbalne gestovne psovke.

U *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 1240) riječ *srednjak* ima značenje 'srednji, treći prst na čovjekovoј ruci'. Nudi se i

opisno značenje ‘onaj koji je srednji gdje ili u čemu’. U *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić 2007: 1064) ima značenje: ‘srednji prst’, ali i: ‘konj u sredini zaprege’ te: ‘seljak srednjeg imovinskog stanja između kulaka i bezemljaša’. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) ova leksema nije zabilježena.

Tvorba ovog univerba je integralna: na osnovu *srednj-* (*srednji prst*) dodaje se sufiks *-ak*.

Ono što možemo zaključiti nakon analizirane ankete jeste da su svi ponuđeni “potencijalni” univerbi u analiziranim značenjima ispitanika zaista i univerbi. Mogu imati jedno značenje (npr. *salonke*), a neki su i višeznačni (npr. *narodnjak*). Neki su zabilježeni u rječnicima (npr. *srednjak, ljubić*). Uglavnom su višeslojni, dio žargona i razgovorne leksike (npr. *srednjak, narodnjak*).

U anketi smo tražili od ispitanika da napišu značenje ponuđenog univerba, bez ikakvih naših objašnjenja i smjernica, jer nismo htjeli nametati ispitanicima za nas poželjnu dvočlanu sintagmu kojom bismo potvrdili da je ponuđena leksema univerb. Ukoliko nisu znali značenje, mogli su napisati i asocijaciju, tako da smo mišljenja da je anketa uspjela u onom dijelu koji se odnosi na spontanost odgovora ispitanika.

Problem ove, kao i svake druge ankete, jeste u tome što većina ispitanika misli da “mora” ponuditi odgovor koji anketar očekuje ili osjeća stid i strah da neće odgovoriti tačno i ispravno, bez obzira na to što je anketa anonimna. Uzimajući u obzir i taj psihološki segment, prije samog anketiranja, ispitanicima je objašnjeno da nema tačnih i netačnih odgovora, boljih ili gorih; da nam ne treba nikakva posebna naučna ili rječnička definicija riječi koju analiziraju, oko koje se trebaju truditi i pisati nešto što inače sami ne bi koristili u komunikaciji. S obzirom na raznovrsnost odgovora, mišljenja smo da je naša anketa solidan pokazatelj kako funkcioniраju univerbi. Broj od stotinu ispitanika nije impresivan da bismo mogli samo na osnovu ankete donijeti neke zaključke o upotrebi, značenju i stabilnosti univerba. No, naše se istraživanje nije temeljilo samo na anketi, ona je tu samo kao uvod, kao pomoćnik u dosta širem istraživanju korpusa: internetski korpus koji uključuje portale, forume, blogove – mnoštvo žanrova koji “usisavaju” u sebe sve funkcionalne registre, uz provjeru u rječnicima moći će ponuditi relevantan zaključak: teži li jezik univerbaciji ili ne?, u kojim funkcionalnim stilovima preovladavaju univerbi, a gdje ih nikako nema? i sl.

Iz ankete smo saznali također da univerbi ne nastaju od bilo kojeg spoja višečlanih jedinica ili bilo koje dvočlane sintagme; to u slučaju univerbacije

u užem smislu riječi mora biti dvočlana kongruentna supstantivna sintagma čiji zavisni član postaje osnova samog univerba (*srednji prst > srednjak*). Najvažnije je bilo prepoznati spontanost i prirodnost sintagme. Samo takva sintagma može u konačnici prijeći u univerb: mi bismo bili najsretniji kad bismo mogli vjerovati “vještačkim i neprirodnim sintagmama”, tako bismo osigurali sebi dovoljno materijala za analizu i mogli bismo govoriti o još većoj višeslojnosti i višežnačnosti univerba. Upravo ta višežnačnost, tj. neodređenost značenja nekog univerba, daje “izvanrednu fleksibilnost i bezgranične mogućnosti njansiranja smisla” (Riđanović 1998: 249). Savsim je jasno da je značenje subjektivna kategorija (Ibid. 247), tako da jezička intuicija govornika, pored svih rječnika, može imati (i ima) presudni značaj u semantičkoj analizi.

U jeziku ne možemo ništa na silu uraditi: ne možemo izmisliti sintagu i onda je usiljeno upotrebljavati. Naš je zadatak samo pratiti pojave koje se odvijaju u jeziku, tražiti ih u korpusu, pisanom ili usmenom, i tumačiti ih.

Razlog nastanka univerba jeste jezička ekonomija⁴⁷ i težnja za ekspresivnošću (Dragičević 2018: 115). Anketa je bila odličan uvod za istraživanje korpusa, gdje smo, nakon analizirane ankete, mogli poređiti te rezultate sa pronađenim univerbima i njihovim značenjima na internetskim forumima i portalima. Tako se jasno vide i razlozi unverbacije (jezička ekonomija i ekspresivizacija), uz primjere stalnog izmjenjivanja univerba i dvočlane sintagme u jednom tekstu s ciljem razbijanja monotonije teksta. To smo uspješno pokazali na primjeru *saobraćajka*, gdje se stalno izmjenjuju univerb *saobraćajka* i dvočlana sintagma *saobraćajna nesreća*. Nарavno, u određenim kontekstima, upotrebu i dvočlane sintagme u tekstu (pored univerba) možemo tumačiti sredstvom stalnog podsjećanja na značenje samog univerba, pogotovo ako je on neobičan, stilski markiran i ne tako čest u jezičkoj upotrebi (npr. *daljinari*).

I značenja i asocijacije na ponuđene univerbe bili su raznoliki. Uz očekivana i poznata objašnjenja u vidu dvočlanih sintagmi i višečlanih opisa, dobili smo i neka neočekivana, neobična značenja i asocijacije kojih nije bilo ni u korpusu (kao kod primjera *slobodnjak* – slobodnije seksualno ponašanje)⁴⁸.

⁴⁷ O odnosu jezičke ekonomije i unverbacije raspravlja se u radovima bugarskih lingvistica J. Baltove (2018: 59–67) i C. Avramove (2018: 43–58).

⁴⁸ Vjerovatno analogija prema univerbu *grupnjak* u značenju *grupni seks*. No, ovaj univerb ima više značenja (kasnije će biti detaljno analizirana, u poglavljju *Sufiks -(j)ak u*

Također smo pokazali da u jeziku opstaju i univerbi i odgovarajuća dvočlana sintagma te se često u jednom tekstu naizmjenično pojavljuju univerbi i dvočlani izraz. Pored toga, korpus je pokazao da ima i primjera gdje su u jednom tekstu samo prisutni univerbi, odnosno samo dvočlane sintagme.

Da su univerbi “višeznačni, semantički razliveni, izrazito zavisni od konteksta” (Dragičević 218: 115), potvrdila nam je anketa, gdje u prvom primjeru univerb *rudarke* ispitanici tumače kao *rudarske čizme*, *rudarsku odjeću*, *rudarske rukavice*, *rudarska kolica*, a pogotovo primjeri *narodnjak* i *slobodnjak*. Takav pristup univerbima približava ih pragmemima, jer pragmemi, zapravo, imaju i ove nabrojane osobine (Pintarić 2002). Pa, tako, ako uvrstimo pragmatički pristup u analizu univerba, onda moramo imati u vidu *otvorenost koda*, termin koji podrazumijeva neprekidnost novih značenja određenog pragmema, u našem slučaju univerba. Govornici bosanskog jezika, na spontan i prirodan način, prema vlastitoj jezičkoj intuiciji stvaraju nove univerbe ali daju i nova značenja već postojećim. Navest ćemo primjer *saobraćajka*, gdje bismo tom univerbu mogli pridružiti značenje *saobraćajna policajka*. I formalno i značenjski to može funkcioništati. Ako je *saobraćajac* nastao od dvočlane sintagme *saobraćajni policajac*, i to funkcioniira u jeziku, što nam potvrđuje korpus: “Rasplesani **saobraćajac** regulira **saobraćaj**” (<https://www.klix.ba/magazin/zanimljivosti/rasplesani-saobracajac-regulise-saobracaj/100907088>); onda, u vezi sa *otvorenim kodom*, moramo biti “otvoreni” za nova značenja univerba, kao i na upotrebu univerba *saobraćajka* u jeziku.

Kada je u pitanju odnos konteksta i univerba, sasvim je jasno da se pojedinim univerbima, van konteksta, ne može utvrditi precizno značenje. Podsjecamo na univerb *slobodnjak*, gdje nam je i uz kontekst bilo zahtjevno odrediti značenje: da li je značenje *slobodni umjetnik* ili *slobodni radnik*? Univerbi su kontekstualne riječi (Dragičević 2018: 116).

Pored ovih karakteristika univerba, dvojbi i promišljanja koja su proistekla iz ankete, u nastavku rada ponudit ćemo i nova, drugačija promišljanja koja se tiču univerbacije. Nesumnjivo je da će nam ovaj tvorbeni postupak poput pragmatičkog *otvorenog koda* ponuditi nova saznanja kako se razvija jezik.

procesu univerbacije, a to je *grupno druženje te grupna scena*. Bugarski (2005: 231) bilježi i značenje “*grupna fotografija ili diskusija na Internetu*”.

Univerbacija u bosanskom jeziku

U ovom poglavlju bavit ćemo se univerbacijom kao tvorbenim načinom putem kojeg nastaju nove riječi – univerbi sa drugaćijim (namjerno ne ističemo *novim*) značenjima. Objasnjava se naše tumačenje univerbacije, nakon čega se vrši podjela univerba s obzirom na vrstu riječi kojoj pripadaju, ali se u radu analiziraju samo imenički univerbi. Razlozi neuvrštavanja glagolskih i pridjevskih univerba u korpus rada iscrpno se objašnjavaju i argumentiraju.

U ovom istraživanju univerbacijom se smatra takav tvorbeni postupak u kojem od dvočlane kongruentne supstantivne sintagme sufiksacijom nastaje univerb – monoleksemska jedinica sa jasno izraženom stilskom markiranošću⁴⁹ i očiglednom jezičkom ekonomičnošću, što podrazumijeva da univerbacijom smatramo ono što se u literaturi naziva univerbacijom u užem smislu.

U skladu s tim analiziraju se dvočlane kongruentne supstantivne sintagme tipa *slana kifla* > *slanac*: “Osim recepata koje smo vam ponudili, naši slani favoriti su: (...) mlječna peciva, te muffini, lepinje i **slanci**.” (<http://gusto.ba/?p=5118>).

Unverbima ne smatramo monoleksemne jedinice nastale od dvočlane nekongruentne supstantivne sintagme tipa *makovnjača* < *štrudla od maka*, **makova štrudla*. Kao što vidimo, u ovom kontekstu neprirodno zvuči sintagma **makova štrudla*, bez obzira na činjenicu da se značenje ne mijenja.

Ćorić (2008: 164–165) upravo piše o tome navodeći kako u jeziku možemo naići na univerbe koji se mogu različito interpretirati: ako posmatramo primjer *petrolejka*, on će se odlično uklopiti u imeničku sintagmu čiji je zavisni član pridjevski atribut *petrolejska lampa*. Međutim, *petrolejka* je mogla nastati i od imeničke sintagme čiji zavisni član nije pridjevski atribut, nego je to prijedložno-padežni izraz *lampa na petrolej*. Naime, riječ je o *dvostrukoj motivaciji*. Takvih je primjera u jeziku mnogo, međutim, da li je *petrolejka* univerb, odredit će postojanje uobičajene i jezički neforsirane sintagme. Također, jezička intuicija nije zanemariva: ako *petrolejku*

⁴⁹ Jezik ima svoje zakonitosti, pa uzimajući u obzir sociolinguistički i pragmatički aspekt, sasvim je očekivano da neki univerbi s vremenom gube na svojoj ekspresivnosti i postaju neutralni. U ovisnosti o tekstu i kontekstu često imamo izmjenu ekspresivnosti kod univerba i dvočlane sintagme, što ćemo dalje pokazati u analizama.

tumačimo kao *petrolejsku lampu*, onda je to univerb, a ako nam je interpretacija *petrolejke – lampa na petrolej*, onda to nije univerb.⁵⁰

Pri definiranju univerbacije u užem smislu morali smo biti prilično restriktivni da bismo mogli zaokružiti i oblikovati građu pronađenu u korpusu. Da smo se vodili definicijom univerbacije u širem smislu, neupitno je da bismo imali problema oko obima građe, te smo mišljenja da bi tako shvaćena univerbacija postala vodeći tvorbeni postupak u bosanskom jeziku⁵¹ (a, pogotovo, ako bismo uzeli u obzir opisne iskaze).

Dosadašnja analiza građe pokazala nam je da uopće ne trebamo dvojiti da smo ovakvim tumačenjem, svođenjem univerbacije "samo" na određene sintagmatske strukture, gdje zavisni član postupkom sufiksalne derivacije postaje univerb, osiromašili istraživački rad i rezultate rada. Mišljenja smo da ćemo ovakvim stavom samo precizirati i jasno objasniti i univerbaciju i univerbe. Jasno nam je da smo sužavanjem teme ostali bez izuzetno zanimljivih primjera univerba u širem smislu, i to iz različitih oblasti života i različitih funkcionalnih stilova. No, analizom primjera koji pripadaju univerbaciji u širem smislu, ne bi opstao ranije utvrđeni kriterij na kojem počiva naša definicija univerbacije.

Primjere koji su izuzetno jezički zanimljivi, ekspresivni i nastali pod utjecajem jezičke ekonomije od (uglavnom) nekongruentne višečlane ili dvočlane sintagme, a pripadaju univerbaciji u širem smislu nazivamo "graničnim univerbima". Ovdje ćemo samo prikazati nekoliko primjera koji bi mogli biti "granični univerbi": *grilonke* (ženske čarape od grilona), *haubica* (piva sa haube), *legiči* (lego kockice), montovka (*mountain jakna*), *trejl-aš* (*trail* trkač), *trejler* (*trail* trkač), *trejlerice* (tene za *trail* trčanje). Kao što možemo primjetiti, navedeni primjeri, uglavnom, pripadaju svijetu mode i sporta, a i stranog su porijekla, što nas, zapravo, dovodi do interesantnog zaključka, a to je da je leksika vezana za modu i sport veoma pogodna za ekspresivizaciju, pa i žargonizaciju.

Također, istraživanjem univerbacije i analizom korpusa utvrdili smo primjere koje možemo nazvati "formalnim univerbima", samo zato što postoji kongruentna supstantivna dvočlana sintagma (*ribani sir*) od koje je nastala monoleksemska jedinica – univerb (*ribanac*). Dalje, u tekstu, u

⁵⁰ Ovakvih je dvojbi u tvorbi riječi uvijek bilo. Navodimo primjer kod Babića (2002: 40), gdje on piše o izvedenicama koje se mogu rastaviti na dva načina: *kradljivac* → *kradljiv* čovjek i *kradljivac* → čovjek koji krade. Tako imamo dvije osnove i dva sufiksa: *kradljiv-ac* i *krad-ljivac*. Koju mogućnost odabratи, odlučit će ekonomičnost opisa tvorbe.

⁵¹ Do sličnog zaključka došla je i A. Šehović u tumačenju glagolskih univerba. O tome viđeti više u Šehović (2018: 455–467).

navedenom primjeru, vidimo da, iako formalni uvjeti za univerbaciju postoje, rezultat tvorbenog procesa ipak nije unverb. Navest ćemo primjer:

Riječ *ribanac* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 1149) znači: ‘ono što je naribano (sir, kiseli kupus itd.)’. U *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007) leksema nije zabilježena, kao ni u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012). Mi smo je zabilježili u reklamnom diskursu, u reklami za kulinarske proizvode: “Izaberite umake bechamel, šampinjoni i **ribanac...**” (<https://www.dukat.ba/proizvodi/dukat/umak>). U sljedećoj reklami dolazimo do novih informacija u vezi sa *ribancem* kao unverbom: “**Ribanac** je vrhunski ekstra tvrdi sir parmezanskog tipa, napravljen od kravljeg mlijeka.” (<https://www.dukat.ba/proizvodi/sirela/ribanac>). Dakle, nakon ovoga nam je jasno da ovako shvaćena leksema *ribanac* nije unverb, *ribanac* jeste *sir*, ali ne mora biti i *ribani*. A iz sljedeće rečenice jasnije je da u ovom kontekstu *ribanac* nije *ribani* sir: “Svježe **ribani Ribanac** prehrambeno je visokovrijedan...” (Ibid.). Sve dok funkcionira zamjena univerba i dvočlane sintagme, a da se smisao ne mijenja, to prepostavlja univerbaciju. Kada to postane jezički neprihvatljivo i neprirodno, monoleksembska jedinica nije unverb.

Kada nađemo na ovakav problem u procesu univerbacije gdje imamo ispunjenu formu, ali ne i logiku, onda ovakve univerbe možemo zvati “formalnim unverbima” ili ih, jednostavno, prepustiti sufiksalnoj tvorbi, kao što je zabilježeno u rječnicima i gramatikama.

Sufiksalna tvorba najdominantniji je i najkarakterističniji način tvorbe novih riječi u bosanskom jeziku. Sufiksi su jasno određeni formanti sa specifičnim obilježjima: uvijek se nalaze na kraju same riječi, nisu nikada osnova za novu riječ, nikada ne dolaze u samostalnoj upotrebi⁵² i modifikatori su značenja osnove (Babić 2002: 38). Dodavanjem različitih sufiksa na osnovu riječi mijenja se vrsta riječi, pa tako, npr., dodajući imenskoj osnovi određeni sufiks, dobije se nova vrsta riječi: *mir-* + *-an* > *miran*, pridjev i sl. Već u tom kontekstu Klajn (2003: 8–9), govoreći o sposobnosti sufiksa da mijenja

⁵² Moramo naglasiti činjenicu da je sufiks *-izam* na fakultetskim predavanjima, ali i u javnim nastupima jednog univerzitetskog profesora književnosti skoro došao do *osamostaljenja*. Naime, s obzirom na niz negativno obojenih značenja koje imaju lekseme nastale tim sufiksom (*fašizam*, *nacionalizam*, *rasizam*, *seksizam*, *šovinizam* i sl.), u žaru rasprave profesor bi često uzvikivao: “I svi *izmi* kojima smo okruženi...”, misleći na društvene pojave kojima smo svakodnevno okruženi.

vrstu riječi, spominje *univerbaciju*,⁵³ za koju kaže da “izvedene reči nastaju takoreći pred našim očima” (Ibid. 9). Klajn izbjegava uvrstiti u proces univerbacije, pa, konačno, i u univerbe Simeonovo “postupno stapanje sintagme u polusloženiku ili sraslicu” (Ibid.). On navodi Čorićevu definiciju (1991: 327, prema Klajn 2003: 9) univerbacije, definišući je kao “postupak (i rezultat) pretvaranja višečlanih sintakšičkih konstrukcija u jednu jedinu reč tvorbenim sredstvima”.

U procesu univerbacije dominiraju imenički univerbi, ali u nekim radovima posvećenim univerbaciji spominju se u nešto manjem obimu i glagolski univerbi (Šehović 2012: 407–417; Ristić 2004: 195). Šehović tako piše o glagolskim univerbima nastalim pomoću sljedeća dva sufiksa *-ira-* i *-isa-*, pronađenim u rječniku, ali navodi i potvrde iz usmene komunikacije (radijska emisija). Svi nabrojani primjeri pripadaju razgovornom stilu i stilski su markirani (*brendirati, imejlirati, keširati, taksirati, komplimentirati, stresirati, biciklirati, silikonisati se*). Nastali su prema preoblici dekompozicije: glagol⁵⁴ + bliži objekt (*stvarati brend, poslati imejl, platiti kešom, voziti taksi, davati kompliment, biti pod stresom, voziti bicikl, ugraditi silikone*). U radu “Problematika glagolskih univerba u bosanskom jeziku (koliko je zaista neupitno njihovo postojanje?)” Šehović (2018: 455–467) zaključuje (s pravom, pogotovo ako uzmemu u obzir postavku univerbacije u užem smislu) da glagolskih univerba u bosanskom jeziku uopće nema. Iako se ona ne vodi našim kriterijem da prva leksema iz dvočlane strukture mora motivirati određeni univerb, navodi razloge zašto glagolske univerbe, zapravo, treba smatrati sufiksalsnim izvedenicama. Jedan od razloga jeste da je tih glagola, potencijalnih glagolskih univerba, veliki broj, i da bi onda univerbacija bila dominantan tvorbeni postupak u bosanskom jeziku. Sljedeći razlog tiče se ekspresivnosti i emocionalne obojenosti, a većina takvih glagola pripada neutralnoj leksici, “nisu obilježeni ni kao ekspresivni ni kao razgovorni” (Šehović, 2018: 462), pa ih s razlogom autorica svrstava u sufiksalne izvedenice. Ristić (2004: 195) na materijalu srpskog jezika navodi da su glagolski univerbi “nastali sufiksalsnom derivacijom motivacione osnove za koju se uzima priloška odredba ili objekat iz složenog ekvivalenta”. Glagolske univerbe smatra stilskim sredstvima za pojačavanje ekspresivnosti (Ibid.). U glagolske univerbe Ristić svrstava i glagole tipa *usositi* te *čabrirati*, koji očigledno imaju preneseno značenje jer ne znače bukvalno

⁵³ Iстicanje наše.

⁵⁴ Prema Jahić – Halilović – Palić (2000: 368–369) dekompoziciju karakteriziraju nepunoznačni glagol + glagolska imenica. Međutim, nije rijetkost da dekompozicija zahvatiti i punoznačni glagol.

‘biti u sosu’, odnosno ‘biti u čabru’, već *usositi se* znači ‘dovesti (nekoga)/dospjeti u neugodan položaj’, a *čabrirati* znači ‘zapasti u tešku situaciju’ (Ibid.). Prema Ristić, glagolski univerbi se javljaju “kao stilska sredstva u neoficijelnoj komunikaciji, sa konotacijom koja se u pojedinim slučajevima može realizovati kao ruganje i ironisanje” (Ibid.).

O pridjevskim univerbima Ristić (2004: 195) kaže da su to “okazionalne izvedenice sa naročitim stilskim efektima”. Navodi primjere iz korpusa: “*uvobolni* ‘boli ga/je uvo’, *zbrdozdolisan* (prema izr. ‘s brda s dola’), *svekrivi* ‘koji su za sve okrivljavani’, *bebeći*⁵⁵ ‘koji je kao u bebe’” (Ibid.). Dalje preuzima još dva primjera od Klajna, jedine koje je on pronašao: *kičast* ‘koji ima osobine kiča’ i *navalentan* ‘koji navaljuje/koji je nasrtljiv’ (Ibid. 195–196).

Pridjevski univerbi, slično glagolskim, ne mogu se posmatrati u kontekstu univerbacije u užem smislu. Navedene primjere pridjevskih univerba, kako ih analizira Ristić (2004: 195), mi smatramo sufiksalnim derivatima, a ne univerbima. Jedan od razloga takvog tumačenja jesu i opisna značenja tih tzv. pridjevskih univerba te nepostojanje kongruentne dvočlane sintagme kojom bi se predstavio pridjevski univerb.

Univerbacijom nastaju univerbi, i to uglavnom imenice, koje nazivamo *imeničkim univerbima*. Ristić (2004: 196) zaključuje da imeničke univerbe odlikuju “izrazitija emotivno-ekspresivna markiranost, čiji se smisao u svakoj situaciji posebno može precizno utvrditi” u odnosu na glagolske i pridjevske. S obzirom na to da mi tvrdimo da ni glagolskih ni pridjevskih univerba nema u bosanskom jeziku (a kad kažemo da ih nema, tu mislimo da nema onih univerba nastalih univerbacijom u užem smislu), onda ovo poređenje možemo samo označiti kao odliku (imeničkih) univerba. Koliko će univerbi biti ekspresivni i stilski obojeni, ovisi i o komunikaciji u pragmatičkom smislu.

⁵⁵ Ovaj pridjev je izuzetno frekventan u razgovornom bosanskom jeziku, što nam potvrđuju primjeri pronađeni u korpusu internetskih foruma posvećenih porodici, a pogotovo bebama: “...i sve moguće specijalizovane **bebeće** radnje...” (http://www.ringeraja.ba/forum/m_15307/mpage_42/tm.htm); “Pihhh šta pljuskavice uradiše od nježne **bebeće** kožice.” (http://www.ringeraja.ba/forum/m_2788473/mpage_1/key_/tm.htm#2788781). Smatraju se pueritivnim pragmemima – oblicima dječijeg jezika. O pueritivnim pragmemima vidjeti više u Pintarić (2002: 172–183) i Durmišević-Cernica (2014: 200–215).

III. UNIVERBI

Univerbi su monoleksemske jedinice (*gumenjak*) nastale sufiksacijom (*gumen-* + *-jak*), u procesu univerbacije, od dvočlane kongruentne supstancivne sintagme (*gumene čizme*), čiji upravni član nije *lice*, *osoba* ili neka druga riječ koja je opći pojam, a odlikuju se jezičkom ekonomičnošću (*gumenjaci* : *gumene čizme*), ekspresivnošću (“U sudaru broda Lučke kapetanije i **gumenjaka** kod Dubrovnika dvoje mrtvih i petero nestalih”, <https://www.klix.ba/vijesti/regija/u-sudaru-broda-lucke-kapetanije-i-gumenjaka-kod-dubrovnika-dvoje-mrtvih-i-petero-nestalih/170426003>; univerb je sastavni dio naslova koji je jaka pozicija teksta), više značnošću (*gumena prostirka*, *gumene bombone*, *gumene čizme*, *gumeni čamac*, *gumeni metak*) te kontekstualnošću (kolokacijska veza imenice *brod* i univerba *gumenjak* znak je da se radi o *gumenom čamcu*).

Imenički univerbi

Ristić (2004: 193) imeničke univerbe dijeli na one “koji se odnose na čovjeka, na neku njegovu karakteristiku u vezi sa zanimanjem, postupcima, karakternim i dr. osobinama i sl.” i na one koji “ne imenuju lica, osobe nego druge realije” (Ibid. 194).

Sufiksi:

- *-a* (ekskluziva),
- *-ac* (terenac),
- *-ač(a)* (štitnjača),
- *-ać* (sporać),
- *-ad(a)* (gimnazijada),
- *-ak* i *-jak* (kožnjak),
- *-aner* (avljaner),
- *-ar* (daljinär),
- *-(j)ar(a)* (betonjara)⁵⁶,
- *-aš* (filmaš),

⁵⁶Iz praktičnih razloga slijedimo Babićevu (2002: 130) klasifikaciju sufiksa gdje on govori o npr., sufiksu *-ar(a)*, glavnom sufiksu i niz složenih sufiksa koji završavaju na *-ar(a)*.

- *-(j)av(a)* (**pornjava**),
- *-ic(a)* (**laganica**),
- *-ić* (**krimić**),
- *-ij(a)* (**majstorija**),
- *-ik* (**privatnik**)
- *-in(a)* (**divljačina**),
- *-iš* (**slaniš**),
- *-k(a)* i *-k(e)* (**kaubojke**),
- *-k(o)* (**žutko**),
- *-luk* (**privatluk**),
- *-uš(a)* (**šalteruša**)

učestvuju u tvorbi imeničkih univerba u bosanskom jeziku. Neki su veoma plodni (npr. sufiks *-(j)ak*), a neki su manje plodni (*-k(o)*, *-uš(a)*). Klajn (2003: 9) navodi da “za univerbaciju mogu poslužiti mnogi sufiksi, pre svega, ‘opšttestrukturalni’⁵⁷, ali i neki koji u drugim upotrebama imaju specifična značenja”.

Istraživanje korpusa savremenog bosanskog jezika u ovom radu pokazat će šaroliku upotrebu sufiksa u procesu univerbacije: upotrebu sufiksa koji pripadaju standardnom jeziku, ali i onih koji su isključivo vezani za žargon (npr. *-aner*).

Sufiks -a u procesu univerbacije

Sufiks *-a* prema Klajnu (2003: 16) javlja se kod imenica ženskog roda čije je glagolsko porijeklo očigledno (*dostava*, *zarada* i sl.). Dalje (Ibid. 17) raspravlja o problemu šta je izvedeno od čega, glagol od imenice, ili imenica od glagola: *hrana* : *hraniti*, *braniti* : *brana*. Zatim spominje imeničko-glagolske složenice sa sufiksom *-a* (*sudopera*) (Ibid.), te naglašava hipokoriističnu upotrebu ovog sufiksa, kako zajedničkih imenica (*teta*, *dada* i sl.), tako i vlastitih ženskih (*Rada*, *Jela* i sl.) (Ibid. 18), ali i muških imena (*Boža*, *Moma* i sl.) (Ibid. 19). Ovim sufiksom tvori se i niz imenica koje iskazuju tjelesne osobine, većinom negativne (*klempa*, *mrša*, *deba*, *blenta* i sl.) (Ibid.

⁵⁷ Termin ‘opšttestrukturalni’ sufiksi, tj. nastavci (po Beliću) Klajn problematizira navodeći Belićovo mišljenje koje modificira (Belić 1949: 116, prema Klajn 2003: 8). Belić navodi dvije vrste nastavaka: a) nastavci sa opšttestrukturalnim značenjem (služe za poimeničavanje drugih osnova, odnosno popridjevljavanje ili poglagoljavanje) i b) nastavci sa užim, određenim značenjem: npr. nastavak *-l(o)* za oruđe, *-telj* za vršitelja radnje i sl. Klajn ovdje naglašava da se ne radi o različitim sufiksima niti suprotstavljenim, nego samo o izrazito specifičnim značenjima. Neki sufiksi naprsto označavaju vezu sa osnovnom riječju i mogu, ali i ne moraju mijenjati vrstu riječi (Klajn 2003: 8).

18). On je i mocioni sufiks ženskog roda (*rođaka, unuka* i sl.) (Ibid. 19), koji Čorić (1982: 156–157) smatra neproduktivnim, tvrdeći da nije sufiks u pravom smislu riječi.

U procesu univerbacije sufiks *-a* pokazao se ipak plodnim sufiksom. Univerbi koje smo pronašli u korpusu odnose se na realije: *alternativa, bilaterala, defanziva, ekskluziva, gotiva, kreativa, multilateralna, negativa, normala, ofanziva, pozitiva, trilateralna* i tiču se različitih segmenata društva (politika, sport, zabava i sl.).

Univerbi koji se odnose na realije

Univerbi koje smo pronašli u korpusu internetskih portala i foruma odnose se na realije, dakle, stvari i pojave koje nas okružuju, a to su: *alternativa, bilaterala, defanziva, ekskluziva, gotiva, kreativa, multilateralna, negativa, normala, ofanziva, pozitiva, trilateralna*. Kao što možemo primijetiti, neki od njih odnose se isključivo na politički diskurs (*bilaterala, trilateralna, multilateralna*), dok ostali mogu pripadati različitim diskursima, npr. sportskom i vojnom (*defanziva i ofanziva*). Univerb *kreativa* možemo dovesti u vezu sa modom i umjetnošću, a univerbi *negativa* i *pozitiva* mogu se odnositi na različite društvene pojave. Univerb *alternativa* ima najširu lepezu značenja i možemo ga pronaći u različitim diskursima, od političkog do modnog izričaja, slično kao i *ekskluziva*. Univerb *gotiva* pripada razgovornom stilu i jeziku mlađih.

Riječ *alternativa* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 15) ima sljedeće značenje: ‘jedna od dviju mogućnosti koje se mogu izabrati, druga mogućnost’, ali i ‘mišljenje, djelovanje i sl., koje je drukčije od onoga koje se smatra ustaljenim, uobičajenim, široko prihvaćenim’. Slično značenje je i u *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007: 7): ‘izbor između dvije mogućnosti’, kao i kod Jahića (2010: 76). U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) ova leksema nije zabilježena.

Kao što primjećujemo, data su značenja, zapravo, opisni iskazi, a istraživani korpus će nam pokazati na koju se dvočlanu sintagmu univerb *alternativa* odnosi. Tako je u jednom tekstu sa internetskog portala univerb *alternativa* upotrijebljen više puta: “U Bosni se mora tražiti **alternativa**, nemamo s kim razgovarati (...) Problem je u tome da društvo mora pokušati tražiti **alternative**. (...) Ako neki biznis propadne onda se iz toga uči i pokušava se naći **alternativa**. (...) Oni (političari, prim. aut.) pričaju da žele u EU, a mole boga da do toga nikada ne dođe. To je činjenica. Dakle, ako se to zna, onda narod konačno mora pokušati pronaći **alternativu**.” (<https://www.klix.ba/vijesti/bih/>

josip-juratovic-u-bih-se-mora-traziti-alternativa-nemamo-s-kim-razgovarati/191031031).

Iz konteksta zaključujemo da je prvi univerb *alternativa* nastao univerbacijom dvočlane sintagme *alternativno rješenje*: "U Bosni se mora tražiti **alternativno rješenje**, nemamo s kim razgovarati"; drugom univerbu bi odgovarala sintagma *alternativni put*: "Problem je u tome da društvo mora pokušati tražiti **alternativne puteve**"; treći bi univerb mogao nastati od sintagme *alternativni posao*: "Ako neki biznis propadne onda se iz toga uči i pokušava se naći **alternativni posao**." I četvrti univerb iz teksta nastao je od dvočlane sintagme *alternativna politika*: "Dakle, ako se to zna, onda narod konačno mora pokušati pronaći **alternativnu politiku**."

Univerb *alternativa* može značiti i *alternativni* (koalicioni) *partner*, u političkom diskursu: "Ako Bh. blok ostane pri svome, **alternativa** su SBB, A-SDA, PDA i SBiH" (<https://www.klix.ba/vijesti/bih/izetbegovic-ako-bh-blok-ostane-pri-svome-alternativa-su-sbb-a-sda-pda-i-sbih/190207146>); a može značiti i *alternativna medicina*: "Kazu mi da je kruska prepecenica dobar prirodni lijek, al s obzirom da nisam dobar prijatelj alkoholu, trazim drugu prirodnu **alternativu**." (<https://forum.klix.ba/slaba-periferna-cirkulacija-t149121.html>).

Na kraju, možemo zaključiti da je ovaj univerb više značan i ima visok stepen kontekstualne uvjetovanosti, jer bi mogao imati značenje bilo koje dvočlane sintagme čiji je prvi, zavisni član adjektiv *alternativan*.

Riječ *bilateralna* u rječnicima bosanskoga jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010; Jahić 2010a) nije zabilježena,⁵⁸ kao ni u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012), ali je pronalazimo na internetskim portalima u novinarsko-publicističkom stilu, i to isključivo u političkom kontekstu: "Otpravnik poslova u Ambasadi Bosne i Hercegovine u Podgorici Muharem Zejnullahu je danas predao Ireni Radović, pomoćniku ministra inostranih poslova Crne Gore za **bilateralu**..." (<https://www.klix.ba/vijesti/bih/zvanicno-pocela-sa-radom-ambasada-bih-u-podgorici/070913116>), u značenju *bilateralna saradnja*: "O **bilateralnoj saradnji** u prošloj godini, funkcioniranju bh. diplomatijske (...) govori Amer Kapetanović, pomoćnik ministra vanjskih poslova BiH za **bilateralne odnose**. (...) Na pitanje Fene za ocjenu i rezime **bilaterale** u 2013. godini, Kapetanović je zahvalio na mogućnosti da ocijeni postignuća **bilateralne diplomatijske**..." (<https://www.klix.ba/vijesti/bih/amer-kapetanovic->

⁵⁸ U Halilović – Palić – Šehović (2010: 66) zabilježen je pridjev *bilateralan*, u značenju 'dvostran, obostran'.

bih-je-jedina-zemlja-koja-nema-zakon-o-vanjskim-poslovima/140106024), u značenju *bilateralni odnos* ili *bilateralna saradnja*.

Ista su značenja i na internetskim forumima: "Sad nadjoh na web-u Ministarstva vanjskih poslova listu svih **bilateralnih sporazuma** Austrije i BiH... (...) Ja pokušavam da ti objasnim da nakon ove multilaterale ne postoji **bilateralala**." (<https://forum.klix.ba/avio-kompanije-all-about-p7199438.html>).

Riječ *defanziva* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 163) znači: 'stanje u kojem se brani'; u vojnoj terminologiji to je: 'način ratovanja u kojem se snage postavljaju u stanje odbrane kako bi se iscrpio i izmorio napadač, odbrambeni način ratovanja'; a u sportskom registru znači: 'igra ili borba koja se zasniva na čvrstoj odbrani i protivnapadima'. U *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007: 85) pripada vojnoj terminologiji i znači: 'odstupanje, povlačenje, odbrana'. U *Rječniku bosanskog jezika* (Jahić 2010b: 21), uz značenja kakva su već navedena u spomenutim rječnicima, navodi se i preneseno značenje: 'stanje u kojem se u stalnome stanju odbrane' (za čovjeka uopće, za taktiku u sportu i sl.). U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena.

U korpusu smo pronašli sljedeće primjere univerba *defanziva*, i to na internetskim portalima: "No, kao što uvijek ofanzivno nastupa, kada mu je **defanziva**, slabija strana, predsjedavajući skupštine KS je i ovog puta..." (<https://www.klix.ba/vijesti/bih/divovic-o-navodima-konakovica-nasa-firma-je-ispunila-uslove-a-on-je-prekoracio-ovlasti/190308037>). U ovom slučaju, značenje univerba *defanziva* jeste *defanzivno djelovanje*, isto kao i u sljedećem slučaju: "Moramo preći iz političke **defanzive** u političku ofanzivu" (<https://www.klix.ba/vijesti/bih/komsic-moramo-preci-iz-politicke-defanzive-u-politicu-i-diplomatsku-ofanzivu/180920045>), odnosno: "Moramo preći iz političkog **defanzivnog djelovanja** u političko ofanzivno djelovanje". U sportskoj terminologiji, ovaj je univerb izuzetno frekventan, posebno u ekipnim sportovima, gdje je *defanzivna igra* jedan od tipova igre: "**Defanziva** na Camp Nou traje vječnost, to je samoubilačka misija" (<https://www.klix.ba/sport/nogomet/fabregas-defanziva-na-camp-nou-traje-vjecnost-to-je-samoubilacka-misija/180221006>); "Grci dobro igraju **defanzivu** i opasni su u napadu, njihovi navijači su fanatici" (<https://www.klix.ba/sport/nogomet/cocalic-za-klix-ba-grci-dobro-igraju-defanzivu-i-opasni-su-u-napadu-njihovi-navijaci-su-fanatici/161113001>).

Riječ *ekskluziva*⁵⁹ nije zabilježena u rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010; Jahić 2010b), kao ni u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012). U istraživanom korpusu, u razgovornom stilu na internetskim forumima ovaj univerb ima niz značenja, pa ga smatramo višezačnim, a da bi se prepoznala višezačnost neke leksičke jedinice, potrebno je da se ona nađe u različitim kontekstima, tj. "u novoj komunikacijskoj situaciji" (Gortan-Premk 2004: 42): "RR⁶⁰ je uvijek bio čista **ekskluziva** i biser za malobrojne." (<https://forum.klix.ba/automobilizam-all-about-p13323256.html#p13323256>), u značenju *ekskluzivan automobil* – automobil koji nije za svakoga, poseban automobil. Dalje ćemo potvrditi njegovu višezačnost u različitim kontekstima.

Sljedeći primjer nam nudi drugačije značenje, a to je *ekskluzivan tretman*: "Ono što LGBT populacija traži je čista **ekskluziva**." (<https://forum.klix.ba/homoseksualnost-i-usvajanje-djece-p11426189.html>). Univerb *ekskluziva*, a i dvočlana sintagma od koje je nastao, u datom kontekstu ima negativno ironično značenje, što nam potvrđuje sljedeći komentar: "Još jedna od mnogih manipulacija je tvrdnja kako su njima ugrožena prava iako imaju sva prava kao i ostali ljudi. Tamo neko je napisao šta bi trebala biti prava LGBT populacije i taj spisak trebamo uzeti kao jedini validan?"⁶¹.

Univerb *ekskluziva* ima i značenje *ekskluzivan intervju* (poseban intervju): "'Tražit ćemo da saopći ko je naredio uklanjanje **intervjua** i ako je neko naredio zbog čega su oni pristali na to da uklone **intervju** koji su pretvodno danima najavljivali kao **ekskluzivan'** – rekla je Rudić. (...) 'Zašto je intervju sa direktoricom jedne javne ustanove **ekskluziva?** Zar njihova komunikacija sa javnošću ne bi trebala da bude uobičajena pojava?'" (<https://poskok.info/bh-novinari-traze-da-bht-saopci-na-ciji-zahtjev-je-uklonjen-intervju-sa-sebijom-izetbegovic/>).

Ovaj primjer je naveden i u jednom naslovu: "Svjetska **ekskluziva**: Sutra u printanom izdanju 'Avaza' **ekskluzivni intervju** s Tomom Hardijem" (<https://avaz.ba/showbiz/film-i-tv/418651/svjetska-ekskluziva-sutra-u-printanom-izdanju-%E2%80%9Cavaza%E2%80%9D-ekskluzivni-intervju-s-tomom-hardijem>). Kao što primjećujemo, upotrijebljena je dvočlana sintagma *ekskluzivni intervju*, a samo redak prije univerb *ekskluziva*, što bi

⁵⁹ *Ekskluzivan* u *Rječniku bosanskoga jezika* ima sljedeće značenje: 'koji se ne dijeli sa drugima, koji isključuje druge, koji je zatvorenog tipa; koji oštro zastupa vlastite stavove i tvrdnje, bez spremnosti na kompromis; isključiv; koji ne odstupa od svog stava; nepotpustljiv' (Halilović – Palić – Šehović 2010: 262).

⁶⁰ Range Rover, primjedba naša.

⁶¹ Izvor je već naveden ranije.

moglo značiti *ekskluzivna vijest* ili *priča*. Ovdje je jasno kako je u samom naslovu, koji treba da privuče, očara čitaoca, upravo upotrebom i univerba i dvočlane sintagme, “koncentrirana” energija “ekskluziviteta”, posebnosti – i naslova, i članka, i samog portala. U ovom slučaju možemo govoriti o frekventnoj upotrebi riječi *ekskluzivno*, *ekskluziva*, *ekskluzivni intervju* u jednoj relativno kratkoj novinskoj najavi. Može nam izgledati čudno gotovo tautološko ponavljanje spomenutog izraza, jer se obično teži korištenju raznovrsnije leksike da bi se izbjegla monotonost i sl. Ovdje, kao da se namjerno koriste istoznačni izrazi i, upravo, oni očuđavaju dati tekst.

U rubrici “tehnologija” univerb *ekskluziva* znači *ekskluzivan projekat* ili *otkriće*⁶²: “PlayStation 4 konzola ove je godine imala nekoliko **ekskluziva** poput Persone 5 i Nioha.” (<https://www.oslobodjenje.ba/o2/tehnologija/gaming/jedna-od-najboljih-ps4-ekskluziva-ove-godine-stize-i-na-pc>); a da, zapravo, znači *ekskluzivna igra*, otkrio nam je sljedeći primjer: “Sada već davne 2013. godine, Xbox One **ekskluziva** Below, čiju smo najavu vidieli i tokom Microsoftove E3 pressice, bila je jedan od najsjajnijih indie dragulja o kojima se stalno pričalo, no ubrzo potom nastao je tajac i o **igri** nismo doznali gotovo ništa novo...” (<https://www.oslobodjenje.ba/o2/tehnologija/gaming/microsoftova-ekskluziva-below-je-ziva-i-zdrava-nakon-duzeg-vremena-imamo-i-novi-gameplay-video-354863>).

Navest ćemo još primjere iz usmenih izvora kojima smo svjedočili u različitim situacijama: u tramvaju, u parku i sl.: “Taj je kafić prava **ekskluzival!**!” (Taj je kafić pravo **ekskluzivno mjesto!**) – izuzetno je teško ući u taj kafić, treba rezervacija ili pozivnica i sl.

Riječ *gotiva* u rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010; Jahić 2011) nije zabilježena.⁶³ U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) zabilježena je kao žargonizam u značenju: ‘odlično, izvanredno, sjajno’. U korpusu je ovaj univerb izuzetno frekventan u usmenoj komunikaciji, kao i na internetskim forumima: “gdje otici na veceru sa grupom od oko 12 gostiju (sve muskarci, stranci, prvi put u sarajevu)? po mogucnosti bosanska i druga kuhinja, uzivo muzika itd.? Znam zvuci isfurano ali to je njima prava **gotiva...**” (<https://forum.klix.ba/najbolji-restoran-u-sarajevu-t56932s550.html>), i znači *gotivna atmosfera*. A sljedeći primjer može biti univerb od dvočlane sintagme *gotivna situacija*: “Svaka čast svima gore navedenima, ali meni je **gotiva** kada sam sebi

⁶² Mislimo na otkriće u tehnološkom smislu.

⁶³ Glagol *gotiviti* zabilježen je kod Halilović – Palić – Šehović (2010: 329). On pripada razgovornom stilu i znači: ‘gajiti naklonost prema kome, simpatizirati koga’, kao i: ‘paziti koga, ugađati kome’, odnosno: ‘davati prednost kome, preferirati koga’.

pripremim zdrav obrok..." (<https://forum.klix.ba/jedete-li-u-fast-food-restoranima-treba-li-sarajevu-kfc-t123921.html>). Moguće značenje je i *gotivan restoran*: "Haj Cesma je **gotiva** pa mala porcija, visoka cijena i imaju logike." (<https://forum.klix.ba/restorani-u-tuzli-t12769s75.html>), iz konteksta rasprave na internetskom forumu znamo da se raspravlja o dobrom i lošim restoranima, i da je naziv jednog od restorana *Česma*.

Riječ *kreativa* u rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010; Jahić 2012b) nije zabilježena, kao ni u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012). Rijetka je upotreba ovog univerba na internetskim portalima u novinarsko-publicističkom stilu, ali pronađeni primjer nam je dovoljan da potvrdimo značenje: "Danas je DEPO INTERACTIVE jedna od vodećih agencija za razvoj i **kreativu** u oblasti digitalne promocije i marketinga u BiH..." (<http://depo.ba/clanak/75205/medijska-bijeda-brace-darija-i-marija-simica-vlasnika-portala-klix-ba>), u mogućem značenju *kreativni potencijal* ili *kreativno djelovanje*. Na internetskom forumu zabilježili smo ovaj univerb u značenju *kreativni rad*: "zasto da briše 'bljesak' **kreative** i duhovitosti kojom nas castis?" (https://forum.klix.ba/search.php?author_id=2020&sr=posts). Ovdje je, zapravo, riječ o ironičnom i podrugljivom značenju univerba *kreativa*, pa je univerb stilski negativno obojen jer citat opisuje verbalni sukob nekoliko korisnika foruma.

Na internetskoj stranici jedne komunikacijske agencije zabilježili smo, u kategoriji Blog, nekoliko podnaslova, od kojih jedan nosi naziv *Kreativa* i, zapravo, podrazumijeva *kreativne priče* umjetnika, dizajnera, grafičara i sl. (<http://www.mita.ba/bh/blog/kategorija/111/kreativa>).

Inače, iznenađuje da je na internetskim forumima ovako rijetko upotrebljavan ovaj univerb, jer nam naši usmeni izvori potvrđuju dosta češću upotrebu univerba *kreativa*.

Riječ *multilateral* u rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010; Jahić 2014a), kao i ni u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) nije zabilježena.⁶⁴ No, na internetskim portalima i forumima ovaj je univerb frekventan, dakle i u novinarsko-publicističkom, i u razgovornom stilu: "U vrijeme kad sam ja došao u BiH, Hrvatska je postala punopravna članica EU pa se njena pozicija drastično promijenila. To više nije bila bilateralna, već **multilateralna**, sa širom opsegom zadaća i područja na kojima djelujete i u potpuno novim uvjetima." (<https://www.klix.ba/vijesti/bih/del-vechio-bih-se-ne-treba-buniti>)

⁶⁴ U Halilović – Palić – Šehović (2010: 681) zabilježen je pridjev *multilateralan*: 'koji se odnosi na više od dva učesnika; višestran, mnogostran' ili 'koji se obavlja s više od dva učesnika'.

protiv-novog-pristupa-hrvatske-vec-adaptirati/170803129); “Nakon što mu je istekao i drugi mandat u ambasadi BiH u Beogradu, kadrovska služba OSA BiH rasporedila je Aleksandra Špirića na radno mjesto u **multilaterali** u Sarajevu” (<https://forum.klix.ba/srbi-cestvovali-u-teroristickim-napadima-u-eu-t149045s150.html>); “**Multilateral** nije ziva... Jos uvijek... Meni trebalo, ja i pismeno dobio...” (<https://forum.klix.ba/avio-kompanije-all-about-p7163546.html#p7163546>). Ovaj univerb može značiti *multilateralni odnos, sporazum* i sl.

Riječ *negativa* u rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010; Jabić 2014b) nije zabilježena,⁶⁵ kao ni u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012), ali je frekventna u razgovornom stilu, pogotovo na internetskim forumima. Tako možemo pronaći primjer: “Uvjek neka sumnja i **negativa**. Dajte malo pozitivnih vibracija.” (https://forum.klix.ba/search.php?st=0&sk=t&sd=d&sr=posts&author_id=351874&start=100), u kojem bi značenje univerba *negativa* moglo biti *negativno razmišljanje*. I sljedeći primjeri nam potvrđuju isto ili slično značenje: “a zasto se uvjek provlaci ta neka prica kako smo mi muskarci kao neki primitivci, tipični balkanci, uvjek neka **negativa**, mi muskarci se ne bunimo na vas djevojke, znam da je ovdje neka djevojka u Saint Louisu rekla kako se nikad ne bi udala za bosanca otkud ta **negativa**” (https://forum.klix.ba/search.php?st=0&sk=t&sd=d&sr=posts&author_id=133666&start=1500); “Uvjek će pronaći način da vam spusti samopouzdanje, na koji god način je to moguće. Takva **negativa** vam zasigurno ne treba u životu.” (<https://www.oslobodjenje.ba/o2/zivot/ona-vam-ne-treba-u-zivotu-414894>).

Riječ *normala* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 773) znači: ‘prava koja s drugom pravom ili ravni zatvara pravi ugao’ i pripada stručnom jeziku matematike; u prenesenom značenju, u razgovornom stilu znači: ‘obično, redovno stanje; prosjek’. Kod Čedića i dr. (2007: 495) navedeno je isto značenje. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) zabilježena je kao žargonizam i znači: ‘standardno, uobičajeno, normalno’.

U razgovornom stilu ovaj je univerb frekventan, što potvrđuju istraživanja na internetskim forumima, pa tako znači *normalno stanje*: “Višok krvni pritisak? Uzroci i kako ga vratiti na **normalu?**” (<https://forum.klix.ba/zdravlje-f142/visok-krvni-pritisak-uzroci-i-kako-ga-vratiti-na-n-t97574.html>). U novinarsko-publicističkom stilu nerijetko se koristi, što

⁶⁵ U *Rječniku* (2010: 739) je zabilježen pridjev *negativan*: ‘koji izriče negaciju, neslaganje, odbijanje’, ali i: ‘koji ne otkriva ili ne potvrđuje ono što se tražilo’, te: ‘nepovoljan, loš, neprihvatljiv’ i: ‘koji ima nepoželjne osobine’.

potvrđuju primjeri sa internetskih portala: "Šećer iz meda preliven preko banane, kao odlično rješenje za mamurluk, brzo šalje glukozu u krv i pomaže vam da se vratite u **normalu**." (<https://zdravlje.avaz.ba/zdravlje/536079/saznajte-zasto-je-dobra-jedna-kasicica-med-a-dnevno>). S obzirom na to da se imenica *stanje* odnosi na mnoge stvari (*normalan pritisak*, *normalno zdravlje*, *normalni odnosi*, *normalan saobraćaj*...), upravo je to razlog njene frekventnosti i upotrebe i u razgovornom, i u novinarskom stilu.

Riječ *ofanziva* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 811) pripada vojnoj terminologiji i ima sljedeće značenje: 'napad koji izvode veće vojne jedinice radi ostvarenja strateških ciljeva; napredovanje'; a preneseno značenje je: 'pokušaj širenja nekog utjecaja'. U *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007: 528) znači: 'planirana vojna akcija širih razmjera s namjerom uništavanja neprijatelja' i pripada vojnem diskursu. Navedeno je i preneseno značenje slično kao kod Halilović – Palić – Šehović (2010: 811). Gotova identična značenja su zabilježena i kod Jahića (2019a: 216). U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena. U korpusu je frekventna, kako na internetskim portalima: "Zahuktava se politička **ofanziva** oko izbora u Mostaru." (<https://www.klix.ba/vijesti/bih/sda-evropa-staje-na-stranu-hdz-a-do-izbora-potom-novih-pregovora/191025047>), u značenju *ofanzivna borba*; "**Ofanziva** na bh. tržište: SEAT dobio novog partnera u BiH..." (<https://www.klix.ba/auto/ofanziva-na-bh-trziste-seat-dobio-novog-partnera-u-bih-otvoren-salon-u-bijeljini/191030160>), u značenju *ofanzivno širenje*, a tako i na internetskim forumima, posebno kada su sportske teme u pitanju: "Ma i igrao bi da ima kuveta, ali bez tajminga i energije nema kvalitetne **ofanzive** čak ni kod elitnih ofanzivaca kakav je Federer." (<https://forum.klix.ba/tenis-p15127724.html>), gdje univerb znači *ofanzivna igra*; "Dosta od njega, iako nakon povrede nisam očekivao da će imati dovoljno dobar utjecaj na **ofanzivu**." (<https://forum.klix.ba/sead-kolasinac-t109593s4225.html>).

Riječ *pozitiva* u rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010) nije zabilježena,⁶⁶ kao ni u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012). U korpusu je ovaj univerb frekventan, posebno u razgovornom stilu na internetskim forumima: "**Pozitiva** – događaji, političari i drugi pojedinci (...) evo jedna tema koja će se baviti **pozitivnim stvarima** uopšte..." (<https://forum.klix.ba/pozitiva-dogadaji-politicari-i->

⁶⁶ U Halilović – Palić – Šehović (2010: 1999) zabilježen je pridjev *pozitivan* sa značenjem: 'kojim se šta tvrdi; potvrđan, afirmativan', zatim: 'objektivan, stvaran, realan'. U razgovornom jeziku ima značenje: 'poželjan, povoljan, dobar, prihvatljiv' i dr.

drugi-pojedinci-t84392.html); "znam da sam 'izvrnula' temu, jer bi se trebalo raditi o tome koliko mi sami možemo uticati na tu **pozitivu** u nekom drugom..." (<https://forum.klix.ba/pozitivna-tema-t40956s25.html>); "baš me zanima šta će ti reći koja je **pozitiva** u ovom unutarstranačkom klanju i previranju." (<https://forum.klix.ba/sda-all-about-p14356993.html>). Kao što primjećujemo, u citiranom primjeru već imamo sintagmu gdje je definirano njen značenje (*pozitivna stvar*), a ovisno o kontekstu može značiti i *pozitivnu situaciju, pozitivne misli* i sl., što znači da je univerb više značan i kontekstualno uvjetovan.

Riječ *trilateralna* u rječnicima bosanskoga jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010) nije zabilježena, kao ni u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012). Na internetskim portalima u novinarsko-publicističkom stilu ovaj se univerb nerijetko upotrebljava: "Ono što je važno, istakao je, jeste spremnost i BiH i Crne Gore da zajednički djeluju unutar brojnih institucija, bilateralna, **trilateralna** ili multilateralna koje se organiziraju u vezi s brojnim i važnim infrastrukturnim projektima..." (<https://www.klix.ba/vijesti/bih/zvizdic-zelimo-unaprijediti-ekonom-ske-odnose-s-crnom-gorom/170213089>); "Dodik nakon **trilaterale** Srbija – BiH – Turska u Beogradu: Očuvati mir, stabilnost i dobru saradnju tri zemlje" (<https://www.oslobodenje.ba/vijesti/bih/dodik-nakon-trilaterale-srbija-bih-turska-u-beogradu-ocuvati-mir-stabilnost-i-dobru-saradnju-tri-zemlje-496686>). Značenje ovog univerba je slično značenju univerba *bilateralna* i *multilateralna*, *trilateralni razgovori, odnosi* i sl.

Sufiks *-a* nam je kroz navedene primjere ponudio dosta nijansiranih značenja, tako da možemo zaključiti da je u kontekstu univerbacije veoma interesantan i nezaobilazan u proučavanju raznolikih značenja univerba.

Tvorba univerba koji nastaju u procesu univerbacije dodavanjem sufiksa *-a* je tipska i sve ih možemo objasniti preko jednog modela, a to je redukovani model. Pronađeni univerbi su: *alternativa, bilateralna, defanziva, ekskluziva, gotiva, kreativa, multilateralna, negativa, ofanziva, pozitiva, trilateralna*. Tvorba analiziranih univerba je sljedeća: na okrnjenu osnovu dodaje se sufiks *-a*. Tako npr. univerb *alternativa* nastaje od skraćene osnove *alternativ-* (*alternativna politika*), gdje se suglasnik *n* gubi, a dodaje se sufiks *-a*.

Sufiks -ac u procesu univerbacije

Sufiks *-ac* veoma je produktivan sufiks, "produktivan sa imeničkim i privredskim osnovama" (Klajn 2003: 51). Nešto rjeđe je zastupljen kao sufiks glagolske ili brojne osnove. Kod imeničkih osnova značenje "ispoljava u

vidu bilo kakve veze sa pojmom u osnovi, a kod pridevskih znači nosioča osobine označene pridevom, a kod glagolskih nomen agentis ili nomen actionis” (Ibid.). Dominira u tvorbi etnika (*Bosanac, Slovenac i sl.*) (Ibid.).

Univerbe sa sufiksom *-ac*⁶⁷ možemo podijeliti na one koji se odnose na osobe i one koji se odnose na realije. U prvu skupinu – univerbi koji se odnose na osobe – spadaju: *administrativac, agresivac, anonimac, autoritarac, brzac, defanzivac, genijalac, gerilac, građevinac, honorarac*⁶⁸, *humanitarac, jubilarac*⁶⁹, *kreativac, lokalac, ljudgavac, mašinac, metalac, mrtvac, negativac, nevaljalac, odrpanac, ofanzivac, olimpijac, plašljivac, prefiguranac, profesionalac, sanitarc*⁷⁰, *saobraćajac, sezonač, smotanač, specijalac, terenac*⁷¹, *šugavac, univerzalac, ušljivac*. U drugoj skupini su univerbi koji se odnose na realije: *čupavac, daljinac, dokumentarac, faširanac, honorarac, jubilarac, kaubojac, ljudgavac, minimalac, odbijanac, plišanac, prepečenac, prvenac, sanitarc, sjeverac, slanac, šuškavac, švicarac, terenac, trojanac, trokrilac*.

Univerbi koji se odnose na osobe

U ovoj su grupi univerbi koji se odnose na neku osobinu pojedinca koji obavlja neku djelatnost, rad ili zanimanje, dok se ostali univerbi, njih šesnaest (*administrativac, defanzivac, gerilac, građevinac, honorarac, humanitarac, mašinac, metalac, ofanzivac, olimpijac, profesionalac, sanitarc, saobraćajac, sezonač, specijalac, terenac, univerzalac*), odnosi na zanimanje, djelatnost ili rad koji obavlja neki pojedinac.

Univerbi nastali dodavanjem sufiksa *-ac* na pridjevsku osnovu su “semantički znatno homogeniji, jer se skoro svi mogu izraziti formulom onaj

⁶⁷ Klajn (2003: 51–54) posebno analizira sufiks *-ac*, dok posebno izdvaja skupine imenica nastalih složenim sufiksim: *-avac, -ovac, -ikovac, -anac, -ijanac, -enac, -inac, -injac, -ejac, -arac, -erac, -ušac* (2003: 54–61). Mi smo se odlučili da sve ove sufikse posmatramo kao jedan sufiks, glavni i osnovni *-ac*, jer bi nam, u kontekstu našeg rada i teme, dodatno “usitnjavanje” u mnoštvu podnaslova samo opteretilo rad. Babić (2002: 78–86) u analizi sufiksa *-ac* nabrala na početku sve izvedene sufikse (mnogo više nego kod Klajna, njih trideset četiri), ali u daljnjoj analizi sve ih posmatra preko osnovnog sufisa *-ac*.

⁶⁸ U kasnijoj analizi uočavaju se različita značenja univerba *honorarac* (*honorarni radnik* i *honorarni posao*).

⁶⁹ Univerb *jubilarac* ima više značenja: *jubilarni slavljenik* i *jubilarna proslava, jubilarna godišnjica, jubilarno piće, jubilarni pogodak*.

⁷⁰ Vidjeti dalje različita značenja univerba *sanitarac* (*sanitarni radnik/službenik/inžinjer* i *sanitarna životinja*).

⁷¹ Univerb *terenac* više značenja je, pa može značiti i *terenski radnik* i *terenski automobil*.

koji ima osobinu označenu pridevom” (Klajn 2003: 53). Na taj način Klajn posmatra sufiksalne izvedenice izvedene sufiksom *-ac*. Međutim, kad su univerbi u pitanju, mi ćemo tu formulu posmatrati kao opisni izraz, a kod definicije univerba nastalih u procesu univerbacije sufiksom *-ac*, naglasit ćemo da je svaki univerb nastao od dvočlane sintagme gdje je upravo prvi član bio pridjevski element u sintagmi i podrazumijeva ili osobinu pojedinca koji obavlja neku djelatnost ili zanimanje pojedinca.

Ovdje treba odmah naglasiti da termin *osoba* koristimo samo iz formalnih razloga, a pozivajući se još jednom na rad S. Nenezić “Sintagma i tvorba riječi” (2018: 290–299), gdje je utvrđeno da univerbi ne mogu biti primjeri dvočlanih sintagmi kod kojih je glavni ili upravni član neki opći pojam, kao što je *osoba* ili *lice*. Tako se osobine koju su izražene zavisnim članom sintagme odnose na pojedinca (osobu) koji obavlja neku djelatnost, rad ili zanimanje (*anonimni košarkaš* > *anonimac*, *plašljiv političar* > *plašljivac* i sl.). Na taj način izbjegavamo zamku da obične izvedenice, kako ih Nenezić (2018: 297) naziva, “proglasimo” univerbima. A s druge strane, imamo priliku predstaviti i analizirati cijeli niz jezički veoma interesantnih primjera univerbacije koji nastaju slobodno i spontano, najčešće kao odlika jezičke ekonomije kako u razgovornom stilu, tako i u novinarskom.

Osobine pojedinaca koji obavljaju neku djelatnost, rad ili zanimanje

Riječ *agresivac* u rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010; Jahić 2010a) nije zabilježena, kao ni u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012). U korpusu, na internetskim forumima u razgovornom stilu znači *agresivan vozač*: “Fakat, sad u Sarajevu kad vozis oko 60, izgleda kao da si upalio warp pogon. Ispadaš **agresivac** sa svim normalnom vožnjom.” (<https://forum.klix.ba/auto-f14/sta-vas-najvise-nervira-kod-vozaca-t97244s24450.html>).

Ovaj je univerb nastao od dvočlane sintagme *agresivan vozač*, gdje se na skraćenu osnovu *agresiv-*, uz gubljenje suglasnika *n*, dodaje sufiks *-ac*. Dakle, to je redukovani tvorbeni model.

Riječ *anonimac* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 21) ima značenje: ‘anonimna osoba, osoba bez imena, niko i ništa, bezimenjak, *anonymus*’. Ima pejorativno značenje i pripada razgovornom stilu. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena, kao ni kod Čedića i dr. (2007) te Jahića (2010a).

U korpusu je zabilježena u značenju *anonimni košarkaš*: “**Anonimac** uzeo Jamesu loptu pa zakucao pored njega” (<https://www.klix.ba/sport/košarka/anonimac-uzeo-jamesu-loptu-pa-zakucao-pored-njega/110816078>).

Sličan je i sljedeći primjer gdje univerb, zapravo, ima značenje *anonimni igrač* ili *anonimni fudbaler*: "Joj sto su mi dragi ovi sto su vec ukalkulisali 3 boda protiv Albanaca a onda cemo lako sa 'jadnim' Bjelorusima koji Francuzima jedva otkinuse 4 boda i to bez pola prvotimaca, sve im neki **anonimci** igrali iz omladinskog pogona." (<https://forum.klix.ba/bih-rumunija-rumunija-bih-p5850485.html>). Također smo pronašli i značenje *anonimni bokser*: "Bellator 207: Totalni **anonimac** nokautirao protivnika nakon samo šest sekundi" (<https://www.klix.ba/sport/borilacki-sportovi/bellator-207-totalni-anonimac-nokautirao-protivnika-nakon-samo-sest-sekundi/181014005>).

Ovaj je univerb nastao od dvočlane sintagme *anonimni košarkaš*, gdje se na okrnjenu osnovu *anonim-*, uz gubljenje glasa *n*, dodaje sufiks *-ac*. U pitanju je redukovani model.

Ovakvih je primjera mnogo u korpusu, a možemo primijetiti da smo ih zabilježili i u razgovornom stilu, ali i kao dio naslova na internetskim portalima (posljednji primjer) te da se odnose na sportiste. To je važan podatak, jer se njihova *anonimnost* odnosi na zanimanje, tj. sport kojim se bave, pa zato i jesu univerbi, a ne na *osobnost*. U navedenim primjerima, ovaj univerb je ekspresivan i ima podrugljivo značenje.

Riječ *autoritarac* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010) nije zabilježena, kao ni u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012). Ne bilježe je ni *Rječnik bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007) niti Jahić (2010). Naši izvori potvrđuju sljedeća moguća značenja: *autoritarni vođa*, *autoritarni lider* ili *autoritarni predsjednik*: "Vučić (...) **autoritarac** na njenom čelu sada kuka kako ga to isto javno mnije neće slijediti u eventualnom zavodenju sankcija Rusiji" (https://www.slobodna-bosna.ba/vijest/270815/historichar_beslin_o_historijskom_obracanju_predsjednika_srbije_vuchicev_cinizam_odbijanje_uvodjenja_sankcija_rusiji_i_rjesavanja_pitanja_kosova.html). Dvočlana sintagma od koje je nastao univerb je frekventna i neutralnog značenja: "Krajišnik ne može bez **autoritarnog vođe**." (<https://www.klix.ba/vijesti/bih/fikret-abdic-arhaicni-vodja-ili-izdajnik/111215076>).

Tvorba ovog univerba je redukovana, na skraćenu osnovu *autoritar* (**autoritarni vođa**), uz gubljenje suglasnik *n*, dodaje se sufiks *-ac*.

Riječ *brzac* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 95) ima sljedeće značenje: 'mjesto na vodotoku gdje voda vrlo brzo teče; brzak, brzica; onaj koji je brz, onaj koji čini šta bez dovoljno razmišljanja, nepomišljeno, nagao čovjek'. U *Rječniku bosanskog jezika* (Jahić 2010a: 229) znači: 'mjesto na rijeci ili potoku gdje voda brzo teče'. Zatim

je zabilježeno značenje: ‘onaj koji učestvuje na pješačkim trkama’, kao i: ‘konj koji se takmiči na konjskim trkama, na teferičima, proslavama; brz, hitar konj’. Navedeno je i žargonsko značenje: ‘onaj koji je brzoplet, nepro-mišljen’, odnosno onaj ‘koji reagira prerano, impulsivno’. U mnoštvu zna-čenja, Jahić bilježi i jedno iz đačke terminologije: ‘učenik koji ne promisli kad ga učitelj ili nastavnik pita već odgovara brzopletu’.

U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježe-na, kao ni kod Čedića i dr. (2007), a mi smo je zabilježili u popularnoj bo-sanskohercegovačkoj humorističkoj seriji *Lud, zbumen, normalan*,⁷² gdje gospođa Spomenka pita Izeta Fazlinovića, nakon što joj je on ponudio da je provoza u svom novom automobilu, da li je *brzac*, odnosno *brz vozač*.

U pisanom smo korpusu pronašli ovaj univerb u značenju *brz vozač*, i to u komentarima na vijest o saobraćajnoj nesreći: “Po felgama i spojle-ru vidim da je neki **brzac**, dobro je kad ovako ‘malo’ udare mozda dodju pameti za ubuduce” (<https://www.klix.ba/vijesti/crna-hronika/na-glavnoj-gradskoj-saobracajnici-u-sarajevu-se-sudarili-golf-i-kamion/190722019>). S obzirom na to da je primjer pronađen u korpusu komentara na novin-ske vijesti, jasno nam je da se radi o razgovornom stilu. I na internetskim forumima ovaj univerb je frekventan, i upravo ima značenje *brz vozač*: “Ja zaista nisam ‘**brzac**’ i drugi sudionici u saobraćaju nemaju problem sa mojim ponašanjem...” (<https://forum.klix.ba/mobilni-radari-tj-kame-re-t102661s3225.html>). Napisan je pod navodnicima, što znači da mu go-vornik daje posebno značenje, da je svjesno upotrijebio ovaj univerb, a ne neutralnu sintagmu *brz vozač*, koja bi, također, dobro funkcionirala u ovom kontekstu.

Dakle, iako je riječ o komunikaciji na internetskom forumu gdje se ko-risnici ne moraju pridržavati pravopisnih, gramatičkih i stilskih pravila, upotreba navodnika dodatno “boji” značenje univerba *brzac*. Međutim, moguće je i da je korisnik svjestan ekspresivnosti ovog univerba, tako da, koristeći navodnike, daje do znanja da je riječ o leksemi koju ne moraju svi govornici bosanskog jezika, odnosno korisnici foruma, poznavati i da je moraju u kontekstu tumačiti i iščitavati. Kada vidimo riječ pod navodnici-ma, pažljivije je tumačimo i čitamo.

Također, pronašli smo još jedan primjer univerba *brzac* u značenju *brz ritam*. Naime, jedan korisnik foruma opisuje svoj problem sljedećim ri-jećima: “A sad mi se desava da kad god neko prica ili ja pricam, ili citam

⁷² Sezona 1, epizoda 6, “Kupoprodaja slike i folcike” (<https://www.youtube.com/watch?v=aIBAcBawaTE>, stranica posjećena 15. 10. 2019).

nesto, isto kao da je **ubrzano** i ljuto, kao da drsko neko prica (Iako znam da ne prica) Al mi um nesto pravi tako:/ Sve mi se odvija **brzo** i kao ljutito (...)” Odgovara mu sljedeći korisnik foruma: “Uh brate, ako se drogiraš promijeni tu drogu, ako se ne drogiraš trebao bi početi odmah bez odlaganja. Tresla je i Ferida struja⁷³ al’ nešto se ne sjećam da je takav ‘**brzac**’ imo.” (<https://forum.klix.ba/sve-mi-se-brzo-odvija-t92006.html>).

Tvorba univerba *brzac* ima integralni model: na punu osnovu *brz-* (***brz*** vozač) dodaje se sufiks *-ac*.

Riječ *genijalac* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 309) znači: ‘genijalna osoba; genij’, ali i: ‘onaj koji je u stanju loše obaviti i najjednostavniju stvar, nevjerovatno nespretna, nesposobna osoba’. U *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007) leksema nije zabilježena, a u *Rječniku bosanskog jezika* (Jahić 2011: 25) je žargonizam i znači: ‘genijalna osoba, umno izuzetno sposobna osoba’. Zabilježeno je i ironično značenje, a to je: ‘tobožnji genij, lažni genij’, kao i opet žargonsko značenje: ‘onaj kojem nešto dobro ide, koji se dobro snalazi u svemu’. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) zabilježen je samo u tom prenesenom značenju: ‘onaj koji teško shvaća, priglupa osoba’. U novinarsko-publicističkom stilu na internetskim portalima zabilježili smo pozitivno značenje univerba *genijalac*; ekspresivan je, posebno u poziciji naslova, i znači *genijalni muzičar*⁷⁴: “Britanski **genijalac** ponovo u Sarajevu” (<https://www.klix.ba/magazin/kultura/britanski-genijalac-ponovo-u-sarajevu/081014058>).

U sportskom registru pronašli smo još jedno značenje univerba *genijalac*, a to je *genijalni trener* ili *genijalni stručnjak*: “Ferdinandova emotivna priča iz 2010. otkrila kakav je **genijalac** Ferguson” (<https://www.klix.ba/sport/nogomet/ferdinandova-emotivna-prica-iz-2010-godine-otkrila-kakav-je-genijalac-ferguson/190930005>); “Guardiola nije ni prevarant ni sretnik, on je genije (...) Za njegove ekipe ne morate navijati, Guardiolu ne morate bodriti. Tog španskog **genijalca**, međutim, trebali biste poštovati.” (<https://www.klix.ba/sport/nogomet/guardiola-nije-ni-prevarant-ni-sretnik-nego-genije/171214001>).

Unverb *genijalac* na internetskim portalima znači i *genijalni naučnik*: “Albert Einstein nije bio samo **genijalni naučnik**, nego i filozof (...)

⁷³ Aluzija na scenu iz serijala *Nadreality Show* (<https://www.youtube.com/watch?v=TopogWSEbyU>, stranica posjećena 16. 10. 2019).

⁷⁴ Da se radi o muzičaru, saznajemo iz teksta koji slijedi: “Django Bates britanski je multiinstrumentalista, kompozitor i aranžer kojeg su italijanski mediji nazvali ‘Monty Pythonom jazzu’ osvrćući se na njegove izvanredne nastupe pune dinamike, humora i mašte.” (<https://www.klix.ba/magazin/kultura/britanski-genijalac-ponovo-u-sarajevu/081014058>).

Ovaj **genijalac** zaslužan za objavljivanje teorije relativnosti (...)” (<https://www.klix.ba/lifestyle/ne-samo-genijalan-naucnik-nego-i-mudrac-ovako-je-govorio-albert-einstein/150202053>). Ovdje primjećujemo izmjenjivanje dvočlane sintagme *genijalni naučnik* i univerba *genijalac* da bi se izbjegla monotonija teksta.

Genijalac u značenju *genijalni političar* ili *genijalni predsjednik* stoji u novinskom tekstu posvećenom svjetskoj političkoj sceni na bosanskohercegovačkom internetskom portalu. U jednom kraćem tekstu, koji je, zapravo, objava predsjednika Trumpa na Twitteru, čak se tri puta spominje ovaj univerb: “Ja sam zgodan, pametan i stabilan **genijalac** (...) Lider Sjedinjenih Američkih Država ponovo je na društvenoj mreži Twitter sebe nazvao stabilnim **genijalcem** (...) Možete li zamisliti da za predsjednika imate (...) umjesto onoga što imate sada, tako zgodnog, pametnog i stabilnog **genijalca**? (...) Američki lider nazvao je sebe ekstremno stabilnim **genijalcem** i u maju ove godine (...)” (<https://avaz.ba/globus/svijet/501560/tramp-ja-sam-zgodan-pametan-i-stabilan-genijalac>).

Ovaj univerb je vrlo frekventan i u razgovornom, i novinarskom stilu, u različitim žanrovima, od sportskih rubrika, preko političke scene do rubrika posvećenih svakodnevnici.

Tvorba univerba *genijalac* je redukovana: na okrnjenu osnovu *genijal-* (*genijalan političar*), uz gubljenje suglasnika *n*, dodaje se sufiks *-ac*.

Riječ *jubilarac* u *Rječniku bosanskog jezika* (Jahić 2011: 414) znači: ‘onaj koji proslavlja neki jubilej’. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena, kao ni u preostala dva rječnika bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010).

Univerb *jubilarac* nije frekventan ni u razgovornom, a ni u novinarsko-publicističkom stilu. Usmeni izvori nam potvrđuju da je ovaj univerb nepoznanica i da se ne upotrebljava često. Na internetskom portalu smo ga pronašli u sljedećem kontekstu: “Zajedničko slavlje dva zlatna bračna jubileja (...) U crkvi je najprije župnik pozdravio ‘zlatne **Jubilarce**’, njihovu djecu, rodbinu i prijatelje kao i biskupa, izrazivši radost zbog tog ‘nesvakidašnjeg događaja’. (...) Ujedno je izrazio zahvalnost što su ‘sretni **Jubilarci**’ željeli imati ovu iznimnu svečanost svoga života u svojoj rodnoj župi (...) U prigodnoj homiliji biskup Franjo je najprije podsjetio kako su se upravo ‘**Jubilarci** (...) zalagali i trudili oko ponovne izgradnje ove župne crkve’. (...) Obodrio je sretne **jubilarce** da nastave (...) Blagoslovio je i poklon-krunice i molitvenike koje je **jubilarcima**, uz darovane križeve, također poklonio. (...) Misno slavlje susvojim skladnim i gromkim pjevanjem uveličali (...) i prijatelji **jubilaraca**. (...) Zlatni **jubilarci** su prošlih godina uspjeli...” (<https://>

www.nedjelja.ba/hr/vijesti/bih/zajednicko-slavlje-dva-zlatna-bracna-jubileja/11673), a znači *jubilarni slavljenik*. Kao što možemo primijetiti, u ovom tekstu koji se bavi i vjerskom tematikom, imamo nedosljednu upotrebu univerba *jubilarac* kada je u pitanju pisanje velikog i malog slova. Da li je namjerno ovaj univerb tri puta pisan velikim slovom, kao da je vlastita imenica, a zatim malim, to, zaista, ne znamo. Ovaj smo univerb opet pronašli u tekstu vjerske tematike: “Slavlje pet svećeničkih jubileja na Plehanu (...) Uz **jubilarce** na oltaru je suslavilo još 30-ak svećenika... (...) Na početku mise **jubilarac** fra Zlatko blagoslovio je... (...) Istaknuo je kako se franjevački red s pravom dići svojim **jubilarcima**... (...) U ime Franjevačke provincije Bosne Srebrenе čestitke **jubilarcima** uputio je tajnik...” (<http://www.svjetlorijeci.ba/novosti/slavlje-pet-sve%C4%87eni%C4%8Dkih-jubileja-na-plehanu>).

No, univerb *jubilarac* istog značenja pronalazimo i u novinskom tekstu sportskog sadržaja: “Pred kraj utakmice, Prosinečki je izveo **i jubilarca** Džeka, koji je ovacijama ispraćen sa njegove Grbavice, na kojoj je i počeo zaista impozantnu karijeru.” (<https://interview.ba/vijesti/item/17545-ep-rade-i-deniza-slavlje-zmajeva>), kao i novinski tekst posvećen Danu škole: “Dan škole bila je prilika i da se *jubilarcima* dodijele priznanja. Za deset godina rada priznanja su dobitne...” (<https://avaz.ba/kantoni/zenicko-dobojski-kanton/237902/obiljezeno-65-godina-uspjesnog-rada-prve-osnovne-skole-u-maglaju>).

Dakle, u novinskim se tekstovima posvećenim različitim temama upotrebljava univerb *jubilarac* u značenju *jubilarni slavljenik*.

U tvorbenom smislu, ovaj univerb nastaje tako što se na okrnjenu osnovu *jubilar-* (*jubilarni slavljenik*), uz gubljenje suglasnika *n*, dodaje nastavak *-ac*. U pitanju je redukovana tvorba.

Riječ *kreativac* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 549) ima značenje: ‘onaj koji je kreativan’. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena, kao ni u preostalim rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Jahić 2012a). Na internetskim forumima, ali i portalima, u rubrikama posvećenim sportu uspjeli smo pronaći i nijansirano značenje univerba *kreativac*⁷⁵, a to je *kreativan igrač/fudbaler*⁷⁶: “... pa znamo da 3 **kreativaca** ne mogu zajedno igrati. Zasto sa fete opet iste greske pravis?” (<https://forum.klix.ba/safet-susic-pape-selektor-bih-t71696s11150.html>); “Brzina je čini mi se postala osnova fudbala u posljednjih 2-3 godine, i može ekipa biti puna **kreativaca** tipa Pirla il kod nas Misketa, to nije to bez ovih koji će trčati. Veznjaci su danas kompletnejši

⁷⁵ Na engleskom jeziku, odakle i potječe fudbal kao igra, *kreativac* je *playmaker*.

⁷⁶ U sportskoj terminologiji, zapravo, spominje se *kreator igre*, rjeđe *kreativan igrač*.

nego ikad, **kreativac** mora biti jako dobar trkač (...)" (<https://forum.klix.ba/ac-milan-t34128s1725.html>).

Podrazumijeva se da je sintagma *kreativna osoba* hiperonim u odnisu na *kreatora igre*, tj. *kreativnog igrača*. Možemo primijetiti razlike u značenju spomenute dvije sintagme: *kreativna osoba* i *kreator igre/kreativan igrač*, pa tako i u značenju univerba *kreativac*. Međutim, u drugom primjedu *kreativan igrač/fudbaler* > *kreativac* znači da je to igrač na terenu koji *kreira* igru, smislja akcije i sl. Itekako, razlika u značenju postoji. Iako bi većina govornika pri definiranju univerba *kreativac* pomislila da se radi o umjetnički kreativnoj osobi, kada bi se ponudio kontekst koji ima veze sa sportom, vjerujemo da bi govornici znali da se radi o *kreativnom igraču*, tj. *kreatoru igre*.

Tvorba ovog univerba je redukovana: na okrnjenu osnovu *kreativ-* (***kreativan igrač***), uz gubljenje suglasnika *n*, dodaje se sufiks *-ac*.

Riječ *ljigavac* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 610) znači: ‘onaj koji je ljigav’; u *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007: 354) znači: ‘osoba koja je ljigava po karakteru, ponašanju, vanjštini’, a gotovo identično je opisana i kod Jahića (2012b: 288), uz navođenje i lekseme ‘*jegulja*’, koja pripada stručnoj zoološkoj terminologiji. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena.

U internetskom korpusu dominira na forumima i u komentarima nakon novinskih članaka sa izuzetno negativnim značenjem: *ljigav političar*: “Dok god SDA **ljigavci** i dezerteri štite bošnjački interes bilo gdje, samo nas može zadesiti još veći i gori jad, bijeda i primitivizam.” (<https://forum.klix.ba/zakon-o-prebivalistu-finale-etnickog-ciscenja-t136879.html>); “I u prav0000u si, nemojte sad nabrajati cisto politicare koje ne volite, nego one kojima bas odgovara termin ‘**ljigavac**’.” (<https://forum.klix.ba/najveci-ljigavac-bh-politicke-scene-t30620s50.html>).

Ovaj univerb, u tvorbenom smislu, ima integralni tvorbeni model: na osnovu *ljigav-* (***ljigav političar***) dodaje se sufiks *-ac*.

Riječ *mrtvac* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 677) ima sljedeće značenje: ‘tijelo mrtva čovjeka; truplo, leš’, a u *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić 2007: 394) znači: ‘mrtav čovjek, mejit; leš’. U *Rječniku bosanskog jezika* (Jahić 2014a: 334) navedena su slična značenja sa mnoštvom potvrda: ‘čovjekovo mrtvo tijelo, mrtav čovjek; leš razg; mejt, meit’. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena.

Ovaj univerb zabilježili smo u sportskom žargonu, u značenju *mrtav fudbaler*: “Bice Hazard nabolji igrac, to bar nije tesko pored **mrtvaca Mesija...**”

(<https://forum.klix.ba/real-madrid-c-f-p15634293.html#p156342939>); “Normalno je da je kriv Pape kad drži ovog **mrtvaca** cijelu utakmicu po-red Vede koji gine svaku tekmu...” (<https://forum.klix.ba/edin-dzeko-t84267s25125.html>), s tim što ovdje *mrtvac*, zapravo, *mrtav igrač* ili *mrtav fudbaler* znači umoran, istrošen fudbaler ili igrač.

Tvorba ovog univerba je integralna: na osnovu *mrtv-* (*mrtav fudbaler*) dodaje se sufiks *-ac*.

Riječ *negativac* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 739) znači: ‘onaj koji svojim osobinama i postupcima simbolizira sve negativno i nepoželjno’, ali i: ‘negativan lik’, koja se obično odnosi na filmove, romane i sl. U *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007: 440) znači: ‘lik u filmovima, dramskim djelima itd. koji ima negativne i nepoželjne osobine i postupke’. U *Rječniku bosanskog jezika* (Jahić 2014b: 250) pripada filmskom i pozorišnom diskursu i znači: ‘negativan lik u filmu, pozorišnoj predstavi i sl. koji simbolizira negativne i nepoželjne osobine, postupke, karaktere’. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) zabilježena je kao žargonizam – *negativac* u značenju ‘jedan, jedinica (ocjena); loše, užasno’. Jasno vidimo da ovaj žargonizam ne možemo smatrati univerbom jer nema dvočlane sintagme iz koje bi univerb nastao.

S obzirom na stalnu interferenciju funkcionalnih stilova, ali i žanrova unutar jednog stila, neki termini iz svijeta filma “preskaču” u svijet politike, pa iz svijeta politike u svijet sporta i obratno. To jasno vidimo iz sljedećih primjera gdje redovno imamo političku *scenu* (*pozorišna scena, scena iz filma*), a političari postaju *akteri*, tj. glumci i sl. Upotreba univerba *negativac* u sljedećem primjeru političkog diskursa u novinarskom funkcionalnom stilu pokazuje upravu tu interferenciju: “Nakon beskom-promisne analize ESI-ja koja je, tvrde upućeni, razbjesnila predsjednika Srbije, samo nekoliko dana kasnije objavljena je nova analiza iz koje stoji Istraživački servis Evropskog parlamenta, a u kojoj je ponovo glavni **negativac Aleksandar Vučić**.” (<https://avaz.ba/globus/region/482108/zasto-je-aleksandar-vucic-najveca-prepreka-za-evropsku-srbiju>). Dakle, *negativan političar* kao *negativan lik* iz filma. Sličan primjer zabilježen je opet na jednom od internetskih portala gdje je u tekstu istraživačkog novinarstva *negativac*, zapravo, *negativan političar*, nastao kao aluzija na *negativan lik* iz filmova: “Dodik ‘zvijezda kampanje’, Silajdžić ‘glavni **negativac**’”, naslov je istraživanja, a i dalje u tekstu se spominje univerb *negativac*: “Glavni **negativac** kampanje bio je Silajdžić...” (<https://www.klix.ba/vijesti/bih/dodik-zvijezda-kampanje-silajdzic-glavni-negativac/110111067>).

Tvorba ovog univerba je redukovana: na okrnjenu osnovu *negativ-* (*ne-gativan političar*), uz gubljenje suglasnika *n*, dodaje se sufiks *-ac*.

Riječ *nevaljalac* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 763) ima značenje ‘onaj koji je nevaljao, neposlušan, nestrašan’. Isto je značenje navedeno i kod Čedića i dr. (2007: 480), te slično kod Jahića (2014b: 346–347). U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena.

Na internetskim portalima u novinarsko-publicističkom stilu zabilježili smo primjer *nevaljalac* u značenju *nevaljali političar*. Pa tako u obraćaju iranskog predsjednika: “On je tokom obraćanja na sjednici generalne skupštine UN u New Yorku rekao da će biti šteta što su sporazum uništili ‘novi **nevaljalci**’ i da će svijet ostati bez velikog potencijala.” (<https://www.klix.ba/vijesti/svijet/rouhani-trumpova-administracija-narusava-kredibilitet-amerike/170920131>). Dodatnoj ekspresiji pridonosi upotreba navodnika.

Ovaj univerb nastaje tako što se na osnovu *nevaljal-* (*nevaljali političar*) dodaje sufiks *-ac*. Primjer je integralnog tvorbenog modela.

Riječ *odrpanac* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 805) znači: ‘onaj koji je odrpan, odrpanko’; ima pejorativno značenje i može značiti ‘onaj koji se loše i neuredno odijeva’. U *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007: 524) znači: ‘onaj koji je poderan, odrpan, krajnje loše odjeven’, a gotovo identično značenje je i kod Jahića (2019a: 184). U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena.

Mi smo zabilježili primjer ovog univerba u značenju *odrpan vojnik*, i to u komentaru čitaoca: “...kad se sjetim armije bih, koji su to *odrpenci* bili, jadni ljudi za sta su zdravlje dali...” (<https://www.klix.ba/vijesti/bih/kako-zive-pripadnici-osbih-i-pored-losih-uslova-glava-uvis-krevet-pod-konaci-zastava-u-srcu/170407084>). Da riječ *odrpanac* nije rezervirana samo za forume i razgovorni stil, opet svjedoči novinska priča koja je objavljena na internetskom portalu gdje *odrpanac* znači *odrpana izbjeglica*: “Putem sam čitao poznati predsjedničin intervju Kleine Zeitungu, gdje ona upozorava kako je Europa bila naivna s izbjeglicama. Zaista, pomislio sam, gdje je ljudima pamet bila kad su **odrpance** primali k sebi? Kakve su to samo budale nesmotreno uzimale izbjeglice za profesore i senior managere...” (<https://www.oslobodjenje.ba/vijesti/region/prica-o-nadi-i-hajrudinu-i-jednom-predsjednicinom-intervjuu-ohrabrujuće-je-slusati-kako-je-covjek-pri-lagodljiv-oblik-zivota-393706>). U ovom kontekstu univerb *odrpanac* je, zapravo, ironiziran i pun sarkazma, jer te *odrpane izbjeglice* jesu uspješni profesori, hirurzi, muzičari, advokati, menadžeri i sl.

Tvorba ovog univerba je integralna: na osnovu *odrpan-* (*odrpan vojnik*) dodaje se sufiks *-ac*.

Riječ *plašljivac*⁷⁷ u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 907) znači: ‘onaj koji se lahko uplaši; strašljivac’. U *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007: 634) ova riječ također znači: ‘strašljivac, čovjek koji se boji svega, koji je plašljiv’. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena.

U korpusu na internetskim portalima ovaj univerb ima i značenje *plašljiv političar*: “Aleksandar Vučić je **plašljivac**. Ma neće se ni pojaviti. On je **plašljivac**. On se nas boji.” (<https://avaz.ba/vijesti/bih/444583/bane-trifunovic-za-avaz-balon-je-prepuhan-i-zato-je-narod-na-ulici>) izgovara glumac Branislav Trifunović, vođi protesta u Srbiji, u duhu razgovornog stila, ali u intervjuu objavljenom kao novinski politički članak.

Također, *plašljivac*, u sportskom žargonu može značiti i *plašljiv igrač*: “Jebem ti grob i ovakav luzerski mentalitet, kakvi smo mi gubitnici i **plašljivci** u životu. Imali smo 2 ili 3 kontre i ovi naši umjesto da krenu naprijed i da im zabiju još jedan gol, oni zaustavljaju svaku kontru i kradu vrijeme.” (<https://forum.klix.ba/grcka-bih-t144570s1525.html>).

Ovaj univerb nastaje integralnom tvorbom, tako što se na osnovu *plašljiv-* (*plašljiv političar*) dodaje sufiks *-ac*.

Riječ *prefriganac*⁷⁸ u *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007: 779) znači: ‘lukav, prepreden čovjek bez poštenja, pokvarenjak, lukavac, prepredenjak’. U *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010) nije uopće navedena, kao ni u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević: 2012).

U korpusu, na internetskim forumima u razgovornom stilu, univerb *prefriganac* je frekventan, pogotovo u opisu bosanskohercegovačkih političara i političke scene, pa ima značenje: *prefrigan političar*: “(...) to su bili školovani i iskusni **prefriganci**. Gdje ćeš porebiti jednog Mustafu Mujezinovića sa Hadži Dinom, Bičakčića sa Novalićem (...) Ovo sad je sve goli bilmez, retard i klošar.” (<https://forum.klix.ba/sda-all-about-t89222s32075.html>); “Mala je tajna da će **prefriganci** Šeks i Mesić ‘Juru i Bobana’, pjevati

⁷⁷ U Halilović – Palić – Šehović (2010: 907) zabilježeno je još jedno značenje: ‘neubojiti pištolj koji služi za zastrašivanje’, ali to značenje, u kontekstu univerbacije, nije nam zanimljivo, jer ne možemo nikako napraviti dvočlanu sintagmu od koje bi nastao univerb: *plašljivi pištolj.

⁷⁸ U Halilović – Palić – Šehović (2010: 1006) pridjev *prefrigan* ima značenje: ‘koji je vrlo lukav, mudar, prepreden’, ekspresivan je i pripada razgovornom funkcionalnom stilu.

na playback...” (<https://forum.klix.ba/za-thompsona-muftija-smajkic-fundamentalista-t42125s300.html>).

Tvorba ovog univerba je integralna: na osnovu *prefrigan-* (*prefrigan političar*) dodaje se sufiks *-ac*.

Riječ *smotanac* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 1220) znači: ‘onaj koji je smotan, nespretan, smušen; smušenjak, smotanko’. U *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007) leksema nije zabilježena, kao ni u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012).

Na internetskim forumima u razgovornom stilu ovaj univerb može značiti *smotan vozač*: “Sve što želiš je da normalno voziš brzinom oko ograničenja, ali je prosto nemoguće od debila i **smotanaca** koji svako ograničenje umanje...” (<https://forum.klix.ba/sta-vas-najvise-nervira-kod-vozaca-t97244s9475.html>).

Međutim, vjerovatno je preko razgovornog stila ovaj univerb postao dio političkog javnog diskursa, pa znači i *smotan političar*: “Dodik napao ambasadora (...) **Smotanac** koji se igra špijuna! Ambasador uzvratio: On je uličar!” (<https://www.6yka.com/novosti/dodik-napao-ambasadora-smotanac-koji-se-igra-spijuna-ambasador-uzvratio-39on-je-ulicar39>).

Tvorba ovog univerba je sljedeća: na osnovu *smotan-* (*smotan vozač*) dodaje se sufiks *-ac*. Dvočlana sintagma je direktni motivator nastanka univerba, pa je i tvorba integralna.

Riječ *šugavac* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 1307) znači: ‘onaj koji ima šugu’, ali je navedeno i preneseno pejorativno značenje: ‘loša osoba; ljigavac, ništarija, šuga’. Čedić i dr. (2007: 1116) navode slična značenja: ‘osoba koja boluje od šuge’, te preneseno značenje: ‘bijednik, ništarija, beskućnik’. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena.

Ovaj je univerb rezerviran za internetske forume gdje je slobodnija upotreba jezika, pa tako univerb *šugavac* ima pejorativno i uvredljivo značenje u sljedećem primjeru: “A ovi šugavci sa BHT i FTV neće da puste go-love sa Koševa ni u jednom dnevniku...” (https://forum.klix.ba/search.php?amp%3Bsid=7fe853858a754e1754bd8521a32d1007&%3Bsr=posts&author_id=273797). U ovom slučaju bismo mogli precizirati značenje, i to kao *šugavi novinari* ili *šugavi urednici*.

Također se ovaj univerb koristi u sportskom žargonu, u značenju *šugavi igraci* ili *fudbaleri*: “Grčka⁷⁹ ode kući. (...) e neka... **sugavci** idu kuci”

⁷⁹ Leksema *Grčka* je sinegdoha za grčku fudbalsku reprezentaciju.

(<https://forum.klix.ba/svjetsko-prvenstvo-u-fudbalu-nogometu-brazil-2014-p10249402.html#p10249402>).

Tvorba ovog univerba je integralna: na osnovu *šugav-* (*šugav novinar*) dodaje se sufiks *-ac*.

Riječ *ušljivac* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 1401) znači: ‘onaj koji je ušljiv’, zatim ima preneseno pejorativno značenje: ‘onaj koji živi u krajnjoj bijedi; odrpanac, bijednik’, zatim izuzetno negativno značenje koje se tiče osobnosti i morala pojedinca: ‘onaj koji nema morala i karaktera’ te ‘onaj koji nikada nema svoga stava’. U *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007: 1192) ova riječ znači: ‘onaj koji ima uši’, a ima i preneseno pejorativno značenje: ‘odrpanac, bijednik’. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena.

Da univerb *ušljivac* znači i *ušljiv političar* ili *ušljiv sljedbenik*, i to u kontekstu da nosilac te osobine nema morala ni karaktera, svjedoči sljedeći primjer sa internetskog foruma: “Ne mora se glasati za Komšića, glasaćemo za GDS ili Našu Stranku ali za Zlatka i njegove **ušljivce** ni po cijenu života.” (<https://forum.klix.ba/hanka-i-marsal-kao-neoboriv-i-dokaz-i-koalicije-df-sda-t119511.html>); isto tako može značiti i *ušljiv ljekar*, a kontekst nam govori da je to ljekar koji ne obavlja svoj posao onako kako bi trebao: “...ove ljudi nagradite, pokažite im da cijenite rad i trud, znanje i humanost...nemojte da se osjete jednakim **ušljivcima** koji ni gripu ne umiju dijagnosticirati...” (<https://www.klix.ba/vijesti/bih/historijski-uspjeh-bh-medicine-mariji-i-samiru-ljekari-vratili-otkinute-ruke/141017090>).

Tvorba ovog univerba je integralna: na osnovu *ušljiv-* (*ušljiv političar*) dodaje se sufiks *-ac*.

Nakon analiziranih univerba koji se tvore od dvočlane sintagme sufiksatom tvorbom i sufiksom *-ac*, možemo zaključiti da je ovaj sufiks veoma plodan u tvorbi univerba. Ovako tvoreni univerbi koji označavaju neku osobinu pojedinca koji obavlja neku djelatnost, rad ili zanimanje dio su svakodnevne leksike bosanskog jezika; većinom razgovornog, ali i novinarsko-publističkog stila. Ovi su univerbi kontekstualni, što znači da su i višezačni. Kad spomenemo ove dvije osnovne osobine univerba: kontekstualnost i višezačnost, to znači da kontekst osim što definira značenje, ujedno i precizira dodatno značenje (*genijalan trener*, *genijalan političar* i sl.).

Djelatnost, rad ili zanimanje pojedinca

U korpusu smo pronašli sljedeće univerbe: *administrativac*, *defanzivac*, *gerilac*, *građevinac*, *honorarac*, *humanitarac*, *mašinac*, *metalac*, *ofanzivac*, *olimpijac*, *profesionalac*, *sanitarac*, *saobraćajac*, *sezonac*, *specijalac*, *terenac*,

koji se odnose na neko zanimanje, rad ili djelatnost koju pojedinac obavlja. Sufiks *-ac* u ovim riječima ima tvorbeno značenje *vršilac zanimanja*, iako je kod Babića (2002: 82) *administrativac*, npr., svrstan u značenjsku skupinu *osobe*, a ne *vršilac zanimanja*, što nikako ne funkcioniра jer ako riječ *administrativac* predstavimo dvočlanom sintagmom **administrativna osoba*, jasno vidimo da to nije ni tačno ni precizno značenje.

Riječ *administrativac* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 3) ima značenje: ‘onaj koji obavlja administrativne poslove’ te je naglašeno da pripada razgovornom stilu. Također, navedena je i dvočlana sintagma: ‘administrativni službenik’. Kod Čedića i dr. (2007) te kod Jahića (2010a) leksema nije zabilježena, kao ni u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012).

U korpusu je ovaj univerb frekventan u novinarsko-publicističkom stilu, pa tako bilježimo naslov na jednom internetskom portalu: “Najtraženiji komercijalisti, **administrativci**, menadžeri”, da bi se dalje u tekstu pojavila i dvočlana sintagma: “Najtraženija zanimanja u BiH u protekljoj godini, kao i u prethodne dvije godine, bila su: komercijalisti, prodavači, trgovci, **administrativni radnici...**” (<https://www.klix.ba/biznis/posao/najtrazeniji-komercijalisti-administrativci-i-menadzeri/110113056>); “Mural koji prikazuje Kip slobode priveden i naslonjen na policijski automobil privukao je pažnju javnosti nakon što je jedan od **administrativaca** američkog predsjednika Donalda Trumpa izjavio...” (<https://www.klix.ba/magazin/mural-kipa-slobode-u-lisicama-privukao-paznju-u-las-vegasu/190814118>).

Na internetskim forumima ovaj se univerb često koristi, ali sa negativnim stilskim značenjem jer podrazumijeva *administrativnog radnika* koji sjedi u kancelariji i ništa posebno ne radi, a prima izuzetno visoku plaću: “...bezumno je da jedan budjetski **administrativac** ima platu ko doktor sa 6 godina medicinskog faksa...” (<https://forum.klix.ba/medicinski-fakultet-sarajevo-t108454s150.html>); “A socijalnu sluzbu je smjesno i spominjat. To su **administrativci**, koji znaju samo obradjivati pismene zahtjeve koji im stignu...” (<https://forum.klix.ba/zalosno-t95952.html>).

Tvorba univerba *administrativac* je redukovana: na okrnjenu osnovu *administrativ-* (*administrativni radnik*), uz gubljenje suglasnika *n*, dodaje se sufiks *-ac*.

Riječ *defanzivac* u rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010; Jahić 2010b) nije zabilježena, kao ni u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012).

Ovaj je univerb frekventan na internetskim portalima i forumima posvećenim sportu: “Najskuplji **defanzivac** u historiji nogometa – Harry

Maguire, napravio je banalnu grešku..." (<https://www.klix.ba/sport/nogomet/komicna-situacija-u-beogradu-harry-maguire-zaboravio-da-je-kapiten-manchester-uniteda/191024166>); "Kada selektor izjavи da je on jedini **defanzivac** u našoj ekipi koji svojom agilnošću može parirati Messiju..." (https://forum.klix.ba/search.php?author_id=280317&sr=posts).

Naravno, univerb *defanzivac* nije potpuno potisnuo dvočlanu sintagmu od koje je i nastao, a to je *defanzivni igrač*, pa tako na već spomenutim internetskim portalima i forumima (na forumima ipak dosta rjeđe, jer je ekonomičnost uvijek prvi izbor na internetskom forumu) koristi se i dvočlana sintagma: "Sjajan **defanzivni igrač**, koji igra na poziciji stopera za naš portal govorio je o ambicijama njegovog tima..." (<https://www.klix.ba/sport/nogomet/ervin-zukanovic-i-drugi-igraci-trebaju-dobiti-priliku-u-dresu-bih/111226010>); "ali kad **defanzivni igrač** uradi pogresan pas, unisti ofsajd ili ostavi previse prostora protivnickom igracu..." (<https://forum.klix.ba/fc-barcelona-t36094s58225.html>).

Tvorba ovog univerba ima sljedeći redukovani model: na okrnjenu osnovu *defanziv-* (***defanzivni igrač***), uz gubljenje suglasnika *n*, dodaje se sufiks *-ac*.

Riječ *gerilac* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 310) ima značenje: 'pripadnik gerile'. Isto značenje je zabilježeno i kod Čedića i dr. (2007: 163), dok Jahić (2011: 28) donekle proširuje značenje, barem formalno: 'učesnik gerile, borac u gerili, član gerilske grupe'. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena.

Ovaj univerb pripada vojnoj terminologiji i leksici, pa ga u korpusu internetskih portala nalazimo u sljedećem kontekstu: "**Gerilci** FARC-a najavili nastavak oružane borbe u Kolumbiji" (<https://www.klix.ba/vijesti/svijet/gerilci-farc-a-najavili-nastavak-oruzane-borbe-u-kolumbiji/190830002>); "**Gerilci** drže taoce u crkvi u Bagdadu (...) Irački **gerilci** uzeli su veći broj hrišćanskih vjernika kao taoce u crkvi..." (<https://www.klix.ba/vijesti/svijet/gerilci-drze-taoce-u-crkvi-u-bagdadu/101031078>). Na internetskim forumima ovaj univerb nalazimo u sljedećem kontekstu: "Bas me zanima, obzirom da otkada su me banovali odavde moram da ulazim ilegalno, k'o **gerilac**?" (<https://forum.klix.ba/ko-je-najbolja-macka-na-forumu-t3138.html>). Značenje ovog univerba, što jasno vidimo iz konteksta, jeste: *gerilski ratnik* ili *vojnik*.

Zanimljiv je jedan primjer gdje korisnik foruma ima nadimak *urbana gerila*, pa mu se onda drugi korisnik obraća na sljedeći način: "de ba **gerilac**, reci mi gdje ono bi Jez, zaboravi se, valjda zbog godina", ovaj kasnije odgovara: "jest da nisam **gerilac**, ali" (<https://forum.klix.ba/klub-jez-t33697s75>).

html). Prvi primjer *gerilac* nije univerb, jer nije nastao prema formuli za univerbaciju, očigledno je skraćenica njegovog nadimka, ali drugi primjer jeste, jer se podrazumijeva *gerilski ratnik*, iako se primijeti šaljivi ton i blaga ironija.

Tvorba ovog univerba je redukovana: na okrnjenu osnovu *geril-* (*gerilski ratnik*), uz gubljenje suglasnikā *sk*, dodaje se sufiks *-ac*.

Riječ *građevinac* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 333) objašnjena je kao: ‘student građevinarstva’ s etiketom razgovorno, ali i: ‘onaj koji radi građevinske poslove’. U *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007: 178) znači: ‘onaj koji sudjeluje u gradnji; student građevinskog fakulteta, građevinar’ i pripada razgovornom stilu. Kod Jahića (2011: 80) *građevinac* je: ‘stručnjak za projektiranje i podizanje građevina’; ‘građevinar’ te je navedeno da pripada građevinskom stručnom registru. Zabilježena je i kao žargonizam u značenju: ‘student građevinskog fakulteta’. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena.

U korpusu na internetskim portalima frekventan je i neutralnog je značenja: “**Građevinac** mjesečno pio 2.500 piva (...) **Građevinski radnik** iz Australije koji je sedam puta zaredom uhvaćen kako vozi u pijanom stanju...” (<https://www.klix.ba/magazin/zanimljivosti/gradjevinac-mjesecno-pio-2-500-piva/080715087>), a izmjenjuju se univerb i dvočlana sintagma. I sljedeći primjer je sa internetskih portala, pa možemo reći da je ovaj univerb uobičajen i u novinarsko-publicističkom stilu: “Bivši **građevinac** napravio kuću naopako...” (<https://www.klix.ba/lifestyle/kucaiuured/bivsi-gradjevinac-napravio-kucu-naopako-supruga-mislila-da-je-poludio/170122054>).

Na internetskom forumu u razgovornom stilu također je frekventan univerb: “Potreban mi je posao, a čitao sam na netu da Austrija, Katar prima ogroman broj **građevinaca** iz BiH...” (https://forum.klix.ba/search.php?author_id=249849&sr=posts); “Ti kao **gradjevinac** trebao bi da se drzis gradjevinske struke i da ne pricas o stvarima koje ne poznares.” (https://forum.klix.ba/search.php?st=0&sk=t&sd=d&sr=posts&author_id=104528&start=1125).

Tvorba univerba *građevinac* je redukovana: na okrnjenu osnovu *građe-vin-* (*građevinski radnik*), uz gubljenje suglasnikā *sk*, dodaje se sufiks *-ac*.

Riječ *honorarac* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 367) pripada razgovornom stilu i znači: ‘onaj koji radi za honorar’. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena, kao ni kod Čedića i dr. (2007) ni Jahića (2011).

Da je iz razgovornog prešao u domen novinarsko-publicističkog stila, svjedoči i činjenica da ga možemo pronaći na internetskim portalima u značenju *honorarni radnik*: “**Honorarci** Koalicije Snaga BiH na ulici tražili isplatu zarađenog novca” (<https://www.klix.ba/vijesti/bih/honorarci-koalicije-snaga-bih-na-ulici-trazili-isplatu-zaradjene-novca/141014160>), i to veoma često kao dio naslova; “Poslodavci za ‘**honorarce**’ plaćaju zdravstveno osiguranje, ali oni nemaju pravo na liječenje” (<https://www.klix.ba/vijesti/bih/poslodavci-za-honorarce-placaju-zdravstveno-osiguranje-ali-oni-nemaju-pravo-na-lijecenje/150325030>). I navedeni primjer univerba dio je naslova novinskog članka, ali ono što ga izdvaja u odnosu na prethodni primjer jeste činjenica da su pri pisanju univerba *honorarac* korišteni navodni znaci. To može značiti da *honorarac* još uvijek nije dio neutralne leksike, pa se naglašava da je “posuđen” iz razgovornog stila. U korpusu smo pronašli i dvočlanu sintagmu *honorarni saradnik*, tako da se značenje univerba *honorarac* može i precizirati: “Ima nekih fora da te isplate kao **honorarnog saradnika**, ali tu su sredstva ograničena zakonom.” (<https://forum.klix.ba/ubiranje-naplata-t37243.html>).

Ovaj univerb nastaje tako što se na okrnjenu osnovu *honorar-* (***honorarni radnik***), uz gubljenje suglasnika *n*, dodaje sufiks *-ac*. U pitanju je redukovana tvorba.

Riječ *humanitarac* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 374) ima etiketu razgovorno i značenje: ‘onaj koji se bavi humanitarnim, dobrotvornim radom’, ali se nalazi i dvočlana sintagma ‘humanitarni radnik’, gdje jasno vidimo porijeklo univerba *humanitarac*. Iako mu je u *Rječniku* data etiketa razgovorno, možemo ga pronaći i u novinarsko-publicističkom stilu: “Kraljica romske muzike Esma Redžepova ostala je upamćena kao jedan od najvećih **humanitaraca** današnjice.” (<https://avaz.ba/showbiz/jet-set/501764/pogledajte-kako-izgleda-kcerka-esme-redzepove-i-ona-je-pjevacica>); “**Humanitarac** iza kojeg ostaju osmijesi” (<https://avaz.ba/vijesti/licnost-dana/430344/humanitarac-iza-kojeg-ostaju-osmijesi?fbclid=IwAR0IB3qmCHFdtSPnOMuWEyTEgHYwhwMC3O KK-e4N4wceDVlPrQiFiCCg6eE>). Na internetskim forumima njegova je upotreba frekventna: “Billy Agić – prevarant ili veliki **humanitarac**? (...) Lako je biti **humanitarac** kad ti drugi šalju pare.” (<https://forum.klix.ba/billy-agic-prevarant-ili-veliki-humanitarac-t144168.html>); “to je porodica Danijela Pavlovica - **humanitarca** ...poznatoj po humanitarnoj FB armiji” (<https://forum.klix.ba/nestala-majka-sa-2-djece-t95740.html>).

U *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007) leksema nije zabilježena, kao ni u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012). U *Rječniku*

bosanskog jezika (Jahić 2011: 205) *humanitarac* pripada razgovornom stilu i znači: ‘onaj koji je aktivan u humanitarnom radu, koji pruža humanitarnu pomoć, koji je član humanitarne organizacije’. Također, navodi se i ironično značenje koje je rijetko: ‘onaj koji izigrava humanog čovjeka, koji pomaže drugima prije svega iz ličnog interesa’, kao i rijetko zabilježeno: ‘human čovjek’.

Ovaj univerb nastaje tako što se na okrnjenu osnovu *humanitar-* (**hu-**
manitarni radnik), uz gubljenje suglasnika *n*, dodaje sufiks *-ac*, pa je riječ o redukovanoj tvorbi.

Riječ *mašinac* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 633) ima značenje: ‘onaj koji upravlja nekom mašinom’. U razgovornom stilu znači i ‘student mašinstva’, ali nama je taj podatak zanemariv, jer se ne uklapa u našu formulu univerbacije, gdje je i formalno prvi član sintagme zavisni adjektivni član. U *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007) leksema nije zabilježena, kao ni u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012). U *Rječniku bosanskog jezika* (Jahić 2014a: 100) u tehničkom žargonu znači: ‘onaj koji rukuje, koji upravlja nekom mašinom; strojar’; u studentskom žargonu znači: ‘onaj koji studira mašinstvo, student mašinske tehnike, student mašinskog fakulteta’.

Na internetskim forumima ovaj univerb je frekventan i može imati značenje *mašinski inžinjer* ili *mašinski radnik*: “Jasta, u drugim bransama (gradjevinci, **masinci**, zanatlije) sve sami smisle iz glave, niko knjigu u životu nije procitao da nesto nauci...” (<https://forum.klix.ba/it-poslodavci-u-bih-utisci-komentari-p14097292.html>). Čak i kad imamo kontekst, nije jednostavno precizirati značenje, što potvrđuje i sljedeći primjer: “Prosječan ekonomista ili **masinac** nikako ne treba da bude placeniji od bravara eksperta ili frizera eksperta. Znam **masinaca** koji rade za 5 stoja a isto tako sa mnom rade varioci koji izadju na 1500 + mjesecno.” (<https://forum.klix.ba/visina-plate-u-bih-t115296s75.html>). Ipak, s obzirom na kolicinu, tj. veze univerba s drugim riječima u navedenom tekstu (*mašinac* i *zanatlija*)⁸⁰ te antonimski odnos (*mašinac koji zaradi 500 KM : varioci koji zarade 1500 KM*), moguće je precizirati značenje.

Tvorba ovog univerba je redukovana: na okrnjenu osnovu *mašin-* (**ma-**
šinski radnik), uz gubljenje suglasnikā *sk*, dodaje se sufiks *-ac*.

⁸⁰ Ovdje bi univerb *mašinac* značio *mašinski radnik*, dok je u sljedećem primjeru to *mašinski inžinjer*.

Riječ *metalac*⁸¹ u *Rječniku bosanskog jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 646) ima značenje: ‘onaj koji radi u industriji metala, čiji je posao da obrađuje metal’. Pripada razgovornom stilu. Kod Čedića i dr. (2007: 373) znači: ‘onaj koji se bavi proizvodnjom i obradom metala, kovinar’. Kod Jahića (2014: 172) je navedeno slično značenje koje se tiče radnika i obrade metala, ali i značenje koje pripada muzičkom žargonu: ‘simpatizer i sljedbenik pravca u top-muzici (sic!)’. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena.

U korpusu internetskih portala vidimo da se može pronaći i u novinskim člancima, a i na naslovnicama tih portala u značenju *metalski radnik*: “Rukovodstva Sindikata **metalaca** BiH i RS-a u posjeti Arcelor Mittal Zenici” (<https://www.klix.ba/biznis/rukovodstva-sindikata-metalaca-bih-i-rs-a-u-posjeti-arcelormittal-zenica/080904058>). Sljedeći naslov “**Metalci** na ulicama Tuzle: Ovako više ne može” (<https://www.klix.ba/vijesti/bih/metalci-na-ulicama-tuzle-ovako-vise-ne-moze/110929070>) sa univerbom *metalci* mogao bi biti dvomislen i više značan, pa da pomislimo da su oni koji slušaju metal-muziku izašli na ulice zahtijevajući festivale i objekte gdje bi mogli slušati takvu muziku. Međutim, tekst koji slijedi nas ubrzo rješava dileme koju bismo mogli imati u vezi sa značenjem univerba *metalac*: “Stotinjak radnika iz desetak **metaloprerađivačkih preduzeća** (...) Predstavnici **metalaca** TK izašli su razočarani sa sastanka (...) Većini **metalaca** sa područja Tuzlanskog kantona radni staž nije uvezan...” (<https://www.klix.ba/vijesti/bih/metalci-na-ulicama-tuzle-ovako-vise-ne-moze/110929070>), a pogotovo primjer gdje imamo i dvočlanu sintagmu: “Evo popisa zanimanja i plaća (oduzmite 33 posto): Metalski radnik 3.738 eura” (<https://faktor.ba/vijest/objavljen-popis-placa-u-njemackoj-za-32-zanimanja/154627>).

Na internetskim forumima univerb *metalac* u značenju *metalski radnik* nešto je teže pronaći: “ako će **metalci** dobiti 3-3,6, sta je za nas ostale u handelu, da je makar ko 2 ko prosle godine (...) pa valjda ćete barem pokriti inflaciju” (<https://forum.klix.ba/zivot-u-austriji-t108870s1875.html>), jer dominiraju značenja *metalca* kao preduzeća za proizvodnju posuđa⁸² i me-

⁸¹ Mnogo je značenja lekseme *metalac*; prvo značenje na koje mi pomislimo jeste ‘onaj koji sluša metal-muziku’: “Zadnji put kad sam video nekog **metalca** je bilo u troli prije mjesec dana. Zar je **metal** stvarno underground u BiH...” (<https://forum.klix.ba/metal-u-bih-t87366.html>). Međutim, to značenje ne možemo dovesti u vezu sa univerbacijom, barem ne u onom užem smislu kako mi shvatamo univerbaciju. Moramo voditi računa o odgovarajućoj dvočlanoj sintagmi kad je u pitanju postupak nastanka univerba.

⁸² O tome vidjeti više na internetskoj stranici <https://metalacposudje.com/> (stranica posjećena 13. 10. 2019).

talca kao ‘onog koji sluša metal-muziku’, pa postavljamo pitanje možemo li ova dva značenja pripisati univerbu ili samo sufiksalnoj izvedenici. Za *metalca* koji sluša metal-muziku jasno je iz opisnog značenja da ne može biti univerb već sufiksalna izvedenica, ali da li je *metalac* univerb sa značenjem *metalno posuđe*, pokazat će nam primjeri koje smo pronašli u korpusu i na osnovu kojih ćemo pokazati da *metalac* nije univerb sa značenjem *metalno posuđe*: “...sidjem kod komsinice koja ima **metalac** lonac vec nekih 10 godina. kod nje nov.” (<https://forum.klix.ba/profesionalnost-merkatora-i-njegovih-radnika-t78751.html>) – ne funkcioniра ako zamijenimo univerb dvočlanom sintagmom: *“...sidjem kod komsinice koja ima **metalno posuđe** lonac vec nekih 10 godina. kod nje nov.” Ili primjer: “Kod njih sam našla (...) staklene blendere, roštilj tave s gusanim dnom, **Metalac** posuđe...” (<https://forum.klix.ba/sarajevo-city-center-p9978894.html>), ukoliko izvršimo zamjenu: *“Kod njih sam našla (...) staklene blendere, roštilj tave s gusanim dnom, **metalno posuđe** posuđe...”, vidimo da ta zamjena ne funkcioniра, dolazi do leksičkog udvajanja (*posuđe posuđe*), te ćemo *metalac* u ovom kontekstu smatrati samo sufiksalnom izvedenicom, ali ne i univerbom.

Univerb *metalac* nastaje tako što se na okrnjenu osnovu *metal-* (*metal-ski radnik*), gubljenjem suglasnikā *sk*, dodaje sufiks *-ac*. Riječ je o redukovanim tvorbenom modelu.

Riječ *ofanzivac* u rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010; Jahić 2019a) nije забиљежена, kao ni u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012).

U korpusu ovaj univerb dominira na internetskim portalima i forumima posvećenim sportu: “Olmov otac otkrio: Dinamo za nadarenog španskog **ofanzivca** traži pravo bogatstvo” (<https://www.klix.ba/sport/nogomet/olmov-otac-otkrio-dinamo-za-nadarenog-spanskog-ofanzivca-trazi-pravo-bogatstvo/190821098>); “Veležov **ofanzivac** Brando s dva pogotka spasio je jučer mostarski klub poraza kod Mladosti...” (<https://www.klix.ba/sport/nogomet/velezov-brandao-skocio-na-drugo-mjesto-liste-strijelaca-premijer-lige-bih/191007009>); “Ode najbolji **ofanzivac** u klubu” (<https://forum.klix.ba/manchester-united-fc-t41430s20975.html>). Međutim, još uvijek je izuzetno frekventna dvočlana sintagma *ofanzivni igrač*: “Mladi **ofanzivni igrač** Sarajeva je oduševljen atmosferom koju su priredili navijači Bordo ekipe...” (<https://www.klix.ba/sport/nogomet/asmir-suljic-navijaci-su-bili-nas-12-igrac/120727067>); “Je li neko gledao utakmice Sosoa, na vise stranica vidim da je igrao na poziciji DMF-a iako znam da je po prirodi **ofanzivni igrač**...” (<https://forum.klix.ba/sanjin-prcic-t118490.html>).

Tvorba ovog univerba je redukovana: na okrnjenu osnovu *ofanziv-*
(ofanzivni igrač), gubljenjem suglasnika *n*, dodaje se sufiks *-ac*.

Riječ *olimpijac* u *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007: 537) znači: ‘učesnik olimpijskih igara’, odnosno: ‘takmičar na olimpijadi’ kod Jahića (2019a: 308). U *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010) leksema nije zabilježena, kao ni u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012).

U korpusu internetskih portala i foruma ovaj je univerb izuzetno frekventan u značenju *olimpijski takmičar*: “Aleksandar Krušelnicki je ruski **olimpijac** koji je pao na doping testu u PyeongChangu” (<https://www.klix.ba/sport/aleksandar-kruselnicki-je-ruski-olimpijac-koji-je-pao-na-doping-testu-u-pyeongchangu/180219006>). Dalje u tekstu još četiri puta je spomenut univerb *olimpijac*, ali ne i dvočlana sintagma *olimpijski takmičar*, od koje je i nastao. I sljedeći primjer: “Bh. **olimpijci** jutros iz Sarajeva otputovali u Soči” (<https://www.klix.ba/sport/bh-olimpijci-jutros-iz-sarajeva-otputovali-u-soci/140204030>), također, pokazuje dominaciju univerba nad dvočlanom sintagmom, jer se u kratkom tekstu još dva puta spominje univerb *olimpijac*, a samo je jednom upotrijebljena sintagma *olimpijski tim*. Mogli bismo zaključiti da univerb *olimpijac*, upotrijebljen u množini, upravo i znači *olimpijski tim*.

Da se univerb *olimpijac* ne odnosi samo na sportska takmičenja, dokaz je i sljedeća naslovница: “Mladi **olimpijac** Fahrudin Delić: Formulu za uspjeh našao sam u fizici (...) Fahrudin Delić, učenik Prve bošnjačke gimnazije, sa Evropske olimpijade iz fizike vratio se s bronzanom medaljom” (<https://www.oslobodenje.ba/vijesti/sarajevo/mladi-olimpijac-fahrudin-delic-formulu-za-uspjeh-nasao-sam-u-fizici-468789>); “Bivši **olimpijci** pripremaju srednjoškolce za fakultet (...) Oni su bivši **olimpijci**, učesnici Svjetske matematičke olimpijade na kojoj su ostvarili zapažene rezultate...” (<https://avaz.ba/kantoni/sarajevo/369014/bivsi-olimpijci-pripremaju-srednjoskolce-za-fakultet>), gdje bi značenje univerba u posljednjem primjeru bilo *olimpijski učesnik* ili *olimpijski predstavnik*.

Dvočlanu sintagmu *olimpijski takmičar*, *olimpijski predstavnik*, *olimpijski učesnik* ili bilo koju drugu koja bi zamijenila univerb *olimpijac* pričinio je teško pronaći u korpusu, što može značiti da se univerb *olimpijac* ustabilio u jeziku. Naravno, dvočlana sintagma *olimpijska reprezentacija* može biti sintagma iz koje je nastao univerb *olimpijci* (već ranije objašnjen oblik u množini): “Predstavljena mlada **olimpijska reprezentacija** BiH za EYOF u Bakuu” (<https://www.klix.ba/sport/predstavljena-olimpijska-reprezentacijabih-za-eyof-u-bakuu/190717070>), kao i sintagma *olimpijski*

tim: "Predstavljen **olimpijski tim** BiH, sportisti se nadaju dobim rezultatima", a dalje u tekstu članovi tima su predstavljeni kao *olimpijci*: "Emir Lokmić, 21-godišnji **olimpijac** i član Ski kluba Željezničar..." (<https://www.klix.ba/sport/predstavljen-olimpijski-tim-bih-sportisti-se-nadaju-dobim-rezultatima/180130063>).

Univerb *olimpijac* nastao je od dvočlane sintagme *olimpijski takmičar*, i to tako što se na okrnjenu osnovu *olimpij-*, uz gubljenje suglasnikā *sk*, dodaje sufiks *-ac*. Model nastanka univerba je tvorbeni redukovani model.

Riječ *profesionalac* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 1061) ima nekoliko opisnih značenja: 'onaj koji je stručno osposobljen za kakav posao', 'onaj koji se stalno bavi kakvim poslom', 'onaj koji vješto, savjesno i odgovorno obavlja svoj posao', i u sportskom žargonu: 'onaj koji za svoj takmičarski angažman dobija novac'. U *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007: 900) ova riječ znači: 'onaj koji svoj posao obavlja profesionalno, koji je školovan i obučavan za neki posao'. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena.

U korpusu internetskih sportskih portala i foruma ovaj univerb je frekventan i ima značenje *profesionalni igrač*: "Fudbal i granice na Balkanu: U Premijer ligi BiH 110 **profesionalaca** ima (i) strane pasoše (...)" (<https://www.klix.ba/sport/nogomet/fudbal-i-granice-na-balkanu-u-premijer-ligi-bih-110-profesionalaca-ima-i-strane-pasose/160409009>); "pa fazon je da si razvijeniji od 'vrsnjaka' u juniorskim ekipama, tako stvoris sebi prednost i lakse ces dogurati do **profesionalca**." (<https://forum.klix.ba/fudbalski-kurioziteti-t62197s2550.html>).

Da univerb *profesionalac* nije isključivo vezan za sport, svjedoči i dvočlana sintagma *profesionalni šminker*, pa u skladu s tim, možemo govoriti i o tom značenju univerba *profesionalac*: "ali ako je neko ko nema iskustva ili talenta onda ce ti satima 'pisati i brisati', na kraju ti lice nece ni na sta liciti. Bolje idi nekome ko je **profesionalac** a ne nekom ko ti je 'na ruku' zbog adrese. (...) a simpa mi je da neko ide **profesionalnom šminke-ru** radi poslovnog sastanka." (<https://forum.klix.ba/profesionalno-sminjanje-t90619.html>).

Dalje, također smo u korpusu na internetskom forumu pronašli sintagmu *profesionalni dizajner*: "E, sad, nakon sto sam to rekao kao **profesionalni dizajner** (to jest, kao dizajner koji prima mjesecnu placu), mogu reci da mi je ovaj klixov dizajn dobar" (<https://forum.klix.ba/klix-novi-dizajn-p8450177.html>), a u sljedećem primjeru sa internetskog portala imamo univerb *profesionalac*, gdje iz konteksta vidimo da se radi o *profesionalnom dizajneru*: "Dizajneri za uređenje interijera već su sada uočili trendove za

2019. godinu kada je riječ o odabiru boja za dom. **Profesionalci** su se odlučili za najnježnije pastelne nijanse..." (<https://www.klix.ba/lifestyle/kucaiured/boje-koje-ove-godine-morate-imati-u-svom-domu/190409048>).

Kao što možemo primijetiti, značenje univerba *profesionalac* iz svijeta sporta prelazi i u oblast mode i zabave. Nekako nam se čini da se pridjeljovom *profesionalan* naglašavaju ona zanimanja koja mogu biti i hobi i nešto što se radi u slobodno vrijeme (npr. igrati fudbal rekreativno ili baviti se bilo kojim drugim sportom u slobodno vrijeme, neprofesionalno; šminkanje, masiranje, uređivanje doma – također je nešto što može biti samo hobi ili zabava u odnosu na stvarni *profesionalni* plaćeni posao koji inače osoba obavlja). Nećemo nikad naići na sintagme **profesionalni ljekar*, **profesionalni nastavnik*, **profesionalni prodavač*, **profesionalni veterinar* i sl.

Ovaj univerb nastaje od dvočlane sintagme *profesionalni igrač*, gdje se na okrnjenu osnovu *profesional-*, uz gubljenje suglasnika *n*, dodaje sufiks *-ac*. U pitanju je redukovani tvorbeni model.

Riječ *sanitarac* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 1173) ima značenje: ‘onaj koji radi u sanitarnoj službi’. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena, kao ni kod Čedića i dr. (2007).

U korpusu na internetskim portalima ovaj smo univerb zabilježili u značenju *sanitarni službenik*, što je jasno i iz samog teksta: “**Sanitarni službenici** pronašli su u Sankt Petersburgu čovjeka koji od raspada SSSR-a, devedesetih godina prošlog vijeka, nije izašao iz svog stana. Kada su ušli u stan, **sanitarci** su u gomili smeća...” (<https://www.klix.ba/magazin/zanimljivosti/covjek-nije-izlazio-iz-stana-od-raspada-sovjetskog-saveza/170803028>). Dodatno značenje (*sanitarni inžinjer*) ovog univerba opet vidimo u tekstu: “**Sanitarni inžinjeri** svaki dan štite Sarajlije od zmija, uočili ribarice, smukove... (...) Narednih dana **sanitarci** će obići još sedam lokacija...” (<https://www.klix.ba/vijesti/bih/sanitarni-inzinjeri-svaki-dan-stite-sarajlije-od-zmija-uocili-ribarice-smukove/170612043>). Kao što možemo primijetiti, u novinskim tekstovima naizmjenična je upotreba dvočlane sintagme, pa onda upotreba univerba. Međutim, na internetskim forumima i u komentarima čitalaca nakon novinskog teksta, koje odlikuje upotreba razgovornog stila, nailazimo samo na upotrebu univerba *sanitarac*, a značenje bi bilo *sanitarni radnik*: “Cuj dezinfekcija pa svako pranje je dezinfekcija, ja sam **sanitarac** i znam o cemu govorim.” (<https://www.klix.ba/vijesti/bih/centralnoj-kuhinji-ju-djeca-sarajevo-zabranjen-rad-i-naredjena-dezinfekcija-prostorija/150424071>); “I mislim da tu ne trebaju

ni sanitari ni ekolozi, to im je prirodno stanište.” (<https://forum.klix.ba/vuk-na-baricama-d-t69517.html>).

Tvorba ovog univerba je redukovana: na okrnjenu osnovu *sanitar-* (*sanitarni službenik*), uz gubljenje suglasnika *n*, dodaje se sufiks *-ac*.

Riječ *saobraćajac* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 1174) sufiksalna je izvedenica opisnog značenja koja pripada razgovornom stilu: ‘policijski službenik koji regulira saobraćaj’, ali je data i dvočlana sintagma iz koje je nastao univerb: ‘saobraćajni policajac’. Kod Čedića i dr. (2007: 1017) ova riječ ima slično značenje kao u već spomenutom rječniku, samo je još naznačeno da se saobraćaj regulira ‘na cestama’. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) nije zabilježena ova riječ.

Univerb *saobraćajac* je frekventan i u razgovornom, i u novinarsko-publicističkom stilu, o čemu svjedoče primjeri sa internetskih foruma i portala.

Na internetskim forumima dvočlana sintagma je prava rijetkost: “Da li **saobraćajni policajac** ima pravo da pretražuje vozilo bez sudskog nalog...” (<https://forum.klix.ba/prava-vozaca-prilikom-policijske-kontrole-t129166.html>), uglavnom dominira univerb sa značenjem sintagme *saobraćajni policajac*: “Meni neki dan kaže **saobraćajac** ne volim vas nikako.” (<https://forum.klix.ba/uzas-zakon-o-reflektirajucim-prslucima-u-pripremi-p3444479.html>).

U novinarsko-publicističkom stilu, a to su nam pokazali primjeri sa internetskih portala, i dalje imamo u upotrebi i dvočlanu sintagmu i univerb: “**Saobraćajni policajci** napadnuti u Hadžićima, napadač priveden” (<https://www.klix.ba/vijesti/crna-hronika/saobracajni-policajci-napadnuti-u-hadzicima-napadac-priveden/190724115>); “Sibirski **saobraćajni policajac** dao otkaz kako bi bio ‘mesija’ (...)” (<https://www.klix.ba/magazin/zanimljivosti/sibirski-saobracajni-policajac-dao-otkaz-kako-bi-bio-mesija/171006079>); “Upravo u ovo krivično djelo je, navodno umiješan i Mirsad Hadžić, koji je radio kao **saobraćajac** u PS Kalesija...” (<https://www.oslobodenje.ba/vijesti/bih/ucjenjivali-prevoznike-za-nacelnika-operativnog-centra-mup-a-tk-i-ostale-zatrazeni-jednomjesecni-pritvor-434184>).

Tvorba ovog univerba je redukovana: na okrnjenu osnovu *saobraćaj-* (*saobraćajni policajac*), gdje se gubi suglasnik *n*, dodaje se sufiks *-ac*.

Riječ *sezonac* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 1188) pripada razgovornom jeziku i zabilježena je u obliku dvočlane sintagme *sezonski radnik*, od koje je i nastao univerb. U *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007) leksema nije zabilježena, kao ni u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012). Analiza korpusa pokazala je podjednaku

upotrebu i univerba i dvočlane sintagme, iako univerb nosi više stilske afektivnosti nego dvočlana sintagma: "Zato je na hrvatskoj obali ove godine more **sezonaca** iz Srbije. Zašto?" (<https://www.klix.ba/biznis/privreda/potraznja-za-sezonskim-radnicima-iz-bih-ove-godine-bila-je-izuzetno-slaba/210902046/komentari>). Ipak, nešto je frekventnija upotreba dvočlane sintagme u novinarsko-publicističkom stilu: "Interes za **sezonskim radnicima** iz Bosne i Hercegovine godinama unazad ogroman je uzemljama regionala" (<https://www.klix.ba/biznis/privreda/potraznja-za-sezonskim-radnicima-iz-bih-ove-godine-bila-je-izuzetno-slaba/210902046>), dok u razgovornom dominira univerb, što je i očekivano.

Tvorba ovog univerba je redukovana: na okrnjenu osnovu *sezon-* (*sezonski radnik*), gdje ispada suglasnička skupina *sk*, dodaje se sufiks *-ac*.

Riječ *specijalac* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 1230) pripada razgovornom stilu i znači: 'pripadnik vojne ili policijske jedinice obučene za izvođenje posebno zahtjevnih zadataka i akcija; komandos'. Slično značenje je navedeno i kod Čedića i dr. (2007). U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) ova leksema ima niz značenja koja ne možemo dovesti u vezu sa značenjem dvočlane sintagme *specijalni policajac*, od koje je univerb i nastao. Navest ćemo žargonizme iz spomenutog rječnika: 'osoba koja se svakome dodvorava, ulizica, poltron'; 'izdajnik, doušnik, potkazivač'; 'priglup, glup, tupav'; 'lakomislen, naivan, bezazlen'. U korpusu na internetskim portalima prisutna je i dvočlana sintagma i univerb u istom tekstu: "Elmir Kadić Žile, 40-godišnji **specijalac** čija je slika sa demonstracija (...) obišla svijet (...) Posao **specijalnog policajca** za njega je prije svega ljubav..." (<https://www.klix.ba/vijesti/bih/policajac-s-klixove-fotografije-vratio-se-na-posao-pet-mjeseci-nakon-demonstracija/140708121>). Ipak je mnogo frekventniji univerb *specijalac*, i na internetskim portalima, a pogotovo na internetskim forumima: "Prije nekoliko minuta prijatelj me obavijestio o tome da je na Alipasinom – C faza puna policije i **specijalaca** a gradjanima je zabranjeno setanje po trgu" (<https://forum.klix.ba/specijalci-na-alipasinom-t47611.html>); "Posebno mi 'cudno' izgleda zaustavljanje od strane **specijalaca** koji sa puskama mrkog pogleda pretresaju vozila i ljude..." (<https://forum.klix.ba/policija-u-bih-p14725138.html>).

Sintagma *specijalni policajac* (*specijalni policajci*) prilično je rijetka u istraživanom korpusu, ali sintagme *specijalne snage*, *specijalna policija*, *specijalna jedinica* i sl. također predstavljaju jezički materijal od kojeg je mogao nastati univerb *specijalac* (uvijek u množini u tom kontekstu): "Podsjecamo, jučer je **specijalna policija** Kosova ROSU provela veliku akciju

hapšenja na sjeveru zemlje..." (<https://www.oslobodjenje.ba/vijesti/region/na-kosovu-uhapsen-jos-jedan-policajac-461081>); "Specijalna policija upotrebom sile deblokirala cestu kod Mostara (...) Specijalna jedinica Ministarstva unutrašnjih poslova HNK (...) je uspjela deblokirati..." (<https://www.klix.ba/vijesti/bih/specijalna-policija-upotrebom-sile-deblokirala-cestu-kod-mostara/190709134>); "Strane specijalne snage napale bazu al-Shabaaba"(<https://www.klix.ba/vijesti/svijet/strane-specijalne-snage-napale-bazu-al-shabaaba/131005022>). Ako bismo zamijenili ove sintagme univerbom *specijalci*, ne bi došlo do promjene značenja.

Ovaj univerb nastaje od dvočlane sintagme *specijalni policajac*, tako što se na okrnjenu osnovu *specijal-*, uz gubljenje suglasnika *n*, dodaje sufiks *-ac*, pa je riječ o redukovanim tvorbenom modelu.

Riječ *terenac* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 1325) pripada razgovornom stilu i ima značenje: 'onaj koji radi na terenu'. U *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007: 1131) znači: 'radnik koji obavlja posao na terenu izvan mjesta prebivališta'. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Sarčević 2012) leksema nije zabilježena.

U korpusu na internetskim portalima dosta je frekventnija upotreba sintagme *terenski radnik*, od koje je univerb i nastao: "Preduzeće u Brčkom povećalo plate **terenskim radnicima**, a smanjilo rukovodiocima (...) 'Zaposlenici koji su anagažovani na ovim pozicijama uglavnom su **terenski radnici...**'"(<https://www.klix.ba/vijesti/bih/preduzece-u-brckom-povecalo-plate-terenskim-radnicima-a-smanjilo-rukovodiocima/190118068>); "**Terenski radnici** Udruženja PROI prethodno su obišli lokaciju... (...) Po-red **terenskih radnika** Udruženja PROI, svoj doprinos su dali i..." (<https://www.klix.ba/vijesti/bih/u-sarajevu-prikupljan-iskoristeni-injekcioni-materijal/120808128>). Ovaj univerb u značenju *terenski radnik* nismo uspjeli pronaći u novinarsko-publicističkom stilu. No, na internetskim forumima je frekventan, a to nam potvrđuju i usmeni izvori. Sljedeći primjeri pokazuju upotrebu spomenutog univerba: "Ovi što zarađuju 1200 i malo više su uglavnom **terenci** i rade u svakakvim uslovima..." (<https://forum.klix.ba/visina-plate-u-bih-p13478964.html>); "Nakon godinu ćeš skontati jesи li za taj posao ili ne. Neki ljudi zarade penziju kao **terenci...**" (<https://forum.klix.ba/terenska-komercijala-t77033.html>).

Tvorba ovog univerba je redukovana: na okrnjenu osnovu *teren-* (**terenski radnik**), uz gubljenje suglasnikā *sk*, dodaje se sufiks *-ac*.

Riječ *univerzalac* nije zabilježena u rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010), ni u *Rječniku sarajevskog žargona* (Sarčević 2012). Ovaj univerb, pak, bilježimo na internetskim portalima u

novinarsko-publicističkom stilu u značenju *univerzalni fudbaler*: "Sarajevo ozvaničilo prvo pojačanje za novu sezonu, 'univerzalac' se vratio na Koševo" (<https://www.klix.ba/sport/nogomet/sarajevo-ozvanicilo-prvo-pojacanje-za-novu-sezonu-univerzalac-se-vratio-na-kosevo/230603063>), a dalje u tekstu saznajemo da je riječ o "polivalentnom igraču koji može igrati na nekoliko pozicija", odnosno *univerzalnom igraču*.

Tvorba ovog univerba je redukovana: na okrnjenu osnovu *univerzal-* (*univerzalni igrač*), uz gubljenje suglasnika *n*, dodaje se sufiks *-ac*.

Univerb *lokalac* koji smo pronašli u korpusu izdvajamo posebno jer ne pripada nijednoj navedenoj skupini univerba koji se odnose na osobe; niti se tiče osobine pojedinca koji obavlja neku djelatnost, rad ili zanimanje niti ovaj univerb ima značenje onoga koji obavlja zanimanje, rad ili djelatnost.

Riječ *lokalac* nije zabilježena u rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010; Jahić 2012b), kao ni u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012). U razgovornom stilu na internetskim forumima ovaj univerb znači *lokalni stanovnik*: "evo gledam komentare nekih **lokalaca**, prije 10-ak dana je slupala neko auto, policajac joj htio polomiti vozačku." (<https://forum.klix.ba/auto-f14/crna-hronika-bh-cesta-t148595s3550.html>).

Ovaj univerb zabilježili smo i u novinarsko-publicističkom stilu, u istom broju kao i dvočlanu sintagmu od koje je i nastao: "Na večeri s **lokalcima** stranci na pravi način upoznaju bosansku hranu i ljude." (<https://avaz.ba/vijesti/bih/441621/svjetski-trend-stigao-i-u-bih-na-veceri-s-lokalcima-stranci-na-pravi-nacin-upoznaju-bosansku-hranu-i-ljude>).

Tvorba univerba *lokalac* ima redukovani model: na osnovu *lokal-* (*lokalni stanovnik*), uz gubljenje suglasnika *n*, dodaje se sufiks *-ac*.

Univerbi koji se odnose na realije

U grupu univerba koji se odnose na realije spadaju sljedeći univerbi: *čupavac, daljinac, dokumentarac, faširanac, honorarac, jubilarac, kaubojac, ljigavac, odbijanac, minimalac, plišanac, prepečenac, prvenac, sanitarac, sjeverac, slanac, šuškavac, švicarac, terenac, trokrilac*.

Riječ *čupavac* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 145) univerb je sa značenjem: 'čupava tkanina'. Ima značenje i: 'osoba koja je čupava, koja je raščupane kose', ali znači i vrstu kolača. U *Rječniku*

sarajevskog žargona (Saračević 2012) leksema je zabilježena,⁸³ no značenja ne možemo dovesti u vezu ni sa jednom dvočlanom sintagmom od koje bi i mogao nastati univerb *čupavac*. U *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007: 77) znači: ‘osoba sa bujnom, neočešljanim i neošišanom kosom, zastao u kosu, čupavko’. Kod Jahića (2010a: 326–327) je navedeno nekoliko značenja; neka su skoro identična onima iz već spomenutih rječnika, pa ih iz praktičnih razloga nećemo ponovo bilježiti. Jahić (Ibid.) bilježi da riječ *čupavac* znači i ‘cvijeće’.

Naši usmeni izvori potvrđuju da se univerb *čupavac* zasigurno koristi kao drugi naziv za *jamboliju*, a to je ‘čupavi prekrivač, obično od vune’. U *Rječniku bosanskog jezika* (Jahić 2011: 376–377) *jambolija* je: ‘ukrašeni vuneni prekrivač preko ležaja, kreveta, pa i prostirač po podu’. S obzirom na to da su *čupavci*, odnosno *jambolije* gotovo pa ‘relikvija prošlosti’, ne koriste se u domaćinstvima, smatraju se zastarjelim, onda je logično da je teško pronaći primjer ovog univerba koji bi značio *čupavi prekrivač*. Međutim, danas je *čupavac* i *čupavi čilim* ili *čupavi tepih*, što potvrđuju primjeri sa internetskih foruma: “Mislim da nikakav ‘**čupavac**’ nije odgovarajući jer zbog sintetike i cupkica ga iritira...” (<https://forum.klix.ba/potrebna-pomoc-za-bolesnog-psa-t63188s50.html>). Postojanje dvočlane sintagme potvrđujemo sljedećim primjerom: “Cijena pranja je 2,5KM (tanki tepisi i itisoni) i 3KM (**čupavi tepisi** i vuneni tepisi). Preuzimanje i dostava se NE NAPLAĆUJE.” (<https://pranjetepeha.ba/>).

Kao što možemo zaključiti, univerb *čupavac* u značenju *čupava deka* ili *čupavi prekrivač* danas je sve rjeđe u upotrebi, pa ga na internetskim portalima i forumima i nema, s razlogom, jer se jednostavno taj predmet više ne koristi. Mi imamo potvrdu za njega u usmenim izvorima kod populacije starije dobi.

Univerb *čupavac* tvori se od dvočlane sintagme *čupav čilim*, i to tako što se na osnovu *čupav* dodaje sufiks *-ac*. Tvorbeni model nastanka ovog univerba je integralni.

Riječ *daljinac* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010) nije zabilježena, kao ni kod Čedića i dr. (2007), Jahića (2010b) niti kod Saračevića (2012). U anketi, objašnjavajući univerb *daljinac*, naveli smo potvrde i za univerb *daljinac*. Ova dva univerba: *daljinac* i *daljinac* smatramo sinonimima, odnosno *tvorbenim sinonimnim univerbima*.

⁸³ Žargonizam *čupavac* u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) ima sljedeća značenja: ‘1. stidne dlake. 2. muškarac duge kose. 3. isprika, izgovor, opravdanje, ispričavanje, izgovaranje, pravdanje’.

Tvorba je redukovana: na okrnjenu osnovu *daljin-*, od dvočlane sintagme *daljinski upravljač*, dodavanjem sufiksa *-ac*, a gubljenjem suglasničke skupine *sk*, nastaje univerb.

Riječ *dokumentarac* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 210) pripada razgovornom stilu, i univerb je sa značenjem: ‘dokumentarni film’. U *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007), kao ni u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena. Kod Jahića (2010b: 97) ova riječ također znači ‘dokumentarni film’, ali i: ‘stručno lice koje prikuplja, odabira i čuva dokumente; dokumentarist’. Iako je u spomenutim rječnicima naglašeno da pripada razgovornom stilu i žargonu, mišljenja smo da se ustalio u jeziku, frekventan je i u novinarsko-publicističkom stilu, iako se i dvočlana sintagma *dokumentarni film* upotrebljava skoro pa u istom omjeru. Zapravo, ova dva oblika, univerb i dvočlana sintagma, najčešće se izmjenjuju u tekstu, da bi se izbjegla monotonija: “Pogledajte nagrađeni **dokumentarac** ‘Švabo iz Sarajeva’ o velikom Ivici Osimu”, naslov je jednog novinskog teksta na internetskom portalu, i odmah, u prvoj rečenici pojavljuje se dvočlana sintagma *dokumentarni film*: “Životna priča jedne od najvećih sportskih fudbalskih legendi (...) bila je inspiracija (...) da u produkciji Al Jazeera Balkans snimi **dokumentarni film...**” (<https://www.klix.ba/sport/nogomet/pogledajte-nagradjeni-dokumentarac-svabo-iz-sarajeva-o-velikom-ivici-osimu/190707041>); “Haris Dubica snima **dokumentarac** o BH Fanaticosima (...) Ipak, otkrio nam je Dubica da je kao dugogodišnji član popularnih BH Fanaticosa došao na ideju da snimi **dokumentarni film** o najvatrenijim navijačima (...) ‘Do sada smo **dokumentarac** snimali u Tuzli, Sarajevu...’” (<https://www.klix.ba/magazin/film-tv/haris-dubica-snima-dokumentarac-o-bh-fanaticosima-u-filmu-se-pojavljuje-i-barbarez/190722046>). Iz ovih primjera možemo zaključiti da univerb *dokumentarac* i dvočlana sintagma *dokumentarni film* nisu jedno drugom konkurencija. Naprotiv, postoje kao stilistička zamjena jedno drugom i odlično funkcioniраju.

Na internetskim forumima prevladava ipak univerb *dokumentarac*: “BBCjevi **dokumentarci** meni su jedni od najboljih volim pogledati i novije ‘urota’ **dokumentarace**”; (<https://forum.klix.ba/dokumentarni-filmovi-preporuke-t86844.html>); “Trazim zanimljivu temu za **dokumentarac**. Molim sve da napisete svoje ideje.” (<https://forum.klix.ba/ideje-za-dokumentarac-t140795.html>); “Pita me danas stranac mogu li mu preporučiti kakav **dokumentarac** o ratu u BiH...” (<https://forum.klix.ba/dokumentarci-o-ratu-92-95-t135546.html>).

Ipak, u udžbeničkom podstilu dominira neutralna dvočlana sintagma *dokumentarni film*, pa je tako u poglavlju o medijskoj kulturi u *Čitanci za četvrti razred osnovne škole* dat i naslov "Dokumentarni film", gdje se kaže: "Jeste li gledali **dokumentarni film?** (...) **Dokumentarni film** prikazuje neizmijenjene podatke, činjenice. U **dokumentarnom filmu** život je život onakav kakav jest, bez glume. Zahvaljujući **dokumentarnim filmovima** (...) U **dokumentarnom filmu** važni su detalji..." (Hubijar 2007: 77).

Univerb *dokumentarac* nastao je od dvočlane sintagme *dokumentarni film*, tako što se na okrnjenu osnovu *dokumentar-* (gubi se sonant *n*), dodaje sufiks *-ac*. Riječ je o redukovanim tvorbenom modelu.

Riječ *faširanac* nije zabilježena u rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010; Jahić 2010), kao ni u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012). Također, ne bilježimo je ni u razgovornom stilu, ali je pronalazimo u novinarsko-publicističkom stilu, i to pogotovo onom koji se tiče kulinarstva: "**Faširanci** od povrća: Sastojci: (...)" (<https://faktor.ba/cs/vijest/napravite-sami-zdravije-i-jeftinije-varijante-znate-li-od-cega-se-prave-bezmesni-burgeri-i-snicle-/163156>), kao i u reklamnom stilu: "Prebaciti u posudu i ulje u kojem su se pekli **faširanci**" (<http://www.menprom.ba/recepti/fasiranci/>). Značenje ovog univerba je *faširana šnicla*, dvočlana sintagma koja je frekventna i uobičajena i u razgovornom funkcionalnom stilu. Činjenica da smo u analiziranom korpusu pronašli potvrde za univerb *faširanac* (uglavnom se javlja u pluralnom obliku), i to u specifičnom kulinarskom i reklamnom stilu, govori nam o neprestanoj jezičkoj kreativnosti i mogućnostima govornika da svoj jezički izraz učine neobičnjim.

Tvorba ovog univerba je integralna: na neizmijenjenu osnovu *faširanac* (*faširana šnicla*) dodaje se sufiks *-ac*.

Riječ *honorarac⁸⁴* nije potvrđena u rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010; Jahić 2011), a u analiziranom korpusu ima značenje *honorarni posao*. Dvočlanu sintagmu *honorarni posao* zabilježili smo na internetskim forumima, kao i univerb *honorarac*: "**Honorarni posao?** (...) Da li postoji neki **honorarni posao**, da se može raditi uz dogovor nekoliko dana, (...) Oduzet će ti vise vremena traženje **honorarca** bijednog nego tih mjesec dana sto ces uloziti u sebe." (<https://forum.klix.ba/honorarni-posao-t130260s1.html>). Ovdje je jasno značenje univerba *honorarac*, jer nam kontekst omogućava da to shvatimo. Univerb je ovdje izuzetno

⁸⁴ Tvorba ovog univerba već je objašnjena kod univerba *honorarac* koji se odnosi na djelatnost, rad i zanimanje pojedinca (*honorarni radnik*).

ekspresivan u odnosu na dvočlanu sintagmu. Ukoliko izvršimo provjeru, mijenjajući univerb dvočlanom sintagmom, jasno nam je da se radi o *honorarnom poslu*, i onda nema sumnje da je to univerb sa novim značenjem koje nije zabilježeno u rječnicima: "Oduzet će ti vise vremena traženje **honorarnog posla** bijednog nego tih mjesec dana sto ces uloziti u sebe." Naizmjenična upotreba dvočlane sintagme i univerba govori o vještrom izbjegavanju monotonije izrečenog, kao i o jezičkoj kreativnosti govornika.

Riječ *jubilarac*⁸⁵ u rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010; Jahić 2011), kao ni u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) nije zabilježena u značenju koje se ne odnosi na osobe. Međutim, potvrde imamo u razgovornom stilu na internetskim forumima, pa *jubilarac* znači *jubilarno piće*: "Vala Muha niko ovdje ne spomenu 'zvekana' **jubilarca...**" (https://forum.klix.ba/search.php?st=0&sk=t&sd=d&sr=posts&author_id=169532&start=300), a da se radi o *jubilarnom piću*, svjedoči i ilustracija odmah poslije navedenog komentara. Univerb *jubilarac* znači i *jubilarni pogodak*: "Ma Salah je malo preopterećen tim **jubilarnim 50. pogotkom**, pa mu je nekako to poput kamenčića u cipeli. (...) Zbog tog **jubilarca**, a i zbog skidanja malera, trebalo mu je dati onaj penal da proba." (<https://forum.klix.ba/liverpool-fc-p15455240.html>). U novinskim tekstovima na internetskim portalima *jubilarac* je i *jubilarna godišnjica* ili *jubilarna proslava*: "Baš zato sam odlučio da se i ovaj moj **jubilarac** poslije tri decenije desi bez obzira na vrijeme u kojem živimo i da se tu ponovo uključe moji prijatelji... Evo zgode da mlade generacije provjere i uvjere se o (...) mojim nekadašnjim spektaklima i desetosatnim 'Rockmaratonima' kojima obilježavah svoje **jubilarce...**" (<https://www.klix.ba/magazin/muzika/zelimir-altarac-cicak-najavio-rock-spektakl-izvan-vremena-za-sva-vremena-u-sarajevu/190924088>).

Mnoge su dvočlane sintagme koje mogu biti zamijenjene univerbom *jubilarac*, npr: *jubilarni nastup*: "Kapiten Zmajeva je imao nekoliko prilika za postizanje pogotka u **jubilarnom nastupu**, no nije se uspio upisati u strijelce." (<https://www.klix.ba/sport/nogomet/edin-dzeko-sa-kcerkom-unom-proslavio-pobjedu-protiv-armenije/190323095>); *jubilarna paljevina*: "...ali očekujemo 100. **jubilarnu paljevinu**, uz veliku feštu u MUPU." (<https://www.klix.ba/vijesti/crna-hronika/sarajevo-izgorio-automobil-u-starom-gradu/160117003>).

⁸⁵ Tvorba ovog univerba već je objašnjena kod univerba *jubilarac* koji se odnosi na osobne pojedinca (*jubilarni slavljenik*).

Na kraju, možemo zaključiti da je ovaj univerb izuzetno zanimljiv i kontekstualno uvjetovan te stilistički pogodan za izražavanje različitih značenja u svim društvenim situacijama.

Riječ *kaubojac* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 495) ima značenje: 'kaubojski film, western' i pripada razgovornom stilu, isto kao kod Jahića (2012a: 102), s tim što Jahić (*Ibid.*) još navodi da je to ekspresivnija riječ za *kaubojac*. Sa sigurnošću tvrdimo da je ovaj univerb izuzetno frekventan, posebno kod onih koji gledaju i vole *kaubojske filmove*. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) zabilježena je kao žargonizam u značenju: 'western roman/film'. Kod Čedića i dr. (2007) nije zabilježena ova riječ.

Tvorba ovog univerba ima redukovani tvorbeni model: na okrnjenu osnovu *kauboj-* (*kaubojski film*), gdje se gube suglasnici *sk*, dodaje se sufix *-ac*.

Već smo rekli da ovaj univerb znači *kaubojski film*, no u razgovornom stilu na internetskim forumima i nije pretjerano frekventan, vjerovatno što danas *kaubojci* i nisu toliko popularni: "mislim film nije bio **kaubojac** ako nije glumio john wayne" (https://forum.klix.ba/search.php?st=0&sk=t&sds=d&sr=posts&author_id=235555&start=390) "Sad vise niti ko snima, niti gleda **kaubojce**" (<https://forum.klix.ba/sarajevo-kojeg-vise-nema-t64052s300.html>). Ovi primjeri su veoma ekspresivni, a u spontanom razgovoru sa govornicima bosanskog jezika (onima kojima *kaubojci* i danas nešto znače) saznali smo da je veoma pozitivno stilski obojen.

Na internetskim portalima u novinarsko-publicističkom stilu, kao i u razgovornom, nema previše primjera, što znači da u vanlingvističkoj stvarnosti, u stvarnom životu *kaubojci* nisu popularni. Ipak, zabilježili smo primjer: "U svim **kaubojcima**, akcionim i partizanskim filmovima kad se iskoči iz voza..." (<https://www.radiosarajevo.ba/kolumni/elvis-j-kurtovic/zlopamtilo/134356>).

Dvočlana sintagma *kaubojski film* u novinarsko-publicističkom stilu nešto je frekventnija u odnosu na univerb, ali i ona je odraz vanlingvističke stvarnosti o kojoj smo nešto ranije pisali.

Riječ *ljigavac*⁸⁶, pored značenja vezanih za osobe, može značiti i *ljigavu* životinju, pa tako imamo sljedeći primjer koji smo pronašli na internetskom forumu: "UPOMOĆ!!! Guster uletio u kuću!!! Kako ga izbaciti!!!?? (...) Podvukao se **ljigavac** pod krevet, nema šanse da ga dokučim (...)" (<https://>

⁸⁶ Tvorba ovog univerba već je objašnjena kod univerba *ljigavac* koji se odnosi na osobu pojedinca (*ljigav političar*).

forum.klix.ba/upomoc-guster-uletio-u-kucu-kako-ga-izbaciti-t150892.html). Ovo možemo tumačiti kao *ljigava životinja* ili preciznije *ljigav guster*, jer nam kontekst to dopušta. Ovaj je univerb ekspresivan, pobuđuje neugodan osjećaj (pa čak i gađenje) kod sugovornika (čitatelja ili slušaoca) i upotrijebljen je u afektu.

Riječ *minimalac* u *Rječniku bosanskog jezika* (Jahić 2014a: 2119) žargonizam je i pripada razgovornom stilu. Opisan je tročlanom sintagmom: ‘minimalni lični dohodak’, ali i dvočlanom sintagmom: ‘minimalna nadnica’, a kod Čedića i dr. (2007: 378) znači: ‘najniža zajamčena plata prema kolektivnom ugovoru’. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena, kao ni u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010). U korpusu, na internetskim portalima, ovaj univerb je frekventan. Tako se upotrebljava u novinskim tekstovima posvećenim društveno-političkim temama: “Velika Britanija bi uskoro mogla imati najveći **minimalac** na svijetu (...) Od 2015. godine **minimalna plata** u Velikoj Britaniji za starije od 25 godina... (...) U međuvremenu, (...) britanski ministar finansija Sajid Javid najavio je da tamošnje vlasti nisu završile s povećanjem **minimalca**.“ (<https://www.klix.ba/biznis/velika-britanija-bi-uskoro-mogla-imati-najveci-minimalac-na-svjetu/191003146>). I dalje u tekstu imamo naizmjeničnu upotrebu dvočlane sintagme i univerba sa ciljem izbjegavanja monotonije teksta. Također, i sljedeći primjer je iz novinarsko-publicističkog stila zabilježen na internetskim portalima: “Povećanje **minimalca** moguće do ljeta (...) Sindikat insistira da **minimalna plaća** bude 630 maraka...“ (<https://avaz.ba/vijesti/bih/475796/povecanje-minimalca-moguce-do-ljeta>).

Na internetskim forumima dominira upotreba univerba *minimalac* u odnosu na dvočlanu sintagmu od koje je univerb i nastao, upravo zbog razgovornog stila koji dominira na forumu: “U drugom slučaju, poslodavac obezbijedi **minimalac...**“ (<https://forum.klix.ba/kolika-vam-je-plata-t41822s925.html>); “Jesi li računao da su neki na **minimalac** prijavljeni?“ (<https://forum.klix.ba/it-poslodavci-u-bih-utisci-komentari-t137100s1175.html>); “Koliki je trenutno **minimalac** u FBiH? Je li ide ona računica (...), pa **minimalac** iznosi 448 KM?“ (<https://forum.klix.ba/najniza-neto-placa-u-fbih-t80428.html>). Ali na forumu je moguć utjecaj i administrativno-pravnog funkcionalnog stila, pa u tim diskusijama dominira upotreba dvočlane sintagme: “Zašto se uposlenici prijavljuju na **minimalac**, gdje je to i na koji način definisano zakonom, ko odlučuje i postavlja granicu **minimalne plaće**, na osnovu čega se postavlja granica za **minimalnu plaću**? Kako prijavljivanje na **minimalnu plaću** uitice... (...) jer ko to danas radi

za **minimalnu plaću**... (...) Da li je zakonom kažnjivo neprijaviti uposlenika na plaću koju on u stvari prima, i lažno ga prijaviti na **minimalac**?” (<https://forum.klix.ba/fenomen-zvani-minimalac-t84249.html>).

Ovaj je univerb nastao od dvočlane sintagme **minimalna plaća**, gdje se na okrnjenu osnovu *minimal*-, uz gubljenje suglasnika *n*, dodaje sufik *-ac*. U pitanju je redukovani tvorbeni model.

Riječ *odbijanac* nije zabilježena u rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010; Jahić 2019), kao ni u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012). Njeno značenje je *odbijena lopta* i ovaj je univerb frekventan u sportskom žargonu: “**Odbijanac** u petercu odlično koristi odlični Emir Hadžić” (<https://forum.sportssport.ba/viewtopic.php?t=1104&start=4840>). Također, dvočlana sintagma od koje je univerb i nastao podjednako se koristi kako bi se izbjegla monotonija u tekstu: “Pogodio prečku s penala, a **odbijena lopta** završila u mreži” (<https://www.klix.ba/sport/nogomet/od-tragicara-do-heroja-pogodio-precku-s-penala-a-odbijena-lopta-zavrsila-u-mrezi/171024026>).

Tvorba ovog univerba je redukovana: na okrnjenu osnovu (*odbijena lopta*) *odbij-* dodaje se sufiks *-anac*.

Riječ *plišanac* nije zabilježena u rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010), kao ni u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) i zato nam je veoma zanimljiva. Frekventna je u dječjem diskursu, posebno zbog utjecaja crtanih filmova na govor djece.⁸⁷

U istraživanom korpusu, na internetskim forumima u razgovornom stilu ima značenje *plišana igračka*: “Imam veliku kolicinu igracaka (plasticne i **plisanci**) kojima se moja djeca vise ne igraju. Plasticne su prebrane, **plisanci** na pranju, za dva dana bice cisti i namirisani. (...) Napominjem da ima veca kutija plasticnih i dvije vrece **plisanaca**.” (<https://forum.klix.ba/igracke-t91005.html>). Ovaj univerb je izuzetno frekventan u diskursu crtanih filmova, a s obzirom na to da su, uglavnom, sinhronizirani na hrvatski jezik, možemo govoriti i o tom utjecaju na bosanski jezik. Na internetskim portalima u novinarsko-publicističkom stilu ovaj univerb je pronašao svoje mjesto: “Euforija sa Zdravoljupcima nadmašila očekivanja, Konzum naručuje dodatne količine **plišanaca**” (<https://avaz.ba/promo/485794/euforija-sa-zdravoljupcima-nadmasila-ocekivanja-konzum-narucuje-dodatne-kolicine-plisanaca>), kao i na internetskim stranicama koje imaju i edukativni sadržaj: “U plavu dolaze igračke od Marka, u zelenu

⁸⁷ Popularni crtani film *Doktorica Pliško* opisuje djevojčicu koja upravo u svom svijetu mašte liječi *plišance*.

Majine igračke, u crvenu **plišanci...**” (<https://www.kidsinfo.ba/bs/roditelji/zanimljivosti/ovaj-trik-za-skupljanje-razbacanih-igracaka-vrijedi-znati>).

Tvorba univerba *plišanac* je integralna: na punu osnovu *plišan-* (*plišana igračka*) dodaje se sufiks *-ac*.

Riječ *prepečenac* u *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007: 808) znači: ‘dvopek, više puta pečen hljeb; onaj koji je prepečen’. U *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010) leksema nije zabilježena, kao ni u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012).

U razgovornom stilu na internetskim forumima zabilježili smo ovaj univerb u značenju *prepečeni hljeb*: “Stajala je u kuhinji i pripremala naš uobičajeni doručak – meko kuhanja jaja i **prepečenac**.” (<https://forum.klix.ba/umjetnost-i-kultura-f17/vic-dana-2004-2005-2015-2016-t8729s21625.html>). No, i dvočlana sintagma nije neuobičajena: “Da je sad zamezit kakvog dobrog sira, nekoliko vrsta, **prepečeni hljeb** sa maslinovim uljem i bijelim lukom...” (<https://forum.klix.ba/viewtopic.php?f=2&t=54683&p=2922316>).

U novinarsko-publicističkom stilu, također, ovaj se univerb koristi, pretežno na internetskim portalima posvećenim kulinarstvu: “Uz sirne okruglice možete servirati **prepečenac**, krekeri i čips.” (<https://kuharica.avaz.ba/neobicni-dorucak-okruglice-sa-sirom/>).

Ovaj je univerb nastao od dvočlane sintagme *prepečeni hljeb*, gdje se na punu osnovu *prepečen-*, dakle, integralnom tvorbom, dodaje sufiks *-ac*.

Riječ *prvjenac* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 1088) znači: ‘onaj koji se pojavio prvi ili ono što je nastalo prvo (posebno o kakvom umjetničkom, naučnom i sl. djelu)’. U *Rječniku* je nagašeno da ima preneseno ekspresivno značenje. Kod Čedića i dr. (2007: 936) ova je riječ zabilježena kao *prvenac*⁸⁸ u značenju: ‘prvoroden sin, prvak, vođa’, u prenesenom značenju je: ‘onaj koji je prvi stigao (npr. prvi med); ono što se prvo pojavilo u svojoj vrsti (npr. prva knjiga); prvi roj koji izade iz košnice’. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena.

U razgovornom funkcionalnom stilu na internetskom forumu zabilježili smo upotrebu ovog univerba u komentarima posvećenim muzici i ima značenje *prvi album*: “Poslušaj recimo Divine Heresy, bivši bend Dine Cesaresa, idu i clean pjevanja preko blastbeatova i cikličnih riffova. Cynic je imao cleanove i robotic vokale na **prvjencu**.” (<https://forum.klix.ba/najmrzi-pjevac-grupa-pjevacica-t54628s525.html>).

⁸⁸ U *Pravopisu bosanskoga jezika* (Halilović 2017: 594) normirano je: *prvijenac/prvenac/prvjenac*.

Da se i u filmskom svijetu govori o *prvjencu*, svjedoči i primjer novinskog teksta sa internetskih portala, gdje ovaj univerb znači *prvi film*: “**Prvijenac** bh. rediteljice film ‘Take me somewhere Nice’ Ene Sendijarević prikazan na Rotterdam Film Festivalu” (<https://www.klix.ba/magazin/film-tv/film-take-me-somewhere-nice-ene-sendijarevic-prikazan-na-rotterdam-film-festivalu/190127002>). Ukoliko zamijenimo univerb dvočlanom sintagmom, vidjet ćemo da funkcioniра, prirodno zvuči: “**Prvi film** bh. rediteljice...”, što nam potvrđuje da se radi o univerbu.

Također znači i *prva knjiga*: “Knjiga priča ‘Pijetao’ je **prvijenac** Ismara Mujezinovića koji je posvećen najmlađoj publici, ali koju će sa zadovoljstvom čitati i odrasli.” (<https://www.kidsinfo.ba/bs/osnovci/ostalo/sarajevo-promocija-knjige-pijetao-ismara-mujezinovica-u-zvonu>). Primjer je zabilježen u novinarskom stilu na internetskom portalu.

Može imati značenje i *prvi projekt*: “‘Ples za jedan glas’ je umjetnički **prvijenac** Udruženja umjetnika ‘Bellarte’ osnovanog u Sarajevu krajem prošle godine.” (<https://www.klix.ba/magazin/kultura/ples-za-jedan-glas-u-franjevackom-studentskom-centru/110729011>).

U novinskim tekstovima na internetskim portalima, ali i na internetskim forumima, koji su posvećeni sportu, prvenstveno fudbalu, dominira ovaj univerb u značenju *prvi pogodak*: “Cocalić postigao **prvijenac** u dresu Maccabija iz Haife (...) Cocalić je gol postigao u 36. minuti, to je bio njegov **prvijenac** u novom klubu.” (<https://www.klix.ba/sport/nogomet/cocalic-postigao-prvijenac-u-dresu-maccabija-iz-haife/120209017>); isto tako i na internetskim forumima: “Jbg ovaj majmun Mancini ne vidi da je sad bila idealna šansa da Džeko zabije **prvijenac** u PL i popravi samopouzdanje.” (<https://forum.klix.ba/manchester-city-fc-t83280s3275.html>).

Ovaj je univerb više značan iz jednostavnog razloga: oko nas postoji mnoštvo stvari koje mogu biti prve, tako da kontekst ima presudnu ulogu u interpretaciji značenja.

Tvorba ovog univerba je integralna: na osnovu *prv-* (*prvi film*) dodaje se sufiks *-e/-ije/jenac*.

Riječ *sanitarac*⁸⁹, zapravo, personificira *sanitarnog službenika* ili *sanitarnog radnika*: “Apelujemo na sve one čija je zadaća briga za opće dobro, da, iako je vuk još uvijek u BiH van zakona, na neki način zaštite ovog prirodnog **sanitarca**.” (<https://www.klix.ba/vijesti/bih/ug-sos-vucica-pustena-u-prirodno-staniste/080214160>), a u kontekstu ima značenje *sanitarna*

⁸⁹ Tvorba ovog univerba već je objašnjena kod univerba *sanitarac* koji se odnosi na djelatnost, rad i zanimanje pojedinca (*sanitarni radnik*).

životinja ili preciznije *sanitarni insekt*: “Neka mrava u pčelinjaku, oni su prirodni **sanitarci**.” (<https://bhpcelar.com/pcelarska-praksa/labud-trepanic-neka-mrava-u-pcelinjaku-oni-su-prirodni-sanitarci/>). Ako bismo izvršili provjeru uvrštavanjem dvočlane sintagme u oba slučaja, vidjeli bismo da funkcioniра bez problema: “Apelujemo na sve one čija je zadaća briga za opće dobro, da, iako je vuk još uvijek u BiH van zakona, na neki način zaštite ovu prirodnu **sanitarnu životinju**.” i “Neka mrava u pčelinjaku, oni su prirodni **sanitarni insekti**.”

Riječ *sjeverac* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 1200) ima značenje: ‘vjetar koji puše iz pravca sjevera’, odnosno: ‘sjeverni vjetar’. Kod Čedića i dr. (2007: 1035) znači: ‘sjeverni vjetar, oštri i hladni vjetar, sjevernjak’. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena.

Na internetskim forumima ovaj je univerb frekventan, upravo u značenju *sjeverni vjetar*: “misliš da će, ako puhne, **sjeverac**, magla ostat? (...) **Sjeverac** itekako zna pogodovati magli. u nedelju se osjetilo malo **sjeverca** u brdu, ali magla je idalje bila tu.” (<https://forum.klix.ba/sarajevska-zona-su-mraka-t83597s75.html>); kao i na internetskim portalima u novinarsko-publističkom stilu, odnosno u novinskim člancima posvećenim vremenskoj prognozi: “Najprije je puhaо jugo, sada **sjeverac**, jednostavno, više ne znamo koјim će smjerom zapuhati i hoće li opet buknuti vatra.” (<https://avaz.ba/vijesti/teme/284061/s-pozarista-iznad-mostara-tesko-stanje-u-selukamena-prema-nevesinju>); “Već četiri godine badem odolijeva semberskom podneblju, prkos mrazu, snijegu i **sjevercu**.” (<https://avaz.ba/vijesti/bih/354999/neobicna-pojava-u-bijeljini-badem-procvjetao-usred-zime>).

Dvočlana sintagma *sjeverni vjetar* rijеđe se upotrebljava u novinskim tekstovima i izvještajima o vremenskoj prognozi. Ipak, neke primjere smo pronašli zabilježene na internetskim portalima: “Snažan **sjeverni vjetar** također ne posustaje i dodatno otežava odvijanje života na mostarskim ulicama.” (<https://www.klix.ba/vijesti/bih/dio-automobila-zarobljenih-sjeverno-od-mostara-oslobodjen/120204080>); “Odjednom sa strane Pupinovog mosta dunuo je snažan **sjeverni vjetar**.” (<https://www.oslobodjenje.ba/vijesti/region/svjedok-nesrece-opisao-kako-je-reper-nestao-za-10-sekundi-grua-je-vjetar-kostao-zivota-488753>).

Ovaj je univerb nastao od dvočlane sintagme *sjeverni vjetar*, i to kada se na okrnjenu osnovu *sjever-*, uz gubljenje suglasnika *n*, doda sufiks *-ac*. Riječ je o redukovanim tvorbenom modelu.

Riječ *slanac* u rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010) nije zabilježena, kao ni u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012).

U usmenim izvorima razgovornog stila ovaj je univerb frekventan, posebno u značenju *slana kifla*, o čemu svjedoče i internetski forumi: "Nije popularna stvar, al gledam u pekari jutros **slance** (...) U praksi mene raduje kad dobijem manji **slanac** ili perek za istu cijenu." (<https://www.oslobodjenje.ba/vijesti/region/svjedok-nesrece-opisao-kako-je-re-per-nestao-za-10-sekundi-grua-je-vjetar-kostao-zivota-488753>); "**Slanci** su veoma jednostavni za napraviti (...) Ja poulijim pult i na njemu malom oklajom razvučem tjesto što tanje i smotam **slanac**." (<https://forum.klix.ba/sta-ste-danas-vi-licno-kuhali-s-fotografijama-od-2007-p11216429.html>). Na internetskim portalima ovaj univerb je popularan, posebno na stranicama koje su posvećene kulinarstvu, pa tu vidimo da *slanci* mogu biti i *slani (kuhani) krompiri* (fotografija jela nam to potvrđuje): "**Slanci** (...) Krompir oprati, oguliti i kuhati u slanoj vodi..." (<http://bosanskikuhar.ba/recept/slanci/>).

U korpusu bilježimo i izmjenu dvočlane sintagme i univerba: "**Slana** i slatka **peciva** idealna su za doručak (...) Osim recepata koje smo vam nudili, naši slani favoriti su još: ciabbata, kajzerica (...) i **slanci**." (<http://gusto.ba/?p=5118>).

Univerb *slanac* nastao je integralnom tvorbom od dvočlane sintagme (*slana kifla*), i to tako što se na osnovu *slan-* dodaje sufiks *-ac*.

Riječ *šuškavac*⁹⁰ u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 1309) pripada razgovornom stilu i znači: 'lagana kišna kabanica od nepromočive sintetičke tkanine; pri kretanju šuška, šušti'. Kod Čedića i dr. (2007) nije zabilježena. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) zabilježena je kao žargonizam u značenju 'papirnata novčanica', i ta nam sintagma ne može poslužiti za tvorbu univerba.

Na internetskim forumima ovaj je univerb frekventan, i to u značenju *šuškava jakna*: "Ima li ko preporuku gdje kupiti neki fin i ne preskup **šuškavac** za trcati u njemu?" (<https://forum.klix.ba/trcanje-t44018s1300.html>). Ovaj univerb znači i *šuškava trenirka*: "da li je dolje dovoljna **šuškava trenerka?** (...) Nešto pamučno da upija znoj, dobar je **šuškavac** preko." (<https://forum.klix.ba/trcanje-savjet-mozda-t58217s25.html>); "ja pokuci nosim trenerku.i kad idem do granapa, a kad treniram ne pada mi

⁹⁰ Još značenja vidjeti u Halilović – Palić – Šehović (2010: 1309).

napamet oblaciti je. Imaju lastexi i **suskavci**.” (<https://forum.klix.ba/trnerka-cini-covjeka-t51538s50.html>).

Na internetskim portalima u tekstovima o vremenskoj prognozi očigledno znači *šuškava jakna*: “Spremite kišobrane i **šuškavce**: Naredna tri dana bit će vam potrebni” (<https://avaz.ba/vijesti/bih/513399/spremite-ki-sobrane-i-suskavce-naredna-tri-dana-bit-ce-vam-potrebni>). A i na modernim internetskim stranicama ovaj univerb je našao svoje mjesto u značenju *šuškava jakna*: “Kolekcijom ‘Raincoats⁹¹ and unicorns’ dominiraju muški i ženski **šuškavci** u crnoj i bijeloj boji...” (<https://zenski.ba/2017/09/12/raincoats-unicorns-kolekcija-za-jednu-sasvim-drugaciju-jesen-foto/>).

Ovaj univerb nastao je integralnom tvorbom od dvočlane sintagme *šuškava jakna*, i to tako što se na osnovu *šuškav-* dodaje sufiks *-ac*.

Riječ Švicarac je u rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010) zabilježena samo kao: ‘stanovnik Švicarske’. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) zabilježena je kao Švajcarac i znači: ‘švajcarska moneta, franak’.

U razgovornom stilu univerb *švicarac* ima značenje *švicarski franak* i frekventan je na internetskim forumima, posebno kad je riječ o diskusijama posvećenim bankama, kreditima, novcu i sl.: “To je kao **svicarci**. E vidi ja uzeo u **svicarcima** manja mi kamata a kad je **svicarac** skocio onda kuku majko prevarili nas.” (<https://forum.klix.ba/ekonomija-f138/banke-all-about-t143332s100.html>). Ovaj je univerb iz razgovornog jezika prešao i u novinarski stil, tako da u jednom tekstu pronalazimo i univerb i dvočlanu sintagmu: “Krediti u **švicarcima**. S porastom **švicarskog franka** za 0,2 posto onaj ko je do prije neki dan bio dužan 167.000 KM...” (<https://avaz.ba/vijesti/bih/492028/rata-preko-noci-porasla-za-70-km>).

Smatramo zanimljivim činjenicu da je baš od dvočlane sintagme *švicarski franak* postao univerb *švicarac*, dok nijedna druga valuta, odnosno dvočlana sintagma, nije bila motivirajuća za neologizam, bilo žargonizam ili univerb: *švedska kruna* > *šved; *ruska rublja* > *rus, *italijanska lira* > *italijan i sl. Riječ je o tome da je moneta *švicarski franak* izuzetno vrijedna; švicarske banke smatraju se najpouzdanim, pa se upravo, zbog tolike vrijednosti, stvara i posebna emocija prema tim novčanicama. Ovaj je univerb izuzetno negativno markiran, jer je nastao u vrijeme recesije i finansijske krize. Također, problemi onih koji su uzimali kredit u *švicarskim francima* dodatno su obojili univerb *švicarac* u negativnom kontekstu.

⁹¹ Kao što vidimo, u engleskom jeziku to je *raincoat* (*kišna jakna*).

Tvorba ovog univerba je redukovana: na osnovu *švicar-* (*švicarski frannak*), uz gubljenje suglasnikā *sk*, dodaje se sufiks *-ac*.

Riječ *terenac*⁹² u rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010) nije zabilježena u značenju kakvo smo mi pronašli u istraživanom korpusu, kao ni u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012). U korpusu na internetskim portalima u novinarsko-publicističkom stilu ovaj je univerb frekventan u značenju *terenski automobil*: “**Terenac** diplomatskih tablica učestvovao u nesreći u Sarajevu, intervenisala Hitna pomoć” (<https://www.klix.ba/vijesti/crna-hronika/terenac-diplomatskih-tablica-ucestvovao-u-nesreci-u-sarajevu-intervenisala-hitna-pomoc/190919116>); “Saobraćajna nesreća na Stupu, od siline udara **terenac** se prevrnuo” (<https://www.klix.ba/vijesti/crna-hronika/saobracajna-nesreca-na-stupu-od-siline-udara-terenac-se-prevrnuo/190905002>).

Na internetskim forumima, također, ovaj univerb dominira u odnosu na dvočlanu sintagmu *terenski automobil*: “Eh posto nas ima ovako par koji se bakcemo sa **terencima...**” (<https://forum.klix.ba/terenci-i-mehanika-t84166.html>), ali ipak i dvočlana sintagma “nađe svoje mjesto” i u razgovornom stilu: “elem, ako vec pricamo o **terencima** za male pare... (...) Nemoj Nivu ni pod razno. (...) To je radna mašina, za firme kojima treba **terensko vozilo** za gradilišta...” (<https://forum.klix.ba/terenac-dzip-za-4000-5000-bam-t145725s25.html>).

Riječ *trojanac* nije zabilježena u rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010). Nije zabilježena ni u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012). Ovaj univerb javlja se kao termin u informatičkom diskursu i znači *trojanski konj*, odnosno kompjuterski virus: “**Trojanac** je u stanju obavljati više zadataka, ali glavna mu je funkcija krađa Bitcoina.” (<https://www.klix.ba/scitech/tehnologija/trojanac-za-krađu-virtualnih-valuta-siri-se-putem-skypea/130409033>). Dvočlana sintagma manje je frekventna od univerba, no ovdje je navodimo kao dokaz da univerb potječe od nje: “**Trojanski konj** nije zarazan, oštećuje datoteku.” (<https://www.fit.ba/content/ca975032-e3ef-4ac9-b319-833aae26d70b>).

Tvorba ovog univerba je redukovana: na okrnjenu osnovu *trojan-* (*trojanski konj*), gdje se gubi suglasnička grupa *sk*, dodaje se sufiks *-ac*.

Riječ *trokrilac* nije zabilježena u rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010). Nije zabilježena ni u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012). Međutim, kod Saračevića (2012)

⁹² Tvorba ovog univerba objašnjena je kod značenja *terenski radnik*.

zabilježena je kao žargonizam dvočlana sintagma *trokrilni ormar* u značenju: ‘krupan, razvijen mišićav muškarac; bilder’.

U razgovornom stilu na internetskom forumu *trokrilac* znači *trokrilni ormar*:

- Koja je namjena te tapete?
- Da pokrijem ružne podstanarske ormare.
- Da pokušam to sa stikerima, trebalo bi četiri velika, cca 160 km, za te pare haman pa nov **trokrilac**. (<https://forum.klix.ba/viewtopic.php?f=25&t=80681&p=6273001>)

U novinarsko-publicističkom stilu ovaj univerb znači *trokrilni avion*: “...a djeca i danas mogu sastaviti njegov slavni **trokrilac** od lego kockica.” (<https://faktor.ba/vijest/smatraju-ga-najveim-zranim-asom-prvog-svjetskog-rata-stogodinjica-pogibije-crvenog-barona-292687>). Naše istraživanje je pokazalo da je dvočlana sintagma *trokrilni ormar*, ali i *trokrilni avion*, dosta stabilnija u jeziku u odnosu na univerb *trokrilac*.

Tvorba ovog univerba je redukovana: na osnovu *trokril-* (*trokrilni avion*), uz gubljenje suglasnika *n*, dodaje se sufiks *-ac*.

Na kraju, možemo zaključiti da su univerbi nastali sufiskom *-ac* u procesu univerbacije veoma zanimljivi, a posebno se odlikuju ekspresivnošću i stilskom markiranošću. Izdvojiti ćemo univerb *plišanac*, koji nije zabilježen u rječnicima, ali je frekventan u razgovornom stilu, posebno u dječjem diskursu, kao i univerb *slanac*, koji se često upotrebljava u kulinarskom stilu i, općenito, u svakodnevnom životu. Univerb *minimalac*, također, predstavlja zanimljiv univerb koji je iz razgovornog stila prešao u upotrebu i u administrativno-pravnom stilu.

S obzirom na to da smo zabilježili još neke primjere univerba, a teško da ih možemo pridružiti već postojećim klasifikacijama, ove ćemo analizirati zasebno, na kraju, kao jezičku, unverbacijsku zanimljivost. Naime, riječ je o univerbu *Prlavci*, koji, zapravo, označava *Prlavko kazalište*, popularnu zagrebačku rok-grupu. Specifičnost ovog univerba jeste da on funkcioniра samo u množini jer tada mijenja dvočlanu sintagmu *Prlavko kazalište*, koja podrazumijeva grupu od više članova: “**Prlavci**” održali koncert u prepunom Domu mladih” (<https://www.klix.ba/magazin/muzika/prlavci-odrzali-koncert-u-prepunom-domu-mladih-u-sarajevu/130519003>). Ovaj univerb, kao što vidimo, upotrebljava se i na internetskim portalima,

u okviru novinarsko-publicističkog stila, ali i u razgovornom stilu, oda-kle je, zapravo, i prešao u novinarski stil: "...ali nigdje ne mogu oficijelno naci da li **Prljavci** sviraju u subotu, i gdje?" (https://forum.klix.ba/search.php?author_id=134572&sr=posts). Ukoliko bismo upotrijebili ovaj oblik u jednini – *Prljavac* – to više ne bi bio univerb jer bi njegovo značenje bilo: član rok-grupe *Prljavo kazalište*, a to nije dvočlana sintagma. S druge strane, kad bi se pisao malim slovom, značio bi i *prljava osoba*, a to svakako, nije univerb.

Ovaj univerb nastaje od dvočlane sintagme *Prljavo kazalište*, gdje se na osnovu *prljav-* dodaje sufiks *-ac*, ali opet naglašavamo da se upotrebljava samo u množini (*Prljavci*). Tvorbeni model je integralni.

Također, zabilježili smo i primjer *Plavci*, koji je, kao i prethodni primjer, samo univerb kada se upotrebljava u množini jer tada mijenja dvočlanu sintagmu *Plavi orkestar*, naziv za poznatu sarajevsku pop-grupu. Ovaj univerb je frekventan u novinarsko-publicističkom stilu, ekspresivan je i stilski markiran: "Merlin, Bombaj stampa, **Plavci** i Štuke zajedno u Zetri" (<https://www.klix.ba/magazin/muzika/merlin-bombaj-stampa-plavci-i-stuke-zajedno-u-zetri/100105024>). Prosječnom govorniku bosanskog jezika ne treba mnogo vremena da zaključi da se radi o *Plavom orkestru*. Na internetskim forumima je, također, frekventan: "najvecu ludnicu, vecu i od dugmeta i od brene su izazvali **plavci...**" (<https://forum.klix.ba/100-najboljih-sa-ex-jugoslovenske-muzicke-scene-p8766589.html>).

Tvorba ovog univerba je identična (integralna) kao kod primjera *Prljavci*: univerb *Plavci* nastaje od dvočlane sintagme *Plavi orkestar*, dodavanjem sufika *-ac* na osnovu *plav-*.

Opet naglašavamo: samo je oblik u množini univerb.

Kada je riječ o univerbima, već smo više puta naglasili da su višeznačni i kontekstualno uvjetovani. Međutim, ova su dva primjera, zapravo, primjeri jednoznačnosti univerba, što potvrđuje i Čorić (2008: 164): "Ukoliko se univerbizuju vlastiti nazivi, onda je univerb već i po definiciji jednoznačan." Naravno, iako su jednoznačni, oni su i dalje kontekstualni, jer nismo sigurni da bi univerb *Plavci*, bez konteksta, bio jasan svim govornicima bosanskog jezika. Određenoj grupi govornika da, ali samo u kontekstu značenje bi bilo do kraja jasno.

Sufiks -ač(a)⁹³ u procesu univerbacije

Ovaj sufiks i nije izrazito plodan. Klajn (2003: 64) tvrdi kako u teoriji ima mnogo imenica izvedenih ovim sufiksom, „ali je daleko manje njih i danas u redovnom opticaju“ (Ibid.). Dalje navodi niz riječi koje su izgubile vezu sa motivnim glagolom: *varjača*, *pregača*, *kutlača* i sl. Osnove imenica nastalih sufiksom -ač(a) mogu biti glagolske sa značenjem vršiteljice radnje (*narikača*, *udavača*), te brojni nazivi predmeta (*pribadača*, *uspinjača*, *ravnjača*). Imeničke osnove su kod tvorenica neodređenog značenja (*muškarača*, *krompirača*, *bodljača*), a raznovrsne su i tvorenice s pridjevskom osnovom. Klajn tu spominje i univerbe nastale u procesu univerbacije od dvočlane sintagme (2003: 66): *krastača* < *krastava žaba*, *štitnjača*⁹⁴ < *štitna žljezda*.

Dalje slijedi opis univerba nastalih u procesu univerbacije sufiksacijom pomoću spomenutog sufiksa -ač(a), a pronađeni univerbi reflektiraju stanje u bosanskom jeziku, i to uglavnom u razgovornom stilu. No, istraživanje će pokazati i nekoliko sufiksa koji pripadaju i naučnom stilu, dakle, stručnoj terminologiji određene naučne oblasti (*štitnjača* i sl.). A za govo rove sve univerbe mogli smo potvrdu pronaći i u novinarsko-publicističkom stilu, što jasno govori o nestabilnoj granici između razgovornog i novinarsko-publicističkog stila u savremenom bosanskom jeziku. U okviru ovih sufiksa imamo univerbe koji se odnose na realije: *krastača*, *litrenjača*, *slonovača*, *štitnjača*, *zimnjača*.

Univerbi koji se odnose na realije

Riječ *krastača* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 547) znači: ‘žaba grube, krastave kože’. Kod Jahića (2012b: 22) naveden je opis ove žabe, kao i dvočlana sintagma: ‘*krastava žaba*’. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena, kao ni kod Čedića i dr. (2007). Analizirani korpus potvrđuje upotrebu i dvočlane sintagme: “jer je on za njih **krastava žaba** koju moraju progutati zbog viših ciljeva i interesa” (<https://forum.klix.ba/bosna-i-hercegovina-f177/sda-all-about-t89222s62975.html>), kao i upotrebu univerba *krastača*: “Kaže da su u andskim civilizacijama **krastače** predstavljale vodu” (<https://www.klix.>

⁹³ Ovdje ćemo podrazumijevati osnovni sufiks -ač(a), ali i sve složene sufikse koji završavaju na -ač(a): -ovač(a)/-evač(a), -njač(a), -enjač(a), -ovnjač(a), -uljač(a) (Klajn 2003: 66–68). Kod Babića (2002: 100) navedena su četiri sufiksa: -ač(a), -jač(a), -njač(a) i -uljač(a).

⁹⁴ Zanimljivo da Marojević (2009: 16–17) primjere *slonovača* i *štitnjača* ne smatra univerbima, već sufiksalnim izvedenicama.

ba/scitech/nauka/ukrasena-betonska-ploca-stara-3-800-godina-pronadje-na-u-peruu/190820090). Ovaj univerb funkcioniра i kao stručni termin u zoologiji, biologiji, što znači da je neutralan. Njegova upotreba u razgovornom funkcionalnom stilu ipak je afektivna i često univerb ima preneseno značenje.

Tvorba ovog univerba je redukovana: na okrnjenu osnovu *krast-* (*kra-stava žaba*), uz gubljenje glasova *av*, dodaje se sufiks *-ač(a)*.

Riječ *litrenjača* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 598) znači: ‘boca od jednog litra; litrenjak, litrenka’. U *Rječniku bosanskog jezika* (Jahić 2012b: 248) znači: ‘flaša rakije zapremine od litar’, ali i vrstu jabuke. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena, kao ni kod Čedića i dr. (2007). Na internetskim forumima ovaj je univerb frekventan u značenju *litrena boca* ili *litrena flaša*: “Punili Slovenci, staklena **litrenjača** (...) gazirano piće...” (<https://forum.klix.ba/traubisoda-p6643912.html>). Dvočlanu sintagmu smo, također, pronašli na internetskim forumima, odnosno u razgovornom stilu: “Ove dvije gugutke su za qoorza, cim se puni u **litrenu flasu**.” (<https://forum.klix.ba/razne-diskusije-f11/najbolji-whiskey-t133783s150.html>).

Da univerb *litrenjača* može imati i značenje bilo koje *litrene posude*, npr. *džezve*, pokazuje i sljedeći primjer: “Volim kafuuuuuuu (...) Moramo ja i ti dogovoriti jedan dan da je pijemo....**litrenjaču** ti, **litrenjaču** ja i opleti” (<https://forum.klix.ba/volim-t84748s5350.html>); “evo popih i **litrenjaču kafe**” (<https://forum.klix.ba/ja-bih-da-izjavim-p9729666.html>).

Ovaj univerb nastaje od dvočlane sintagme *litrena boca*, i to tako što se na osnovu *litren-* doda sufiks *-jač(a)*. Tvorbeni model je integralni.

Riječ *slonovača* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 1213) zabilježen je kao univerb: ‘slonova kost’, ali je data i monoleksemska jedinica: ‘bjelokost’. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena, kao ni kod Čedića i dr. (2007).

Na internetskim forumima koristi se u svom osnovnom značenju, a to je *slonova kost*: “1973. Kenija je zabranila lov na slonove i trgovinu **slonovačom**.” (<https://forum.klix.ba/za-guinness-2-000-000-komentara-p4347993.html>). Na internetskim portalima kao dio novinskih vijesti dešava se da dvočlana sintagma bude dio naslova: “CIRIH Zaplijenjeno 262 kilograma **slonove kosti**”, da bi se dalje u tekstu koristio univerb: “U osam kofera bila je skrivena **slonovača**... (...) Procjenjuje se da vrijednost **slonovače** na crnom tržištu...” (<https://avaz.ba/vijesti/svijet/189423/cirih-zaplijenjeno-262-kilograma-slonove-kosti>). Naravno, tu su i primjeri sa internetskih portala gdje je univerb dio naslova: “MALEZIJA: Zaplijenjeno 159

kilograma **slonovače**”, a dalje u tekstu se spominje, uz univerb, i dvočlana sintagma: “Vlasti Malezije saopštile su da su zaplijenile 159 kilograma **slonovače** (...) iznijeli su javnosti zaplijenjene **slonove kljove** na međunarodnom aerodromu u Kuala Lumpuru.” (<https://avaz.ba/globus/svijet/222802/malezija-zaplijenjeno-159-kilograma-slonovace>). Iz posljednjeg primjera vidimo da *slonovača* može značiti i *slonove kljove*.

Ovaj univerb nastaje integralnom tvorbom od dvočlane sintagme **slonova kost**, gdje se na osnovu *slonov-* dodaje sufiks *-ač(a)*.

Riječ **štitnjača** u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 1305) zabilježena je u značenju: ‘štitna, štitasta žlijezda’, a u *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007: 1114) znači: ‘štitna žlijezda, tiroïda’. Ovaj univerb pripada stručnoj medicinskoj terminologiji⁹⁵, pa je tako na medicinskom internetskom portalu prednost data univerbu naspram dvočlane sintagme: “**Štitnjača** – Endokrina žlijezda smještena u predjelu vrata...” (<https://www.mojdoktor.ba/rjecnik-pojmova/titnjaca>). U razgovornom stilu, u korpusu na internetskim forumima, dominira univerb: “Prvo da pitam gdje se u Sarajevu privatno mogu izvaditi hormoni **stitnjače**... (...) Moze li biti do **stitnjace**??” (<https://forum.klix.ba/stitnjaca-i-problemi-sa-njom-t51334.html>). Pored univerba **štitnjača**, u razgovornom stilu frekventan je i skraćeni oblik dvočlane sintagme, a to je **štитna**: “Ne smeta mi da platim, jer je **štитna** jako važna žlijezda, i pravi mnoge neprilike organizmu... (...) Ja sam nedavno radila nalaze **štитne**...” (<https://forum.klix.ba/operacija-stitne-zlijede-iskustva-t93287.html>). U novinarsko-publicističkom stilu obično se upotrebljava i dvočlana sintagma i univerb, a sve radi izbjegavanja monotonije teksta: “Šta biste trebali jesti ako imate problema sa **štitnjačom** (...) S obzirom na to sve češće ljekarima dolaze ljudi koji imaju problema sa **štitnom žlijezdom**... (...) **Štitna žlijezda** je sastavni dio endokrinog sistema. (...) **Štitnjača** koristi jod iz naše ishrane za proizvodnju ovog hormona.” (<https://www.klix.ba/lifestyle/zdravlje/sta-biste-trebali-jesti-ako-imate-problema-s-radom-stitnjace/190605107>).

Tvorba ovog univerba je integralna: na osnovu **štитn-** (**štитna žlijezda**) dodaje se sufiks *-jač(a)*.

Riječ **zimnjača** u *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007: 1295) zabilježena je kao univerb sa dva značenja: ‘zimska jabuka’ i ‘zimska kruška’. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena, kao ni u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010).

⁹⁵ Više o univerbima u kontekstu stručne terminologije vidjeti u Runjaić – Štebih Golub (2018: 385–399).

Usmeni izvori su nam potvrdili da univerb *zimnjača* znači *zimska jabuka* ili *zimska kruška*. Na internetskim forumima našli smo potvrde: "... po mom mišljenju nećeš se pokajati ako posadiš krušku... (...) neku od ovih kasnijih kako ih mi zovemo **zimnjača** od krušaka..." (<https://forum.klix.ba/vocnjak-t96787s450.html>). Također i primjer koji pripada stručnom jeziku agrikulture: "Na terenu se često susrećemo sa problematikom **različitog imenovanja** starih sorti u različitim sredinama. U jednom selu je Zelenika, u Drugom **Zimnjača...**" (<https://www.agroklub.ba/vocarstvo/ocuvali-stare-sorte-tresanja-krusaka-i-jabuka/30218/>).

Da univerb *zimnjača* ima značenje i *zimska guma*, našli smo potvrdu u razgovornom stilu na internetskim forumima: "Šta će u Hercegovini **zimske gume**... (...) Danas nabacio **zimnjače**... pozurite raja vec su guzve" (<https://forum.klix.ba/dolazi-zima-zimske-gume-t79942s10625.html>). Ovaj univerb u značenju *zimske gume* smatramo i žargonizmom koji nije zabilježen u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012).

Tvorba ovog univerba je redukovana: na okrnjenu osnovu *zim-* (*zimska jabuka*), uz gubljenje suglasnikā *sk*, dodaje se sufiks *-njač(a)*.

Možemo primijetiti da je ovaj sufiks u procesu univerbacije ponudio samo univerbe sa značenjem realija. Nismo ih puno zabilježili, ali smo mišljenja da su neki od njih veoma zanimljivi i neočekivani, npr. *zimnjača* u značenju *zimska guma*, te ekspresivni.

Sufiks -ac u procesu univerbacije

Sufiks *-ac* nije izrazito plodan sufiks, a u univerbaciji učestvuje sa četiri univerba: *crtać*, *crvendać*, *sporać*, *zelembać*. Klajn (2003: 50) tvrdi da je ovaj sufiks neodređenog značenja te da se javlja u malom broju riječi: *gluvać*, *golać*, a često se proširuje umetkom *-b-* (*zelembać*) i *-d-* (*srndać*). Klajn, sa druge strane, dalje navodi i izuzetnu učestalost ovog sufiksa u savremenom jeziku, kada je žargon u pitanju, i tu citira niz izvedenica, preuzetih od Bugarskog: *crtać*, *diskać*, *sporać*, *pingać*, *tristać* i sl.

Naše istraživanje je pokazalo izuzetnu ekspresivnost i stilsku obojenost univerba koje smo pronašli u savremenom bosanskom jeziku, i to u razgovornom stilu. Usmeni izvori koje smo stalno osluškivali i ispitivali, kao i internetski forumi, potvrdili su upotrebu ovih univerba. Po uzoru na prethodnu analizu – analizu sufiksa *-ac*, iz metodoloških razloga, izvršit ćemo opet podjelu na univerbe koji se odnose na osobe i univerbe koji se odnose na realije.

Univerbi koji se odnose na osobe

U ovoj je skupini samo jedan univerb: *sporać*. Njime se izražava osobina pojedinca koji obavlja neku djelatnost, i to u negativnom, podrugljivom smislu (s jednim izuzetkom), kao što će istraživani korpus, uostalom i pokazati.

Osobine pojedinca koji obavlja neku djelatnost, rad ili zanimanje

Riječ *sporać* u rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010) nije zabilježena. Nije zabilježena ni kao žargonizam u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012). Na internetskim forumima frekventan je u diskusijama koje se tiču automobila i vožnje i znači *spor vozač*: “Nisam **sporac** ali ne divljam u saobracaju.” (<https://forum.klix.ba/izvrno-ga-je-lola-grad-opasnog-zivljenja-t37059s1150.html>); “A nastaviti vožnju u istom tempu iza **sporača** znači samo stvarati još i veći problem drugima iza.” (<https://forum.klix.ba/sta-vas-najvise-nervirakod-vozaca-t97244s21250.html>); “Tako da mi je skoro nevjerojatno da je trudnica sa djetetom u autu mogla biti ovako neoprezna. Obično bih očekivao da je **sporać** u pitanju.” (<https://forum.klix.ba/crna-hronika-bh-cesta-t148595s3550.html>).

U sportskom žargonu *spori trkači* su *sporači*. Obično nisu pejorativno upotrijebljeni, baš naprotiv, izraz su ugodne šale i zabave: “Hajde, **sporači**, brže malo!” Ovo je primjer⁹⁶ podrške trkačima na Sarajevskom polumaratonu, gdje, zapravo, veoma spor trkač bodri ostale, koji su brži od njega, ali on ih zove *sporačima* zbog šaljivog efekta što ga izaziva kod ostalih trkača i posmatrača. Naravno, mora se biti upućen u kontekst događaja da bi se shvatilo da ovako upotrijebljen univerb *sporać* nije uvredljivog niti podrugljivog značenja. Na internetskim forumima je potvrđeno značenje ovog univerba: “Ja sam danas odlučila početi sa pripremama za Banja Luku, da završim za nekih 2,5 sata (da, ja sam **sporać**), a da u Sarajevu ove godine pokušam završiti 21K za 2 sata ili manje.” (<https://forum.klix.ba/trcanje-p11147494.html>).

Univerb *sporać* se iz svijeta atletike proširio u svijet fudbala kao naziv za *spore fudbalere*. Primjer smo zabilježili u razgovornom stilu na internetskim forumima: “Misimović nije igrač za previše gurnuti prema naprijed, on je play, **sporać**, al s extra pasom u prostor...” (<https://forum.klix.ba/bih-albanija-p5861730.html>).

⁹⁶ Primjer zabilježen 15. 9. 2019. godine na Sarajevskom polumaratonu.

Ovaj je univerb nastao od dvočlane sintagme *spor vozač*, i to tako što se na osnovu *spor-* dodaje sufiks *-ač*. Primjer je integralnog tvorbenog modela.

Univerbi koji se odnose na realije

U ovoj skupini zabilježena su tri univerba: *crtić*, *crvendać* i *zelembać*.

Riječ *crtić* ni u jednom rječniku bosanskog jezika nije zabilježena (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010; Jahić 2010a). Nije zabilježena ni kao žargonizam u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012). Klajn (2003: 50), govoreći o sufiksnu *-ač* i njegovom neočekivanom porastu u žargonu, upravo navodi i oblik *crtić* (univerbacija od *crtani film*).

Ovaj univerb nije toliko frekventan ni u razgovornom stilu. Razlog je konkurentni univerb *crtić*,⁹⁷ koji se češće koristi. Na internetskim forumima⁹⁸ pronašli smo primjer upotrebe univerba *crtić*, no u daljnjoj forumskoj diskusiji primat opet preuzima *crtić* ili jednostavno skraćeni oblik *crtani*: “Stari sinhronizovani **crtaci** (...) ja sam prije rata snimala na vhs dosta **crtica**... (...) zahtjevam još **crtica!** Zahtjevam! (...) Nekad sutra novi linkovi i novi **crtaci**.” (<https://forum.klix.ba/stari-sinhronizovani-crtaci-free-downloads-t49129.html>).

Univerb *crtić* dio je naslova na internetskom portalu u novinarsko-publicističkom stilu: “Poslije 11. septembra promijenio se i poznati Diznijev film: Ovo je izbačena scena iz poznatog **crtića** (...) Naime, scena u kojoj zli vanzemaljac juri glavne junake ovog **crtića** izgledala je potpuno drugačije u septembru 2001. (...) Upravo to natjerala je tvorce ovog **crtića** da u junu 2002. godine promjene spornu scenu...” (<https://avaz.ba/zabava/>

⁹⁷ O univerbu *crtić* vidjeti više u poglavlju *Sufiks -ić u procesu univerbacije*.

⁹⁸ Naš korpus čine internetski forumi i internetske stranice isključivo iz Bosne i Hercegovine (uvjet je bio domena .ba). Naravno, internetski forumi nemaju granice i “forumasi”, odnosno korisnici foruma mogu biti osobe i govornici svih jezika, tako da, u ovom kontekstu možemo pretpostaviti da je *crtić* univerb koji pripada srpskom jeziku, a univerb *crtić* bosanskom i hrvatskom jeziku. Mi se, u ovoj knjizi, nećemo baviti takvom vrstom razgraničavanja i podjela. A na spomenutom internetskom forumu upravo nam se samo “serviralo” objašnjenje upotrebe *crtić* i *crtić*: “Nažalost, zbog pogrešne interpretacije porekla svih **crtića**, i ljudi koji su zaslužni za to što su oni danas dostupni široj populaciji...” (<https://forum.klix.ba/stari-sinhronizovani-crtaci-free-downloads-t49129.html>). Korisnik foruma koristi ekavicu (*porekla*) pa možemo pretpostaviti da govori srpski jezik. Kao što smo već naveli, nije primarni cilj ove knjige međusobna interferencija bosanskog, hrvatskog i srpskog jezika i “vaganje” koja varijanta univerba pripada kojem jeziku. I dalje smatramo da je jezik sistem otvorenoga koda i da u bosanskom jeziku odlično funkcioniра i *crtić* i *crtić* i sve ostale varijante različitih univerbera.

zanimljivosti/300909/poslije-11-septembra-promijenio-se-i-poznati-diznijev-film-ovo-je-izbacena-scena-iz-poznatog-crtaca). Sljedeći primjer ima u naslovu dvočlanu sintagmu, a u tekstu univerb *crtić*: “Londonski kritičari digli prašinu: Maša iz **crtanog filma** zapravo je Vladimir Putin (...) Ukupan broj pregleda ovog **crtića** prelazi 40 milijardi.” (<https://avaz.ba/zabava/zanimljivosti/432523/londonski-kriticari-digli-prasinu-masa-iz-crtanog-filma-zapravo-je-vladimir-putin>).

Ovaj je univerb nastao od dvočlane sintagme *crtani film*, gdje se na okrnjenu osnovu *crt-*, uz gubljenje dijela riječi *an*, dodaje sufiks *-ać*. Primjer je redukovanih tvorbenog modela.

Riječ *crvendać* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 121) sufiksalna je izvedenica opisnog značenja vezanog za zoologiju: ‘ptica pjevačica iz porodice drozdova koja ima crveno perje oko vrata’, kao i kod Čedića i dr. (2007: 65). Jahić (2010a: 277), također, bilježi već spomenute primjere, ali i žargonizam: ‘papirna novčana moneta crvene, crvenkaste boje’. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) zabilježena je kao žargonizam: ‘crveni karton u fudbalu’⁹⁹, pa smo takvu potvrdu i našli na internetskim forumima: “I još se nešto čudi zbog **crvendaća**, nije mu jasno zašto? Išao je namjerno na nogu, lopta mu nije bila ni u mislima.” (<https://forum.klix.ba/psg-fc-t102640s425.html>); “Zabio par autogolova, dobio par **crvendaća**, to je sivi prosjek za Spahu.” (<https://forum.klix.ba/emir-spahic-all-about-t89231s1025.html>).

Univerb *crvendać* nastao je od dvočlane sintagme *crveni karton*, gdje se na osnovu *crven-*, uz dodatak formanta *-d-*, dodaje sufiks *-ać*.

Riječ *zelembać* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 1518) znači: ‘gmizavac žuto-zelene boje s tamnim pjegama (*Lacerta viridis*); vrsta guštera’, ali je i žargonizam: ‘onaj koji je nezreo i neiskusan’, a može značiti i ‘američki dolar’. U *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007: 1290) zabilježen je kao gušter, ali i u prenesenom značenju: ‘onaj koji nosi zelenu uniformu, vojnik’. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema je zabilježena u značenju: ‘pljuvačka, ispljuvak; američki dolar’.

Na internetskim smo forumima pronašli sljedeće primjere ovog univerba u značenju *zeleni gušter*: “Imam jedno pitanje po prvi put u životu sam video **Zelembaća!** (...) Nema brige oko **zelembaća**.” (<http://forum.klix.ba/guster-zelembac-t88366.html>); a i dvočlana sintagma nerijetko se

⁹⁹ Još su navedena značenja i ‘mjesečnica, menstruacija’ i ‘pristalica komunizma, komunista’, ali nam ova značenja u kontekstu univerbacije nisu zanimljiva.

koristi, i to na internetskim portalima u okviru novinarsko-publicističkog stila: "Za potrebe studije istraživači su pobliže proučili otprilike 23 hiljade gena pronađenih u uzorcima repova **zelenih guštera**." (<https://avaz.ba/zabava/nauka/132003/naucnici-otkrili-kako-se-regenerira-rep-gustera-sto-je-dobra-vijest-i-za-ljude>). Ali i na internetskim forumima imamo i primjer upotrebe dvočlane sintagme: "Ipak, nisam bas za uzimanje meskalina (...) da me napada ili brani neki crni pas, da mi se **zeleni gušteri** penju na ramena i šapuću na uho sopstvene misli itd." (<https://forum.klix.ba/samanizam-animizam-totemizam-t146166.html>).

Univerb *zelembać* nastao je od dvočlane sintagme *zeleni gušter*, gdje se na osnovu *zelen-*, uz dodatak formanta *-b-*, dodaje sufiks *-ać*.

Na kraju, možemo zaključiti kako je sufiks *-ać*, iako manje plodan u procesu univerbacije, ponudio neobična značenja univerba, posebno je neочекivan žargonski univerb *crvendać*, koji znači 'crveni karton' (iako se očekuje 'crvena ptica').

Sufiks -ad(a) u procesu univerbacije

Sufiks *-ad(a)* možemo posmatrati u kontekstu dva sufiksa: *-ad(a)* i *-ijad(a)* slijedeći Babića (2002: 102). Sufiks *-ad(a)* smatra se slabo plodnim, dok je *-ijad(a)* veoma plodan (Ibid.). U istraživanom korpusu pronašli smo dva univerba nastala sufiksom *-ad(a)* (*gimnazijada* i *olimpijada*), te dva nastala sufiksom *-ijad(a)* (*balkanijada* i *univerzijada*). Značenja ovih univerba izvedena su prema *olimpijada* i znače neku vrstu takmičenja, igara i sl. Ono što primjećujemo jeste da u savremenom bosanskom jeziku imamo niz novih riječi¹⁰⁰ nastalih po uzoru na *olimpijada*: *čimburijada* (iako nastaje dodavanjem sufiksa *-ijad(a)* na osnovu *čimbur*), *grahijada* (nastaje dodavanjem sufiksa *-ijad(a)* na osnovu *grah-*), *roštiljada* (dodavanjem sufiksa *-ad(a)* na osnovu *roštilj-*) te *gulašijada* (na osnovu *gulaš-* dodaje se sufiks *-ijad(a)*). Ovi primjeri nisu univerbi jer njihovo značenje ne možemo iskazati dvočlanom sintagmom.

Riječ *balkanijada* u *Rječniku bosanskog jezika* (Jahić 2010a: 131) znači: 'takmičenje sa učešćem sportista iz balkanskih zemalja'. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena. U *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010) leksema nije zabilježena, kao ni kod Čedića i dr. (2007).

¹⁰⁰ Klajn (2003: 221), citirajući i Bugarskog, navodi niz novih riječi nastalih, upravo, na ovaj način.

U razgovornom stilu na internetskim forumima ovaj univerb ima značenje *balkansko takmičenje*, a kontekst će odrediti da li je sportsko, naučno i sl.: “ja bi poslao na eurosong legendu alena islamovica ako je vec dino merlin odbio takvu ponudu a zdravka colica bi poslao na neku **balkanijadu**” (<https://forum.klix.ba/predstavnik-bosne-i-hercegovine-na-pjesmi-evrovizije-2007-t31768s25.html>). Ovdje primjećujemo i pejorativno značenje univerba *balkanijada*, što je donekle i očekivano: sve što ima veze sa Balkanom nosi negativnu konotaciju. U novinarsko-publicističkom stilu na internetskim portalima ima, sa druge strane, pozitivno značenje: “Više od 200 učesnika iz cijele BiH na **Balkanijadi** 2017. u Tuzli” (<https://www.klix.ba/vijesti/bih/vise-od-200-ucesnika-iz-cijele-bih-na-balkanijadi-2017-u-tuzli/170517105>), a riječ je o *balkanskem (sportskom) takmičenju*. A sljedeći primjer nam pokazuje da se radi o univerbu koji ima značenje *balkansko (matematičko) takmičenje*: “...proglašeni su i najbolji mladi matematičari koji će Bosnu i Hercegovinu predstavljati na **Balkanijadi** u Beogradu od 24. do 29. juna ove godine.” (<https://avaz.ba/vijesti/bih/180452/boris-velasevic-iz-sarajeva-najbolji-matematicar>).

Tvorba ovog univerba ima redukovani model: na skraćenu osnovu *balkan-* (*balkansko takmičenje*), uz gubljenje suglasnikā *sk*, dodaje se sufiks *-ijad(a)*. Babić (2002: 102) tvrdi da su sve izvedenice nastale ovim sufiksima *(-ad(a))* i *(-ijad(a))* “katkada s blagom stilskom obilježenošću”.

Riječ *gimnazijada* u *Rječniku bosanskog jezika* (Jahić 2010b: 31) znači: ‘kulturnoprosvjetna priredba gimnazijalaca na takmičenju po uzoru na olimpijadu’. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena. U ostalim rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010) također nije zabilježena.

Iako je kod Jahića (2010b: 193) potpuno neutralna riječ (bez ikakve posebne odrednice), u razgovornom stilu na internetskim forumima ovaj univerb ipak ima blago pozitivnu stilsku konotaciju, a znači *gimnazisko takmičenje*: “sjecam se na **gimnazijadama** i drugim okupljanjima ucenika gimnazije...” (<https://forum.klix.ba/nauka-i-edukacija-f137/prva-bosnjacka-gimnazija-t23283s300.html>). Na internetskim portalima, u okviru novinarsko-publicističkog stila, ovaj univerb ima šire i formalnije značenje, a to je *gimnaziska* (obično sportska) *manifestacija*: “U Sarajevu otvorena ‘**Gimnazijada** 2007’” (<https://www.klix.ba/vijesti/bih/u-sarajevu-otvorena-gimnazijada-2007/071003033>).

Tvorbeni model je redukovani: na skraćenu osnovu *gimnazij-* (*gimnazisko takmičenje*), uz gubljenje suglasnikā *sk*, dodaje se sufiks *-ad(a)*.

Riječ *olimpijada* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 822) znači: ‘olimpijske igre, naziv za sportska takmičenja...’¹⁰¹. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) nije zabilježena. U *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007: 537) znači: ‘masovno sportsko natjecanje u raznim disciplinama, održava se svake četvrte godine, postojalo je u antičkoj Grčkoj’. Kod Jahića (2019a: 308) je zabilježeno nekoliko značenja koja su, manje-više, slična već spomenutim.

U razgovornom stilu na internetskim forumima ima značenje *olimpiske igre*, te kao i kod primjera *gimnazijada*, stilski je markirana riječ, barem u odnosu na dvočlanu sintagmu od koje je univerb i nastao (posebno kad se odnosi na Sarajevsku olimpijadu 1984): “Znamo svi da je u 1984 godini u Sarajevu odrzana **olimpijada** pa me eto zanima koliko je vas gledalo i otvaranje ceremonije i koliko ste **olimpijadu** pratili?” (<https://forum.klix.ba/olimpijada-u-sarajevu-t9360.html>). Na internetskim portalima, u okviru novinarsko-publicističkog stila, univerb *olimpijada* znači i *olimpisko takmičenje* (iz fizike, informatike i matematike): “Još jedan uspjeh bh. tima na Međunarodnoj **olimpijadi** iz informatike: Azur Đonlagić osvojio bronzu” (<https://avaz.ba/vijesti/bih/287001/jos-jedan-uspjeh-bh-tima-na-medunarodnoj-olimpijadi-iz-informatike-azur-donlagic-osvojio-bronzu>).

Tvorbeni model je redukovani: na skraćenu osnovu *olimpij-* (*olimpiske igre*), uz gubljenje suglasnikā *sk*, dodaje se sufiks *-ad(a)*.

Riječ *univerzijada* nije zabilježena u rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010), kao ni u *Rječniku sarajevskog žargona* (2012).

U razgovornom stilu na internetskim forumima zabilježili smo ovaj univerb u značenju *univerzitetsko takmičenje*: “...osvajaju medalje na svim mogucim takmicenjima od **univerzijada**, preko mediteranskih igara...” (<https://forum.klix.ba/stadion-bilino-polje-zenica-t61577s150.html-sid=9828750b38ac07c0f075e7b7e7a12cc5>). Na internetskim je portalima ovaj univerb pozitivno stilski obilježen i često je dio naslova: “Kemal Mešić deveti na **Univerzijadi** u Beogradu” (<https://www.klix.ba/sport/kemal-mesic-deveti-na-univerzijadi-u-beogradu/090707096>).

Način tvorbe je redukovani: na skraćenu osnovu *univerz-* (*univerzitet-sko takmičenje*) dodaje se sufiks *-ijad(a)*.

Univerbi nastali sufiksima *-ad(a)* i *-ijad(a)*, tj. univerbi koji završavaju na *-ad(a)*, u istraživanom korpusu jesu dio neutralne leksike, ali primjećujemo da su ipak blago stilski obilježeni, i to uglavnom pozitivno, s

¹⁰¹ Precizna značenja vidjeti u navedenom rječniku.

izuzetkom univerba *balkanijada*, koji u razgovornom stilu može imati i negativno značenje.

Sufiks -(j)ak u procesu univerbacije

Sufiks -(j)ak izuzetno je plodan sufiks. Slijedeći Klajna (2003: 31) sufikse -ak i -jak smatramo palatalnom i nepalatalnom varijantom istog sufiksa, tako da ćemo koristiti već navedeni oblik, a to je -(j)ak. Babić (2002: 105), navodi dvadeset sufiksa koji završavaju na -ak, naglašavajući kako je samo sufiks -ak plodan, dok su ostali neplodni. I mi ćemo prihvati ovaj kriterij podjele, odnosno svrstavanja svih sufiksa¹⁰² koji završavaju na -ak pod jedan. Klajn (2003: 25–37) posebno analizira sufiks -ak sa nepostojanim a i sufiks -āk, kao i sve složene sufikse koji završavaju na -ak.

Ovdje uvrštavamo i sufiks -njak, za koji Klajn (2003: 35) tvrdi da ga je “teško (je) razlikovati od onih sa sufiksom -ak (posle jotovanog n, ili posle -nj kao u *srednjak*, *godišnjak*). U korpusu su zabilježena dva univerba koji nastaju od dvočlane sintagme upravo ovim sufiksom (*zimnjak* i *stajnjak*).

S obzirom na to da je nama važan nastanak univerba, ranije postavljen kriterij je zadovoljavajući: opet ćemo izvršiti podjelu na univerbe koji se odnose na osobe: *cestovnjak*¹⁰³, *crkvenjak*, *divljak*, *estradnjak*, *glavnjak*, *kulturnjak*, *likovnjak*, *slobodnjak*¹⁰⁴, *veznjak*, *zabavnjak*¹⁰⁵, *zdravstvenjak* i univerbe koji se odnose na realije: *bakrenjak*, *buvljak*, *brzak*, *cestovnjak*, *crnjak*, *dronjak*, *dupljak*, *godišnjak*, *grupnjak*, *gumenjak*, *istočnjak*, *kiseljak*, *kožnjak*, *krupnjak*, *lažnjak*, *ličnjak*, *litrenjak*, *mlažnjak*, *mliječnjak*, *mračnjak*, *medenjak*, *neugodnjak*, *oklopnjak*, *osobenjak*, *pečenjak*, *polovnjak*, *srednjak*, *stajnjak*, *šupljak*, *teretnjak*, *trbušnjak*, *Večernjak*, *zabavnjak*, *zapadnjak*, *zimnjak*, *žutak*.

Univerbi koji se odnose na osobe

S obzirom na specifičnost riječi *osoba* kad je univerbacija u pitanju (Nenezić 2018), ovdje je koristimo samo kao opoziciju riječi *realija*.

¹⁰² Babić (2002: 105) navodi sljedeće sufikse: -ačak, -adak, -ak, -anjak, -arak, -atak, -ečak, -eljak, -enjak, -erak, -ešak, -etak, -ičak, -itak, -jak, -otak, -uljak, -uljak, -urak, -ušak, -utak.

¹⁰³ Dalje u tekstu ćemo vidjeti različita značenja univerba *cestovnjak* (*cestovni trkač* i *cestovni automobil*, *cestovni bicikl*).

¹⁰⁴ Ovaj smo univerb detaljno analizirali u anketi, tako da za sve pojedinosti vidjeti poglavlje *Anketa: pitanje univerbacije i status univerba*.

¹⁰⁵ Dalje u tekstu ćemo vidjeti različita značenja univerba *zabavnjak* (*zabavni pjevač* i *zabavna pjesma*).

Osobine pojedinca koji obavlja neku djelatnost, rad ili zanimanje

U ovoj značenjskoj skupini zabilježili smo samo jedan univerb *divljak*, koji ima značenje *divlji vozač*. Riječ *divljak* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 193) ima značenje: ‘onaj koji živi primitivnim životom, koji nije došao u dodir sa civilizacijom’, ali je ponuđena i dvočlana sintagma: ‘*divlji čovjek*’. Ona ima i preneseno pejorativno značenje, koje je u razgovornom stilu dosta frekventno: ‘onaj koji je grub, surov, neodgojen, neoplemenjen’. Kao žargonizam znači: ‘krivotvorina, falsifikat’, što je potvrđeno i u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012). U *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007: 103) znači: ‘nevaspitan, neodgojen, neotesan čovjek, čije značenje odudara od općih normi društva’. Značenje kod Jahića (2010b: 69) je gotovo identično navedenim iz spomenutih rječnika.

U razgovornom stilu na internetskim forumima zabilježili smo potvrdu ovog značenja: “Dajte da pokušamo izaci na kraj sa nekim vozacima ...seljacima ...**divljacima** u nasem gradu, koji jure ulicama, preskacu iz trake u traku...” (<https://forum.klix.ba/sarajevo-grad-divljaka-seljaka-za-volanom-t65552.html>).

Tvorba ovog univerba je integralna: na osnovu *divlj-* (*divlji vozač*) dodaje se sufiks *-ak*.

Djelatnost, rad ili zanimanje pojedinca

Zabilježili smo nekoliko univerba koji su jezički zanimljivi, a odnose se na djelatnost, rad ili zanimanje pojedinca: *cestovnjak*, *crkvenjak*, *estradjak*, *glavnjak*, *kulturnjak*, *likovnjak*, *slobodnjak*, *veznjak*, *zabavnjak*, *zdravstvenjak*.

Riječ *cestovnjak* nije zabilježena u rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010; Jahić 2010a), kao ni u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012). U razgovornom stilu *cestovnjak* je univerb i znači *cestovni trkač*, a frekventan je posebno u sportskom žargonu, te u razgovornom i u novinarsko-publicističkom stilu: “Malo prije toga, ja sa ovom ekipom **cestovnjaka** prijavim polumaraton u Dubrovniku, nisam ga trčala prošle godine, ove moram.” (<https://trcanje.net/arhiva/15292>). Sljedeći primjer je podnaslov sportskog članka koji je, zapravo, aluzija na Goetheov roman iz doba romantizma *Jadi mladog Vertera*: “Jadi mladog **cestovnjaka**” (<https://trcanje.net/arhiva/16018>), gdje je riječ o muškama cestovnih trkača u odnosu na one koji inače trče brdske (*trail*) trke. U pisanim korpusu nismo pronašli primjere za univerb *cestovnjak* koji bi značio *cestovni radnik* iako je u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović

– Šehović – Palić 2010: 108) ova sintagma zabilježena – *cestovni radnik*: ‘onaj koji radi na održavanju cesta’. Usmeni izvori nam, pak, potvrđuju da *cestovnjak* znači i *cestovni radnik*, pa i *cestovni policajac*.

Ovaj je univerb nastao od dvočlane sintagme *cestovni trkač*, gdje se na osnovu *cestovn-* dodao sufiks *-jak*. Tvorbeni model nastanka ovog univerba je integralni.

Riječ *crkvenjak* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 117) znači: ‘onaj koji pomaže u crkvi i brine se za njeno održavanje’, ali je ujedno i univerb, što nam potvrđuje navedeno značenje ‘crkveni poslužitelj’. Gotovo je isto značenje navedeno i kod Jahića (2010a: 273). U *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007: 64) znači: ‘osoba koja se bavi održavanjem crkve’. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena.

Na internetskim forumima ovaj je univerb frekventan u navedenim značenjima, i ima podrugljivo i ironično značenje, posebno u kontekstu interferencije “svjetskog i vjerskog”: “NOVI SARAJEVSKI TUŽILAC-CRKVENJAK Nives Kanevčev nova šefica Sarajevskog tužilaštva aktivna je djelatnica Katoličke crkve. Franjevačka ministrica. Zamislite bulu kao šeficu banjalučkih tužilaca...” (<https://forum.klix.ba/novi-sarajevski-tuzilac-crkvenjak-t67006.html>); pa i primjer: “Elem, kolege drage, još jedno skretanje pažnje na činjenicu da niste **crkvenjaci**, nego ekonomisti.” (<https://forum.klix.ba/visina-plate-u-bankama-sarajevo-t108401.html>). U novinarsko-publicističkom stilu ovaj je univerb ipak neutralne ekspresije: “Od stanovnika se očekuje i da doprinose zajednici time što će preuzeti ulogu noćnog čuvara, **crkvenjaka** ili baštovana.” (<https://avaz.ba/kiosk/zanimljivosti/252386/kirija-manja-od-eura-ako-ispunjavate-ove-sitne-uslove-mozete-da-zivite-u-fugeriu>).

Ovaj je univerb nastao od dvočlane sintagme *crkveni službenik*, gdje se na osnovu *crkven-* dodaje sufiks *-jak*. U pitanju je integralni tvorbeni model.

Riječ *estradnjak* nije zabilježena u rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010; Jahić 2010b), kao ni u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012).

U korpusu na internetskim portalima pronašli smo primjere ovog univerba u značenju *estradni pjevač*: “**Estradnjaci** daju bogatstvo za hit, a ova srpska pjevačica izdvojila je najviše novca” (<https://avaz.ba/showbiz/jet-set/526181/estradnjaci-daju-bogatstvo-za-hit-a-ova-srbijanska-pjevacica-izdvojila-je-najvise-novca>). Ovo je naslov jednog novinskog članka posvećenom muzici i zabavi. Sljedeći primjer univerba *estradnjak* ima

značenje *estradna ličnost*: "Bivša Jugoslavija imala je i tada **estradnjake** koji su bolje, kao i one koji su lošije stajali na imovinskim ljestvicama." (<https://www.oslobodjenje.ba/o2/showbiz/zvijezde/narodnjaci-koji-su-mudro-ulozili-novac-vlasnici-televizija-prodavaci-skupih-automobila-dvorci-vile-436440>). A da ovaj univerb znači i *estradna zvijezda*, potvrđuje i sljedeći primjer iz novinarsko-publicističkog stila: "Bosanskohercegovački glazbenik Fuad Backović, poznatiji kao Deen, ubraja se u najveće **estradne zvijezde** svoje zemlje... (...) 'Slagao bih vam kad bih vam rekao da nisam razmišljao o tome, jer svi mi **estradnjaci** s brdovitog Balkana potajno o tome maštamo.'" (<https://www.oslobodjenje.ba/o2/showbiz/estrada/fuad-backovic-deen-etiketa-pedera-u-kombinaciji-s-pricom-da-mi-je-otac-politicar-za-sluzan-za-sve-kostali-su-me-karijere-394265>). Ovdje primjećujemo da dvočlana sintagma pripada novinarskom stilu, a univerb razgovornom. Narančno, i prethodno navedeni primjeri univerba bili su dio novinarskog stila, ali činjenica je da je sintagma od koje nastaje univerb uvijek neutralna, u odnosu na univerb. U svim navedenim primjerima moramo primjetiti i dozu podrugljivosti i ironije, odnosno pejorativnosti koju nosi ovaj univerb; mnogo više nego dvočlana sintagma od koje je nastao.

U razgovornom stilu na internetskim forumima ovaj se univerb ne koristi pretjerano, što nas iznenaduje, i uglavnom ima značenje *estradni pjevač*, *estradna ličnost* i sl.: "Nadam se da će SA-x postati tvoja logistika, koju nisi trazio ali svakako si vrijedan pomoci jer ono sto si snimio nadmasuje bar pola nasih **estradnjaka...**" (<https://forum.klix.ba/moze-li-invalid-bitimuzicar-t70969.html>). Dominantna je i upotreba dvočlanih sintagmi, najčešće *estradni umjetnik*, ali bilježimo i *estradni uhljeb*¹⁰⁶, koja je izuzetno pejorativna: "Sto se Vrece tice, koliko god mi bio vizuelno neprivlacen, toliko ga vise cijenim od **estradnih uhljeba...**" (<https://forum.klix.ba/bozo-vreco-sveta-krava-ili-bik-p15793484.html>), kao i dvočlana sintagma *estradna fanfulja*¹⁰⁷, koju smo zabilježili iz komentara nakon novinskog članka: "Lijepa, kulturna i djeluje fino odgojena djevojka. Mislim da neće biti jedna od onih **estradnih fanfulja** bez obzira na blizinu i savjete Jelene Karleuše." (<https://www.klix.ba/magazin/muzika/bh-pjevacica-dzejla-ramovic-osječaj-kada-ucinite-svoju-porodicu-ponosnom-je-predivan/190515088>).

Univerb *estradnjak* nastao je integralnom tvorbom od dvočlane sintagme *estradni pjevač*, tako što se na osnovu *estradn-* dodao sufiks *-jak*.

¹⁰⁶ Prema glagolu *uhljebiti* (v. Halilović – Palić – Šehović 2010: 1372), *uhljeb* je onaj koji ima dobro plaćen posao, obično nezaslužen i na štetu drugih.

¹⁰⁷ U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) žargonizam *fanfulja* ima sljedeće značenje: 'nemoralna, podatna, laka djevojka', ali i 'prostitutka, bludnica, kurva'.

Riječ *glavnjak* nije zabilježena u analiziranim rječnicima bosanskog jezika niti u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012). Analizirani izvori, međutim, potvrđuju postojanje ovog univerba, koji ima značenje *glavna uloga* (obično u filmu, pozorišnoj predstavi). Bosanskohercegovačka glumica Gordana Boban, u podcastu *Jedan sat* Televizije N1¹⁰⁸, opisujući svoju karijeru, spominje da nikad nije igrala *glavnjak*, odnosno glavnu ulogu. Stilistička vrijednost ovog univerba posebno se vidi u filmskom diskursu, gdje se prepoznaje i njegova više značnost, koja se uvijek otkriva u kontekstu. Naime, ovaj smo univerb zabilježili i na snimanju muzičkog video-spota *Sarajevo, ljubavi moja* na znakovnom jeziku,¹⁰⁹ gdje Saša Peševski, filmski režiser, zahtijeva od svojih asistenata *glavnjak*, odnosno snimanje *glavne scene*.

Tvorba ovog univerba je integralna: na punu osnovu *glavn-* (*glavna uloga*) dodaje se sufiks *-jak*.

Riječ *kulturnjak* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 570) zabilježena je kao sufiksalna izvedenica koja pripada razgovornom stilu: ‘onaj koji radi, djeluje u sferi kulture’, ali i kao univerb: ‘kulturni radnik’. U *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007) leksema nije zabilježena, kao ni u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012). U *Rječniku bosanskog jezika* (Jahić 2012b: 131) pripada razgovornom stilu i žargonizam je koji znači: ‘onaj koji u nekoj formi organiziranja društvenog života ili nekoj široj djelatnosti (i profesionalnoj i amaterskoj) vodi kulturne aktivnosti, vodi kulturu’, ali ima i ironično značenje: ‘onaj koji se bavi radom u kulturi, koji je neproductivni intelektualac, koji se ne bavi konkretnim, materijalnim stvarima, koji nije u privredi, proizvodnji i sl.’.

Veoma je frekventan u razgovornom stilu, upravo, u značenju *kulturni radnik*, o čemu svjedoče primjeri sa internetskih foruma: “zname li da li je iko od nasih političara, nazovi **kulturnjaka**, istoričara i slično, uradio ista da se bar pokrene inicijativa da se povelja kulina bana vrati iz Rusije...” (<https://forum.klix.ba/povelja-kulina-bana-t44508.html>); “Šta da kažemo

¹⁰⁸ Ova se epizoda može pogledati na https://www.google.com/search?q=podcast+n1+gordana+boban&rlz=1C1GCEA_enBA1012BA1012&sxsrf=APwXEdcDx9c0Pmfz_UsMlgiXB98IdQaXTw%3A1681556554390&ei=SoQ6ZP2qF4yN9u8PuLWtmAQ&ve=d=0ahUKEwj999-o3qv-AhWMhv0HHbhC0MQ4dUDCA4&uact=5&oq=podcast+n1+gordana+boban&gs_lcp=Cgxnd3Mtd2l6LXNlcnAQAzIFCAAQogQyBQgAEKI-EOgYIAWEB46BQghEKABOggIIRAWEB4QHToECCEQFUoECEEYAVCBAVjrIGDMI2gBcAB4AIBxwGIAZEUkgEEMC4xNjgBAKABAQ&gsclient=gws-wiz-serp#fpstate=ive&vld=cid:7bc987b6,vid:ft3RcPzx0UU (stranica posjećena 15. 4. 2023).

¹⁰⁹ Vidjeti o tome više na <https://n1info.ba/vijesti/studenti-i-profesori-snimili-sarajevo-ljubavi-moja-na-znakovnom-jeziku/> (stranica posjećena 6. 4. 2023).

svojoj djeci ako prvi **kulturnjak** kaže da baš i ne voli čitati.” (...) Ministarstvo se zove ‘Ministarstvo kulture i sporta’. Dakle teoretski da bi bio kompetentan ne mora biti **kulturnjak** uopšte.” (<https://forum.klix.ba/demokratska-fronta-zeljko-komsic-t110448s23900.html>).

U novinarsko-publicističkom stilu na internetskim portalima ovaj univerb je dominantniji u odnosu na dvočlanu sintagmu od koje je nastao (mada se i ona koristi u ovom stilu), pa je često i dio naslova: “ZANA MARJANović Budžet ne poznaje kulturu BiH, umjetnost je samo zabava za šačicu **kulturnjaka**” (<https://avaz.ba/vijesti/bih/171381/zana-marjanovic-budzet-ne-poznaje-kulturu-bih-umjetnost-je-samo-zabava-za-sacicu-kulturnjaka>). U ovom kontekstu univerb *kulturnjak* upotrijebljen je ironično, što se jasno vidi u kontrastu leksema *kultura : kulturnjaci*. Dalje iz teksta saznajemo da naslov predstavlja, zapravo, navode glumice Z. Marjanović, koja dalje kaže: “Moja obaveza kao umjetnika, **kulturnog radnika** te poslanice u Paralamentu FBiH je da premijera i ministre u Vladi FBiH napomenem na važnost kulture u našem društvu...” (Ibid.) Opet primjećujemo kako su u kontrastu dvočlana sintagma *kulturni radnik* i univerb *kulturnjak*. A da je univerb ironiziran i sarkastičan, također, svjedoči i izjava Z. Marjanović: “Nemojte nikome reći da sam bio (u pozorištu, prim. E. D.), ako sazna raja u Parlamentu gotov sam. Zezaće me da sam **kulturnjak**.” (Ibid.) Posljednji primjer riječi *kulturnjak* nije univerb, jer se, zapravo, odnosi na *kulturnu osobu*, a takvi su primjeri upitni kao univerbi (up. Nenezić 2018).

Međutim, mnoštvo je primjera u novinarsko-publicističkom stilu u kojima je univerb i pozitivno stilski markiran, opet u značenju *kulturni radnik*: “**Kulturnjaci** tužili Zoru Dujmović” (<https://www.oslobodjenje.ba/vijesti/bih/nastavak-pripremnog-rocišta-18-decembra>), a iz konteksta saznajemo ko su *kulturnjaci*: “Udruženje Obala Art centar, JU Scena MESS, Udruženje ‘Baleti’, Fondacija za muzičke umjetnosti i JU Bosansko narodno pozorište Zenica...” (Ibid.), pa s obzirom na ozbiljnost ovih kulturnih institucija, jasno nam je da univerb *kulturnjak* nema negativnu konotaciju. I sljedeći primjer: “Jedan od najstarijih kriterija, kojima se označava područje Mediterana je rasprostranjenost masline, o čemu je u svom glasovitom ‘Mediterskom brevijaru’ pisao i pokojni Predrag Matvejević, bosanskohercegovački slavist, humanist i **kulturnjak**.” (<https://www.oslobodjenje.ba/vijesti/bih/i-bih-je-mediteranska-zemlja-i-to-jedna-od-najstarijih-u-evropi-agresivni-susjedi-to-nam-osporavaju-ali-zavirimo-u-stare-knjige-488633>) ukazuje na to da je ovaj univerb kontekstualno uvjetovan i da u ovom slučaju ima pozitivnu stilističku vrijednost.

Univerb *kulturnjak* nastao je od dvočlane sintagme *kulturni radnik*, gdje je na osnovu *kulturn-* dodat sufiks *-jak*. Primjer je integralne tvorbe.

Riječ *likovnjak* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 595) znači: ‘likovni umjetnik’. U *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007: 345) zabilježena je kao žargonski naziv za likovnog umjetnika ili nastavnika. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena. Kod Jahića (2012b: 232) zabilježena su značenja iz spomenutih rječnika, ali ima i podrugljivo značenje: ‘nenadareni slikar, mazalo’.

Naglašeno je da pripada razgovornom stilu. To potvrđuju i primjeri sa internetskih foruma: “Nisam pronasao da je neko pokrenuo rubriku za nas **likovnjake**, pa eto ja cu pokrenuti.” (<https://forum.klix.ba/vase-umjetnicke-slike-t33118.html>). U ovom kontekstu univerb je pozitivno stilski markiran, nije neutralan i formalan kao dvočlana sintagma. Međutim, postoje konteksti u kojim je univerb *likovnjak* izuzetno negativno markiran. To nije isključivo do zanimanja *likovni umjetnik*, odnosno *likovnjak*: “na Kratkom/Ščepi se vidi rad Službe na ovim prostorima-kako od savršenog **likovnjaka**, napraviti partijskog sekretara Titograda, a u raspletu i medij-skog mogula.” (<https://forum.klix.ba/fahrin-avaz-amp-avazovci-all-about-t57877s1850.html>), već se, zapravo, radi o neskladu zanimanja i konačnih “društveno-političkih pozicija”. Ovdje je igrom slučaja pojedinac *likovnjak* i to mu se spočitava s obzirom na stvarnu funkciju koju obavlja (političar, medijski vlasnik i sl.). U ovom primjeru *likovnjak* ima ironično značenje upravo zbog toga što je osoba koja je *likovni umjetnik* omražena u društvu.

Iz razgovornog stila ovaj univerb je “prešao” i u novinarsko-publicistički stil, pa tako na internetskim portalima nalazimo primjere: “Mladi **likovnjaci** pokazali umijeće u prekrasnoj Kamenici” (<https://avaz.ba/vijesti/bih/498090/mladi-likovnjaci-pokazali-umijece-u-prekrasnoj-kamenici>); “Naslovom, kroz humor, sugeriram da je potrebna životinjska volja i snaga da bi čovjek opstao kao nezavisni **likovnjak** na ovim prostorima.” (<https://www.oslobodjenje.ba/dosje/intervjui/denis-kraskovic-vise-nemamo-vremena-bacati-probleme-pod-tepih-488052>). Značenje u navedenom stilu uglavnom je pozitivno.

Tvorba ovog univerba je integralna, gdje se na punu osnovu *likovn-* (*likovni umjetnik*) dodaje sufiks *-jak*.

Riječ *veznjak* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 1431) pripada sportskom žargonu i znači: ‘igrac koji igra u veznom redu ekipe’; predstavljen je i dvočlanom sintagmom: ‘vezni igrač’, što nam, zapravo, potvrđuje činjenicu da se radi o univerbu. U *Rječniku sarajevskog*

žargona (Saračević 2012) leksema nije zabilježena, kao ni u *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007).

U razgovornom stilu na internetskim forumima ovaj je univerb frekvantan: "od modrića nema 10 boljih **veznjaka**. ne volim štakorsko alzheimerovsko smeće, ali ne znam postoji li bolji **veznjak** trenutno." (<https://forum.klix.ba/dobar-bolji-najbolji-fudbaler-t148138s200.html>); "Kad naši idu u Tursku? Meni ovo sve više izgleda da nece biti novih igrača, a baš bi dobro došao kakav solidan **veznjak**." (<https://forum.klix.ba/aktuelnosti-fk-sarajevo-t54627s85150.html>), a i na internetskim portalima u novinarsko-publicističkom stilu nerijetko ga pronalazimo na sportskim, pretežno nogometu, posvećenim stranicama: "Amer Gojak: **Veznjak** s brojkama napadača" (<https://sport.avaz.ba/nogomet/517740/amer-gojak-veznjak-s-brojkama-napadaca>). Ovo je naslov jednog sportskog članka, a u samom tekstu upotrijebljena je i dvočlana sintagma *vezni igrač*: "Iako je **vezni igrač**, može se reći da ima statistiku poput napadača..." (Ibid.). A primjer: "De Rossi: Iniesta je jedini **veznjak** koji je bolji od Riquelmea" (<https://www.klix.ba/sport/nogomet/de-rossi-iniesta-je-jedini-veznjak-koji-je-bolji-od-riquelmea/190821027>) jeste naslov kraćeg novinskog članka u kojem je četiri puta spomenut samo univerb **veznjak**, a nijednom dvočlana sintagma, što govori da ovaj univerb može postati dominantan u odnosu na dvočlanu sintagmu *vezni igrač*: "...te je dodao da je samo jedan **veznjak** bolji od njega. (...) Za Fox Sports je govorio najboljem **veznjaku** kojeg poznaje. 'Samo jedan **veznjak** je bolji od Riquelmea... (...) Njega smatram najkompletnijim **veznjakom** u historiji. (...) Imam WhatsApp grupu u kojoj pišem samo o nogometu sa svojim priateljima, ali je u suštini riječ samo o **veznjacima**.'" (<https://www.klix.ba/sport/nogomet/de-rossi-iniesta-je-jedini-veznjak-koji-je-bolji-od-riquelmea/190821027>).

Univerb *veznjak* nastao je integralnom tvorbom od dvočlane sintagme *vezni igrač*, gdje se na osnovu *vezn-* dodaje sufiks *-jak*.

Riječ *zabavnjak* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 1463) sufiksalna je izvedenica opisnog značenja: 'onaj koji izvodi ili stvara zabavnu muziku' i pripada razgovornom stilu. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena, kao ni u *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007).

Univerb *zabavnjak* je, inače, više značenja i kontekstualno uvjetovan. Naime, govorimo o sljedećim značenjima: *zabavni pjevač*, *zabavna muzika*.

Prvo ćemo provjeriti u korpusu da li postoji dvočlana sintagma *zabavni pjevač* da bismo mogli leksemu *zabavnjak* smatrati univerbom (oko postojanja sufiksalne izvedenice ne dvojimo). Onog trenutka kada naglasimo

da vršimo provjeru i postojanje univerba, znači da smo i sami nesigurni, a i da naši ispitanici kroz usmene neformalne ankete imaju dvojbu oko toga da li je *zabavnjak* <*zabavni pjevač* (univerb) ili *izvođač/pjevač zabavne muzike* (sufiksalna izvedenica). Dobili smo i jedno i drugo tumačenje, a naša jezička intuicija nam potvrđuje da dvočlana sintagma *zabavni pjevač* funkcioniра i ne smatramo je vještačkom i "isforsiranom". U istraživanom korpusu pravi je raritet pronaći dvočlanu sintagmu *zabavni pjevač*, pa tako i oblik *zabavnjak*. Samo smo uspjeli pronaći jedan primjer:¹¹⁰ "Narodnjaci, **zabavnjaci** i rokeri se ujedinili: 'Zastave ljubavi' za žrtve poplava" (<https://www.klix.ba/magazin/muzika/narodnjaci-zabavnjaci-i-rokeri-se-ujednili-zastave-ljubavi-za-zrtve-poplav/140806075>), a dalje u tekstu imamo i pojašnjenje tog univerba u vidu dvočlane sintagme *zabavni pjevači*: "Poznati muzičar iz Zenice (...) napisao je tekst i pjesmu 'Zastave ljubavi' koju su narodni, **zabavni** i rok pjevači otpjevali za ljude s područja pogodenih poplavama. (...) Spot, u kojem prvi put učestvuju 15 **pjevača** – narodnjaka, **zabavnjaka**, rokera zajedno..." (Ibid.)

Nakon što smo pronašli potvrdu za dvočlanu sintagmu *zabavni pjevač*, možemo prepostaviti da su i svi ostali primjeri riječi *zabavnjak*, za koje smo dvojili oko toga da li su univerb ili ne, a koji su veoma frekventni i u razgovornom i novinarsko-publicističkom stilu, zapravo, univerbi: "Ne kontam što 'zabavnjaci' mrze narodnjake, a narodnjaci ne mrze 'zabavnjake'" (<https://forum.klix.ba/popularne-stvari-koje-ne-kontam-t133865s350.html>). Interesantna je upotreba navodnika kod univerba *zabavnjak*, ali ne i kod *narodnjak*, iako su oba univerba (i *zabavnjak* i *narodnjak*) podjednako frekventni u korpusu. I u novinarsko-publicističkom stilu ovaj univerb je frekventan i ekspresivan, pa tako, u jednom intervjuu novinarka pita *narodnjaka*: "Imam utisak da biste željeli da se okušate i kao **zabavnjak**." (<https://www.oslobodjenje.ba/o2/showbiz/estrada/veliki-intervju-sabana-saulica-iz-1981-ovako-je-legendarni-pjevac-govorio-436215>); "Više hiljada uživalo je u pjesmama dvojice Gračanlija, **zabavnjaka** Jakuba Džafića i narodnjaka Ibrahima Jukana..." (<https://avaz.ba/vijesti/bih/336749/docek-nove-godine-u-gracanici-ibrahim-jukan-zapalio-atmosferu>).

Ovaj je univerb nastao od dvočlane sintagme *zabavni pjevač*, tako što se na osnovu *zabavn-* dodaje sufiks *-jak*. Primjer je integralne tvorbe.

Riječ *zdravstvenjak* nije zabilježena u rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010), kao ni u *Rječniku*

¹¹⁰ Ovo je ujedno i jedini primjer zabilježen u korpusu na internetskim portalima i forumima koji smo pronašli za univerb *narodnjak* u značenju *narodni pjevač*.

sarajevskog žargona (Saračević 2012). Univerbi koji nisu zabilježeni u rječnicima, a jesu u korpusu, ekspresivniji su u odnosu na one koji su dio rječnika i jasan su pokazatelj kreativnosti govornika jednog jezika. Primjer ovog univerba zabilježili smo u razgovornom stilu na internetskom forumu: "po mom misljenju postenije platu zarade prosvjetari i **zdravstvenjaci** nego policajci" (<https://forum.klix.ba/razne-diskusije-f11/policija-u-bih-t120995s100.html>), dok ga u novinarsko-publicističkom stilu nismo zabilježili. U hrvatskom je jeziku ova riječ češće u upotrebi nego u bosanskom jeziku, i u razgovornom i u novinarsko-publicističkom stilu. Samo je, zapravo, pitanje vremena kada će ovaj univerb postati dio leksike¹¹¹ novinarskog stila bosanskog jezika, uz dvočlanu sintagmu *zdravstveni radnik*.

Tvorba univerba *zdravstvenjak* je sljedeća: na osnovu *zdravstveni* (*zdravstveni radnik*) dodaje se sufiks *-jak*. Radi se, dakle, o integralnom tipu tvorbe.

Na kraju ove analize možemo zaključiti da su analizirani univerbi ponudili zanimljiva značenja i da smo ih zabilježili u odgovarajućem kontekstu – onom gdje će njihove karakteristike najbolje doći do izražaja.

Univerbi koji se odnose na realije

Univerbi koji se odnose na realije, a nastali su sufiksom *-(j)ak* tiču se pojava, prirodnih i društvenih, označavaju različite predmete i sl. Navodimo ih abecednim redom: *bakrenjak*, *brzak*, *buvljak*, *cestovnjak*, *crnjak*, *dronjak*, *dupljak*, *godišnjak*, *grupnjak*, *gumenjak*, *istočnjak*, *kiseljak*, *kožnjak*, *krupnjak*, *lažnjak*, *medenjak*, *mlažnjak*, *mliječnjak*, *mračnjak*, *neugodnjak*, *oklopnjak*, *pečenjak*, *polovnjak*, *srebrenjak*, *srednjak*¹¹², *stajnjak*, *šupljak*, *teretnjak*, *trbušnjak*, *Večernjak*, *zabavnjak*, *zapadnjak*, *zimnjak*.

Uglavnom se nalaze u rječnicima bosanskog jezika, ali ne svi, kao što su *neugodnjak* ili *zimnjak*. Oni su sastavni dio razgovornog stila, ali i novinarsko-publicističkog. Univerb *zimnjak* zabilježili smo i u književnoumjetničkom stilu, ali i u razgovornom, sa različitim značenjima.

Riječ *bakrenjak* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 45) označena je kao historizam i ima značenje: 'novčić od bakra'

¹¹¹ Naime, veliki broj internetskih portala većinu svojih novinskih vijesti plasira pukim prepisivanjem sa drugih portala. Na taj način, utjecaj jezika jednog portala itekako može utjecati na jezički (novinski) izraz drugog portala, neovisno o tome da li se radi o interferenciji hrvatskog i bosanskog jezika, srpskog i bosanskog i sl. Na leksičkom nivou, gotovo da prepreke nema u preuzimanju sadržaja sa jednog portala na drugi.

¹¹² Ovaj smo univerb detaljno predstavili analizirajući anketu. Vidjeti više u poglavlju *Anketa: pitanje univerbacije i status univerba*.

kao i ‘ono što je načinjeno od bakra’, dakle bilo koji bakreni predmet. Ova su značenja potvrđena i kod Čedića i dr. (2007: 24), kao i u *Rječniku bosanskog jezika* (Jahić 2010a: 128). U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena.

Mi smatramo da je ova riječ univerb jer dvočlana sintagma *bakreni novčić* zvuči prirodno i neusiljeno u jeziku. Na internetskim portalima ovaj je univerb frekventan, posebno kad su u pitanju historijske teme: “Napravit ću biblioteku, suvenirnicu i organizovati takmičenja iz historije. Ngrade će biti zlatnik, srebrenjak i **bakrenjak** Kotromanića...” (<https://www.klix.ba/magazin/kultura/vrijedni-eksponati-u-malom-muzeju-bih-sarajlija-napravio-vremeplov-kroz-stoljeca-bosanske-historije/180330031>). Ono što je specifično jeste da se ovaj univerb, iako je označen kao historizam i, možemo reći, univerb koji pripada pasivnoj leksici, upotrebljava i u savremenom jeziku. Dalje smo istražili te utvrdili da u jeziku internetskih portala funkcionira i dvočlana sintagma *bakreni novac* (*bakreni novčić*): “Pet **bakrenih novčića** pronađenih u sjevernoj Australiji...” (<https://www.klix.ba/scitech/nauka/australija-pronadjeni-arapski-novcici-koji-bi-mogli-promijeniti-historiju-zemlje/130521010>). Pored toga, u korpusu smo pronašli i dvočlanu sintagmu *bakrena džezva*: “Moj otac proizvodi sve od kože, ali također radi i neke **bakrene džezve** zajedno s prijateljima.” (<https://www.klix.ba/lifestyle/porodica-muslic-se-vise-od-30-godina-bavi-starim-zanatom-otac-je-tasnar-a-kcerka-izradjuje-nakit/191016099>). Usmeni izvori nam potvrđuju da se velika bakrena džezva “u narodu” naziva *bakrenjak*.

Univerb *bakrenjak* nastao je od sintagme *bakreni novčić*, gdje je na osnovu *bakren-* dodan sufiks *-jak*. U pitanju je integralni tvorbeni model.

Riječ *brzak* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 95) ima isto značenje kao *brzac* i znači: ‘mjesto na vodotoku gdje voda vrlo brzo teče’. Znači, predstavljen je kao sufiksalna izvedenica, mada dvočlana sintagma *brza voda* jasno govori o čemu se radi. Isto je značenje zabilježeno i kod Čedića i dr. (2007: 53) i kod Jahića (2010a: 229). U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena.

Na internetskim forumima nalazimo ga u osnovnom značenju *brza voda*: “I još nešto ni za kakvu cijenu ne ulazite sami u kajak i najbezazleniji slapic ili **brzak** koji plivajući predjete igrajući se može da bude fatalan za neiskusna kajakasa...” (<https://forum.klix.ba/kajak-i-kanu-t48626.html>). Na internetskim portalima zabilježili smo ga u novinarsko-publicističkom stilu, i to u novinskom članku posvećenom raftingu i vodama: “Sada idu malo jači **brzaci**, kad kažem veslaj desna strana, onda ima da veslate.” (<https://avaz.ba/lifestyle/putovanja/391567/veslaj-desna-strana-hajmo>

jace-lijeva-spustaj-glavu-pazi-stijena). Sljedeći primjer je naslov jednog novinskog članka koji promovira ljepote prirode i univerb *brzak* u ovom kontekstu doprinosi da uvjeri čitaoce u nedirnutost prirode, čistoću i brzinu¹¹³ vode: "Riba iz Drine, umjesto u ruksak, ponovo odlazi u njene **brzake**" (<https://avaz.ba/kantoni/bosansko-podrinjski-kanton/465011/riba-iz-drine-umjesto-u-ruksak-ponovo-odlazi-u-njene-brzake>). Ovaj je univerb u posljednjem primjeru pozitivno stilski obojen i postignuta je svrha njegove upotrebe u naslovu, a to je da uvjeri čitaoce u napisano te da dočara i detaljno opiše ono o čemu se piše. Univerbom *brzak* je to i ostvareno.

Ovaj je univerb nastao integralnom tvorbom od dvočlane sintagme *brza voda*, gdje se na osnovu *brz-* dodaje sufiks *-ak*.

Riječ *buvljak* u *Rječniku bosanskog jezika* (Jahić 2010a: 248) nalazimo u kontekstu potvrde pridjeva *buvlji: buvla pijaca*: 'otvoreni, improvizirani tržišni prostor na kojem se trguje raznovrsnom robom široke potrošnje', pa se onda i navodi žargonizam *buvljak*. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena, kao ni u rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010).

U korpusu je frekventan, pa je tako zabilježen na internetskim forumima: "Pozdrav, potrebna mi je polovna-stara literatura i ploče, pa me zanima gdje u SA mogu naletit na **buvljake** sa tim stvarima? Na forumu sam saznao samo za **buvljak** kod merkatora, pa bih da započnem posebnu temu" (<https://forum.klix.ba/buvljaci-u-sarajevu-t103463.html>), ali i na internet-skim portalima u novinarsko-publicističkom stilu: "U Sarajevu održan treći **Buvljak** bez novca" (<https://www.klix.ba/vijesti/bih/u-sarajevu-odrzan-treci-po-redu-buvljak-bez-novca/160131062>). Ono što je interesantno jeste da univerb **buvljak** u navedenim primjerima ima pozitivnu konotaciju, bez obzira na to što predstavlja prodajni prostor različite, obično korištene robe i podrazumijeva gužve, moguće prevare i sl. U posljednjem navedenom primjeru sa internetskih portala univerb *buvljak* predstavlja pojam i događaj koji privlači mlade urbane ljude i nešto čemu se teži, u odnosu na zastarjelo mišljenje da je *buvljak* prljavo mjesto na kojem možete samo biti opljačkani i prevareni.

Univerb *buvljak* nastao je od dvočlane sintagme *buvla pijaca*, gdje se na osnovu *buvlj-* dodaje sufiks *-ak*. Primjer je integralne tvorbe.

Riječ *cestovnjak*¹¹⁴ u rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010; Jahić 2010a) nije zabilježena, kao ni u *Rječniku*

¹¹³ Iz ribarskih priča i priča ljubitelja prirode obično je brza voda i čista voda.

¹¹⁴ Tvorba ovog univerba analizirana je ranije, kod primjera *cestovni trkač*.

sarajevskog žargona (Saračević 2012). Međutim, na internetskim forumima ovaj univerb je frekventan, a značenje mu ovisi o kontekstu: "ja barem jednom sedmicno provozam **cestovnjaka**... ne nabijem neku kilometrazu 20-30km, ali je osjecaj fenomenalan istina, **cestovnjaci** jesu skupi, ali raja kupuje telefone od preko hiljadu KM, a za te pare se moze super **cestovnjak** uzeti..." (<https://forum.klix.ba/biciklom-kroz-sarajevo-t51126s11250.html-sid=8c0276549ef3f1ad072e33a905bc241f>). S obzirom na naslov forumske diskusije (*Biciklom kroz Sarajevo*), znamo da se radi o biciklu, i to *cestovnom biciklu*. I na internetskim portalima, obično posvećenim sportu, tj. biciklizmu, ovaj se univerb upotrebljava, ali i dvočlana sintagma, u svrhu izbjegavanja monotonije u tekstu: "Nakon jedne ili više godina gonjanja MTB-a po šumama i gorama, mnogi se odluče isprobati **cestovni bicikl**... (...) **Cestovnjaci** nemaju disk kočnice i suspenzije..." (http://bkmostar.ba/web/clanak/268/Vodic_kroz_cestovni_biciklizam_za_mountainbikere).

Da univerb *cestovnjak* znači i *cestovni automobil*, potvrdu imamo na internetskim forumima: "U skladu s tim i auti su totalno drugaciji, Kia je ozbiljniji terenac, Tuscon je vise **cestovnjak**." (<https://bhtuning.com/threads/hyundai-tucson-vs-kia-sorento-savjet.96908/>). Potvrdu za značenje *cestovni automobil* bilo je teže pronaći, pa možemo zaključiti da dominira značenje *cestovni bicikl*, a da je upotreba univerba *cestovnjak* u značenju *cestovni automobil* u prethodnom primjeru veoma ekspresivna i stilski markirana.

Riječ *crnjak* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 119) je žargonizam i znači: 'ono što je crno', ali i 'vic prožet bolesnim idejama' te 'neraspoloženje, depresija'. Riječ *crnjak* opisana je i kao: 'crni vic, crni humor'. U *Rječniku bosanskog jezika* (Jahić 2010a: 275) ima značenje i 'crno vino', što je, također, zabilježeno i kod Klajna (2003: 9). U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) znači i *crna kafa*. U *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007: 65) znači: 'nešto crno, vrsta vica' i pripada razgovornom stilu.

U korpusu je ovaj univerb frekventan, posebno na internetskim forumima sa različitim značenjem. Dominantno je, ipak, značenje *crnih misli*: "Dajte nešto pozitivno, dosta **crnjaka**" (<https://forum.klix.ba/dajte-nesto-pozitivno-dosta-crnjaka-t57601s75.html>). Nerijetko je zabilježeno značenje i *crni vic/crni humor*: "Malo **crnog humora** nece biti na odmet, pa eto....", a forumska diskusija nosi naziv *Crnjak dana*, kao asocijacija na *vic dana* (<https://forum.klix.ba/crnjak-dana-t113835.html>). Na internetskim forumima univerb *crnjak* ima veliku stilističku vrijednost, markiran je i ekspresivan u značenju *crno vino*: "...neku vecer uz mezu 2 litra **crnjaka**

nisam bio dobar nikako” (<https://forum.klix.ba/vino-ne-stiti-nego-ubijat60312.html>) ili primjer gdje se jedan korisnik foruma raspituje koje vino da kupi, pa kaže “ok, za **crnjaka** znam a bijelo još gledam, možda graševina...” (<https://forum.klix.ba/vino-hrvatsko-t45721.html>).

Iako ovaj univerb pripada isključivo razgovornom stilu, uspjeli smo pronaći novinski članak koji je, zapravo, posvećen stripu pod nazivom *Ti i tvoj Crnjak*, a značenje univerba u ovom kontekstu je *crni humor*: “...njegov **Crnjak** nije depresija, već naš bosanski autohton **crnjak**, na račun kojeg se čovjek može nasmijati.” (<https://www.klix.ba/magazin/ti-i-tvoj-crnjak-umjetnik-iz-sarajeva-pokusava-saznati-zasto-su-sve-njegove-bivse-djevojke-u-crnjaku/150317086>). Ovaj je univerb frekventan, posebno u jeziku mladih ljudi, srednjoškolaca i studenata. Usmeni izvori nam to potvrđuju, a i sami smo bili svjedoci slušajući, upravo, srednjoškolce i studente kako razgovaraju. Univerbom *crnjak* opisivali bi najčešće svoje raspoloženje nakon napornog dana, loše urađenog testa ili ispita.

Ovaj je univerb nastao od dvočlane sintagme *crne misli*, gdje se na osnovu *crn-* dodaje sufiks *jak*. U pitanju je integralna tvorba.

Riječ *dronjak* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 231) predstavljena je monoleksemском jedinicom: ‘krpa, ruta, rita, prnja, dronja’, dok u *Rječniku bosanskog jezika* (Jahić 2010b: 136) ima još i značenje: ‘bijedna odjeća’. Kod Čedića i dr. (2007: 120) zabilježeno je i konkretno značenje, kao u ostalim rječnicima koji se tiču tkanine i odjeće, ali i preneseno značenje: ‘bijednik, ništarija, jadnik’. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena.

U korpusu je ovaj univerb frekventan i znači *dronjava odjeća*: “A kad smo kod **dronjaka** i papuča, pa Kurdi se također bore protiv njih. Ili su protiv SAA **dronjci** a protiv Kurda super obučeni i motivirani vojnici...” (<https://forum.klix.ba/viewtopic.php?f=3&t=139648&p=13698633>). Prethodni primjer je sa internetskih foruma, ali nerijetko se može pronaći i na internetskim portalima, gdje u okviru novinarsko-publicističkog stila ekspresivno dočarava bijedu i siromaštvo: “Prljava, mršava, obučena u **dronjke**, bosa djeca, koja prose na sarajevskim ulicama...” (<https://avaz.ba/vijesti/247465/kriminal-ogroman-novac-slijeva-se-u-dzepove-izrabljava-ca-djece>). A ovaj univerb je izbor i savremenih bosanskohercegovačkih pisaca: “Jednom, dok je prala u rijeci izbljedjele seljačke **dronjke** Bartula je uzeo nasilno.” (<https://www.oslobodenje.ba/o2/kultura/kratka-prica/dru-gonagradena-prica-na-konkursu-oslobodenja-sezonske-radnice-408879>). Ovaj je univerb, uglavnom, negativno stilski obojen i ima pejorativno značenje.

Tvorba ovog univerba je redukovana: na skraćenu osnovu *dronj-* (*dronjava odjeća*), gdje se gubi formant *-av-*, dodaje se sufiks *-ak*.

Riječ *dupljak* nije zabilježena u *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007), a u *Rječniku bosanskog jezika* (Jahić 2010b: 155) ima više značenja: ‘flaša od dva litra; biseksualac; gradski autobus iz dva dijela; neoriginalni primjerak, duplikat nekoga proizvoda sa brendom’. *Rječnik bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 241) navodi dva značenja: ‘boca ili demižon od dva litra; stvar koja nije originalno proizvedena, a podmeće se pod originalnu; krivotvorina, falsifikat, lažnjak’. U oba rječnika gdje je navedena riječ *dupljak* njihova značenja su označena kao razgovorna ili kao žargonizmi. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) *dupljak* je žargonizam koji znači: ‘kopija, duplikat, imitacija; krivotvorina, falsifikat; duplo (alkoholno) piće (u kafani)’.

U razgovornom stilu na internetskim forumima univerb *dupljak* ima značenje *dupli autobus*: “Meni je sa 18 bila zelja voziti onaj gradski autobus, **dupli autobus** sa zglobom na sredini. Ukinuše **dupljake** a ja nijednog ne provozah.” (https://www.ringeraja.ba/forum/m_1480986/mpage_5/tm.htm); “Meni nikako ne ide u glavu, kad vidim npr **dupljak** 6 putnika u njemu.” (https://forum.klix.ba/search.php?st=0&sk=t&sd=d&sr=posts&author_id=157289&start=2325). U novinarsko-publicističkom stilu univerb *dupljak* nismo zabilježili.

Tvorba ovog univerba je integralna: na osnovu *dupl-* (*dupli autobus*) dodaje se sufiks *-jak*.

Riječ *godišnjak* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 323) ima značenje: ‘naziv za zbornik radova koji izlazi jedanput godišnje’. Takvo je značenje i kod Čedića i dr. (2007: 170), uz značenje: ‘onaj koji je napunio jednu godinu’. Uz ova dva značenja u *Rječniku bosanskog jezika* (Jahić 2011: 56) navedeno je i treće koje pripada vojnom registru: ‘onaj koji služi vojni rok u trajanju od godinu dana’. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena.

U korpusu je frekventan sa značenjem *godišnji časopis*, i to posebno u tekstovima vezanim za izdavaštvo, a tiče se naučnog stila: “Predstavljanje nove publikacije: **Godišnjak** Centra za balkanološka ispitivanja Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine” (<http://bathinv.com/predstavljanje-nove-publikacije-godisnjak-centra-za-balkanoloska-ispitivanja-akademije-nauka-i-umjetnosti-bosne-i-hercegovine-46/>) ili: “Prvi broj **Godišnjaka** Pravnog fakulteta u Sarajevu izašao je 1953. godine.” (<http://www.pfsa.unsa.ba/pf/wp-content/uploads/2018/09/Izlozba-bosanskohercegovacke-pravne-periodike-Katalog.pdf>).

U radu R. Dragićević (2018: 104–117) “Neki aspekti univerbizacije u srpskom jeziku” analizirana je anketa gdje su ispitanici trebali napisati značenje pojedinih univerba kao i asocijacije koje izazivaju. Između ostalih, trebalo je analizirati i univerb *godиšnjak*, koji, prema “najcitiranijim radovima u Srbiji posvećenim univerbaciji” (Ibid.), ima značenje *godиšnji odmor*. Ispitanici nisu ponudili nijednom takav odgovor, ali najviše je odgovora bilo, upravo, *godиšnji časopis*, dok je u asocijativnoj anketi univerb *godиšnjak* dvoje ispitanika asocirao na *odmor*. Klajn (2003: 32) citira Bugarškog i njegovu žargonsku univerbaciju *godиšnjak* = *godиšnji odmor*. Vidi se da ni R. Dragićević nije pronašla potvrdu kod izvornih govornika kada je univerb *godиšnjak* u pitanju. U bosanskom jeziku, istražujući korpus internetskih foruma i portala, a osluškujući i usmeni govor govornika bosanskog jezika, vidimo da značenje *godиšnji odmor* nije preraslo u univerb *godиšnjak*. U bosanskom jeziku *godиšnji odmor* u razgovornom stilu postaje postupkom elizije *godиšnji*: “Sta znaci u zakonu da **godиšnji** traje min. 20 dana a max. 30...” (<https://forum.klix.ba/godisnji-odmor-t156187.html>).

Univerb *godиšnjak* nastao je od dvočlane sintagme *godиšnji časopis*, gdje se na osnovu *godиšnji-* dodaje sufiks *-ak*. Riječ je o integralnom tvorbenom modelu.

Riječ *grupnjak* u *Rječniku bosanskog jezika* (Jahić 2011: 109) zabilježena je kao primjer uz pridjev *grupni*. Navedena je dvočlana sintagma *grupni seks* u značenju: ‘seksualni odnosi na istome mjestu i u isto vrijeme u kojem dolazi do razmjene partnera’, zatim je naveden žargonizam *grupnjak*. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) žargonizam *grupnjak* je univerb sa značenjem: ‘grupni seks, orgije’. U rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010) leksema nije zabilježena.

U razgovornom stilu ovaj je univerb frekventan, što nam potvrđuju i rezultati pretraživanja internetskih foruma: “u **grupnjaku** je najbitnija organizacija” (<https://forum.klix.ba/sex-u-grupnjaku-t107960s50.html>). Na internetskim portalima ovaj univerb se nerijetko upotrebljava, najčešće u negativnom značenju, a uspjeli smo pronaći i primjer ovog univerba koji je dio naslova: “Imala **grupnjak** s Runijem pa odlučila objaviti knjigu” (<https://sport.avaz.ba/offside/480633/imala-grupnjak-s-runijem-pa-odlucila-objaviti-knjigu>). Iako bismo rekli da je ovaj univerb tabu, primjer naslova sa internetskog portala nas demantira. Međutim, razlog upotrebe univerba *grupnjak*, a ne dvočlane sintagme *grupni seks*, zapravo “se krije” u činjenici da je dvočlana sintagma konkretna i jasno govori o čemu je riječ (o *seksu u grupi*), dok *grupnjak* nemalom broju govornika bosanskog jezika može biti nejasan ili samo aluzija na nešto što je tabu.

Možemo ga smatrati i eufemizmom, pa u sljedećem primjeru i kontekstu dolazi do izražaja još jedna funkcija eufemizama, “a to je stvaranje komičnog efekta, poigravanje riječima” (Katnić-Bakaršić 2001: 237). Na internetskim forumima jezik koji se koristi s pravom može ponuditi drugačija, prenesena značenja, pa tako univerb *grupnjak* ne znači samo *grupni seks*, već se namjerno koristi baš ovaj univerb da bi se stvorio efekat iznevjerjenog. Novo neočekivano značenje univerba koje u kontekstu izaziva smijeh sugovornika jeste: *grupno okupljanje, grupno druženje*: “U ime poboljšanja umjestnosti zhivljenja..druženja, kao shto sam nagovijestila (dodushe iza kulisa ovog foruma) pokrecem akciju i poziv na sastanak Diasporca. (...) hm.. iako vlada opasna besparica, bilo bi interesantno pojavit se na prvo dijasporskom **grupnjaku...**” (<https://forum.klix.ba/grupnjak-dijaspora-t4540.html>).

Univerb *grupnjak* potvrđen je u filmskom diskursu,¹¹⁵ gdje ima značenje *grupna scena* (u filmu, muzičkom spotu i sl.).

Tvorba ovog univerba je integralna: na osnovu *grupn-* (*grupni seks*) dodaje se sufiks *-jak*.

Riječ *gumenjak* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 346) znači: ‘obuća od gume’, kao i ‘razni drugi predmeti načinjeni od gume’. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema je zabilježena u obliku množine *gumenjaci* < *gumene čizme*, dok žargonizam *gumenjak* ima značenja koja nama nisu interesantna u kontekstu univerbacije. Ukoliko se univerb *gumenjak* odnosi na obuću, on je uvijek u množini, tako da primjer univerba kod Saračevića (2012) samo dodatno potvrđuje stav da je *gumenjak*/da su *gumenjaci* univerb u značenju *gumene čizme*. U *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007: 186) *gumenjak* znači: ‘ono što je napravljeno od gume’, a kod Jahića (2011: 115) ova riječ ima značenje: ‘obuća od gume’, kao i: ‘neki drugi predmet od gume (gumeni ogrtač, šlauf, čamac, točak od zaprežnih kola i sl.)’.

U razgovornom stilu je frekventan, što potvrđuju primjeri sa internetskih foruma: “kakvi su to **gumenjaci** onda? Ja bih odmah u radnju i vratila ih....mogu se naci kozne cizme za te pare...” (<https://forum.klix.ba/gumene-cizm-ic-e-t91387s25.html>). Možemo primijetiti da je dvočlana sintagma *gumene čizme* neutralna, a da je upotreba univerba *gumenjaci* veoma ekspresivna.

Pronašli smo i veoma zanimljiv primjer univerba *gumenjak* koji znači *gumeni čamac*: “Kupio sam registrovan čamac... (...) Moram li imati neku

¹¹⁵ Vidjeti više o tome analizu univerba *glavnjak*.

posebnu opremu, radi se o **gumenjaku** s motorom.” (<https://forum.klix.ba/auto-f14/nautika-prvi-put-camcem-na-more-kako-t156390.html>). I u novinarsko-publicističkom stilu ovaj univerb se koristi u značenju *gumeni čamac*, a to nam potvrđuje i primjer sa internetskih portalata: “Tri osobe povrijedene su u noći s petka na subotu kada se u uvali Mekićevica na Hvaru nasukao čamac – **gumenjak...**” (<https://avaz.ba/vijesti/crna-hronika/511507/drama-na-hvaru-nasukao-se-camac-povrijedeni-evakuirani-helikopterom>), s tim što ipak imamo leksemu čamac koja pobliže određuje šta, zapravo, univerb *gumenjak* znači.

Također, pronašli smo u razgovornom stilu i značenje *gumen prostirka* za univerb *gumenjak*: “Pozz, zna li ko, gdje se imaju kupiti kvalitetne prostirke za noge u autu, ono da nisu bash obični **gumenjaci?**” (<https://forum.klix.ba/gdje-kupiti-prostirke-za-auto-t65816.html>).

U novinarsko-publicističkom stilu na internetskim portalima pronašli smo da *gumenjaci* znače i *gumene bombone*: “Salčinović je u neka doba uudio da u aranžiranim ovalima nedostaje **gumenih bombona**, pa se odmah poduzela spektakularna akcija da se ne obrukamo pred narodom. Dovukli smo pun gepek Kolareve corse, narod nije svunoć mogao prestati preživati **gumenjake**.” (<https://www.oslobodenje.ba/o2/kultura/izlozbe/nad-int-u-brodcu-juzni-vjetar-s-mihrivoda>), i ovo je značenje veoma ekspresivno i neobično.

Opet u razgovornom stilu na internetskim forumima univerb *gumenjak* ima značenje *gumeni metak*: “Usput angažovati vojsku da ih čuva i ssvakog koji bude nešto vrludao pucati **gumenjacima** (mecima ovim ili onim ☺).” (<https://forum.klix.ba/drustveno-koristan-rad-t144607.html>).

Kao što smo mogli primijetiti, ovaj je univerb više značan i kontekstualno uvjetovan.

Analizirani univerb nastaje od dvočlane sintagme (*gumeni čamac*), gdje se na osnovu *gumen-* dodaje sufiks *-jak*. Tvorba je integralna.

Riječ *istočnjak* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 418) znači: ‘vjetar koji dolazi s istoka’, a znači i ‘onaj koji dolazi s Istoka, iz istočnih zemalja’. Isto značenje je zabilježeno i kod Čedića i dr. (2007: 234). U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena. Jahić (2011: 301) navodi, pored značenja iz već spomenutih rječnika, i značenje koje pripada razgovornom stilu, šaljivo je i ironično: ‘onaj koji je iz istočne Bosne, koji je porijeklom iz istočne Bosne’; ‘švedjanin, ibeofac’.

Mišljenja smo da je *istočnjak* univerb jer se i dvočlana sintagma *istočni vjetar* upotrebljava u novinarsko-publicističkom stilu kad su u pitanju

internetski portali i novinski tekstovi posvećeni meteorološkim prilikama: "Na sjeveru i sjeveroistoku Bosne puhat će **istočni vjetar**." (<https://www.klix.ba/vijesti/bih/narandzasto-upozorenje-meteoalarm-a-sjeverni-dio-bih-ocekuje-se-grmljavinsko-nevrijeme/180608043>), a tu je i primjer upotrebe univerba: "Samo na jugu Jadrana će se još sredinom dana zadržati **istočnjak** i jugo." (<https://www.klix.ba/vijesti/regija/bura-u-senju-u-hrvatskoj-puse-cak-189-km-h-vrijeme-je-opasno-za-zivot/190124083>).

Ovaj se univerb tvori integralnom tvorbom od dvočlane sintagme *istočni vjetar*, gdje se na osnovu *istočn-* dodaje sufiks *-jak*.

Riječ *kiseljak* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 502) ima značenje 'izvor kisele vode', ali je i metonimijski univerb: 'kisela voda'. Ovaj univerb dio je naziva i najpoznatije bosanskohercegovačke mineralne 'kisele' vode *Sarajevski kiseljak*.¹¹⁶ U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena. U *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007: 285) znači: 'mineralna voda, s otopinama mineralnih tvari koje imaju znatne količine ugljične kiseline, što daje kiselkast okus'. Kod Jahića (2012a: 138), također, bilježimo značenja kisele vode, kao i izvora kisele vode.

Iako je u razgovornom stilu frekventan oblik *kisela* umjesto *kisela voda*, i univerb *kiseljak* dio je razgovornog stila: "jesi li ikad pio prirodni **kiseljak** sa onih česmica u parku u Kiseljaku" (<https://forum.klix.ba/problem-kiseljak-mineralna-t119076s1.html>). Ovaj, a i sljedeći primjer su univerbi sa značenjem *kisela voda*: "...i usput točili **kiseljak**. ja volim gazirano, i to jako, ali ponekad blagi **kiseljak** legne bas pravo" (Ibid.).

Univerb *kiseljak* pripada integralnom tvorbenom modelu; nastao je od dvočlane sintagme *kisela voda*, gdje se na osnovu *kisel-* dodaje sufiks *-jak*.

Riječ *kožnjak* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 544) znači: 'kožni kaput, jakna, bluza'. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) zabilježena je i smatramo je univerbom jer ima značenje: 'kožna jakna / mantil'. U *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007) nije zabilježena, a kod Jahića (2012b: 33) znači: 'kožni kaput, kožna vindjakna, kožni mantil, kožni prsluk i sl.' i označena je kao žargonizam.

U razgovornom stilu ovaj je univerb frekventan i na internetskim forumima ima značenje *kožna jakna*: "očistiti **kožnu jaknu**?! (...) ajmo ljudi, gdje farbati **kožnjak**? ☺" (<https://forum.klix.ba/gdje-u-sat-80681s4125.html>); "starke, **kožnjak** i suncane naocale – omiljena odjevna

¹¹⁶ Vidjeti više na internetskoj stranici <http://www.sarajevski-kiseljak.ba/ba/o-sarajevskom-kiseljaku/> (stranica posjećena 26. 11. 2019).

kombinacija za proleće, ostalo nije ni bitno ☺” (<https://forum.klix.ba/what-to-w/ear-t81686s4325.html>). Na internetskim portalima ovaj univerb, također, pronalazimo u osnovnom značenju *kožna jakna*, i primjećujemo da je ekspresivan i stilski markiran, a u primjeru koji slijedi ima i ironično značenje jer se pojavljuje na novinskoj naslovnici koja govori o predsjednici jedne države u *kožnjaku*: “Kolinda u **kožnjaku** i farmerkama na koncertu ‘Prlavog kazališta’” (<https://avaz.ba/vijesti/bih/523727/kolinda-u-koznjaku-i-farmerkama-na-koncertu-prlavog-kazalista>). Susreću se, dakle, dva svijeta: formalni predsjednički, koji podrazumijeva svečanu i formalnu odjeću, i trenutak kada predsjednica svoje slobodno vrijeme provodi na koncertu obučena “mladalački”, u *kožnjaku*. Ovim univerbom, novinar, zapravo, provocira čitaoce da odrede granicu formalnog i neformalnog kad je predsjedničko zanimanje u pitanju. Tako je na internetskim portalima, u novinskim člancima posvećenim modi i ljepoti, univerb *kožnjak* pozitivno ekspresivan jer podsjeća na mladost i slobodu: “Instant-cool efekt je jedno od prednosti dobrog **kožnjaka**, a svake sezone imamo vidjeti brojne varijacije na temu.” (<https://www.oslobodenje.ba/o2/zivot/moda-i-ljepota/kultni-komad-i-za-jesenje-hladne-dane-389490>).

Tvorba univerba *kožnjak* je integralna: na osnovu *kožn-* (*kožna jakna*) dodaje se sufiks *-jak*.

Riječ *krupnjak* nije zabilježena u rječnicima bosanskog jezika, kao ni u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012). Međutim, frekventna je u filmskom diskursu¹¹⁷ u značenju *krupni plan* ili *krupni kadar* (tokom snimanja). Dvočlana sintagma na internetskim portalima stilski je neutralna: “važan je samo **krupni kadar**, glumi kako hoćeš, ali glumac živi samo u **krupnom planu**” (<https://avaz.ba/showbiz/jet-set/687405/rade-serbedzija-zao-mi-je-sto-kod-nas-nisu-prikazani-neki-najbolji-filmovi-u-kojima-sam-jos-igrao-ljubavnike-prave-srednjih-godina>), a zabilježena je, očekivano, u tekstu koji govori o filmskoj umjetnosti.

Tvorba univerba *krupnjak* je integralna: na osnovu *krupn-* (*krupni plan*) dodaje se sufiks *-jak*.

Riječ *lažnjak* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 586) žargonizam je koji znači: ‘krivotvorina, falsifikat’, a u sportskom žargonu je i ‘varka u igri nogomet’. U *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007) ova riječ nije zabilježena, kao ni kod Jahića (2012b). U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) znači: ‘1. neistina, laž, glasina. 2. prevara, obmana, podvala. 3. lukavstvo, trik, obmana. 4. kopija, duplikat,

¹¹⁷ Detaljnije o izvoru vidjeti kod univerba *glavnjak*.

imitacija; krivotvorina, falsifikat. 5. srednji prst (u spolnom činu). 6. sport. neočekivan potez, varka tijelom, majstorija (u sportu).

U razgovornom je stilu ovaj univerb frekventan, a značenje mu ovisi o kontekstu: "Fuad Backović DEEN optužuje: 'Zašto kupujemo **lažnjake**?'” (<https://forum.klix.ba/razne-diskusije-f11/fuad-backovic-deen-optuzu-je-zasto-kupujemo-lažnjak-t135394s425.html>) u značenju *lažna roba*. Tako sljedeći primjer univerba znači *lažni sat*: "Meni danas stigao sat, platio ga 200\$ nisu carinili, platio samo postaru 3,5 markice (...) Vidjeli da je **lažnjak**, pa pustili... ☺" (<https://forum.klix.ba/kupio-bih-nesto-sa-ebay-a-t81292s15100.html>). Na internetskim forumima ovaj univerb podrazumijeva i *lažni profil* (na društvenoj mreži, npr.): "može... (...) napraviti bezbroj profila... (...) Kad ti vidiš da ima mnogo transakcija, verifikovao email, adresu, telefon, adresu to nije **lažnjak**. Taman ce ti **lažnjaci** nesto verifikovati... (...) Vrlo lako se mogu provaliti **lažnjaci**, a i oni posteni. ☺" (<https://forum.klix.ba/prevaranti-na-pik-u-t108365s150.html>).

Na internetskim portalima u novinarsko-publicističkom stilu pronađeni univerb *lažnjak* ima značenje *lažna diploma*: "Bosanski Novi: Zbog **lažnih diploma** ponovo optužena Ana Gvozden (...) 'Ne znamo na koji način su stupili u kontakt s Gvozdenovom, no ono što je sigurno da nisu znali da je riječ o **lažnjacima**.'" (<https://avaz.ba/vijesti/crna-hronika/202856/bosanski-novi-zbog-laznih-diploma-ponovo-optuzena-ana-gvozden>).

U sportskom žargonu *lažnjak* je *lažni udarac* u nogometu: "Amar u Pjanićevom stilu: Pogledajte ovaj '**lažnjak**'" (<https://sportske.ba/amar-u-pjanicevom-stilu-pogledajte-ovaj-laznjak/>), a primjer je sa internetskog portala posvećenog sportu. Univerb je dodatno stilski markiran korištenjem navodnika.

Ovaj univerb pripada integralnom tvorbenom modelu; nastao je od dvočlane sintagme *lažna roba*, gdje se na osnovu *lažn-* dodao sufiks *-jak*.

Riječ *ličnjak* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010) nije zabilježena, kao ni kod Čedića i dr. (2007), a ni Jahića (2012b). U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema, također, nije zabilježena. U razgovornom funkcionalnom stilu ovaj univerb pronalazi se u značenju *lična karta*: "Ne treba mi ni viza ni pasos. Samo **licnjak** ili **osobenjak**¹¹⁸." (<https://forum.klix.ba/bosna-i-hercegovina-f177/ovo>

¹¹⁸ Leksema *osobenjak* odnosi se na *osobnu iskaznicu*, i ovdje jasno vidimo kreativnost i jezičko umijeće govornika koji po uzoru na univerb *ličnjak* stvara i novotvorenicu, univerb *osobenjak*. Ovaj je univerb namjerno skovan po uzoru na *ličnjak*, pa može biti i okazionalizam ili primjer potencijalne riječi. Osim ovog primjera, nemamo nijednu potvrdu kad je ovo značenje u pitanju (*osobenjak* kao sufiksalna izvedenica nije upitna u

nam-i-treba-skandalozno-hrvatski-granicari-otj-t39134s225.html), i to na internetskim forumima. U ovom značenju nije frekventan u bosanskom jeziku,¹¹⁹ ali u značenju *lični rekord* (u sportu, trčanju pogotovo) svjedočimo njegovu frekventnu upotrebu među amaterskim trkačima, gdje ima šaljiv ton i blago ironično značenje.

Tvorba ovog univerba je integralna, na punu osnovu *-ličn* (*lični rekord*) dodaje se sufiksalmi nastavak *-jak*.

Riječ *litrenjak* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 598) ima isto značenje kao i *litrenača*, za koju smo ranije rekli da je univerb, a to je *litrena boca* ili *flaša*. Kod Čedića i dr. (2007) leksema nije zabilježena, a u *Rječniku bosanskog jezika* (Jahić 2012b: 248) znači: ‘flaša rakiye zapremine od litar’ (identično kao *litrenača*), slično kao i u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012): “flaša od 1 l, bokal ili flaša alkoholnog pića od 1l”¹²⁰. Ovdje govorimo o *tvorbenim sinonimnim univerbima*. Na internetskim je forumima ovaj univerb frekventan i ekspresivan: “Savsim je dovoljan šampon od koprive **litrenjak** ali ni njega ne koristiti prečesto” (<https://forum.klix.ba/zdravlje-f142/njega-lica-za-muskarce-t98550.html>). Dvočlana sintagma postoji u jeziku: “je li normalno da se u nekoj konobi **litrena flaša** negazirane vode naplati gostu kao najsukupljí desert” (<https://6yka.com/novosti/i-to-je-turizam-cijena-flasirane-vode-u-hrvatskoj-da-se-zaledis>). Naravno, pitanje dvostrukе motivacije je uvijek aktuelno u ovakvim primjerima – *flaša od jednog litra : litrena flaša* te čemu dati prednost. Nemali broj potvrda na internetskim portalima dokazuje da u bosanskom jeziku savsim prirodno funkcioniра i dvočlana sintagma *litrena flaša*, od koje je univerb *litrenjak* i nastao.

Univerb *litrenjak* nastao je od dvočlane sintagme *litrena flaša*, gdje se na osnovu *litren-* dodaje sufiks *-jak*. Primjer je integralne tvorbe.

Riječ *medenjak* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 637) znači: ‘slatki suhi okrugli kolač napravljen s medom’. Isto

značenju ‘onaj koji se svojim neuobičajenim i pomalo čudnim ponašanjem izdvaja od drugih’ (Halilović – Palić – Šehović 2010: 845)). S obzirom na to da je ovo jedini pronađeni primjer, kao i potvrda primjera, nećemo ih ponavljati u analizi, no u *Rječniku univerba* univerb *osobenjak* naći će svoje mjesto. Univerbi *ličnjak* i *osobenjak* su leksički *sinonimni univerbi*.

¹¹⁹ Kako navodi Dragičević (2018: 105), univerb *ličnjak* je leksema koja se navodi u najcitetiranim radovima posvećenim univerbaciji (v. Ćorić 2008. i Otašević 2008). No, ne navodi se u značenju koje je zastupljenje u bosanskom jeziku (*lični rekord*).

¹²⁰ Žargonizam *litrenjak* (ne univerbil!) u značenju koje navodi i Saračević (2012) vrlo je frekventan u razgovornom stilu, o čemu svjedoče mnogobrojni primjeri na internetskim forumima.

takvo značenje je potvrđeno i kod Jahića (2014a), a kod Čedića i dr. (2007) ova riječ nije zabilježena. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema, također, nije zabilježena.

Ovaj univerb je frekventan na internetskim forumima, posebno u diskusijama posvećenim kulinarstvu i znači *medeni kolač*: "Upravo sam ih izvadila iz rerne, kuca mi sva mirise na **medenjake** i rum ☺" (<https://forum.klix.ba/sta-ste-danas-vi-licno-kuhali-s-fotografijama-od-2007-p7020685.html>); "I jest, danas sam nakon 5 godina pojeo **medenjak**, kolač koji se prodaje..." (<https://forum.klix.ba/viewtopic.php?f=2&t=97570&p=9967611>).

I na internetskim portalima koji su isključivo posvećeni kulinarstvu zabilježili smo ovaj univerb: "**Medenjaci** su takođe poznata poslastica iz vremena naših baka. To su kolači koji su obilježili svačije djetinjstvo." (<http://ceker.ba/savjeti/medenjaci-tradicija-slatka-poput-medra.html>), kao i sljedeći primjer: "Bosanska viagra, likeri i **medeni kolači** predstavljeni u Tuzli (...) a domaći **medenjak** je najzdraviji kolač za djecu." (<https://www.klix.ba/lifestyle/gastro/bosanska-viagra-likeri-i-medeni-kolaci-predstavljeni-u-tuzli/180907043>). U ovom primjeru zabilježili smo i dvočlanu sintagmu i univerb, što nam samo potvrđuje da je *medenjak* univerb i da je naizmjeđnična upotreba univerba i dvočlane sintagme uvjetovana stilističkim razlozima – radi izbjegavanja monotonije u tekstu, ali i kao pokazatelj da su u jeziku podjednako stabilni i univerb i dvočlana sintagma.

Univerb *medenjak* nastao je od dvočlane sintagme *medeni kolač*, gdje se na osnovu *meden-* dodaje sufiks *-jak*. Primjer je integralne tvorbe.

Riječ *mlažnjak* u *Rječniku bosanskoga jezika* (2010: 662) ima značenje: 'avion na mlazni pogon', isto kao kod Čedića i dr. (2007: 384) i Jahića (2014a: 259). U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena.

Na internetskim forumima u razgovornom stilu ima značenje *mlazni avion*, a univerb je ekspresivan i stilski markiran u sljedećem primjeru: "Dobar ovaj film, samo mana mu je da trosi puno bjelog, meni puce kesica na 10min gledanja... to letis ko **mlažnjak**." (<https://forum.klix.ba/najveci-umovi-svijeta-na-drogama-t156694s75.html>). Na internetskim portalima u novinarsko-publicističkom stilu također je frekventan: "Milijarder i filantrop Bill Gates... (...) je otkrio kako su najluđe stvari kojima se počastio – porsche i **mlažnjak...**" (<https://www.oslobodenje.ba/o2/zivot/zanimljivosti/bill-gates-kaze-da-je-kupio-teh-dvije-lude-stvari-kao-milijarder>). U ovom je primjeru *mlažnjak* kao univerb veoma ekspresivan, posebno jer se nalazi uz leksemu *porsche*. Prilikom zamjene ovog univerba dvočlanom

sintagmom *mlazni avion* jasno vidimo da se gubi na ekspresivnosti cijelog izraza.

Ovaj univerb nastaje od dvočlane sintagme *mlazni avion*, gdje se na osnovu *mlazn-* dodaje sufiks *-jak*. Primjećujemo da je izvršeno jednačenje suglasnika po mjestu tvorbe, uz jotovanje kod samog univerba (*mlažnjak*). Primjer je integralne tvorbe.

Riječ *mliječnjak* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 663) ima značenje: ‘zub u djeteta’ ili ‘zub u mладунчета’; također i ‘kremen bijele boje’ i ‘mužjak ribe koja ima mlječe’. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema je zabilježena kao žargonizam *mliječnjaci*, ali s obzirom na značenje: ‘ženske grudi, dojke, sise’, ne možemo ga smatrati univerbom. Kod Čedića i dr. (2007) nije zabilježena. U *Rječniku bosanskog jezika* (Jahić 2014a: 260–261) ima značenje: ‘zub koji djetetu nikne prvi put i koji se kasnije zamjeni trajnim zubom; mlječni Zub’, znači i: ‘pun mljeka, mlječan’, zatim značenje koje pripada zoologiji: ‘mužjak ribe koji ima mlječe, koji je mlječan’ i žargonizam: ‘ženske grudi, dojke, sise’.

Na internetskim portalima *mliječnjak* je univerb koji znači *mliječni Zub*: “Normalna boja prvih zuba koji se nazivaju **mliječnjacima** je bijela ili boja slonove kosti. (...) Na kraju nema razloga za pretjeranu brigu ukoliko ovi prvi **mliječnjaci** mijenjaju boju.” (<https://bebe.avaz.ba/svakodnevica/509724/otkud-mrlje-na-djecijim-zubima>).

Dvočlana sintagma *mliječni Zub* frekventnija je od univerba, kao što pokazuju brojni primjeri u korpusu internetskih portala i foruma: “**Mlječni zubi**: Kada niču i zašto bole” (<https://bebe.avaz.ba/svakodnevica/529361/mljecni-zubi-kada-nicu-i-zasto-bole>). Samo u ovom tekstu citiranog naslova sintagma *mliječni zubi* upotrijebljena je trinaest puta, pa je baš zbog toga univerb *mliječnjak* ekspresivan i stilski markiran. U razgovornom se stilu ovaj univerb ne koristi, potvrdu nismo pronašli ni na internetskim forumima ni u usmenim izvorima.

Univerb *mliječnjak* nastao je od dvočlane sintagme *mliječni Zub*, tako što se na osnovu *mliječn-* dodaje sufiks *-jak*. U pitanju je integralna tvorba.

Riječ *mračnjak* u *Rječniku bosanskog jezika* (Jahić 2014a: 317), pored značenja koja se tiču osobina lica, ima i značenje: ‘teška, crna, misao’. U *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007: 392) znači: ‘nazadnjak, destruktivac; onaj koji je obuzet crnim mislima’. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena, kao ni u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010).

U razgovornom stilu na internetskim forumima ovaj univerb ima kontekstualno značenje, pa tako u primjeru koji slijedi znači *mračna melodija*,

što bi, zapravo, značilo ‘depresivna, tužna melodija ili pjesma’: “Dale, meni je ovo **mračnjak**®, daj neku veselu” (<https://forum.klix.ba/ja-bih-da-izjam-t97570s160600.html>). Ovo je jedini pronađeni primjer i na internet-skim forumima i portalima, tako da je upravo zbog toga i ekspresivan i zanimljiv.

Ovaj univerb nastaje od dvočlane sintagme *mračna melodija*, gdje se na osnovu *mračn-* dodaje sufiks *-jak*. Primjer je integralne tvorbe.

Riječ *neugodnjak* nije zabilježena u rječnicima bosanskog jezika (Čedić 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010; Jahić 2014b), a ni u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012). U razgovornom stilu ovaj univerb ima značenje *neugodna situacija*: “Da sam htjela da te dovedem u **neugodnu situaciju** pitala bi te nesto drugo... (...) Kao što ti rekoh, da sam htjela da te dovedem u **neugodnjak** pitala bi te...” (<https://forum.klix.ba/vasi-atributi-vol-2-t136679s116275.html>). Zanimljiv je primjer sa internetskog foruma gdje jedna korisnica u razgovoru sa drugima prvi put koristi dvočlanu sintagmu *neugodna situacija*, a odmah zatim i univerb *neugodnjak*, kao da tako intenzivira komunikaciju. Svakako, možemo zaključiti da je *neugodnjak* puno ekspresivniji od dvočlane konstrukcije.

Ovaj univerb pronalazimo i u novinarsko-publicističkom stilu na internetskim portalima, obično u novinskim tekstovima posvećenim zabavi, porodičnom životu i ljubavnim problemima: “Veze su pune velikih i malih ‘**neugodnjaka**’, ali razgovor o jednoj od elementarnih ljudskih potreba ne bi se trebao smatrati neugodnim ili pak nepoželjnim.” (<https://avaz.ba/zabava/kiosk/228659/ako-razgovarate-sa-partnerom-o-ovoj-temi-onda-ste-u-sretnoj-vezi>). Također može biti i dio naslova novinskog članka slične tematike kao prethodni primjer: “Jadranka Kosor i **neugodnjak** zbog Fendijeve torbe.” (<https://www.radiosarajevo.ba/magazin/zanimljivosti/jadranka-kosor-i-neugodnjak-zbog-fendijeve-torbe/36140>). I ovaj je primjer veoma zanimljiv. Naime, s obzirom na to da se radi o političarki, javnoj osobi, ovaj univerb biva dodatno ekspresivan, jer je, zapravo, u kontrastu sa spomenutom političarkom, gdje, općenito, očekujemo neki drugi izbor leksema. No, kada se jedan ovakav univerb, a ne očekivana sintagma *neugodna situacija*, nađe u naslovu teksta, uz političko ime, onda nam je jasno da univerb *neugodnjak* treba privući pažnju čitalaca, i jasno je da će ovaj članak biti veoma čitan jer liči na skandal.

Ovaj univerb nastaje integralnom tvorbom od dvočlane sintagme *neugodna situacija*, gdje se na osnovu *neugodn-* dodaje sufiks *-jak*.

Riječ *oklopnjak* nije zabilježena u rječnicima bosanskog jezika (Čedić 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010), no u *Rječniku bosanskog jezika*

(Jahić 2019a) zabilježena je u značenju *oklopno vozilo*. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) nije zabilježena. Univerb je potvrđen i u korpusu novinarsko-publicističkog stila: "Ruski **oklopnjak** pokušao neutralisati ukrajinske snage pa uništen u povlačenju" (<https://www.klix.ba/vijesti/svijet/ruski-oklopnjak-pokusao-neutralisati-ukrajinske-snage-pa-unisten-u-povlacenju/230308100>). Dalje u tekstu primjećujemo upotrebu dvočlane sintagme, pa je ta naizmjenična upotreba sintagme i univerba, zapravo, otklon od monotonije u tekstu. Izbor univerba u naslovu je svjestan i namjeran potez autora da sam naslov učini neobičnijim.

Tvorba univerba *oklopnjak* je integralna: na osnovu *oklop-* (*oklopno vozilo*) dodaje se sufiks *-jak*.

Riječ *pečenjak* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 886) znači: 'mlad, nedozrio kukuruz koji se jede pečen ili kuhan', a i u *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007: 604) *pečenjak* je: 'mladi kukuruz, mliječnjak pečen na žaru'. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena.

U razgovornom stilu na internetskim forumima znači *pečeni kukuruz*: "da je **pečenjaka** sad heeej pijuces ona otucak😊😊" (<https://forum.klix.ba/jede-mi-se-t90388s4675.html>). Isto značenje je i na internetskim portalima, a s obzirom na kontekst cijelog teksta i fotografiju djece koja jedu *pečenjke* i sjede uz vatrnu, univerb je pozitivno ekspresivan jer podsjeća na djetinjstvo i bezbrižnost: "Banjaluka: Pečenje **pečenjaka** iza zgrade..." (<https://www.6yka.com/novosti/banjaluka-pecenje-pecenjaka-iza-zgrade-avgustovska-tradicija-koja-ne-prestaje>).

Na internetskim portalima specijaliziranim za kulinarske teme zabilježili smo ovaj univerb u značenju *pečeni kukuruz*: "Kukuruz možete jednostavno skuhati u slanoj vodi. (...) Poželjeli ste **pečenjke**? Jednostavno ih možete ispeći na gril-tavi, okrećući dok sve strane ne porumene..." (<http://gusto.ba/?p=1416>). Vidimo da je univerb ekspresivniji u odnosu na dvočlanu sintagmu; univerb kao da u sebi nosi sjećanje na djetinjstvo i ukus tog *pečenjka*. Dvočlana je sintagma uvijek neutralna.

Tvorba ovog univerba je sljedeća: na osnovu *pečen-* (*pečeni kukuruz*) dodaje se sufiks *-jak*. Primjer je integralne tvorbe.

Riječ *polovnjak* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 947) ima značenje: 'vrsta hrastova trupca visoke klase', zatim pejorativno značenje koje pripada razgovornom stilu: 'osoba koja je već bila u braku (ili je zašla u poodmakle godine) a kandidat je za ženidbu ili udaju' i opet značenje iz razgovornog stila: 'onaj koji je uradio šta napola, koji nije dovršio šta'. U *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007: 698) znači: 'onaj

koji je već korišten, nije nov, rabljen; koji je kupljen kao polovan'; a u prenesenom značenju: 'koji je već bio ženjen'. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena.

U razgovornom stilu na internetskim forumima znači *polovan bicikl*: "Ja sebi mislio kupiti novo biciklo... (...) Ovi sto uvoze **polovnjake** Su bolji, kupis nesto bas dobro za cijenu pocetnog modela" (<https://forum.klix.ba/bicikla-kupovina-potraznja-prodavaonica-t134801.html>); zatim ima značenje i *polovan telefon*: "Radi ovakve 'garancije' uopće nema smisla vise kupovati nove mobitele. Kupis **polovnjak** i ustedis fine pare." (<https://forum.klix.ba/gdje-u-sarajevu-kupiti-mobitel-t64187s25.html>).

Daljnjim istraživanjem otkrili smo da može značiti i *polovan automobil*: "...veliki izbor uvezenih auta je i oko tesnja-teslica (...) Svi ti **polovnjaci** su jedan veliki macak u vreci i nezna se koji su veci mufluzi ili ovi na pijaci... (...) ili ovi sto drze 'auto kuce' s **polovnjacima**." (<https://forum.klix.ba/najbolja-ponuda-polovnih-automobila-t84144s1100.html>).

U novinarsko-publicističkom stilu na internetskim portalima pronašli smo univerb *polovnjak* u značenju *polovan automobil*, i to u naslovu novinskog teksta posvećenom automobilima: "Tesla 3 će bolje držati cijenu kao **polovnjak** od njemačkih automobila?" (<https://avaz.ba/auto-moto/auto-vijesti/294884/tesla-3-ce-bolje-drzati-cijenu-kao-polovnjak-od-njemackih-automobila>). Ovakvih je primjera velik broj na internetskim portalima.

Ovaj univerb nastaje integralnom tvorbom od dvočlane sintagme *polovan bicikl*, gdje se na osnovu *polovn-* dodaje sufiks *-jak*.

Riječ *srebrenjak* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 1239) znači: 'kovanica srebrenog novca' i ima odrednicu *historijski*, što znači da se uglavnom upotrebljava u kontekstu nekih prošlih događaja kada je novčani sistem bio vezan novac u vidu *srebrenjaka*. Kod Čedića i dr. (2007: 1063) znači: 'srebreni novac'. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena.

Kako vrijeme nastanka univerba (ili tvorenice) nije validan kriterij za razlikovanje univerba i sufiksne izvedenice (Nenezić 2018: 297), tako smo i mi, s obzirom na značenje univerba *srebreni novčić/novac*, ovaj univerb uspjeli pronaći na internetskim forumima u kontekstu razgovornog stila: "Turci su te vec jednom prodali za saku **srebrenjaka** no ti uzdaj u se i u svoje kljuse." (<https://forum.klix.ba/arapi-u-bih-dobro-ili-lose-t143913s3800.html>). Također, i sljedeći je primjer iz razgovornog stila, a univerb *srebrenjak* je upotrijebljen na ekspresivan način – da pokaže koliko je taj novac bezvrijedan, te da nas "vrati" u određeni historijski period: "Jedino vi ste po svijetu poznati kao jedini narod koji se ponizno raduje

pobjedama bivših okupatora koji su od vas davno digli ruke i prodali vas za saku **srebrenjaka**.” (<https://forum.klix.ba/politika-f13/bosnjacka-politika-prema-bih-hrvatima-t147820s4050.html>). Možemo primijetiti i izrazito markiranu sintagmu, odnosno frazeološki izraz, u oba primjera, a to je *šaka srebrenjaka* u značenju nečega što nema veliku vrijednost.

Ovaj je univerb nastao od dvočlane sintagme *srebreni novac*, gdje se na osnovu *srebren-* dodaje sufiks *-jak* i riječ je o integralnoj tvorbi.

Riječ *stajnjak* zabilježena je u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 1243) u značenju ‘stajsko đubrivo’. Kod Čedića i dr. (2007) nije zabilježena, kao ni u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012). To značenje univerba je potvrđeno u novinarsko-publicističkom stilu: “S obzirom na potpuno novi pristup prilikom rekonstrukcije farme, u pogledu smještaja i boravka krava primijenjen je i novi pristup u prikupljanju i deponovanju **stajnjaka**. **Stajnjak** nastao u štalama je u polutekućem stanju i nastaje na takozvanim blatnim hodnicima.” (<https://www.klix.ba/biznis/privreda/farma-spreca-moderni-stajnjaci-kao-cisto-rjesenje-za-zastitu-zivotne-sredine/180508113>). No, i dvočlana sintagma nije potisnuta postojanjem i upotrebom univerba, što vidimo u sljedećem tekstu: “Poznato je, također, da muhe posebno privlači i gnjilo voće. To je naročito slučaj sa bananama. Privlače ih i **stajsko đubrivo**” (<https://www.klix.ba/lifestyle/zasto-nam-muhe-toliko-dosadjuju/140811009>).

Tvorba ovog univerba je redukovana: na okrnjenu osnovu *staj-* (*stajsko đubrivo*) dodaje se sufiks *-njak*.

Riječ *šupljak* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 1308) ima sljedeća značenja: ‘onaj koji je šupljoglavl; šupljogradac, šupljan’ i pripada razgovornom stilu; a i žargonizam je i ima pejorativno značenje: ‘priča bez smisla, prazna priča’ te ‘izmišljotina’. U *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007) leksema nije zabilježena, dok je u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) ova riječ zabilježena i znači: ‘besmisljen, isprazan razgovor’, zatim: ‘neistina, laž, glasina’ te ‘lažno obećanje’.

U razgovornom stilu ovaj je univerb frekventan, što potvrđuju primjeri sa internetskih foruma gdje, uglavnom, ima pejorativno značenje *šuplja priča*: “Kad kazu da uplaczuj sve po p.s., to je u vecini slučajeva kvalitetan **supljak**.” (<https://forum.klix.ba/koliko-je-u-bih-potrebno-za-dobar-zivot-t136301s1700.html>); “Meni bliska osoba radi dole sa tim nalozima kao jedan od šefova, pa bih volio da cujem koji su vasi problemi, koji je uzrok istim i da li imaju rjesenje. budite konkretni, a ne **supljak**.” (<https://forum.klix.ba/viewtopic.php?f=1&t=66834&p=2935939>). Također, frekventna je i dvočlana sintagma od koje je nastao univerb: “Pricamo neke price,

kukamo, drobimo i vazda pricamo istu pricu.. Prica koja nas ne vodi nikuda .. ljudi je zovu **suplja prica**. (...) je li sve kod nas **suplja prica?**" (<https://forum.klix.ba/razne-diskusije-f11/jel-kod-nas-sve-suplja-prica-t22775.html>). Mišljenja smo da je univerb stilski markiraniji, posebno kad se nađe i na internetskim portalima, što je, uistinu, rijetkost: "...a kad se oduzme i sabere sve ovo što nam se dešava je samo jedan goli historijski **šupljak** i ništa više." (<https://www.oslobodenje.ba/dosjedi/kolumni/gdje-si-bio-ti-tad-kad-je-bilo-najteze-434373>). Doduše, ovdje je riječ o kolumni u dnevnom listu koja ne pripada isključivo novinarsko-publicističkom stilu, već svim stilovima pomalo, ali ovim se vrijednost i značaj upotrebe ovog univerba ne umanjuje, naprotiv dobija na značaju.

Univerb **šupljak** nastaje od dvočlane sintagme **šuplja priča**, gdje se na osnovu **šuplj-** dodaje sufiks **-ak**. Primjer je integralne tvorbe.

Riječ *teretnjak* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 1326) znači: ‘teretno prijevozno sredstvo (automobil, kamion, voz, brod)’, a kod Čedića i dr. (2007) znači: ‘sredstvo koje služi za prevoz tereta’. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena.

Ovaj univerb je frekventan na internetskim forumima u razgovornom stilu i odnosi se na *teretni voz*: “Što se tiče putničkog saobraćaja on Željeznici uopšte nije profitabilan. Sav putnički saobraćaj u državi kad bi bio popunjen 100% svaki dan ne može dovoljno novca donijeti koliko mogu samo 1 ili 2 **teretnjaka**.” (<https://forum.klix.ba/zeljeznice-all-about-t147169s100.html>). U sljedećem primjeru ima značenje *teretni kamion*: “Ne vozi oni dzaba 5 na sat i kolone nastiklavaju Svaki ovaj **teretnjak** Znaju koliko su neispravni i pretovareni...” (<https://forum.klix.ba/crna-hronika-bh-cesta-t148595s1400.html>). Pronašli smo i značenje *teretni brod*, opet u razgovornom stilu: “Radi na turistichkom brodu, jer mu je mrsko josh da se pegla sa brodskim mashinama na **teretnjacima**.” (<https://forum.klix.ba/rad-na-brodu-t108865s2.html>). U novinarsko-publicističkom stilu na internetskim portalima ovaj univerb se nerijetko upotrebljava, uglavnom u značenju *teretni kamion*: “**Teretnjakom** udario u pomoći objekt u obližnjem dvorištu” (<https://avaz.ba/vijesti/crna-hronika/530229/teretnjakom-udario-u-pomocni-objekt-u-obliznjem-dvoristu>). Ovo je naslov jednog novinskog članka, a dalje u tekstu bilježimo i upotrebu višečlanih naziva umjesto univerba: “Vozač **teretnog motornog vozila** danas”, što nam opet govori o ekspresivnosti univerba koji je namjerno iskorišten u naslovu teksta. Dalje u tekstu spominje se opet univerb: “...pri nailasku **teretnjaka** iz pravca Kalesije ka Tuzli.” (<https://avaz.ba/vijesti/crna-hronika/530229/teretnjakom-udario-u-pomocni-objekt-u-obliznjem-dvoristu>).

Ovaj univerb nastaje od dvočlane sintagme *teretni voz*, gdje se na osnovu *teretn-* dodaje sufiks *-jak*. Primjer je integralne tvorbe.

Riječ *trbušnjak* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 1344) znači: ‘vježba kojom se jačaju trbušni mišići’ i pripada razgovornom stilu. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena, kao ni u *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007).

U razgovornom stilu na internetskim forumima ima značenje *trbušni mišić*: “U prvom redu nekoliko cinjenica o **trbusnim misicima**: ne postoje gornji i donji **trbusnjaci...**” (<https://forum.klix.ba/teretana-t70101s250.html>); također i primjer: “Moze mi neko reci kako da dobijem sto prije **trbusnjake**, i kako da uz to imam i zdravu ishranu?” (<https://forum.klix.ba/teretana-t70101s875.html>).

Tako su *trbušnjaci* i *trbušne vježbe*, o čemu nam svjedoči mnoštvo primjera iz razgovornog stila, a koje smo pronašli na internetskim forumima: “Na primjer, želim znati koliko je potrebno uraditi ponavljanja sklekova, **trbušnjaka...**” (<https://forum.klix.ba/zdravlje-f142/vjezbe-odnos-ponavljanja-t84105.html>); “Naime, imam hijatalnu herniju i **trbusnjaci** i ostale vježbe za stomak mi djeluju na herniju...” (<https://forum.klix.ba/stomak-i-salo-t86164s150.html>).

Ovaj univerb ima značenje i *trbušni ples*, o čemu svjedoči primjer iz razgovornog stila sa internetskog foruma: “samo da reknem karanani da prešalta na VB☺ cure plešu **trbušnjak**” (<https://forum.klix.ba/farmat110419s975.html>); također i primjer: “Ima li gdje u gradu (gornjem), znate li? Gdje je ona teta strankinja što je držala **trbušnjak** negdje na Vilsu? (...) A ovih mojih žena, pa nije valjda da vam ovo vrijeme ne da da razmišljate o toplov orijentu. prošle sezone se samo pričalo o **trbušnjacima** a sad niko ništa.” (http://www.ringeraja.ba/forum/trbusni-ples/m_241873/mpage_3/tm.htm#1394176). Ovo značenje nije tako frekventno kao značenje *trbušni mišić* (obično je u množini: *trbušni mišići*) ili *trbušne vježbe*, što znači da je univerb *trbušnjak* u značenju *trbušni ples* ekspresivniji.

Tako ćemo na internetskim portalima bez problema pronaći primjere univerba u značenju *trbušni mišići*: “...ali svi pogledi su bili usmjereni u nevjerovatno isklesane **trbušnjake** Dženifer Lopez.” (<https://avaz.ba/showbiz/jet-set/491798/jos-jednom-odusevila-svi-pricaju-o-nevjeroatnim-trbusnim-misicima-dzenifer-lopez>) ili primjer naslova sa univerbom *trbušne vježbe*: “Brazilka radila **trbušnjake** pa ostala paralizirana” (<https://avaz.ba/zabava/zanimljivosti/443660/brazilka-radila-trbusnjake-pa-ostala-paralizirana>). Univerb sa značenjem *trbušni ples* nismo uspjeli zabilježiti

u novinarsko-publicističkom stilu, što znači da je isključivo vezan za razgovorni stil.

Univerb *trbušnjak* nastaje integralnom tvorbom od dvočlane sintagme *trbušni mišić*, gdje se na osnovu *trbušn-* dodaje sufiks *-jak*.

Riječ *večernjak* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 1425) pripada razgovornom stilu i znači: ‘ono što se svojim pojavljanjem, dolaskom, događanjem i sl. veže za večer (npr. vjetar, novine i dr.)’. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena, a u *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007: 1209) znači, također: ‘večernji vjetar, zapadni vjetar, večernik’, kao i hipokoristično: ‘vrsta novina, vrsta dnevnog lista’.

Na internetskim portalima u novinarsko-publicističkom stilu ovaj univerb znači, uglavnom, *večernje novine*, i to konkretno *Večernji list*, pa se zato i piše velikim slovom jer je vlastita imenica: “**Večernjak** slavi 60. rođendan” (<https://bhrt.ba/vecernjak-slavi-60-rodjendan/>). Ovaj je univerb naslov i jednog portala, gdje se dalje u tekstu stalno izmjenjuju dvočlana sintagma, odnosno puni naziv *Večernji list*, i univerb *Večernjak*, koji, s pravom možemo reći, pripada razgovornom stilu. Postoji čak i nagrada ovog lista koja se zove *Večernjakov pečat*. Cilj univerbacije u ovom slučaju jeste približavanje ovih novina čitaocima, jer, uistinu, intimnije i bliže zvuči *Večernjak* u odnosu na službeni naziv *Večernji list*.

Ovaj je univerb jednoznačan ukoliko se piše velikim slovom i označava *Večernji list*. Međutim, napisan malim slovom može značiti i *večernji vjetar* (iako taj primjer nismo pronašli u korpusu).

Univerb *Večernjak* nastao je od dvočlane sintagme *Večernji list*, gdje se na osnovu *večernj-* dodaje sufiks *-ak*. Primjer je integralne tvorbe.

Riječ *zabavnjak*¹²¹ u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 1463) je ‘zabavna pjesma’, dok kod Čedića i dr. (2007) nije zabilježena. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2102) ova riječ je žargonizam sa značenjem: ‘zabavna, pop muzika’.

S obzirom na činjenicu da je riječ *muzika* hiperonim u odnosu na riječ *pjesma*, jasno nam je da će doći do preklapanja značenja, ali to nikako neće narušiti komunikaciju među sugovornicima: “slusam nase stare narodnjake i **zabavnjake** samo nocima punog mjeseca” (<https://forum.klix.ba/sta-gleda-slusa-cita-dijaspora-t74545.html>). Tako je i u ovom primjeru iz razgovornog stila sa internetskih foruma: i ovdje može funkcionirati i *zabavna muzika* i *zabavna pjesma*, no ovakvo preklapanje značenja ne ide na

¹²¹ Tvorbu ovog univerba smo ranije objasnili.

štetu komunikacije. Na internetskim portalima, u okviru novinarsko-pubicističkog stila koji se tiče zabave i muzike, ovaj univerb je nerijetko dio naslova: "Nihad Kantardžić Đidi: Dernek počne sa **zabavnjacima**, a završi sa sevdalinkama" (<https://avaz.ba/showbiz/jet-set/488783/nihad-kantardzic-didi-dernek-pocne-sa-zabavnjacima-a-zavrsi-sa-sevdalinkama>).

Riječ *zapadnjak* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 1494) znači 'vjetar koji puše sa zapada, zapadni vjetar', ali i 'onaj koji je iz Zapadne Evrope' i 'onaj koji svojim duhom i idejama pripada zapadnoj kulturi'. Ista su značenja i kod Čedića i dr. (2007: 1267). U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena.

S obzirom na činjenicu da analiziramo univerbe koji se ne odnose na osobe, u ovom kontekstu samo ćemo predstaviti univerbe sa značenjem *zapadni vjetar*, a tih primjera je mnogo, posebno na internetskim portalima, i to u meteorološkim vijestima: "Meteorološka stanica u Puli (Veli Vrh) prilikom prolaska sinoćnjeg grmljavinskog sistema zabilježila je udar **zapadnjaka** od čak 94 km na sat." (<https://www.oslobodjenje.ba/vijesti/region/video-veliko-nevrijeme-zahvatilo-jadran-pijavica-na-krku-cupala-beton-i-bacala-gliser-477284>).

Tvorba ovog univerba je integralna; na osnovu *zapadn-* (*zapadni vjetar*) dodaje se sufiks *-jak*.

Riječ *zimnjak* u rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010) nije zabilježena, kao ni u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012).

U književnoumjetničkom stilu ima značenje *zimski kaput*: "I kad se osma zima svali,/ otac će početi kaput da hvali./ Obući će tako svoj **zimnjak** sivi/ i početi pred nama da mu se divi..." (Bekrić 2007: 75).

U razgovornom stilu na internetskim forumima znači *zimska guma*: "Malo mog iskustva sa **zimnjacima**: Samo riječi hvale za Fulidine **zimske gume** s kojima sam oduševljen..." (<https://forum.klix.ba/dolazi-zima-zimske-gume-p9358931.html>). Ovi su nam primjeri važni iz više razloga: ekspresivni su i stilski markirani, posebno jer nisu dio rječnika, ali u jeziku funkcioniраju: u prvom slučaju kao univerb okazionalizam (*zimski kaput* > *zimnjak*), a u drugom primjeru (*zimska guma* > *zimnjak*) kao univerb žargonizam.

Ovaj je univerb nastao od dvočlane sintagme *zimski kuput*, gdje se na osnovu *zim-*, uz gubljenje suglasnikā *sk*, dodaje sufiks *-njak*. Tvorba je redukovana.

Riječ *žutak* u rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010) nije zabilježena, kao ni u *Rječniku sarajevskog*

žargona (Saračević 2012). U razgovornom smo stilu pronašli značenje ovog univerba kao *žuta štampa*: “Fazon je što se **žutak** bavi estradom i sranjima, a Havaz ozbiljnim temama na govnarski način.” (<https://forum.klix.ba/fahrin-avaz-amp-avazovci-all-about-t57877s600.html>).

Ovaj je univerb nastao od dvočlane sintagme *žuta štampa*, gdje je na osnovu *žut-* dodat sufiks *-ak*. Primjer je integralne tvorbe.

Nakon analize univerba koji nastaju univerbacijom sufiksom *-(j)ak*, primjećujemo da su više značni i kontekstualno uvjetovani, stilski markirani i eskpresivni. Također, poneki primjer ima značenjsko preklapanje, čak i u kontekstu, ali to ne šteti komunikaciji (*zabavnjak*). Neki se univerbi ne nalaze u rječnicima bosanskog jezika, ali smo njihove potvrde ipak pronašli u korpusu internetskih portala i foruma, što govori o neprestanoj jezičkoj kreativnosti govornika bosanskog jezika.

Sufiks -ak(a) u procesu univerbacije

Sufiks *-ak(a)* spada u sufikse koji se javljaju u samo po jednoj riječi (Klajn: 2003: 15). Klajn navodi tridesetak¹²² takvih sufiksa, a za ovaj sufiks (*-ak(a)*) navodi upravo riječ *divljaka* u značenju *divlja voćka*, otklanjajući svaku sumnju da primjeri poput: *rođaka, imenjaka* sadrže ovaj sufiks (Ibid. 16.). Babić (2002: 277) ovaj sufiks analizira u okviru sufiksa *-k(a)*, smatrajući ga složenim sufiksom, navodeći tu još i dvadeset osam sufiksa. Sufiks *-ak(a)* smatra manje plodnim ili neplodnim sufiksom, navodeći dvije tvorenice (Klajn samo jednu) nastale pomoću ovog sufiksa: *divljaka* u značenju *divlja voćka* i *pišaka* (mokraća) (Ibid. 289). Druga riječ koju navodi (*pišaka*) nam nije zanimljiva iz ugla univerbacije jer je ne možemo dovesti u vezu sa odgovarajućom dvočlanom sintagmom.

Riječ *divljaka* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 193) ima značenje: ‘samonikla voćka koja nije okalemjena’ i pripada botaničkoj struci, odnosno registru. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena. U *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007: 103) znači: ‘samonikla nekalemjena voćka’, a kod Jahića (2010b: 69) ima isto to značenje, kao i značenje: ‘neodgojena, neotesana ženska osoba; divljakinja, divljakuša’.

Uvriježeno mišljenje koje vlada o univerbima jeste da pripadaju ili razgovornom stilu ili jeziku struke, a ovaj univerb to i potvrđuje. Ovaj univerb pronašli smo u razgovornom stilu na internetskim forumima u značenju *divlja voćka*: “Jabuke ko jabuke, **divljake** su, ali se zovu i zukve.” (<https://>

¹²² Vidjeti sve sufikse kod Klajna (2003: 15–16).

forum.klix.ba/viewtopic.php?f=2&t=83413&p=5772539). Na internetskim portalima namijenjenim privredi, pa tako i voćarstvu, naišli smo na sljedeći primjer koji potvrđuje značenje univerba *divljaka*, a to je *divlja voćka*, odnosno preciznije *divlja jabuka*: “Za kiseli pekmez se koristi **divlja jabuka**, ili kako naš narod kaže **divljaka**.¹²³” (<https://www.agroklub.ba/pcelarstvo/pekmez-od-jabuke-posao-koji-u-podrinjskim-krajevima-okupi-citavu-porodicu-oko-vatre-a-lijecnici-mu-tepaju-da-je-slatka-infuzija/44615/>).

Iako smo pronašli samo jedan primjer, to nikako ne umanjuje važnost i vrijednost ovog univerba, a ni sufiksa *-ak(a)* u samom procesu univerbacije.

Ovaj univerb je nastao od dvočlane sintagme *divlja voćka*, gdje se na osnovu *divlj-* dodaje sufiks *-ak(a)*. Riječ je o integralnoj tvorbi.

Sufiks -aner u procesu univerbacije

Sufiks *-aner*¹²³ nije zabilježen kod Babića (2002), a formalno ni kod Klajna (2003). No, Klajn, objašnjavajući žargonsku varijantu sufiksa *-ijaner (bebijaner, viskijaner)*, citira Čorića (Čorić 1995: 107, prema Klajn 2003: 236) naglašavajući kako ovaj sufiks nema književnu vrijednost navodeći primjere: *avljaner (avljiški pas)* i *plastikaner (plastični tanjur)*.¹²⁴ Klajn dalje smatra da su ovo marginalne pojave “koje bi morale proći kroz leksikografsku obradu pre nego što postanu predmet izučavanja u tvorbi reči” (Klajn 2003: 236–237). U rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Pašić – Šehović 2010; Jahić 2010a, 2010b, 2011, 2012a, 2012b, 2014a, 2014b, 2019a, 2019b) neki primjeri nastali sufiksom *-aner* su zabilježeni, neki ne, o čemu ćemo detaljno govoriti kroz analizu. Mišljenja smo da su itekako relevantni i jezički zanimljivi i primjeri koji nisu dio standardnog jezika i književnoumjetničkog stila te da ih upravo ovdje i treba analizirati.

Riječ *avljaner*¹²⁵ u *Rječniku bosanskog jezika* (Jahić 2010a: 116) zabilježena je kao žargonizam i znači: ‘pas latalica, pas bez gospodara’, ali i ‘mačka bez kuće i gospodara’. Dalje se navodi da je to i ‘saobraćajac na dužnosti’ te

¹²³ S obzirom na ne tako veliki broj univerba nastalih ovim sufiksom, nema potrebe da pravimo dodatnu klasifikaciju podjele na univerbe koji se odnose na osobe i na one koji se odnose na realije. Takva je podjela bila neophodna kod sufiksa koji se uglavnom i odnose na osobe (*-ac, -(j)ak*).

¹²⁴ Žargonizam je, iako se ne navodi ni kod Saračevića ni u spomenutim rječnicima bosanskog jezika, i riječ *kantoprevrtaner (pas koji prevrće kante za smeće i tako se hrani)* nastala složeno-sufiksном tvorbom, gdje je vidljiv sufiks *-aner*.

¹²⁵ Postoji i Udruženje za zaštitu životinja *Avlijaner* registrirano u Travniku. Vidjeti više na <https://www.facebook.com/pages/category/Community/Udru%C5%BEenje-za-za%C5%A1titu-i-dobrobit-%C5%BEivotinja-Avljaner-286146332030466/> (stranica posjećena 2. 12. 2019).

‘besposličar, neradnik, skitnica’. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) naveden je žargonizam *avljan* sa tvorenicama: *avljanac*, *avlijander*, *avljaner* sa istim značenjem ranije navedenim kod Jahića (2010a: 116). U preostala dva rječnika bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010) nije zabilježena ova riječ.

U razgovornom stilu na internetskim forumima ovaj univerb znači *avljski pas*: “nije pretjerivanje, danas pit-bul koji trga nesretnog psa **avljanera**, a sutra ti isti tinejdzeri mogu noz uzeti i trgati nas!” (<https://forum.klix.ba/pomozite-da-se-monstrumi-kazne-t74370s100.html>); “Nije mi bitan rodovnik samo da pas nije **avljaner**, moze li neko pomoc??” (<https://forum.klix.ba/kucni-ljubimci-f141/uzgajivacnice-pasa-u-bh-t69503.html>). I u novinarsko-publicističkom stilu na internetskim portalima zabilježili smo ovaj univerb: “Jedan moj dobar jaran rekao mi je da bih trebao ići u Bosnu pa snimiti emisiju u kojoj će gosti biti **avljaneri**, oni psi što su ničiji.” (<https://avaz.ba/globus/dijaspora/142690/stuttgart-najveci-skup-uspjesnih-bosanaca-i-hercegovaca-u-dijaspore-stigao-i-ibisevic>). U ovom kontekstu, univerb je izrazito ekspresivan, jer se, na neki način, dovodi i u vezu sa ljudima prepuštenim sami sebi, pa je više značan i metaforičan. U kolumnama, koje su granični žanr između novinarsko-publicističkog i književnoumjetničkog stila, pa i razgovornog stila, zabilježili smo ovaj univerb: “A iskusniji uličari, poput onog **avljanera**, zvanog Drgo, na te će legende vrtjeti glavom kao repom...” (<https://www.oslobodenje.ba/dosjei/kolumnne/legenda-o-drogu-362560>), kao i u primjeru filmske kritike: “Marcellov najbolji prijatelj je **avljaner**. Marcello razgovara sa psima.” (<https://www.oslobodenje.ba/o2/kultura/film/brutalni-zivot-u-carstvu-volje-386353>).

Tvorba univerba *avljaner* je redukovana: na skraćenu osnovu *avljan* (*avljski pas*), gdje se gube suglasnici *sk*, dodaje se sufiks *-aner*.

Riječ *čaršijaner* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 128) ima pejorativno značenje i znači: ‘osoba koja je dobro informirana o svemu, čak i o onom što je se ne tiče’, kao i ‘osoba koja postiže zacrtane ciljeve koristeći poznanstva i veze’. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) ovaj žargonizam ima sljedeća značenja: ‘nasilnik, kavгадžija, razbojnik, hohšapler, ološ, problematična osoba, prestupnik, delikvent, kriminalac; nekulturan, neodgojen, neotesan; osoba koja ogovara druge; ogovarač, tračer’. U *Rječniku bosanskoga jezika* (Čedić i dr. 2007) nije zabilježena niti kod Jahića (2010a).

U razgovornom stilu na internetskim forumima ovaj univerb znači *čaršijski klošar*: “Nije mi žao **čaršijanera** Meme, a još manje vajnog turbopatriote Nazifa...” (<https://forum.klix.ba/farma-t110419s3525.html>), ali i

čaršijski kriminalac: "...jel mit da je lokalni **čaršijaner** prodao Vijećnicu???" (<https://forum.klix.ba/sarajevo-f125/sarajevo-mitovi-i-zablude-t55523s175.html>).

Ovaj je univerb nastao od dvočlane sintagme *čaršijski klošar*, gdje se na osnovu *čaršij-*, uz gubljenje suglasnikā *sk*, dodaje sufiks *-aner*. Tvorba je redukovana.

Riječ *fizikaner* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 291) je žargonizam i znači: ‘fizički radnik’. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) zabilježena je i znači: ‘onaj koji obavlja naporne fizičke poslove, fizički radnik’. U *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007) leksema nije zabilježena, kao ni kod Jahića (2010b).

S obzirom na navedeno, ipak ovu riječ smatramo univerbom. U razgovornom stilu na internetskim forumima ima značenje *fizički radnik*: “JA imam brigu kad dobijem posao sreća još ga nema ali bio sam **fizikaner** stradati će mi kičma” (<https://forum.klix.ba/discus-herniae-t39004s1175.html>); “Firma gdje obični radnik **fizikaner** ima plaću 800 KM a onaj koji nešto razmišlja ima platu 1500 KM.” (<https://forum.klix.ba/ekonomija-f138/koja-je-tebi-najdraza-bh-firma-t43972.html>). U novinarsko-publicističkom stilu na internetskim portalima zabilježili smo ovaj univerb u novinskom tekstu posvećenom sportu, a značenje je i dalje *fizički radnik*: “Kad ekipa igra u najmanju ruku loše ili ružno, kada nije u stanju povezati smislenu akciju i kada je sazdana većinom od **fizikanera**, onda niko ne gleda ima li u njoj neko prefinjenog kova.” (<https://sport.avaz.ba/nogomet/531828/dado-sadikovic-za-avaz-pred-derbi-neke-stvari-se-nedesavaju-slučajno>). U ovom kontekstu univerb *fizikaner* upotrijebljen je neочекivano i stilski je negativno markiran.

Tvorba ovog univerba iziskuje veću pažnju. Naime, on nastaje od dvočlane sintagme *fizički radnik*, gdje se suglasnik č izgubio, ili se u tvrbenom smislu “išlo još jedan korak nazad”, pa je riječ *fizika* motivirala nastanak pridjeva *fizički*, uz dodavanje sufiksa *-aner*.

Riječ *perzijaner* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 893) pripada razgovornom stilu i znači: ‘ćilim perzijske izrade; perzijski ćilim’, ali i ‘skupocjena bunda od janjećega krvna’. Ista značenja bilježi i Čedić i dr. (2007: 614). U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena.

U razgovornom stilu znači *perzijski ćilim*: “Predsjedništvo Bosne i Hercegovine kupilo je novi skupocjeni tepih. (...) jel **perzijaner?**” (<https://forum.klix.ba/predsjednistvo-bih-kupilo-tepih-za-12-000-maraka-t145307.html>). Također, u razgovornom stilu ovaj univerb znači i *perzijski mačak*:

“Pa i moj je **perzijaner**... Krupan samoKolika je tvoja maca? Prelijepa je, sviđa mi se ovaj nagli prelaz sivo-bijele boje na licu...” (https://forum.klix.ba/search.php?amp%3Bsid=da1632d4f380879213b57df3a9f7d818&%3Bsr=posts&author_id=185635).

Ovaj univerb nastaje od dvočlane sintagme ***perzijski*** *ćilim*, gdje se na skraćenu osnovu *perzij*-, uz gubljenje suglasnikā *sk*, dodaje sufiks *-aner*. Tvorbeni model je redukovani.

Riječ *plastikaner* nije zabilježena u rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010), ali u razgovornom stilu na internetskim forumima znači *plastični mobitel* ili *plastična roba*, općenito, pejorativnog značenja: ‘bezwrijedan, loših karakteristika i sl’. Tako navodimo primjer: “...ma pusti ga, to je odličan tel., nek je sretan i da te fino sluša (...) obični prosječni **PLASTIKANER** (...) Ti onda niti si vidio niti drzao telefon u ruci... (...) pa jel **plastikaner** ili nije” (<https://forum.klix.ba/android-os-t83095s19050.html>). Također znači i *plastični automobil*, što znači da su dijelovi automobila pravljeni uglavnom od jeftine plastike: “Fabia MK2b Classic je bas **plastikaner** u unutrasnjosti da je to tesko ponoviti. Jeftina reciklirana tanka plastika koju mozes noktom izgrebat.” (https://forum.klix.ba/search.php?st=0&sk=t&sd=d&sr=posts&author_id=207067&start=4900). U komentarima čitalaca, koji su sastavni dio novinskog članka, na internetskim portalima zabilježili smo da *plastikaner* znači i *plastični paradajz*: “veze vi djeco nemate o paradajzu... **plastikaneri** i vještacka genetska cuda su vam oni paradajzi perfektnog okruglog oblika i jarko crvene boje...” (<https://www.klix.ba/magazin/zanimljivosti/hercegovacki-paradajz-od-kilogram-i-po/110804037>). U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema je zabilježena u obliku množine *plastikaneri* u značenju: ‘droga, narkotici u plastikama’, ali to značenje nam nije interesantno kad je univerbacija u pitanju.

Tvorba ovog univerba slična je tvorbi univerba *fizikaner*. U ovom je slučaju univerb *plastikaner* nastao od sintagme *plastični automobil*, gdje se na osnovu *plastik*- (u tvorbenom smislu imenica *plastika* motivirala je nastanak pridjeva *plastični*, a suglasnik č je nastao palatalizacijom od *k*), uz gubljenje suglasnika *n*, dodaje sufiks *-aner*.

Nakon analize pronađenih primjera možemo zaključiti da je sufiks *-aner* nepravedno isključen iz tvorbenih analiza u tradicionalnim udžbenicima i gramatikama. Samo primjer *plastikaner* nismo pronašli u spomenutim rječnicima bosanskog jezika, što znači da su oni leksikografski već obrađeni, iako tvorbeno nisu (kako navodi Klajn).

Sufiks -ar u procesu univerbacije

Sufiks *-ar* je stranog porijekla, a sufiksalne izvedenice nastale ovim sufiksom “tvorbeno su neutralne” (Babić 2002: 64). Ukupno je jedanaest sufiksa, prema Babiću (2002: 122), koji završavaju na *-ar*: *-ar*, *-jar*, *-čar*, *-ćar*, *-ičar*, *-ionar*, *-jančar*, *-lar*, *-ničar*, *-tar*, *-ušar*. Plodni su *-ar* i *-jar*, ostali su ili slabo plodni ili neplodni (Ibid.). Klajn (2003: 41) smatra ovaj sufiks izuzetno plodnim, a porijeklo mu je latinsko. Najveći dio sufiksalnih izvedenica nastalih sufiksom *-ar* “odnose se na bića, i to pretežno kao oznaće zanimanja” (Klajn 2003: 44), a od predmeta izdvaja samo *polutar* i *računar* (Ibid. 47).

Riječ *daljinac* u značenju *daljinski upravljač* detaljno smo objasnili u poglavlju **Anketa: pitanje univerbacije i status univerba** te ćemo ga samo zabilježiti u ovom poglavlju.

Riječ *građevinar* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 333) znači: ‘stručnjak koji se bavi projektiranjem i podizanjem građevina; građevinski inženjer’. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena. U *Rječniku bosanskog jezika* (Jahić 2011: 80) ima ista značenja kao i riječ *građevinac*, što smo već navodili. Kod Čedića i dr. (2007: 178) razlika je u tome što je *građevinar* neutralna leksema, a *građevinac* pripada razgovornom stilu. Dva spomenuta univerba primjer su tvorbene sinonimije.

U razgovornom stilu na internetskim forumima ima neutralno značenje, koje je pritom prilično neodređeno. Može značiti *građevinski inženjer* ili *građevinski radnik*: “Nisam bio na razgovoru za posao **građevinara**, ali jučer mi jedan direktor velike građevinske u Sarajevu kaže...” (<https://forum.klix.ba/razne-diskusije-f11/razgovor-za-posao-t155970s100.html>). Navedeni kontekst nam nije od pomoći, mada iščitavanjem cijele diskusije saznajemo plaću *građevinara* te tako možemo prepostaviti da se radi o *građevinskom inžinjeru*: “...npr. očekivana plata zavisno od dogovorenog obima posla izmedju 2000-2500 KM.” (Ibid.). I na internetskim portalima opet imamo primjer gdje je nejasno da li se radi o *radniku* ili *inžinjeru*: “... naglasivši da za **građevinare** sezona ne prestaje ni tokom zime.” (<https://www.oslobodjenje.ba/vijesti/sarajevo/cekanje-dozvole-usporilo-radove>). S obzirom na to da je inžinjer *hiponom* lekseme *radnik*, ovakva više značnost ne predstavlja problem u razumijevanju teksta.

Ovaj univerb nastaje od dvočlane sintagme *građevinski radnik*, gdje se na skraćenu osnovu *građevin-*, uz gubljenje suglasnikā *sk*, dodaje sufiks *-ar*. Tvorbeni model je redukovani.

Riječ *medicinar* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 637) ima značenje: ‘onaj kojem je medicina predmet stručnog bavljenja’, a u razgovornom stilu znači: ‘student medicine’. U *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007: 369) znači: ‘medicinski radnik, poslenik, djelatnik u medicini’. Kod Jahića (2014a: 123) bilježimo sva značenja već navedena u spomenutim rječnicima: ‘onaj koji se bavi medicinom kao strukom, kao djelatnošću, kao zanimanjem’, zatim je u razgovornom stilu žargonizam: ‘medicinski tehničar’ te i: ‘student medicine’. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena.

U razgovornom stilu na internetskim forumima znači *medicinski radnik*: “Posto sam npr cuo da ovi **medicinari** dobiju brzo vizu preko agencije tak nest...” (<https://forum.klix.ba/dobio-sam-ugovor-da-li-mogu-ubrzat-proces-vize-t150474.html>); “Uzevsi u obzir da si **medicinar** i da tvoj jezik mora biti gotovo pa savrsen, da bi se bavila svojom strukom...” (<https://forum.klix.ba/ima-li-iko-da-mi-da-pametan-savjet-t14985s25.html>). Na internetskim portalima u novinarsko-publicističkom stilu upotreba ovog univerba veoma je efektna i stilski markirana, a i frekventna u novinskim vijestima, sve pod utjecajem društvenih prilika,¹²⁶ te je jedan od naslova na internetskim portalima: “Iz Agencije za rad tvrde da imamo viška **medicinara!**?” (<https://avaz.ba/vijesti/bih/487146/iz-agencije-za-rad-tvrde-da-imamo-viska-medicinara>).

Ovaj je univerb nastao od dvočlane sintagme *medicinski radnik*, gdje se na skraćenu osnovu *medicin-*, uz gubljenje suglasnikā *sk*, dodaje sufiks *-ar*. U pitanju je redukovani tvorbeni model.

Riječ *plastičar* u *Rječniku bosanskog jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 907) ima značenje: ‘onaj koji proizvodi plastične mase’, te u razgovornom stilu znači: ‘plastični hirurg’. U *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007: 633) znači: ‘osoba koja šta živopisno, slikovito, vjerno opisuje; kipar koji živopisno vaja; proizvođač plastike; prodavač plastičnih proizvoda; plastični hirurg’. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena.

U razgovornom stilu na internetskim forumima ovaj univerb znači *plastični hirurg*: “U čitavoj bih, jedino mi imamo **plastičara** koji je doktorirao a još uvijek je aktivni operator.” (<https://forum.klix.ba/ko-lik-a-vam-je-plata-t41822s1175.html>); diskusija na forumu se odnosila na plaće, pa tako i na plaće ljekara, te u kontekstu znamo da je

¹²⁶ S obzirom na društveno-političku situaciju u Bosni i Hercegovini, veliki broj bosanskohercegovačkih građana odlazi na Zapad tražeći posao i upravo su najviše *medicinari* ti koji odlaze.

plastičar, zapravo, *plastični hirurg*, a činjenica *da je doktorirao*, dodatno nam pojašnjava značenje. Sljedeći primjer je, također, jasan, pogotovo zbog upotrebe lekseme *silikoni*, koja se odnosi na plastične operacije i plastične hirurge: "Lijepa i odmjerena. Ako i ima silikona bravo za **plastičara** koji je ugradio." (<https://forum.klix.ba/ognjen-vranjes-vs-gospodin-i-gospoda-karleusa-t152385s1700.html>). Na internetskim portalima u novinarsko-publicističkom stilu zabilježeni su sljedeći ekspresivni primjeri ovog univerba koji je dio naslova: "Poznate ličnosti koje su zažalile zbog odlaska kod **plastičara**" (<https://avaz.ba/showbiz/jet-set/408525/poznate-licnosti-koje-su-zazalile-zbog-odlaska-kod-plasticara>).

Univerb *plastičar* nastao je od dvočlane sintagme *plastični hirurg*, gdje se na skraćenu osnovu *plastič-*, uz gubljenje suglasnika *n*, dodaje sufiks *-ar*. U pitanju je redukovani tvorbeni model.

Riječ *uličar* u *Rječniku bosanskog jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 1378) znači: 'onaj koji u besposlici provodi vrijeme po ulicama; skitница'. Isto značenje smo zabilježili i kod Čedića i dr. (2007: 1171). U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena.

U razgovornom stilu na internetskim forumima ovaj univerb ima značenje *ulični mačak*: "Mačak je čistokrvni **uličar...**" (<https://forum.klix.ba/viewtopic.php?f=41&p=1983551>). Može značiti i *ulični pas*: "al odma da ti kažem da ne bi uzeo psa sa ulice, nema šanse. Ne zbog tog što je **uličar...**" (<https://forum.klix.ba/koji-pas-savjet-pls-t105914s125.html>).

Univerb *uličar* nastao je od dvočlane sintagme *ulični mačak* te se na skraćenu osnovu *ulič-*, uz gubljenje suglasnika *n*, dodaje sufiks *-ar*. Tvorba ovog univerba je redukovana.

Analiza univerba nastalih sufiksom *-ar(a)* pokazala je da su pronađeni primjeri jezički interesantni, semantički izazovni: neki se ni u kontekstu ne mogu do kraja precizirati, ali ipak ne narušavaju uspješnu komunikaciju.

Sufiks *-ar(a)* u procesu univerbacije

Izvedenice nastale sufiksom *-ar(a)* uglavnom znače mjesto ili prostoriju. Babić (2002: 130) navodi šest sufiksa koji završavaju na *-ar(a)*: *-ar(a)*, *-jar(a)*, *-enjar(a)*, *-eskar(a)*, *-onjar(a)*, *-uskar(a)*. Mi smo zabilježili samo dva univerba koji su nastali upravo sufiksom *-jar(a)*: *betonjara* i *drvenjara*.

Riječ *betonjara* u *Rječniku bosanskog jezika* (Jahić 2010a: 154) znači: 'mašina za pravljenje betona', ali i 'kuća, zgrada građena pomoću mnogo betona i malo cigle, loše izolacije i nepovoljnoga zračenja'. Slično je značenje i kod Čedića i dr. (2007: 32). U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević

2012) leksema nije zabilježena, kao ni u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010).

U razgovornom stilu znači *betonska građevina*, obično *kuća* ili *zgrada* i ima pejorativno značenje. Veoma je negativno stilski obojena i često se koristi da opiše građevine koje se uglavnom nalaze u prirodnom, idiličnom okruženju, a građene su od betona i ne pripadaju prostoru (obično prirodi) koji ih okružuje. U razgovornom stilu na internetskim forumima upravo je ovaj univerb negativnog značenja: "Pogledaj te **betonjare** iznad što se prave, nema jednog bloka u njima, sve sami beton a razlika u cijeni 300KM." (<https://forum.klix.ba/sarajevo-f125/sarajevo-construction-t35697s4500.html>); "Druga je stvar što su kod nas ljudi operisani od ukusa za lijepo i procjene stvarno potrebne kvadrature. Svi prave neke **betonjare** na 3 sprata..." (<https://forum.klix.ba/sta-je-bolje-kuca-ili-stan-p8959013.html>).

Ovaj je univerb nastao od dvočlane sintagme *betonska kuća*, gdje se na skraćenu osnovu *beton*, uz gubljenje suglasnikā *sk*, dodaje nastavak *-jar(a)*. Tvorbeni model je redukovani.

Riječ *drvenjara* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 234) znači: 'drvena kuća'. Kod Čedića i dr. (2007: 122) znači: 'kuća od drveta, od dasaka', slično kao kod Jahića (2010b: 142). U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena.

U razgovornom stilu na internetskim forumima ima isto značenje kao u rječnicima bosanskog jezika, a to je *drvena kuća*: "Zivim u montaznim 'drvenjarama' zadnjih 5-6 godina..." (<https://forum.klix.ba/umjetnost-zivljjenja-f123/montazne-kuce-t72344.html>). Upotrebom navodnika ovaj univerb postaje stilski markiran i ekspresivan. Neutralan izbor bila bi sintagma *drvena kuća*, ali upotreba univerba, uz navodnike, zaista je stilski markirana i efektna. Iako bismo "na prvu" mogli pomisliti da je ovaj univerb pejorativan i negativno stilski markiran, svi pronađeni primjeri nas razuvjeravaju: "Ja zivim u jednoj takvoj 'visoko razvijenoj' **drvenjari** i oko mene su milioni takvih kuća." (<https://forum.klix.ba/sarajevo-i-bih-arhitektura-gradzevinarstvo-i-ekologija-t64084s25.html>), "pec u kojoj peku strucu je stara oko stotinjak godine; struce se peku na drva; objekat je **drvenjara** koja je nekad bila hambar..." (<https://forum.klix.ba/selo-neiskoristeni-ruralni-potencijal-t95042s150.html>).

Ova dva univerba nastala su istim sufiksom, a zahvaljujući kontekstu, jedan ima negativno značenje (*betonjara*), a drugi neutralno (*drvenjara*).

Univerb *drvenjara* nastao je od dvočlane sintagme *drvena kuća*, gdje se na osnovu *drven-* dodaje sufiks *-jar(a)*. Tvorbeni model je integralni.

Sufiks -aš u procesu univerbacije

Sufiks -aš Klajn (2003: 68) smatra jednim od najplodnijih sufiksa, a Babić (2002: 132) naglašava da je samo sufiks -aš plodan, dok su ostali, koji završavaju na -aš, manje plodni (-aš, -ionaš, -jaš, -kaš i -njaš). Različita su značenja izvedenica koje su nastale ovim sufiksom: od imenica koje znače pripadnost nečemu, preko etnika do imenica koje označavaju sportaše (Ibid. 68–70). Univerbi koje smo zabilježili u korpusu nude zanimljiva značenja i upotreбne vrijednosti.

Riječ *filmaš* nije zabilježena u rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010; Jahić 2010a), kao ni u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012).

U novinarsko-publicističkom stilu na internetskim portalima ovaj univerb je frekventan i znači *filmski radnik*, kao u naslovu jednog novinskog članka: "Bh. glumci i **filmaši** o Ljubiši Samardžiću: Veliki čovjek, vitez i prijatelj Sarajeva" (<https://www.klix.ba/magazin/film-tv/bh-glumci-i-filmasi-o-ljubisi-samardzicu-veliki-covjek-vitez-i-prijatelj-sarajeva-i-bih/170909049>). Također, opet u naslovu na jednom internetskom portalu, zabilježili smo ovaj univerb: "Slice of Life: Hrvatski **filmaši** prave omaž Blade Runneru" (<https://www.klix.ba/magazin/film-tv/slice-of-life-hrvatski-filmasi-prave-omaz-blade-runneru/170130049>). Iznenadjuje činjenica da ovaj univerb nismo zabilježili na internetskim forumima u okviru razgovornog stila, iako tvrdimo da smo ga u usmenoj razgovornoj formi čuli više puta, i to baš od *filmskih radnika*.

Univerb *filmaš* nastao je od dvočlane sintagme *filmski radnik*, gdje se na skraćenu osnovu *film-*, uz gubljenje suglasnikā *sk*, dodaje sufiks -aš. Tvorbeni model je redukovani.

Riječ *kompjuteraš* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 523) znači: 'onaj koji je vješt u svim vrstama posla s kompjuterom, osoba vična kompjuteru' i pripada razgovornom stilu. Kod Jahića (2012a: 225) *kompjuteraš* pripada razgovornom stilu i znači: 'onaj koji se specijalno bavi kompjuterima i raznim drugim poslovima vezanim za upotrebu kompjutera', a i žargonizam je u značenju: 'onaj koji previše vremena troši pred kompjuterom, najč. u zabavne svrhe i bez veće neposredne stručne ili neke druge koristi, kao i: 'onaj koji veliki dio svoje radne aktivnosti obavlja pomoću kompjutera' te: 'uopće ovisnik o kompjuteru'. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena, kao ni u *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007).

U razgovornom stilu na internetskim forumima znači *kompjuterski stručnjak*: “**Kompjuterasi** trebam vas ^{bić}” (<https://forum.klix.ba/dvdrip-t57324.html>) i u ovom kontekstu je pozitivno ekspresivan, dok imamo primjere i pejorativnog značenja, gdje se *kompjuteraši* smatraju nedruštvenim osobama koje beskonačno samo zure u ekrane svog kompjutera, obično nose naočale, nemarno su obučeni i sl.: “Ma ja ba, sami **kompjuteraši**. Pošten svijet nema vremena da u po radnog vremena kucka po forumu. (...) Kako ono njih nazivaju? Nerd ili tak neš? (...) Ne znam ti ja taj sarajevski. Kod nas u tz, kaže se frik ili štreber (...) kaze se debil kod nas (bez ikakve uvrede samo kazem) (...) Pajes, pogotovo ako je kakav nazovi **kompjuteraš**.” (<https://forum.klix.ba/vasi-atributi-vol-2-tl36679s92375.html>). Ovaj univerb postaje veoma frekventan u razgovornom stilu uporedo sa naglim razvojem tehnoloških i kompjuterskih disciplina koje itekako utječu na jezik općenito, ali i na jezik pojedinca.¹²⁷

Ovaj je univerb nastao od dvočlane sintagme *kompjuterski stručnjak*, gdje se na skraćenu osnovu *kompjuter-*, uz gubljenje suglasnikā *sk*, dodaje sufiks *-aš*. U pitanju je redukovani tvorbeni model.

Riječ *odlikaš* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 800) ima značenje: ‘učenik koji uvijek dobija odlične ocjene, koji razred završava s odličnim uspjehom’ i pripada razgovornom stilu. U *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007: 520) znači: ‘odličan učenik, đak koji ima sve odlične ocjene’. Takva su značenja i kod Jahića (2019a: 154). U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena.

U razgovornom stilu na internetskim portalima znači *odličan učenik*: “**Odlikaš** je **odlikaš**, jbg-a nekad se više cijenilo kad imaš sve petice...” (<https://forum.klix.ba/fudbal-nogomet-f114/premijer-liga-bih-t137354s92325.html>); “Ne mora biti ni **odlikas**. Ali da mlada osoba, koja NEMA druge obaveze u životu, osim skole ne moze dvicom proci...” (<https://forum.klix.ba/popularne-stvari-koje-ne-kontam-p15705134.html>). Univerb *odlikaš* vrlo je frekventan i u novinarsko-publicističkom stilu na internetskim portalima i pozitivno je ekspresivan: “Učenici **odlikaši** naći će se na reklamnim bilbordima” (<https://avaz.ba/vijesti/bih/359502/ucenici-odlikasi-naci-ce-se-na-reklamnim-bilbordima>).

Univerb *odlikaš*¹²⁸ nastao je od dvočlane sintagme *odličan učenik*, gdje se na izmijenjenu osnovu *odlik-* dodaje sufiks *-aš*. Postoji dijahronijska

¹²⁷ Više o ovome, kao i o odnosu jezika i interneta vidjeti u Crystal (2006).

¹²⁸ Univerbe *fizikaner*, *plastikaner* i *odlikaš*, s obzirom na činjenicu da imaju izmijenjenu osnovu u odnosu na polaznu pridjevsku sintagmu (*fizički* : *fizikaner*, *plastični* :

veza između imenice *odlika*¹²⁹ i pridjeva *odličan*, ali to u tvorbenom smislu nije presudno, jer je tvorba riječi sinhronijska disciplina.

Riječ *softveraš* nije zabilježena u rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010), kao ni u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012).

U razgovornom stilu na internetskim forumima ima značenje *softverski sručnjak*: “Ejs, 10 ljudi, zar je to puno (po tvom postu ispađa da naše kompanije imaju po 5 softveraša)?” (<https://forum.klix.ba/it-poslodavci-u-bih-utisci-komentari-t137100s1025.html>); “Kakve veze ima mentalitet naroda sa softverašima? Ne možeš manje grupe tretirati isto kao veću grupu u kojoj se nalaze.” (<https://forum.klix.ba/viewtopic.php?f=38&t=137100&p=13932510>). I na internetskim portalima u novinarsko-publicističkom stilu ovaj smo univerb zabilježili u tekstovima, upravo, posvećenim tehnologiji: “...dok softveraši višeg stepena obrazovanja zarađuju oko 260 hiljada dolara godišnje.” ([https://avaz.ba/zabava/it/158806/nevjerovatne-cifre-evo-koliko-zaraduju-uposlenici-na-facebooku](https://avaz.ba/zabava/it/158806/nevjерovatne-cifre-evo-koliko-zaraduju-uposlenici-na-facebooku)).

Ovaj je univerb nastao redukovanim tvorbom od dvočlane sintagme *softverski stručnjak*, gdje se na skraćenu osnovu *softver-*, uz gubljenje suglasnikā *sk*, dodaje sufiks *-aš*.

Riječ *šećeraš* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 1288) znači: ‘onaj koji boluje od dijabetesa; dijabetičar’ i pripada razgovornom stilu. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena, a u *Rječniku bosanskoga jezika* (Čedić i dr. 2007: 1103) znači: ‘dijabetičar (sic!), onaj koji ima šećernu bolest’.

Na internetskim forumima koji su odlika razgovornog stila ovaj univerb ima značenje *šećerni bolesnik*, a Klajn (2003: 69) smatra da je to familijarni naziv za bolesnike koji boluju od određene bolesti¹³⁰: “Neko rece tepsijsa kolaca ni za koga nije dobra bili **secerasi** ili ne, sugar free proizvode kao sto su keksi, kolaci ili slicno...” (<https://forum.klix.ba/dijabetes-t111161s75.html-sid=9828750b38ac07c0f075e7b7e7a12cc5>); “moj prijatelj je padao u sok na sred ulice,dok nije prihvatio da je **seceras...**” (<https://forum>.

plastikaner, odličan: odlikaš), možemo smatrati *prijelaznim univerbima*, što je termin koji mi uvodimo.

¹²⁹ Kod Jahića (2019a: 154) jedno od značenja imenice *odlika* jeste i ekspresivno: ‘odličan uspjeh u školi’.

¹³⁰ Klajn (2003: 69), pored primjera *šećeraš*, koji jedini i može biti univerb jer je nastao od dvočlane sintagme *šećerni bolesnik*, navodi i sljedeće primjere: *plućaš, infarktaš, čiraš, sidaš*. (Po toj logici, može i *plućni bolesnik*, no nismo ga zabilježili u istraživanom korpusu.)

klix.ba/zdravlje-f142/imam-li-secernu-bolest-t74685.html). I na internet-skim portalima u novinarsko-publicističkom stilu, posebno u tekstovima koji se tiču zdravlja, univerb *šećeraš* je frekventan: "Podsjetnik za *šećeraše*" (<https://zdravlje.avaz.ba/zdravlje/397429/podsjetnik-za-secerase>) naslov je na jednom internetskom portalu; "Čovjeka koji je u tom momentu imao četrdeset pet godina, teškog 'šećeraša', s trombom u desnoj nozi, policajci odvode..." (https://www.oslobodenje.ba/dosjei/kolumnne/milovi-cardaci-i-hizmecari-358442?fb_comment_id=1544903285607165_1563908897039937).

Također, brojni su primjeri na internetskim portalima u novinarsko-publicističkom stilu i dvočlane sintagme *šećerni bolesnik*, što, zapravo, samo potvrđuje nastanak univerba *šećeraš*: "Povećane razine kolesterola povećavaju rizik od infarkta za 3,8 puta... (...) ...a ishemija bolest srca 8 puta je češća kod **šećernih bolesnika**. (...) Kardiovaskularne bolesti su vodeći uzrok smrtnosti u **šećernih bolesnika**." (<https://www.klix.ba/lifestyle/zdravlje/cuvajte-srce-samo-jedno-imate-ovo-su-uzroci-bolesti-vodite-racuna-na-vrijeme/190927148>); kao i primjer upotrebe dvočlane sintagme u razgovornom stilu: "...ja covjek od 24 godine nemam nista svoga jos sam **secerni bolesnik** i sta mislis kako meni prija ova situacija ja sam dobio secernu bolest..." (<https://forum.klix.ba/demonstracije-u-tuzli-za-bolje-sutra-p9679219.html>).

Univerb *šećeraš* nastao je redukovanim tvorbom od dvočlane sintagme *šećerni bolesnik*, gdje se na skraćenu osnovu *šećer-*, uz gubljenje suglasnika *n*, dodaje sufiks *-aš*.

Pronađeni univerbi pokazuju da su frekventni i u razgovornom stilu, i u novinarsko-publicističkom stilu. Nesumnjiv je utjecaj razgovornog stila na jezik novinarstva, što potvrđuju i primjeri (*šećeraš*).

Sufiks -(j)av(a) u procesu univerbacije

Ovaj sufiks nije izrazito plodan. Klajn (2003: 21) navodi da sufiks *-av(a)* većinom izaziva jotovanje, zato se i predstavlja u vidu dva sufiksa: *-av(a)* i *-jav(a)*. Babić (2002: 358) ovaj sufiks analizira u sklopu pojedinačnih sufiksa, navodeći primjere glagolskih imenica: *bubnjava*, *tutnjava* i sl. Klajn (2003: 21) navodi i sufiks *-njav(a)* sa primjerima: *kuknjava*, *jurnjava* i sl.

Mi smo u istraživanom korpusu uspjeli zabilježiti samo jedan univerb, i to žargonizam *pornjava* u pejorativnom značenju *pornografski film*.

Riječ *pornjava* nije zabilježena u rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010), dok je u *Rječniku sarajevskog žargona* (2012) zabilježena u istom značenju kao i *pornić*. Mišljenja smo da

je univerb *pornjava* dosta ekspresivniji i negativnije obojen u odnosu na *pornić*. Oba univerba primjer su tvorbene sinonimije.

U razgovornom stilu na internetskim forumima pronašli smo ovaj univerb u sljedećim kontekstima: "Valanijebilo domaće **pornjave** nonda nisad." (<https://forum.klix.ba/ljubav-i-seks-f111/porno-generacije-t156696s250.html>); "I u pravu si, otkljucano sve, i **pornjava**, samo HBO i Cinemax nisu." (<https://forum.klix.ba/viewtopic.php?f=21&t=103412&p=9458498>). U novinarsko-publicističkom stilu na internetskim portalima uspjeli smo pronaći primjer univerba *pornjava* u značenju *pornografski mit*, i to, neočekivano, u jednom gotovo naučnom članku koji se tiče seksualnog i spolnog odgoja:

"**Pornografski mitovi** postali su dio seksualnog mentaliteta... (...) Tako je za svaki muški **porno mit** ponuđena realna životna situacija:

Pornjava: Muškarci vole...

Stvaran svijet: Neke ženo to vole, neke ne. Neki muškarci to vole, neki ne. Radi se o posve ličnom izboru." (<https://www.radiosarajevo.ba/magazin/zanimljivosti/sve-sto-znamo-o-seksu-naucili-smo-u-pornicima-video/26331>).

Kao što vidimo, kontekst nam je ponudio dva različita značenja univerba sa istom negativnom ekspresijom i pejorativnošću.

Tvorba ovog univerba je redukovana: na okrnjenu osnovu *porn-* (*pornografski film*), dodat je sufiks *-jav(a)* uz izvršeno jötovanje.

Sufiks -ic(a) u procesu univerbacije

Sufiks *-ic(a)* je jedan od najplodnijih imeničkih sufiksa sa širokim rasponom značenja. Babić (2002: 166) navodi trideset i jedan sufiks koji završava na *-ic(a)*.¹³¹ U istraživanom korpusu mi smo zabilježili sljedeće univerbe koji se odnose na realije: *laganica, naslovnica, otrovnica, sigurica, sunčanica, sunčanice*¹³², *trajnica, veselica, vjenčanica*.

Riječ *laganica* nije zabilježena u rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010; Jahić 2012b), ni u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012), ali na internetskim forumima u razgovornom stilu ima značenje *lagana atmosfera*: "naime mene zanimaju, pjevacici pjevacice, ovako pjesma, gitarica, **laganica**, ljubavno..." (<https://>

¹³¹ Vidjeti više u Babić 2002: 166–196.

¹³² Ovaj univerb, iako se javlja samo kao *pluralia tantum*, po uzoru na naočale, iz praktičnih razloga analiziramo u skupini univerba koji nastaju sufiksном tvorbom sufiksom *-ic(a)*, a namjerno ga, upravo ga zbog tog pluralnog oblika i zasebnog značenja u odnosu na singularni oblik, posmatramo i analiziramo zasebno.

forum.klix.ba/muzika-f19/gitara-laganica-t67060.html); "Halo znate li za kakvu lokaciju za nas kenje od 35. Mislim ono **laganica** bez turbo folka..." (<https://forum.klix.ba/provod-za-malo-starije-t34631.html>). U novinarsko-publicističkom stilu na internetskim portalima zabilježili smo univerb *laganica* u tekstu posvećenom kulturi, a opet u značenju *lagana atmosfera*: "Otvorenje je bilo uz rijeku ljudi, ali prava **laganica**, opisuje dalje." (<https://www.oslobodjenje.ba/o2/kultura/izlozbe/taj-divni-splitski-dan-507171>).

Ovaj univerb može značiti i *lagani film*: "moze li neka relaksirajuća **laganica** za vikend (ne sf i ne horor naravno...)" (<https://forum.klix.ba/gleda-li-ste-film-preporucite-ga-drugima-p9224704.html>).

Veoma je frekventan među mlađom populacijom, i on je od nekog općeg značenja *lagane atmosfere*, odnosno *laganog života*, počeo značiti mnoštvo stvari, pa smo tako u usmenoj komunikaciji zabilježili i *laganica* u značenju *lagana šetnja*, *lagana večera*, *lagan ispit* i sl.

Tvorba ovog univerba je integralna: na osnovu *lagan-* (*lagana atmosfera*) dodaje se sufiks *-ic(a)*.

Riječ *naslovica* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 723) znači: 'prva, naslovna stranica novina ili knjige (ob. s glavnim naslovom)'. Takvo je značenje i kod Čedića i dr. (2007: 425) te Jahića (2014a: 176). U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena.

Ovo je jedan od rijetkih primjera gdje je univerb dio standardnog jezika. Također je i u razgovornom stilu frekventan i znači *naslovna stranica*, iako joj je konkurentna leksema *naslovna* nastala skraćivanjem od dvočlane sintagme *naslovna stranica*. Na internetskim forumima zabilježili smo primjer univerba *naslovica*: "Kada sam ugledao **naslovnicu** da ljudi dijele po fb i lajkuju odusevilo me." (<https://forum.klix.ba/karcinom-i-borba-sa-njim-t26209s2325.html>), ali i na internetskim portalima u okviru novinarsko-publicističkog stila: "Transrođni model prvi put na **naslovniči** njemačkog izdanja *Playboya*" (<https://www.klix.ba/lifestyle/modailjepota/transrođni-model-prvi-put-na-naslovniči-njemackog-izdanja-playboya/180111108>). Primjećujemo da u ovim kontekstima upotrijebljen univerb *naslovica* nema potpuno neutralno značenje, već kod čitalaca ipak može proizvesti određen osjećaj: ponosa u prvom primjeru; radoznalosti u drugom i sl.

Iako je česta upotreba i dvočlane sintagme *naslovna strana/stranica*, možemo zaključiti da je i univerb stabilna leksema.

Ovaj je univerb nastao od dvočlane sintagme *naslovna stranica*, gdje se na osnovu *naslov-* dodaje sufiks *-ic(a)*. Primjer je integralne tvorbe.

Riječ *otrovnica* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 859) ima značenje: ‘opći naziv za otrovne zmije, kojima su zubi povezani s otrovnim žljezdama’; u prenesenom značenju je to: ‘opaka, zla žena; pakosnica’; ali i: ‘otrovna gljiva’ te: ‘otrovna biljka’. Kod Jahića (2019a: 153) navedena su gotovo identična značenja, a u *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007: 567) navedena su ista prva dva značenja kao kod (Halilović – Palić – Šehović 2010: 859; Jahić 2019a: 153). U *Rječniku sarajevskog žargona* zabilježen je oblik ove riječi u množini *otrovnice*, u značenju: ‘loše, nekvalitetne cigarete’, kao i kod Jahića (2019a: 154).

U razgovornom stilu na internetskim forumima zabilježili smo značenje ovog univerba kao *otrovna zmija*: “A ni ta slika nije nešto dobro, ali mi ne izgleda kao **otrovnica**, poprilično je duga na slici a **otrovnica** ne prelaze bas dužinu od 70-80cm. (Poskok)” (<https://forum.klix.ba/protivotrov-serum-t136949s50.html>); “Šargan, jedna od **otrovnica** koje žive u BiH.” (<https://forum.klix.ba/zmije-t39005s75.html>).

Na internetskim portalima, u okviru novinarsko-publicističkog stila, ovaj univerb se upotrebljava uz dvočlanu sintagmu: “**Otvorne zmije** naše zemlje se lako razlikuju od neotrovnih. Tijelo **otrovnica** je kratko i zdepasto i rijetko prelazi 60-tak cm.” (<https://avaz.ba/kiosk/zanimljivosti/507225/zname-li-koje-su-najopasnije-zmije-u-bosni-i-hercegovini>). Jasno vidimo da je univerb dosta ekspresivniji od neutralne dvočlane sintagme.

Na internetskim portalima u novinarsko-publicističkom stilu zabilježili smo i značenje *otrovna gljiva*: “Ljudi **otrovnice** slučajno zamijene s jestivima, a panterova muhara nalikuje na nekoliko jestivih vrsta. (...) Ostale **otrovnice** uglavnom djeluju na probavni sistem.” (<https://avaz.ba/zabava/zanimljivosti/433019/otrovala-se-gljivom-od-koje-se-govori-istina-su-prug-je-zamalo-ubio-zbog-onoga-sto-je-cuo>).

Tvorba ovog univerba je integralna: na osnovu *otrovn-* (*otrovna zmija*) dodaje se sufiks *-ic(a)*.

Riječ *sigurica* nije zabilježena u rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010), kao ni u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012).

Ovaj je univerb više značenja i kontekstualno uvjetovan. Tako u razgovornom stilu na internetskim forumima može značiti *sigurno klađenje*: “Ma i ove male kvote čovjek konta **sigurica**... Šta ima **sigurica**??” (<https://forum.klix.ba/kladionica-vol-2-t78661s50200.html>).

Također, može značiti i *siguran dobitak* ili *sigurna zarada*, opet u kontekstu klađenja, slično prethodnom primjeru: “sad online stavio 1000 KM za francuze. kvota 1.01. cener **sigurica**.” (<https://www.klix.ba/sport/nogomet/>

demoliranje-francuska-vodi-4-0-protiv-islanda/160703098). Ovakvo značenje ima i u novinarsko-publicističkom stilu na internetskim portalima, gdje smo uspjeli zabilježiti samo jedan primjer upotrebe ovog univerba: "Društvene mreže ponovo su preplavili lažni profili koji nude takozvane **sigurice** kladiioničarima..." (<https://avaz.ba/vijesti/crna-hronika/398027/prevaranti-iskoristili-mundijal-ojadili-hiljade-kladionicara>).

Dalje, može značiti i *sigurna kupovina*: "Treba mi porodicni auto (su-pruga i dvoje djece)...", traži pomoć jedan korisnik foruma, pa nakon prijedloga koji automobil da kupi, on odgovara: "Nije ti loš prijedlog... Ide na **siguricu** s NOVIM autom + 7 godina garancije." (<https://forum.klix.ba/auto-f14/porodicno-auto-oko-20000-km-t124044.html>).

Također, može značiti i *sigurno tržište*: "Zato ti je najveća **sigurica** .NET platforma, jer dok je Microsofta i Windowsa, a oni su vječni, bit će i potrebe za .NET developerima." (<https://forum.klix.ba/racunari-i-tehnologija-f121/it-trziste-t148303.html>).

S obzirom na činjenicu da veliki broj stvari može biti *siguran*, tako ovaj univerb može imati i veliki broj značenja. Sličan primjer višežnačnosti univerba zabilježila je Dragičević (2018: 107–108) u srpskom jeziku za univerb *plastičnjak*, pa tako autorica navodi da "bezbroj mogućih plastičnih predmeta na ovom svijetu onemogućava imenicu *plastičnjak* da stabilizuje značenje". Isto to vrijedi i za univerb *sigurica* – mnoštvo je stvari koje mogu biti *sigurne*, tako da ne iznenađuje ovako veliki broj značenja.

Tvorba ovog univerba je redukovana: na okrnjenu osnovu *sigur-* (***sigurna zarada***), uz gubljenje suglasnika *n*, dodaje se sufiks *-ic(a)*.

Riječ *sunčanica* u *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007: 1088) zabilježena je u značenju: 'sunčani udar nakon izloženosti suncu', dok je u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 1267) ta leksema medicinski termin i znači: 'bolest koja se očituje jakom glavoboljom i mučninom a nastaje kao posljedica prekomjernog izlaganja glave suncu'. Ovaj univerb je dosta frekventan i u razgovornom, i u novinarsko-publicističkom stilu. Dvočlanu sintagmu *sunčani udar* u korpusu nismo pronašli – analiza je pokazala da ju je istisnula sintagma *toplotni udar*, što nam pokazuje i primjer: "Sunčanica i toplotni udar: Kako ih prepoznati i šta raditi kad se dogode" (<https://www.klix.ba/lifestyle/zdravlje/suncanica-i-toplotni-udar-kako-ih-prepoznati-i-sta-raditi-kad-se-dogode/190701023>). Iz teksta saznajemo da su se značenja ove dvije lekseme pomjerila i nisu potpuno identična. Univerb *sunčanica* dio je i medicinske terminologije, o čemu svjedoče i portali posvećeni zdravlju

Tvorba ovog univerba je integralna: na osnovu *sunčan-* dodaje se sufiks *-ic(a)*.

Riječ *sunčanice* nije zabilježena u rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010), a nije zabilježena ni u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012). Značenje ovog univerba jeste *sunčane naočale*: “Je li zna neko gdje mogu kupiti ove **sunčanice**, a po prihvatljivoj cijeni?” (<https://forum.klix.ba/umjetnost-zivljjenja-f123/suncane-naocale-t77759s175.html>). Dvočlana sintagma je frekventnija i uobičajenija, pa time i neutralna. Univerb *sunčanice* nosi veliku stilističku afektivnost i potvrđen je u razgovornom funkcionalnom stilu, dok u novinarsko-publicističkom stilu nismo našli potvrdu.

Tvorbu ovog univerba nećemo posebno objašnjavati – identična je univerbu *sunčanica*.

Riječ *trajnica* nije zabilježena u rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010), kao ni u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012). Na internetskim portalima koji su posvećeni biljkama, vrtlarstvu i sl. ovaj univerb znači *trajna biljka*: “Jednogodišnje, dvogodišnje biljke kao i **trajnice** uvijek nas iznova iznenađuju...” (<https://agricom.ba/agrokultura/sjemensa-2/cvijece-2/>). Istovremeno, dvočlana sintagma *trajna biljka* također je podjednako frekventna: “MAJČINA DUŠICA (*Thymus vulgaris*) je **trajna začinska biljka**.” (<https://agricom.ba/agrokultura/sjemensa-2/zacinsko-bilje/>).

Isto tako, i u novinarskom stilu podjednako se upotrebljavaju i univerbi dvočlana sintagma: “Prva od predloženih biljaka je penjačica tekoma, a druge dvije su **trajnice**...” (<https://www.oslobodjenje.ba/o2/zivot/tri-biljkesada-cvjetaju-i-vrijedi-ih-imati-u-vrtu-484438>); “Đumbir je **trajna** gomoljasta **biljka** iz porodice ljljana...” (<https://avaz.ba/zabava/nauka/222353/skoro-sve-probleme-rijesite-pomocu-dumbira>).

U razgovornom funkcionalnom stilu, što potvrđuju internetski forumi, dominira univerb. Nismo uspjeli zabilježiti nijednu upotrebu dvočlane sintagme: “...bolje rjesenje je 4-5 cm debo sloj malca umjesto travnjaka... lako se odrzavat, brzo i lako dodadvat/ukidati **trajnice**, po potrebi...” (<https://forum.klix.ba/viewtopic.php?p=16135549>), što nam potvrđuje jezičku ekonomičnost kao jedan od razloga nastanka i upotrebe univerba u jeziku.

Tvorba univerba *trajnica* je integralna: na osnovu *trajn-* (*trajna biljka*) dodaje se sufiks *-ic(a)*.

Riječ *veselica* nije zabilježena u *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007), dok je u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010) zabilježeno značenje: ‘ona koja je sklona veselju; sve ono što je vesela

sadržaja (npr. pjesma)’. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) znači: ‘zabavna i melodična pjesma brzog ritma; pripito stanje; povišeno raspoloženje (euforija) uslijed djelovanja droge’.

U razgovornom stilu na internetskim forumima ovaj univerb ima značenje *vesela pjesma*: “Atomsko sklonište je bio baš izdvojen bend, baš sa svim svoj zvuk, suprotno od totalnih **veselica** koje su se furale...” (<https://forum.klix.ba/razne-diskusije-f11/najveci-umovi-svijeta-na-drogama-t156694s75.html>).

Ovaj univerb nismo zabilježili u novinarsko-publicističkom stilu, što znači da je *veselica* žargonizam, isključivo rezerviran za razgovorni stil.

Tvorba univerba *veselica* je integralna: na osnovu *vesel-* (*vesela pjesma*) dodaje se sufiksalni nastavak *-ic(a)*.

Riječ *vjenčanica* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 1441) znači: ‘vjenčana haljina’, ali i: ‘isprava o vjenčanju, vjenčani list’, a u jeziku građevinske struke je i: ‘greda povrh zida o koju se oslanja krovna konstrukcija’. U *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007: 1221) zabilježena su ista značenja, a u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena.

Ovaj je univerb podjednako raširen i u razgovornom, i u novinarskom stilu. Tako na internetskim portalima ovaj univerb znači *vjenčana haljina*, a podjednako je zastupljen i kao univerb i kao sintagma: “Kaftan studio predstavio novu kolekciju **vjenčanica** ‘Bridal Collecton’ (...) Kaftan studio je pored **vjenčanih haljina**, unutar svog bridal programa, prezentirao prekrasne detalje i asesoare za kosu, koji se suptilno prepliću kroz cijelu kolekciju.” (<https://www.klix.ba/lifestyle/modailjepota/kaftan-studio-predstavio-novu-kolekciju-vjencanica-bridal-collection/190324083>). U razgovornom stilu prevladava univerb: “Da li znate gdje bi mogle da se iznajme **vjencanice** da nisu kicaste i sjajne, nego klasicni materijali sa cipkom?” (<https://forum.klix.ba/umjetnost-zivljjenja-f123/sarajevo-iznajmljivanje-vjencanica-t132565.html>), iako imamo i primjere upotrebe dvočlane sintagme: “nema veze sto je **vjencana haljina**, bitno je...” (<https://forum.klix.ba/what-to-wear-p7268867.html>).

I ovaj univerb, poput univerba *naslovnica*, spada u neutralnu leksiku bosanskog jezika, pa je tako i dio standardnog jezika.

Ovaj je univerb nastao od dvočlane sintagme *vjenčana haljina*, gdje se na osnovu *vjenčan-* dodaje sufiks *-ic(a)*. Primjer je integralne tvorbe.

Na kraju analize univerba koji nastaju u procesu univerbacije sufiksom *-ic(a)*, možemo zaključiti kako su univerbi *laganica* i *sigurica* dio sva-kodnevne leksike, posebno mladih ljudi, te da su višezačni. Isto tako i

veselica. Utvrđili smo da univerb *laganica* ima značenje *lagana atmosfera*, koje kao hiperonim dalje precizira sva ostala značenja: *lagani film*, *lagana šetnja* i sl. Ni *sigurica* ni *laganica* nisu dio standardnog jezika; nisu zabilježeni u rječnicima. Univerb *naslovnica* pripada standardnom jeziku, ali funkcioniра i u razgovornom stilu, gdje i nije potpuno neutralnog značenja. Univerb *otrovnica* podjednako funkcioniра i u razgovornom i u novinarskom stilu (ali u različitim značenjima – zmija, gljiva), a ekspresivniji je od dvočlane sintagme. Univerb *vjenčanica* neutralna je leksema, a istražujući korpus, došli smo do zaključka da je dvočlana sintagma (*vjenčana haljina*) stilski markirana u razgovornom stilu. Univerb *trajnica* pripada jeziku struke – hortikulturi.

Sufiks -ić u procesu univerbacije

Sufiks *-ić* se smatra najvažnijim deminutivnim sufiksom za imenice muškog roda (Klajn 2003: 108). Ipak, širok je raspon značenja: od rodbinskih veza, preko naziva za mладунčad do univerba koje smo i mi zabilježili. Babić (2002: 196) bilježi sedam sufiksa koji završavaju na *-ić*, naglašavajući da su izuzetno plodni *-ić* i *-čić*: *-čić*, *-ićić*, *-ić*, *-jević*, *-ović*, *-usić*, *-utić*. Univerbi koje smo mi zabilježili ne odnose se na osobe i uglavnom označavaju vrstu romana ili filma, a s obzirom na čestu upotrebu, kako Babić (2002: 208) tvrdi, oni postepeno gube stilsku obilježenost. Mišljenja smo, ipak, da su ti univerbi i dalje vrlo ekspresivni i stilski markirani u bosanskom jeziku. U korpusu smo zabilježili sljedeće univerbe: *akcić*, *crtić*, *krimić*, *ljubić* i *pornić*, koji su vrste (žanrovi) knjiga ili filmova.

Riječ *akcić* nije zabilježena u rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010; Jahić 2010a), kao ni u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012).

Kada je u pitanju tvorba onih imenica koje nastaju od stranih višesložnih imenica, polusloženica i višečlanih naziva (a izvedenice označavaju isti pojam kao i polazna imenica), onda, uglavnom, polazna osnova biva skraćena: *kafeterija* > *kafić*, *narkoman* > *narkić* i sl. (Babić 2002: 203).

Dalje Babić (2002: 208) navodi kako od "skraćenih osnova odnosnih i opisnih pridjeva počinje bivati plodnom tvorba imenica koje najčešće označuju roman, film, ali i što drugo", pa to potvrđuje primjerima: *crtić*, *krimić*, *fotić* i sl. Vidimo da je univerb *akcić* nastao dodavanjem sufiksa *-ić* na skraćenu osnovu *akc-*.

Iako u rječnicima bosanskog jezika ovaj univerb nije zabilježen, na internetskim smo forumima u razgovornom stilu zabilježili ovaj univerb u značenju *akcijski film*: "...i što mi je jednostavno dobar film. Mnogima će

biti dosadan, al' meni je bio interesantniji od mnogih **akcića** i trilerčića." (<https://forum.klix.ba/koji-ste-film-danas-pregledali-t109730s1775.html>). Ovaj univerb je prava rijetkost u bosanskom jeziku, a navedeni primjer je jedini koji smo pronašli u korpusu. Pregledom internetskih foruma i portala sa domenom hr. može se uočiti da je u hrvatskom jeziku ovaj univerb dosta frekventniji; kao i primjeri: *krimić*, *ljubić*, *pornić* pa možemo zaključiti da je Babić (2002: 208) s razlogom utvrdio kako kod ovog tipa riječi slabii stilska obilježenost.

Riječ *crtić* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 120) pripada razgovornom stilu i znači: 'crtani film'. Kod Čedića i dr. (2007) nije zabilježena, kao ni kod Jahića (2010a). U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) zabilježena je u značenju: 'animirani, crtani film'. Njegov sinonimni par je univerb *crtić*, pa bilježimo još jedan primjer *tvorbenih sinonimnih univerba*.

U razgovornom stilu na internetskim forumima univerb *crtić* znači, također, *crtani film*: "...iako je još mala već pokazuje posebno zanimanje za određene **crtiće**, voli fifi i cvjetno društvo..." (http://www.ringeraja.ba/forum/Koje_crti%25C4%2587e_dopustiti?m_8139/tm.htm). Potrebno je naglasiti da je ovom univerbu konkurentna leksema *crtani*, nastala konverzijom od *crtani film* i naš jezički osjećaj nam kaže da je *crtić* izuzetno stilski obilježen, dok je *crtani*¹³³ dio neutralne leksike: "Skvo taj **crtani** potraži na kioscima..." (https://www.ringeraja.ba/forum/m_77874/mpage_3/tm.htm). Na internetskim portalima u novinarsko-publicističkom stilu srećemo sva tri navedena oblika za *crtani film*, ali je zasigurno stilski najekspresivniji oblik *crtić*: "Jedan od omiljenih, ako ne i najomiljenijih **crtiće** svih vremena je bez ikakve dileme 'Tom i Jerry'" (<https://avaz.ba/kiosk/zanimljivosti/331385/otkrivena-misterija-evo-kako-zaista-izgleda-vlasnicakuce-iz-crtica-tom-i-jerry>).

U tvorbenom smislu, ovaj je univerb nastao od skraćene osnove *crt-* (*crtani film*), uz gubljenje dijela riječi *an*, dodavanjem sufiksa *-ić*. Primjer je redukovane tvorbe.

Riječ *krimić* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 553) je žargonizam i znači: 'kriminalistički roman ili film', kao i kod

¹³³ U razgovoru s djecom, koja najviše i upotrebljavaju riječi poput *crtani film*, *crtani* i *crtić*, ali i roditeljima, saznali smo da najčešće koriste oblik *crtani*. Na pitanje znaju li šta je *crtić* i gdje su to čuli da se koristi, djeca su odgovorila da su to čuli na televizijskim reklamama i kao dio govora likova iz *crtanih filmova*. S obzirom na problematiku sinhronizacije crtanih filmova na bosanski jezik, i ovaj oblik *crtić* možemo djelomice shvatiti kao utjecaj hrvatskog jezika.

Čedić i dr. (2007: 320) te Jahića (2012b: 64). Isto značenje ima i u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012): ‘detektivski, kriminalistički roman / film’.

U razgovornom stilu na internetskim forumima zabilježili smo značenje ovog univerba kao: *kriminalistički roman*: “istorijski **krimic** od Franka Schätzinga...” (<https://forum.klix.ba/umjetnost-i-kultura-f17/sta-trenutno-citate-t354.html>), ali i *kriminalistički film*: “Nažalost, ovo nije dobar film. (...) Film koji je pokušao balansirati između **krimića** i komedije...” (<https://forum.klix.ba/gledali-ste-ne-preporucujete-t69010s3850.html>). Također, i na internetskim portalima u novinarsko-publicističkom stilu ovaj univerb je frekventan u oba navedena značenja: “Danas je rođendan Agati Kristi, ženi koja je proslavila **krimice** i oborila Ginisov rekord” (<https://avaz.ba/lifestyle/kultura/301436/danas-je-rođendan-agati-kristi-zeni-koja-je-proslavila-krimice-i-oborila-ginisov-rekord>). Zanimljivo je napomenuti da se u tekstu ne spominje dvočlana sintagma *kriminalistički roman*, već *detektivski roman* ili *krimi-roman*. Slijedi i primjer sa internetskih portala gdje ovaj univerb znači *kriminalistički roman*: “...uspjeli napraviti i iznimno emotivan, napet i začudan film koji se gleda poput starih britanskih **krimića**...” (<https://avaz.ba/showbiz/film-i-tv/328423/animirani-film-o-van-gogu-radilo-je-115-slikara>).

Tvorba ovog univerba je ista kao u primjerima *akćić* i *crtić*, dakle, na skraćenu osnovu *krim* (*kriminalistički film*) dodaje se sufiks *-ić*. Riječ je o redukovanoj tvorbi.

Riječ *ljubić* detaljno smo objasnili u poglavljju *Anketa: pitanje univerbacije i status univerba*, tako da nećemo ponavljati značenje i ekspresivnost ovog univerba.

Riječ *pornić* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Šehović – Palić 2010: 964) ima značenje ‘roman ili film pornografskog sadržaja’ i smatra se žargonizmom. U *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007) nije zabilježena. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) zabilježena je kao: ‘gubitak, neuspjeh’, zatim u sportskom žargonu kao: ‘poraz visokim rezulatatom’ i na kraju, kao: ‘erotска ili pornografska revija, film i sl.’.

U razgovornom stilu na internetskim forumima univerb *pornić* je frekventan i znači *pornografski film*: “Znamo da vi cure ne volite **pornice** i ne gledate ih u 99% slučajeva...” (<https://forum.klix.ba/pornici-i-ze-ne-t121494.html>). S obzirom na to da dvočlana sintagma *pornografski film* zvuči opsceno i predstavlja tabu (kao i općenito pornografija i eksplisitne scene intimnih odnosa), univerbom *pornić*, upravo zbog sufiksa *-ić* i njegove asocijacije sa deminutivnošću, smanjuje se negativna ekspresija koju

ima dvočlani izraz. Upotrebom univerba *pornić* kao da se sam izraz svodi na šalu.

U novinarsko-publicističkom stilu ovaj univerb, također, često se koristi: “**Porniči** su stvorili ozbiljan problem s kojim se bori sve više muškaraca” (<https://avaz.ba/kiosk/zanimljivosti/304539/pornici-su-stvorili-ozbiljan-problem-s-kojim-se-bori-sve-vise-muskaraca>). Dalje se u tekstu koristi opet univerb, kao i strana složenica *pornografija*. Ovaj univerb se isključivo koristi u tekstovima koji se tiču općih laganijih tema o životu i sl.

Tvorbeni način isti je kao kod ranije analiziranih univerba ovog tipa (*akćić*, *crtić*, *krimić*): na skraćenu osnovu *porn-* (od *pornografski film*), dodaje se sufiks *-ić*.

Iz prethodnih primjera možemo zaključiti da su univerbi nastali sufiksom *-ić* jezički i stilski aktuelni, prisutni su u svakodnevnom govoru pojedinca, a ujedno su i ekspresivni i stilski obilježeni. S tvorbenog aspekta su zanimljivi jer svi analizirani univerbi koji se odnose na vrstu romana ili filma nastaju dodavanjem sufksa *-ić* na skraćenu osnovu.

Sufiks *-ij(a)* u procesu univerbacije

Sufiks *-ij(a)* obuhvata različita značenja koja imenica može imati. Ono što treba naglasiti jeste da na *-ij(a)* završavaju trideset tri sufiksa (Babić 2002: 215), a u procesu univerbacije mi analiziramo univerbe koji se tvore sufiksim: *-ij(a)* i *-arij(a)*.

Riječ *djetinjarija* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 196) znači: ‘ponašanje ili postupak svojstven djeci, djetinja, nepromišljena, neozbiljna stvar’. Kod Čedića i dr. (2007: 104) znači: ‘neozbiljnost, neprimjerena tvrdnja ili postupanje što mogu učiniti samo djeca’, slično kao kod Jahića (2010b: 75). U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena.

Sufiks *-arij(a)*, kako bilježi Klajn (2003: 83), “gotovo uvek ima afektivan prizvuk, koji može ići od blago šaljivog do vulgarnog”. Također, značenje može biti “lako nipodaštavajuće” (Ibid.) kod imenica koje znače neki postupak, radnju i sl., kao u primjeru univerba *djetinjarija*.

U razgovornom stilu na internetskim portalima zabilježena je u značenju *djetinje ponašanje*: “Ponašaš li se u skladu s godinama? Omakne mi se poneka **djetinjarija** al sve je to ok” (<https://forum.klix.ba/viewtopic.php?f=2&t=74950&p=15479175>). Na internetskim portalima u novinarsko-publicističkom stilu, također, ima značenje *djetinje ponašanje*: “Južna Koreja: Ovo što radi Sjeverna Koreja je **djetinjarija**” (<https://avaz.ba/globus/266982/juzna-koreja-ovo-sto-radi-sjeverna-koreja-je-djetinjarija>).

Prethodni primjer je naslov novinskog članka i ovaj univerb je veoma efektno iskorišten da pokaže nerazumno ponašanje lidera Sjeverne Koreje, koje se poredi sa dječijim/djetinjim ponašanjem.

Tvorba ovog univerba je integralna: na osnovu *djetinj-* dodaje se sufiks *-arij(a).*

Riječ *majstorija* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 621) znači: ‘proizvod koji je izrađen na majstorski način, majstorstvo, majstorluk’, ali u prenesenom značenju ova riječ je pejorativna: ‘lukav, dovitljiv postupak, lukavost, dovitljivost’. Jahić (2014a: 45) bilježi slična značenja, navodeći još i ironično značenje: ‘nešto što se odlikuje spoljnim, vanjskim efektom, a što nema suštinsku dubinu, značenje, vrijednost’. U *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007: 360) znači: ‘vješto izvedeno djelo, majstorluk, majstorstvo’. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena.

U razgovornom stilu na internetskim forumima ovaj univerb ima značenje: *majstorska igra* (u sportu): “Ovaj Pjanic je vic igrac. asistencija je bila **majstoriјa**.” (https://forum.klix.ba/search.php?st=0&sk=t&sd=d&sr=posts&author_id=201984&start=250). Sljedeći primjer koji smo zabilježili, opet u razgovornom stilu, znači i *majstorski posao*: “Bavljenje malim kućnim **majstoriјama** je samo jedna od aktivnosti kojima se možete zakupiti u slobodno vrijeme nakon učenja.” (<https://forum.klix.ba/ljepotu-prvo-pronadite-u-sebi-t15901.html>). Može značiti i *majstorski uspjeh*: “Aferim, Gorane, kad na tu ziku skupi toliko ljudi...**majstoriјa** je to ipak, mora se priznati” (<https://forum.klix.ba/moze-li-rock-preziviti-kod-nast103368s100.html>).

Tvorbeni model je redukovani: na skraćenu osnovu riječi *majstor* (*majstorska igra*), gdje se gube suglasnici *sk*, dodaje se sufiks *-ij(a).*

Riječ *ramazanija* zabilježena je samo u *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007: 956) i ima značenje: ‘somun, posebna vrsta tanke i mehke pogaćice koja se pravi uz ramazan’. Mišljenja smo da dvočlana sintagma *ramazanski somun* itekako zvuči prirodno i neusiljeno, tako da s pravom ovu riječ smatramo univerbom koji je nastao od spomenute sintagme. U razgovornom funkcionalnom stilu pronašli smo primjer univerba *ramazanija* u značenju *ramazanski somun*: “a sto se tope tice taman fino ima **ramazanija..uuuh,** vecera za 10.” (https://www.ringeraja.ba/forum/m_816065/page_916/tm.htm). Također navodimo zanimljiv primjer razgovora između korisnika foruma:

- Posljednja stvar koju ste kupili?
- Tri **ramazanije**.
- A sta su **ramazanije**?
- Ram.¹³⁴ lepine. (<https://forum.klix.ba/viewtopic.php?f=1&t=114541&p=8934791>),

gdje, zapravo, imamo upotrebu i univerba i dvočlane sintagme, a ujedno i objašnjenje univerba.

U novinarsko-publicističkom stilu upotreba ovog univerba i nije tako rijetka, posebno u mjesecu ramazanu, kada je određen broj teksta na internetskim portalima upravo posvećen ramazanu i svemu onom što čini ramazan posebnim: “**Ramazanje** kao neizostavan dio ramazanske sofre...” (<https://www.klix.ba/vijesti/bih/ramazanje-kao-neizostavni-dio-ramazanske-sofre/120721111>).

Ovaj univerb s razlogom možemo smatrati *kulturemom*, specifičnom realijom jedne kulture koji je važan za tu kulturu i svojstven joj je.¹³⁵

Tvorba ovog univerba ima redukovani model: na osnovu *ramazan-* (*ramazanski somun*), uz gubljenje suglasnikā *sk*, dodaje se sufiks *-ij(a)*.

Možemo zaključiti da su pronađeni univerbi zanimljivi, višezačni i kontekstualno uvjetovani, posebno univerb *majstorija*, koji označava *igru*, *posao* i *uspjeh*, kao i univerb kulturem – *ramazanija*.

Sufiks -ik u procesu univerbacije

Sufiks *-ik* u procesu univerbacije u bosanskom jeziku je slabo plodan sufiks. Samo su dva univerba nastala dodavanjem ovog sufiksa: *privatnik* i *razrednik*. U literaturi (Babić 2002: 229–230) postoje dileme da li se u većini izvedenica radi o sufiksu *-ik* ili *-nik*. Čak se i navodi primjer preoblike *razrednik* → *razredni starješina*, na osnovu koje se pokušava argumentirati upotreba sufiksa *-ik* u derivaciji, no ipak se odustaje od tog obrasca jer je previše apstraktan i ne može obuhvatiti veliki broj imenica koje bi se poнаšale prema ovom modelu. Mi ovdje govorimo o univerbaciji i imamo dva vrlo konkretna primjera čije je značenje jasno i proizilazi iz dvočlanih sintagmi: *privatni ljekar* > *privatnik* i *razredni starješina* > *razrednik* te u ovom kontekstu ne težimo da postavimo univerzalni obrazac u sufiksalnoj tvorbi, pa čemo se opredijeliti za sufiks *-ik*.

Riječ *privatnik* je zabilježena u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 1053) kao dvočlana sintagma ‘privatni poduzetnik’,

¹³⁴ Skraćenica znači ‘ramazanske’.

¹³⁵ O tome vidjeti više u Nagorko (2004). Također vidjeti i Polovina (2010: 185–194).

ali i kao opisno objašnjenje ‘onaj koji se samostalno, svojim sredstvima bavi kakvom privrednom djelatnošću ili sl.’. Kod Čedića i dr. (2007: 883) navodi se, također, dvočlana sintagma ‘privatni poduzetnik’, kao i ‘vlasnik preduzeća’. U *Rječniku sarajevskog žargona* (2012) leksema nije zabilježena. Promišljajući o ovom univerbu i dvočlanoj sintagmi, zaključujemo da je izuzetno višežnačna i kontekstualno uvjetovana – bilo koje zanimanje koje pridružimo pridjevu *privatni*, može dati univerb *privatnik*. No, jezičko iskustvo i intuicija, kao i korpus ne daju nam baš takve potvrde, jer nismo zabilježili sintagme tipa *privatni kuhar*, *privatni konobar*, *privatni učitelj*, (**privatni inžinjer*, **privatni programer*, **privatni zidar*),¹³⁶ koje bi mogле biti zamijenjene sintagmom *privatnik*. Prve tri postoje, ali značenje pridjeva *privatni* je ‘lični, vlastiti’, i ni u kojem kontekstu ne mogu se dovesti u vezu sa univerbom *privatnik*.

Ono što je analiza korpusa pokazala tiče se sljedećih dvočlanih sintagmi: *privatni poduzetnik*, *privatni poslodavac* kao sintagme s najširim značenjem, zatim *privatni doktor*, *privatni ortoped*, *privatni pedijatar*, *privatni trgovac*. Moramo naglasiti da je sintagmu *privatni poslodavac* gotovo potisnuto univerb *privatnik*. Pronađeni primjeri univerba i dvočlanih sintagmi uspješno funkcioniraju i u razgovornom funkcionalnom stilu, kao i na internetskim portalima kao primjeri novinarsko-publicističkog stila: “Najbolji **privatni ortoped** u Sarajevu je dr. Adnan Dizdar ima negdje u Novom Sarajevu privatnu ordinaciju.” (<https://forum.klix.ba/zdravlje-f142/najbolji-ortoped-u-sarajevu-t107639.html>); “Mi radi specificne situacije biramo **privatnika** - cisto da neko ne misli da se hvalim” (<https://forum.klix.ba/zdravlje-f142/bebe-all-about-t96172s7025.html>); “Danska će pokriti 75 posto plate radniku, u slučaju da ga **privatnik** neće otpustiti” (<https://radiosarajevo.ba/biznis/kompanije/danska-ce-pokriti-75-posto-plate-radniku-ako-ga-privatnik-nece-otpustiti/370358>).

Tvorba ovog univerba je integralna: na osnovu *privatn-* (*privatni poslodavac*) dodaje se sufiks *-ik*.

Riječ *razrednik* je zabilježena u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 1130) kao dvočlana sintagma ‘razredni starješina’, ali i kao opisno objašnjenje ‘nastavnik koji se stara o jednom razredu’, gotovo identično kao u Čedić i dr. (2007: 977). U *Rječniku sarajevskog žargona* (2012) leksema nije zabilježena. U bosanskom jeziku funkcioniraju i univerb i dvočlana sintagma, s tim da je univerb dominantniji, čak i u administrativno-pravnim spisima: “Odjeljenskim vijećem rukovodi **razrednik**,

¹³⁶ Sintagme označene zvjezdicom nikako se ne pojavljuju u bosanskom jeziku.

kojeg na početku svake školske godine imenuje Nastavničko vijeće.” (<https://www.paragraf.ba/propisi/kantona-sarajevo/zakon-o-osnovnom-odgoju-i-obrazovanju.html>). No, u novinarsko-publicističkom stilu pronašli smo primjer upotrebe i univerba i dvočlane sintagme ne samo u istom tekstu već u istoj rečenici: “A kao **razredni starješina** ili, ljepše, **razrednik** i **razrednica**¹³⁷, nikad ne znate kakve će vas najnovije vijesti u školi sačekati” (<http://skolegijum.ba/tekst/index/2777/zgode-i-nezgode-razrednika-i-razrednica>). U razgovornom funkcionalnom stilu dominira univerb, što je očekivano: zbog jezičke ekonomije, ali i zbog samog značenja lekseme ‘starješina’, koja sadrži značenja moći i autoriteta, što može imati i negativne konotacije ili, barem, negativnije, u odnosu na univerb *razrednik*.

Tvorba ovog univerba je integralna: od dvočlane sintagme **razredni starješina** nastaje univerb *razrednik*, i to dodavanjem sufiksa *-ik* na punu osnovu *razredn-*.

Sufiks -in(a) u procesu univerbacije

Sufiks *-in(a)* je u tvorbi riječi veoma plodan sufiks. Babić (2002: 252) izdvaja trideset šest sufiksa koji završavaju na *-in(a)*. Univerbi pronađeni u našem korpusu nastali su univerbacijom, i to sufiksima: *-in(a)*, *-ačin(a)*, *-ovin(a)*.

Riječ *divljačina* u *Rječniku bosanskog jezika* (Jahić 2010b: 69) ima sljedeća značenja: ‘pust, surov, divlji kraj; divljina’, zatim: ‘divljačko ponašanje, divljačko postupanje, divljački postupak; divljaštvo’, a može značiti i: ‘meso od divljači’ ili ‘jelo od divljači’; isto kao kod Čedića i dr. (2007: 103). U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena, kao ni u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010).

Zbog činjenice da ovaj sufiks ima uglavnom augmentativno, pa i pejorativno značenje, i ovaj univerb poprima negativnu konotaciju. Babić (2002: 258) ovu izvedenicu smatra zastarjelom u značenju: ‘meso od divljači’. Ne spominje je u značenju koje je zabilježeno kod Jahića (2010b: 69).

U korpusu na internetskim portalima i forumima nismo zabilježili ovaj univerb. Mislimo da razlog nije zato što se ne upotrebljava, jer smo ovaj univerb pejorativnog značenja zabilježili u usmenoj komunikaciji koja opisuje *divljačko ponašanje*, već je pretraga otežana zbog činjenice da je leksema *divljač* u značenju divlje životinje veoma frekventna na internetskim

¹³⁷ Iz pragmatičnih razloga, kao i zbog činjenice da je *razrednica* mocijni par univerba *razrednik*, nećemo posebno tumačiti niti analizirati univerb *razrednica*, tim više što je dvočlana sintagma identična i u jednom i u drugom obliku, ali će se naći u *Rječniku univerba*. Sve to vrijedi i za ranije navedeni primjer *privatnik* (*privatnica*).

portalima i forumima i konstantno nam pretraživač nudi termin *divljač na (putu)*.

Tvorba ovog univerba od dvočlane sintagme *divljačko ponašanje* je sljedeća: na okrnjenu osnovu *divljač-* (*divljačko ponašanje*), uz gubljenje sугласnika *k*, dodaje se sufiks *-in(a)*. Riječ je o redukovanim modelu.

Univerb *rokačina* u rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010) nije zabilježena. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) zabilježena je u kao žargonizam u značenju: ‘bučna, brza i agresivna muzika’.

I ovaj sufiks, identično prethodno opisanom *-in(a)*, ima značenje augmentativnosti, tako da bi se mogla (greškom) pretpostaviti i pejorativnost. Na to upozorava i Babić (2002: 256) govoreći da se obično izjednačava augmentativnost i pejorativnost leksema nastalih ovim sufiksom, a to nije dobro, “jer je očito da one nemaju automatski pogrdno značenje”.

Na internetskim forumima u razgovornom stilu ovaj univerb znači *roker-ska muzika* ili *rokerski spektakl*, i izuzetno je ekspresivan: “I mene je Wick bas odusevio, ono cista **rokacina** da odmoris mozak...” (https://forum.klix.ba/search.php?st=0&sk=t&sd=d&sr=posts&author_id=222695&start=12275), “Svirka u Sa klubu je bila **rokačina** teška, nadam se da neće zakazati i večeras...” (<https://forum.klix.ba/svirke-t36520s50.html>).

Primjećujemo da je univerb pozitivno stilski obojen, gdje je, upravo, augmentativno značenje sufiksa *-ačin(a)* ono što pozitivno markira univerb.

Tvorba ovog univerba je redukovana: na skraćenu osnovu *rok-* (*roker-ska muzika*) dodaje se sufiks *-ačin(a)*.

Riječ *suhovina* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 1265) znači: ‘ono što je suho ili osušeno (ob. o granju, lišću)’, kao i *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007: 1086). U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) zabilježena je kao žargonizam u značenjima: ‘suhomesnati proizvodi’, zatim: ‘suha hrana’ te: ‘osoba koja duže vrijeme nema spolne odnose’.

U razgovornom stilu na internetskim forumima ovaj univerb znači *suho meso* i ekspresivna je njegova upotreba: “Planiram jutros sir, mileram, neka domaca **suhovina...**” (<https://forum.klix.ba/koliko-je-u-bih-potrebno-za-dobar-zivot-t136301s1000.html>); “Ko da niko ne zna nalozit vatru i narezat **suhovine.**” (<https://forum.klix.ba/cime-se-bavite-t152368s25.html>).

Tvorbeni postupak nastanka univerba *suhovina* je integralni: na osnovu *suh-* (*suho meso*) dodaje se sufiks *-ovin(a)*.

Tri zabilježena univerba nastala sufiksima *-in(a)*, *-ačin(a)* i *-ovin(a)* dio su leksike razgovornog stila bosanskog jezika. Kao što se može primijetiti, nismo ih zabilježili u nekim drugim funkcionalnim stilovima.

Sufiks *-iš* u procesu univerbacije

Izvedenice nastale sufiksom *-iš* imaju različita značenja: označavaju osobine lica i karakteristike stvari, a Klajn navodi da je ovaj sufiks dugo bio "omiljeni sufiks u omladinskom slengu" (2003: 125) te da riječi nastaju u okviru žargonske sufiksacije. Babić (2002: 361) ovaj sufiks analizira kao pojedinačni sufiks, smatrajući ga tako i manje plodnim, ali i ekspresivnim.

Riječ *sitniš* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Šehović – Palić 2010: 1196) znači isto što i *sitnina*, a to je: 'ono što je isitnjeno, rasitnjeno' i: 'sitan novac'. Kod Čedića i dr. (2007: 1033) znači: 'metalni novčići, sitnina, sitnež'. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena.

U razgovornom stilu na internetskim forumima zabilježili smo ovaj univerb u značenju *sitan novac*: "Po povratku smo opet stali u Jajcu, imali smo **sitniš** pa da ostavimo ciganki (šala...)" (<https://forum.klix.ba/dolazimo-u-sarajevo-t97179s100.html>), iako mu je konkurentan prilog *sitno*, koji je daleko frekventniji u odnosu na *sitniš*, ali je *sitniš* ekspresivniji. I na internetskim portalima smo zabilježili ovaj univerb u okviru novinarsko-pubicističkog stila: "Neki ubacuju **sitniš** koji dobiju u kasicu..." (<https://avaz.ba/zabava/zanimljivosti/194221/necete-vjerovati-kako-je-jednostavno-ustedjeti-gomilu-novca>). Zanimljiv je primjer upotrebe ovog univerba u ironičnom značenju, gdje *sitniš* ne znači *sitan novac*, već, upravo, suprotno: "Atletiko Madrid uhvatio sjajan duo iz Porta za pravi **sitniš**" (<https://sport.avaz.ba/transfери/471694/atletiko-madrid-uhvatio-sjajan-duo-iz-porta-za-pravi-sitnis>). Zapravo, to i jeste *sitan novac* u svijetu fudbalskih transfera (30 miliona eura), dok prosječni čitalac ima pravo da ironično tumači upotrebu ovog univerba.

Tvorbeni postupak je integralni: na osnovu *sitn-* (***sitan novac***) dodaje se sufiks *-iš*.

Riječ *slaniš* nije zabilježena u rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010), kao ni u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012). Ovaj je univerb očigledno nastao po uzoru na univerb *slatkiš*, jer je poznato da jezik kao sistem teži opoziciji.

Tako je u razgovornom stilu na internetskim forumima *slaniš* veoma stilski obilježen, ima efekat neobičnosti, nije frekventan, koristi se u množini i znači *slane grickalice*: "Nisam ljubitelj cokolada, volim pojesti kinder

bueno, volim vise *slanise*” (https://www.ringeraja.ba/forum/m_1599899/mpage_4/tm.htm).¹³⁸

Način tvorbe ovog univerba je integralni: na pridjevsku osnovu *slan-* (*slana grickalica*) dodaje se sufiks *-iš*.

Riječ *slatkiš* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 1209) ima značenje: ‘slatka hrana; slastica, poslastica’. Kod Čedića i dr. (2007: 1041) znači: ‘poslastica, kolač’. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena.

U razgovornom stilu ovaj je univerb frekventan i tako postaje i dio neutralne leksike. Obično se koristi u množini (ima primjera i u jednini, naravno, posebno u ophođenju sa djecom: Želiš li *slatkiš*?; Uzmi *slatkiš*!), pa su *slatkiši*, zapravo, *slatka hrana* ili *slatka grickalica*: “Nemam hB problema sa kilažom, ali sa *slatkišima* i šećerom definitivno imam. Pokušala sam da smanjam unos šećera tako što sam prestala jesti isključivo *slatkiše* (čokolade, jaffa biskvit, after eight, nutelu i sl.)...” (<https://forum.klix.ba/zdravlje-f142/izbacivanje-secera-t140345.html>). Na internetskim portalima i stranicama posvećenim zdravlju i zdravom životu mnogo je tekstova u kojima je zabilježen ovaj univerb: “Kad prestanete jesti *slatkiše* i grickalice¹³⁹ javljaju se glavobolje i anksioznost” (<https://zdravlje.avaz.ba/zdravlje/419613/kad-prestanete-jesti-slatkise-i-grickalice-javlju-se-glavobolje-i-anksioznost>).

Tvorbeni način je identičan kao u primjeru *slaniš*: na pridjevsku osnovu *slatk-* (*slatka hrana*) dodaje se sufiks *-iš*.

Analizirani univerbi dio su svakodnevnog rječnika prosječnog govornika bosanskog jezika. Posebno su stilski obilježeni univerbi *sitniš* i *slaniš*.

Sufiks *-k(a)* i *-k(e)* u procesu univerbacije

Sufiks *-k(a)* u ovom slučaju analiziramo tako da analiza uključuje i njegovu varijantu u množini, a to je *-k(e)*, gdje imamo zabilježene pojedine univerbe koji se javljaju uglavnom u paru, odnosno u množini (*rudarke*, *salonke*, *špicoke* i sl.). Babić (2002: 277) u okviru ovog sufiksa raspravlja još o dvadeset osam sufiksa koji završavaju na *-k(a)*. Klajn (2003: 131) ga smatra jednim od najvažnijih sufiksa u slavenskim jezicima i sastavnim dijelom mnogih

¹³⁸ Inače, u usmenoj formi razgovornog stila, ovaj univerb nastaje kao šaljiva opozicija univerbu *slatkiš*, pa smo tako bili svjedoci novogodišnjih spiskova za kupovinu hrane prilikom dočeka Nove godine, gdje je u jednom redu pisalo *slatkiši*, a drugom *slaniši*, a pod tim se podrazumijevala kupovina čipsa, smokija i ostalih *slanih grickalica*.

¹³⁹ U razgovornom funkcionalnom stilu pod grickalicama se podrazumijevaju isključivo one slanog okusa.

složenih sufiksa. Bugarski (2009: 285) zaključuje kako je ovaj sufiks veoma produktivan u izvođenju žargonizama te podrazumijeva familijarnost u komunikaciji mlađih govornika. Ovaj sufiks je plodan u procesu univerbacije, pa tako Klajn (2003: 133) citira univerbe zabilježene kod Čorića: *petrolejka, nuklearka, generalka, masovka, neonka* i sl. Ovi su univerbi zabilježeni i u bosanskom jeziku uz nekolicinu drugih koje ćemo sada detaljnije objasniti, a svi se odnose na predmete i pojave koji nas okružuju.

Riječ *anatomke* nije zabilježena u rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010; Jahić 2010a), ali jeste u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) u značenju: ‘uske/tjesne pantalone; elastične lasteks hlače (u kojima se naziru ili ocrtavaju genitalije)’. Mi smo je zabilježili u usmenom obliku razgovornog stila u značenju *anatomske čarape* ili *anatomske cipele*. Na internetskim forumima i portalima nismo uspjeli zabilježiti univerb, samo dvočlanu sintagmu, i to *anatomske kломпе*: “padoše mi na pamet one **anatomske kломпе**, nemam pojma koliko je to korisno” (<https://forum.klix.ba/umjetnost-zivljjenja-f123/obuca-za-dugo-stajanje-t87113s25.html>), kao i mnoštvo primjera za *anatomske cipele* i *anatomske čarape*.

Tvorba univerba *anatomke* je redukovana: na osnovu *anatom-* (***anatomske čarape***), uz gubljenje suglasnikā *sk*, dodaje se sufiks *-k(e)*.

Riječ *anonimka* nije zabilježena u rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010; Jahić 2010a), kao ni u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012). U korpusu bilježimo ovaj univerb sa značenjem *anonimna prijava* ili *anonimno pismo*: “Prvo naprave neke **anonimke**, zatim kažu formirali smo predmet i onda to guraju.” (<https://www.oslobodjenje.ba/vijesti/bih/mektic-o-istrazi-protiv-njega-fup-radi-po-nalogu-vedrane-mijovic-598669>). Dvočlana sintagma, također, funkcioniра u jeziku: “SIPA provjerava **anonimne prijave** protiv Nogometnog saveza BiH”, <https://www.klix.ba/vijesti/bih/sipa-provjerava-anonimne-prijave-protiv-nogometnog-saveza-bih/150127012>) i vidimo da je stilski neutralna. Ovaj univerb bilježimo i u govoru bosanskohercegovačkih političara.

Tvorba ovog univerba je redukovana: na okrnjenu osnovu *anonim-* (***anonimna prijava***), gdje ispada suglasnik *n*, dodaje se sufiks *-k(a)*.

Za riječ *balletanka* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 46) navedeno je da pripada pozorišnoj oblasti i znači ‘posebna cipela za plesanje baleta, baletna cipela; vrsta lagane ženske ljetne obuće’. U rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Jahić 2010a) leksema nije zabilježena, kao ni u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012). U razgovornom jeziku ovaj je univerb frekventan u značenju lagane ljetne

obuće: "Pozz... Zna li iko slučajno gdje u Sa mogu kupiti **baletanke** veći broj 42,5 ili 43?" (<https://forum.klix.ba/sarajevo-f125/baletanke-t130516.html>). U novinarsko-publicističkom stilu, također, česta je njegova upotreba. Izdvajamo primjer u kojem je univerb *baletanke* uspješno iskorišten u svrhu oneobičavanja naslova novinskog članka: "**Baletanke** za muškarce bit će modni hit proljeća 2022. godine" (<https://www.klix.ba/lifestyle/modailjepota/baletanke-za-muskarce-bit-ce-modni-hit-proljecka-2022-godine/211022081>), pa, donekle, i propitivanja definicije u rječnicima. Za ovaj univerb možemo reći da mu je porijeklo od dvočlane sintagme *baletne cipele*, ali da ima i dodatno značenje, a to je lagana ljetna, obično ženska obuća koja liči na baletne cipele. Dakle, metonimijska je veza između porijekla i značenja ovog univerba.

Tvorba univerba *baletanka* je integralna: na osnovu *baletan-* (**baletna cipela**), uz pojavu nepostojanog *a* (*baletanka*), dodaje se sufiks *-k(a)*.

Riječ *centralka* u rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010; Jahić 2010a) nije zabilježena. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) zabilježena je u značenju: 'Centralni zatvor' (*centralka*). Mi je nismo uspjeli zabilježiti u istraživanom korpusu u navedenom značenju (zatvor). U istraživanom korpusu na internetskim forumima ovaj univerb ima značenje *centralna jedinica* (*centralna procesorska jedinica*) i odnosi se na svijet tehnike i kompjutera: "Ovako je izgledala moja prethodna **centralka** i takvu sam je koristio 6 mjeseci dok nisam nasaо novo kuciste..." (https://forum.klix.ba/search.php?st=0&sk=t&sd=d&sr=posts&author_id=314386&start=75); "kad mi **centralka** pocne radit kona jedna stara me pita jel ono avion na Dubrave ode..." (https://forum.klix.ba/search.php?st=0&sk=t&sd=d&sr=posts&author_id=163320&start=9025), a nismo je zabilježili u novinarsko-publicističkom stilu.

Tvorba ovog univerba je redukovana: na okrnjenu osnovu *central-* (*centralna jedinica*), gdje se gubi suglasnik *n*, dodaje se sufiks *-k(a)*.

Riječ *civilka* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 115) pripada razgovornom stilu i znači: 'civilno odijelo, ono koje se oblači nakon odsluženja vojnog roka; policijski inspektor u civilnom odijelu'. U rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Jahić 2010a) nije zabilježena. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) zabilježen je ovaj žargonizam u značenju: 'policijski inspektor, detektiv u civilnom odijelu'.

U razgovornom i novinarsko-publicističkom stilu ovaj univerb nismo zabilježili, ali jesmo u književnoumjetničkom: "Kad ga puste kući, obrije se, obuče **civilku**, obuje starke i glumi maloljetnika." (Bursać 2018: 88). S razlogom ga, vjerovatno, ne bilježimo u razgovornom i novinarskom

stilu jer, kako vanlingvistička stvarnost pokazuje, vrijeme tzv. služenja vojnog roka je dvadeset godina iza nas. Nove, mlađe generacije i ne znaju šta znači "skinuti vojno odijelo" i obući civilno, tj. *civilku*.

Tvorba ovog univerba je redukovana: na osnovu *civil-* (*civilno odijelo*), uz gubljenje suglasnika *n*, dodaje se sufiks *-k(a)*.

Riječ *generalka* u *Rječniku bosanskog jezika* (Jahić 2011: 24) znači: 'generalna proba' i označena je kao žargonizam. Zatim ima značenje: 'generalna opravka metalnih istrošenih dijelova motora vozila' i znači: 'opća zemljopisna karta, za razliku od specijalne'. Prva dva značenja možemo iskoristiti i u kontekstu univerbacije. U *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010) leksema nije zabilježena, kao ni kod Čedića i dr. (2007). U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) znači: 'spolno općenje, snošaj u kojem se upražnjava i oralni i analni seks' te nije primjer univerba.

U razgovornom stilu na internetskim portalima ovaj univerb znači *generalni servis*: "Obzirom da je moj automobil napunio 13 godina i svečano obrnuo 200.000 km, pomislio sam na **generalku**." (<https://forum.klix.ba/auto-f14/generalka-t72717.html>), ali i *generalno pospremanje/čišćenje* (stana ili kuće): "sluham narodnjake, evo sam napravila teferic u kuci (...) hos to **generalku** (...) sutra ide **generalka**" (<https://forum.klix.ba/za-guinness-2-000-000-komentara-t68344s561625.html>). Također, ima značenje i *generalna masaža*: "ja bi' da se pozalam na sprecu. Obecao masazu a mene ramena i dalje bole (...) ma sve cu izmasirati, ne samo ramena :D **generalka**" (<https://forum.klix.ba/zalopojka-p5041129.html>). U novinarsko-publicističkom stilu na internetskim portalima znači *generalno čišćenje* (organizma): "Kad organizmu treba **generalka**", a dalje slijedi: "Brojni su načini za čišćenje od štetnih tvari, među njima je najvažnija zdrava i pravilna ishrana" (<https://zdravlje.avaz.ba/sveznadar/494677/kad-organizmu-treba-generalka>). Također, na internetskim portalima posvećenim sportu znači *generalna proba*: "Sloboda igra 'generalku' bez šefa stručnog štaba" (<https://sport.avaz.ba/domaci-nogomet/396962/sloboda-igra-generalku-bez-sefa-strucnog-staba>) i dio je naslova novinskog članka. Svi navedeni primjeri su ekspresivni u odnosu na dvočlanu sintagmu od koje su nastali. Iako smo očekivali da ćemo u korpusu pronaći više primjera ovog univerba u značenju *generalna proba*, ali ne u sportskom žargonu, već u umjetničkom: *generalka* predstave, *generalka* koncerta i sl., to nije slučaj. Tako Ćorić (2008: 163) navodi da je prvobitno *generalka* i imala značenje *generalna proba* u pozorišnom svijetu, ali se s vremenom "proširila među

sportske radnike i u sportske rubrike dnevnih novina". Dalje navodi kako danas ima neograničenu upotrebu, što potvrđuju i naši primjeri.

Ovaj je univerb nastao od dvočlane sintagme *generalni servis*, gdje se na okrnjenu osnovu *general-*, uz gubljenje suglasnika *n*, dodaje sufiks *-k(a)*. Primjer je redukovane tvorbe.

Riječ *globalka* nije zabilježena u rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010; Jahić 2011), ali u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) je zabilježena i znači: 'spolno općenje, snošaj u kojem se upražnjava i oralni i analni seks'.

U novinarsko-publicističkom stilu ovaj univerb znači *globalna korporacija*: "Medijske **globalke** su nametnule senzacionalizam, riješile se kvalitetnih, a zaposlike mlade, neiskusne i povodljive novinare..." (<https://www.media.ba/bs/menadzment-novinarstvo/senzacionalizam-potreba-trzista-nemoc-novinara-ili-imperativ-profita>).

U razgovornom jeziku na internetskim forumima nismo zabilježili ovaj primjer.

Tvorba univerba *globalka* je redukovana: na osnovu *global-* (*globalna korporacija*), uz gubljenje suglasnika *n*, dodaje se sufiks *-k(a)*.

Riječ *gvozdenka* nije zabilježena u rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010; Jahić 2011), ali jeste u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) u značenju: 'metalna novčanica, kovanica'. U novinarsko-publicističkom stilu zabilježili smo ovaj univerb u značenju *gvozdena novčanica*: "Ako imate neke stare **gvozdenke** koje više ne važe, onda je ovo savršena ideja." (<https://magazin.ba/zanimljivosti/skupljao-je-novcice-a-onda-je-odlucio-da-s-njima-uradi-nesto-fenomenalno-60749.html>).

U razgovornom stilu na internetskom forumu ovaj smo univerb zabilježili samo u množini, i to u značenju *gvozdeni klikeri*: "**Gvozdenke**" (gvozdeni kliker) koje smo nabavljali u najblizoj mehanicarskoj radnji kod 'cika mehanicara.' (<https://forum.klix.ba/razne-diskusije-f11/klikeri-i-ostale-nase-igrice-t11864.html>). Ovdje primjećujemo upotrebu i navodnika i boldiranog teksta prilikom upotrebe ovog univerba, što znači da je izuzetno stilistički markiran. Isti je primjer drugi korisnik foruma napisao velikim slovima, sigurno namjerno, da bi što ekspresivnije i posebniye izgledao/zvučao: "zbog GVOZDENKI je krv padala, pogotovo kad ti neko polomi kliker." (<https://forum.klix.ba/razne-diskusije-f11/klikeri-i-ostale-nase-igrice-t11864.html>).

S obzirom na to da je u današnje vrijeme igra klikerima dio prošlosti, ovo značenje univerba u savremenom bosanskom jeziku funkcioniра само kroz sjećanje i priče o prošlim vremenima.

Tvorba univerba *gvozdenka* je integralna: na osnovu *gvozden-* (*gvozde-ni novac*) dodaje se sufiks *-k(a)*.

Riječ *havajka* nije zabilježena u rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010; Jahić 2011), kao ni u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012). U razgovornom stilu na internetskim forumima ima značenje *havajska košulja*.

Ovaj je univerb bio veoma frekventan u razgovornom stilu i jeziku mode kada su bile popularne *havajske košulje* ili *havajke*, a i danas to potvrđuju primjeri na internetskim forumima: "Kaze Dragisa jeste i iz gornjeg dzepa **havajke** izvadi baci na sto jedno trideset hiljada maraka." (<https://forum.klix.ba/sarajevo-f125/momci-sa-sarajevskog-asfalta-prije-rata-t24179s2700.html>); "A preko puta moje kuće ima kuglana u Las Vegas 60's fazonu...ahaha, da mi je da se skupi ekipa matorih zulufaša u **havaj-kama** na kuglanju, koje bi to slike bile!!" (<https://forum.klix.ba/rockabilly-psychobilly-t40985s3800.html>).

U novinarsko-publicističkom stilu na internetskim portalima ovaj smo univerb pronašli u tekstovima posvećenim modi: "Kako se moda uvijek vraća, na modni pijedestal vraćaju se i **havajke**..." (<https://www.oslobodjenje.ba/o2/zivot/moda-i-ljepota/hawaii-kosulje-uz-bijele-pantalone>). Univerb *havajka* ekspresivan je i ima pozitivno značenje.

Tvorba ovog univerba je sljedeća: na okrnjenu osnovu *havaj-* (*havajska košulja*), uz gubljenje suglasnikā *sk*, dodaje se sufiks *-k(a)*. Primjer je redukovane tvorbe.

Riječ *kaubojke* nije zabilježena u rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010; Jahić 2012a), ali ni u *Rječniku sarajevskog žargona* (2012). U istraživanom korpusu ima značenje *kauboj-ske čizme*.

U razgovornom stilu na internetskim forumima zabilježili smo značenje *kaubojske čizme*: "...faca tip, glavna fora mu je bilo obuci **kaubojke** i prosetati u njima pred curicama jer su se neke lozile na taj kaubojski stil..." (<https://forum.klix.ba/razne-diskusije-f11/samo-za-30-forumase-t113882s1125.html>); "A evo sad se ponovo vraćaju te furke – tole koje se sužavaju do gležanja ili one varijante a la šeherzada, pa ove cipele špicoke (čak se i **kaubojke** ponovo probijaju na scenu)..." (<https://forum.klix.ba/razne-diskusije-f11/nogavice-u-debele-carape-pa-u-javnost-t7314s25.html>). Ima šaljivo značenje, donekle i negativno, ali to je veoma subjektivno, ukoliko neko nije ljubitelj takve mode, ovaj će univerb imati negativno značenje, jer će biti smješten u takav kontekst.

U razgovornom stilu nerijetko se koristi i dvočlana sintagma od koje je univerb i nastao: "Poklanjam bikerske/**kaubojske čizme**, smedje, broj haman 44..." (<https://forum.klix.ba/licitacija-za-cizme-gotova-t44932.html>).

U novinarsko-publicističkom stilu na internetskim portalima zabilježili smo ovaj univerb: "Klasične **kauboijke** su se vratile na scenu i dok ih jedne žene hvale i obožavaju, druge ih uopšte ne vole i zaobilaze u širokom luku." (<https://avaz.live/2019/12/05/zara-ovo-su-cizme-koje-cemo-nositi-ove-cizme/>), a nerijetko je i dvočlana sintagma izbor autora teksta: "Vrlo često smo imali priliku vidjeti je kako nosi neobične modne dodatke poput ogromnog kaiša i plavih **kaubojskih čizama...**" (<https://avaz.ba/showbiz/jet-set/423748/neustrasiva-kendal-dzener-pozirala-u-veoma-cudnim-stiklama>).

Tvorba univerba *kauboijke* izgleda ovako: na okrnjenu osnovu *kauboj*-(**kaubojske čizme**), uz gubljenje suglasnikā *sk*, dodaje se sufiks *-k(e)*. Naravno, jasno nam je da se radi o sufiksu *-k(a)*, ali s obzirom na to da se ovaj univerb, uglavnom, javlja u množini, iz praktičnih smisla razloga koristili varijantu sufiksa *-k(e)*. Primjer je redukovane tvorbe.

Riječ *masovka* u *Rječniku bosanskog jezika* (Jahić 2014a: 96) ima značenje: 'scena u filmu u kojoj se pojavljuje veliki broj statista, masa statista; masovna scena'. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena, kao ni u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010), a ni kod Čedića i dr. (2007). Iako i Čorić (2008: 163) navodi da univerb *masovka* pripada "filmskom i pozorišnom žargonu", nismo u korpusu uspjeli pronaći takvo značenje, isto koje navodi i Jahić (2014a: 96).

U razgovornom stilu na internetskim forumima zabilježili smo značenje *masovna grobnica*, koje je veoma stilski obilježeno: "tako mi svih sekundarnih **masovki** i svih bh. srebrenica..." (<https://forum.klix.ba/in-memoriam-pipidugadevetka-t115009s1.html>); "I duda za bebu iz Biljana kod Ključa... i ova bratunačka **masovka...**" (<https://forum.klix.ba/kolijevka-od-masovne-grobnice-t14384.html>). Također znači i *masovno trovanje*: "ma ovo je **masovka** morace ba neko odgovarati za ovo...ko bi rekوا da ce se u pomodorinu ovo desiti ipak je on pismeno izgledao dobra klopa brza usluga al izgleda da nema pravila" (<https://forum.klix.ba/sarajevo-f125/trovanje-u-pomodorinu-t37094s50.html>). Zabilježili smo značenje i *masovni koncert*: "volim elektroniku u razlicitim oblicima ali zaista nisam ljubitelj ovakvih **masovki...**" (<https://forum.klix.ba/mtv-valkanabeach-rijeka-t2955.html>), a znači i *masovna tuča*: "Masovka u Beogradu" (<https://forum.klix.ba/viewtopic.php?f=3&t=138539&p=13095969>), što, zapravo, saznajemo preko fotografije postavljene na internetskom forumu koja prikazuje *masovnu tuču* građana i policije. Kao što možemo primijetiti, ovaj

je univerb više značan i kontekstualno uvjetovan i kada čitamo kontekst na pravi način, nije moguće da dođe do nesporazuma ili nerazumijevanja.

Ovaj je univerb nastao redukovanim tvorbom od dvočlane sintagme *masovna grobnica*, gdje se na skraćenu osnovu *masov-*, uz gubljenje suglasnika *n*, dodaje sufiks *-k(a)*.

Riječ *medicinka* u *Rječniku bosanskog jezika* (Jahić 2014a: 123) znači: ‘teška punjena kožna lopta (2-4 kg) koja služi za vježbanje jačanja u sportu, ali i u fizioterapiji’ i pripada medicinskoj terminologiji. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena, kao ni u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010) te kod Čedića i dr. (2007).

U razgovornom stilu na internetskim forumima znači *medicinska lopta*: “njemu su u minnesoti davali **medicinkom** da zakucava, ne bi li mu pojacali agresivnost, eksplozivnost...” (<https://forum.klix.ba/euro-basket-2007-spanija-t41342s125.html>); a zabilježili smo upotrebu ovog univerba i na internetskim portalima: “Đoković je prilikom treninga sa ‘**medicinkom**’ razbio pod u teretani...” (<https://avaz.ba/zabava/kiosk/488511/raspisana-potjernica-za-novakom-dokovicem>).

Ovaj je univerb dosta frekventan u sportskom žargonu; *medicinka* je čest sportski rekvizit u profesionalnom sportu, ali i rekreativnom. Čak se koristi i u osnovnoškolskoj i srednjoškolskoj nastavi na časovima *Tjelesnog i zdravstvenog odgoja*, tako da je ovaj univerb dio svakodnevne leksičke djece i omladine.

Tvorba univerba *medicinka* je redukovana: na okrnjenu osnovu *medicin-* (*medicinska lopta*), uz gubljenje suglasnikā *sk*, dodaje se sufiks *-k(a)*.

Riječ *moralka* nije zabilježena u rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010), dok u *Rječniku bosanskog jezika* (Jahić 2014) bilježimo sljedeće značenje: ‘učenje o moralu; etika’. Takva definicija nam ne pomaže kad je u pitanju tvorba i značenje univerba. *Rječnik sarajevskog žargona* (Saračević 2012) ne bilježi ovu leksemu. Međutim, u analiziranom korpusu pronašli smo univerb *moralka* koji ima značenje *moralna lekcija*: “Aaaa ti ocito nisi imao susret sa lovcima u prirodi. Uh da cujes njihove **moralke** kako im mi plasimo zivotinje koje oni hoće da ubiju.” (<https://forum.klix.ba/kucni-ljubimci-f141/kako-reagovati-u-ovim-situacijama-t85941s25.html>). Dvočlana sintagma je dosta frekventnija, pa stoga i stilski neutralna: “Za ono što smo radili 3.000 godina širom svijeta, trebali bismo se izvinjavati narednih 3.000 godina prije nego dajemo **moralne lekcije**.” (<https://www.klix.ba/sport/nogomet/infantino-odrzao-moralnu-lekciju-zapadu-ja-sam-i-arap-i-migrant-i-gej-a-vi-ste-licemjeri/221119029>).

Tvorba ovog univerba je redukovana: na osnovu *moral-* (*moralna lekcija*), uz ispadanje suglasnika *n*, dodaje se sufiks *-k(a)*.

Riječ *motorka* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 673) znači: ‘motorna pila’ i pripada razgovornom stilu, kao i: ‘kožna jakna’, što je žargonizam. U *Rječniku bosanskog jezika* (Jahić 2014a: 313) žargonizam je u značenju: ‘motorna pila’ i pripada razgovornom stilu. Leksema nije zabilježena u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012), kao ni kod Čedića i dr. (2007).

U razgovornom stilu na internetskim forumima znači *motorna pila*: “STIHL jeste najbolja al imas i Husqvarna ‘**motorke**’ koje su takodje jako dobre a nesto su jeftinije!” (<https://forum.klix.ba/umjetnost-zivljenja-f123/motorne-pile-pomoc-pri-kupovini-odabiru-t55378.html>); “Vjerujte, zvuk **motorke** je nešto najdosadnije i najbučnije što postoji.” (<https://forum.klix.ba/razne-diskusije-f11/motorna-pila-u-naseljenom-mjestu-t79453.html>). Ovaj univerb našao je mjesto i u naslovu na internetskim portalima u okviru novinarsko-publicističkog stila: “Safija rekla da kupuje gorivo za **motorku** pa zapalila bivšeg muža Sulejmana i njegovu djevojku” (<https://avaz.ba/globus/region/516037/safija-rekla-da-kupuje-gorivo-za-motorku-pa-zapalila-bivseg-muza-sulejmana-i-njegovu-djevojku>).

Univerb *motorka* uglavnom je jednoznačan, što potvrđuje i Čorić (2008: 163) navodeći da se “upotrebljava prvenstveno u značenju motorna testera (pila), ali i kao univerb od *motorna lokomotiva*”. Mi nismo zabilježili ovo posljednje značenje u bosanskom jeziku.

Tvorbeni način nastanka ovog univerba je redukovana tvorba: na oknjenu pridjevsku osnovu *motor-* (*motorna pila*), gdje se gubi suglasnik *n*, dodaje se sufiks *-k(a)*.

Riječ *neonka* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 748) pripada razgovornom stilu i znači ‘neonska svjetiljka’, kao i kod Čedića i dr. (2007: 451), a u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena, kao ni kod Jahića (2014b).

Ovaj univerb je frekventan u svakodnevnom jeziku u značenju *neonska svjetiljka* ili *lampa*, a o tome svjedoče primjeri iz razgovornog stila sa internetskih foruma: “Znaci gdje da kupim **neonke** u Sarajevu ...” (<https://forum.klix.ba/gdje-kupiti-neonke-t34150.html>); “Moze li savjet gdje kupiti neonsku rasvjetu (2 ili 4 **neonke** da idu...)” (<https://forum.klix.ba/umjetnost-zivljenja-f123/neonska-rasvjeta-kupovina-t85870.html>). Neutralno je stilski obojena i dio je leksike novinarsko-publicističkog stila, što potvrđuju novinski tekstovi na internetskim portalima: “Plavičasta svjetlost koja

isijava iz **neonki** daje neki metalni odsjaj prostoru.” (<https://avaz.ba/vijesti/teme/298322/prvacici-dobro-dosli-u-proslost>).

Ovaj univerb, u tvorbenom smislu, nastaje dodavanjem sufiksa *-k(a)* na okrnjenu pridjevsku osnovu *neon-* (*neonska svjetiljka*), uz gubljenje suglasnikā *sk*. Primjer je redukovane tvorbe.

Riječ *nuklearka* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 778) pripada razgovornom stilu i ima značenje: ‘nuklearna elektrana’, kao i kod Čedića i dr. (2007: 501) i Jahića (2014b: 416). Leksema nije zabilježena u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012).

U razgovornom stilu na internetskim forumima zabilježeno je isto značenje kao u *Rječniku*: “Rusija u Srbiji gradi **nuklearku**” (<https://forum.klix.ba/rusija-u-srbiji-gradi-nuklearku-t70670.html>); “Fazon je sto i jedni i drugi imaju **nuklearke** na skrivenim lokacijama..” (<https://forum.klix.ba/nuklearni-rat-p12956779.html>).

Može značiti i *nuklearna bomba*: “Prije bi da se porokaju **nuklearka-ma** nego da se nuklearne elektrane¹⁴⁰ krenu sjebavat tako.” (<https://forum.klix.ba/viewtopic.php?f=1&t=147651&p=13820013>).

Univerb *nuklearka*, u značenju *nuklearna bomba*, veoma je interesantan jer u dosadašnjim radovima posvećenim univerbaciji ovo značenje nije zabilježeno. Nema sumnje da u našem primjeru znači *nuklearna bomba*, jer je dalje u tekstu eksplicitno navedena dvočlana sintagma *nuklearna elektrana*.

U novinarsko-publicističkom stilu na internetskim portalima ovaj je univerb stabilan i frekventan, ali i ekspresivniji u odnosu na dvočlanu sintagmu *nuklearna elektrana*: “U ruskoj nuklearki isključena postrojenja zbog kratkog spoja” (<https://www.oslobodjenje.ba/vijesti/svijet/u-ruskoj-nuklearki-iskljucena-postrojenja-zbog-kratkog-spoja-474454>).

Tvorba ovog univerba je redukovana: sufiks *-k(a)* dodaje se na okrnjenu pridjevsku osnovu *nuklear-* (*nuklearna elektrana*), uz gubljenje suglasnika *n*.

Riječ *plisirka* nije zabilježena u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010), dok je u *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2008: 640) *plisirka*: ‘plisirana sukњa; žena koja se bavi plisiranjem’. Ovaj univerb je stilistički markiran, a, iako je frekventan u novinarsko-publicističkom stilu, i dalje ima funkciju oneobičavanja teksta: “Ove zime nosimo kraljicu sukњi – **plisirku!** Modni svijet je apsolutno zaluđen sa **plisiranom suknjom.**” (<https://hip.ba/2017/11/05/ove-zime-nosimo-kraljicu-suknji-plisirku/>).

¹⁴⁰ Isticanje je naše.

Izmjenjivanjem univerba i dvočlane sintagme u tekstu izbjegava se monotonija i jednoličnost, a ekspresivizacija univerba je i više nego očigledna.

Tvorba univerba *plisirka* je redukovana: na okrnjenu osnovu *plisir-* (*plisirana sukњa*), uz gubljenje dijela *an*, dodaje se sufiks *-k(a)*.

Riječi *rudarke*, *salonke* i *saobraćajka*, kao primjere univerba, detaljno smo objasnili u poglavljiju **Anketa: pitanje univerbacije i status univerba**.

Riječ *sarajka* nije zabilježena u rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010). U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema je zabilježena i znači: ‘Sarajevsko pivo’. U razgovornom stilu pronašli potvrde na internetskom forumu: “dizo sam hampu kad ne nađem hladnu **sarajku** u trgovini...” (<https://forum.klix.ba/najbolje-alkoholno-pice-t117908s102.html>); “Zbog svega k'o što neko ovde reče, izbjegavam kafane koje ne troše domaće...**sarajka** zakon” (<https://forum.klix.ba/razne-diskusije-f11/zasto-nema-sarajevskog-piva-po-kaficima-t64855s25.html>).

Očekivano, ovaj univerb ne upotrebljava se u novinarsko-publicističkom stilu; vjerovatno iz razloga što, zaista, pripada žargonu, ali i zbog toga što ima značenje stanovnice grada Sarajeva, pa bi bilo politički nekorektno upotrebljavati ovaj žargonizam u novinarskom stilu, i bilo kojem drugom osim razgovornom.

Tvorba univerba *Sarajka* ima redukovani tvorbeni model: na osnovu *saraj-* (*Sarajevsko pivo*), uz gubljenje niza glasova *-evsk-*, dodaje se sufiks *-k(a)*.

Riječ *multanka* zabilježena je u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 1192), gdje je naglašeno da se radi o razgovornom stilu: ‘skup partija koje jedan šahist u isto vrijeme igra s više igrača’, dok kod Čedić i dr. (2007) nije zabilježena, kao ni u *Rječniku sarajevskog žargona* (2012). U novinarsko-publicističkom stilu, u sportskom žargonu prošireno je značenje, pa se ovaj univerb više ne odnosi samo na šah, nego ga pronalazimo i u košarkaškom kontekstu u značenju *multane igre*: “Briljantni Curry priredio **multanku**, Golden State napravio veliki preokret” (<https://www.klix.ba/sport/kosarka;briljantni-curry-priredio-multanku-golden-state-napravio-veliki-preokret/230329011>), što u prenesenom značenju tumačimo kao vrhunsku igru na više “košarkaških frontova”: i koševi, i asistencije, i skokovi, i odbrane. Univerb *multanka* dosta je frekvantan u sportskom žargonu, o čemu svjedoče novinski tekstovi, no dvočlana sintagma *multana igra* nije potvrđena u korpusu, što nam može biti pokazatelj kako frekvencija upotrebe univerba dovodi do njegove uobičajenosti i neutralnosti, a sama dvočlana sintagma postaje leksički raritet

koji se rijetko koristi u pisanom i usmenom izrazu. U kontekstu semantičke tvorbe i univerbacije *multank* je zanimljiv univerb jer je izašao iz okvira šaha i proširio svoje značenje i u drugim sportovima.

Tvorba ovog univerba je integralna: na osnovu *multan-* dodaje se sufiks *-k(a)*.

Riječ *spicoke* nije zabilježena u rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010). U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) ova riječ je žargonizam i znači: ‘cipele / čizme s uskim vrhom’. U razgovornom stilu na internetskim forumima zabilježili smo značenje *spicaste obrve*: “Pundza. Svezana kosa. previse sminke, one obrve **spicoke**, ukocenost, nazor pozeljna i seksi, ljuto zensko...” (<https://forum.klix.ba/sta-vas-najvise-odbija-za-gospodu-p15817068.html>), pa onda i dominantno značenje *spicaste cipele*: “Ti jarane sinuse onda više voliš one koje nosaju **spicaste cipele** sa tankom potpeticom od 12 cm, pa kad im s vrh iskrivi ili ofuca od nosanja...a najvoliš zimi one bijele čizme **spicoke** garant...” (<https://forum.klix.ba/dragi-forumasi-sta-prvo-primjetite-nazeni-t64161s150.html>). Dio su i novinarske leksike, o čemu svjedoče modni tekstovi na internetskim portalima: “U modu se vraćaju ‘**spicoke**’, ali znatno kraće i blago zaobljene, također svoj veliki povratak će doživjeti malo više robusne drvene *klopmpe*.” (<https://www.dormeo.ba/clanci/moda-u-proljece-2011-i-njene-glavne-odrednice>).

U tvorbenom smislu ovaj je univerb veoma zanimljiv. Nastao je od dvočlane sintagme *spicaste obrve* ili *cipele*. Na skraćenu osnovu *spic-* dodaje se sufiks *-ok(e)*, koji smatramo žargonskim sufiksom. Iz pragmatičkih razloga analiziramo ga sa sufiksom *-k(a)/-k(e)*.

Riječ *totalka* nije zabilježena u rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010), kao ni u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012).

U razgovornom stilu na internetskim forumima ovaj univerb znači *totalna šteta*: “Probaj ici na **totalku** a da zadrzis auto umanjeno za neki iznos.” (<https://forum.klix.ba/naplata-osiguranja-t71495s475.html>); “Mati vozila ovakvog Pola godinu-dvije, nakon toga u udesu **totalka**.” (<https://forum.klix.ba/auto-do-800-maraka-t149271s500.html>). Iako je frekventniji u korpusu od dvočlane sintagme, i dalje je stilski markiran i ekspresivan.

Primjeri u bosanskom jeziku pokazuju da se univerb *totalka* odnosi na štetu na automobilima, dok Čorić (2008: 163) tvrdi da se značenje proširilo i na svijet biznisa i računara, kao i da može značiti štetu u ljubavnim odnosima, a to se posebno odnosi na žargon mladih.

Ovaj je univerb nastao redukovanim tvorbom od dvočlane sintagme **totalna šteta**, gdje se na okrnjenu osnovu *total-*, uz gubljenje suglasnika *n*, dodaje sufiks *-k(a)*.

Riječ *žutka* nije zabilježena u rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010), kao ni u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012).

Na internetskim forumima u razgovornom stilu zabilježili smo primjer gdje znači *žuta lokomotiva*: "Budući da su izgledom dosta slične, lokomotive iz turske rente... (...) Modernizovane 'žutke' donirane iz Njemačke" (<https://forum.klix.ba/ekonomija-f138/zeljeznice-all-about-t147169s550.html>). Da se radi, zaista, o žutoj lokomotivi, svjedoči i fotografija objavljena na forumu, na kojoj je lokomotiva žute boje.

Tvorbeni nastanak je integralni: na osnovu *žut-* (*žuta lokomotiva*) dodaje se sufiks *-k(a)*.

Kao što možemo primijetiti, od ukupno četrnaest pronađenih univerba koji završavaju na sufiks *k(a)/-k(e)*, njih sedam (*centralka*, *havajka*, *kaubojske*, *salonke*, *špicoke*, *totalka*, *žutka*) nije zabilježeno u konsultiranim rječnicima bosanskog jezika, a veoma su frekventni u razgovornom i novinarsko-publicističkom stilu. Dakle, njihov normativni status može biti upitan, ako slijedimo standarde rječnika, no, s druge su strane, veoma stilski obilježeni.

Sufiks -k(o) u procesu univerbacije

Sufiks *-k(o)* je sufiks koji učestvuje uglavnom u tvorbi muških hipokoristika. Babić (2002: 295) ovaj sufiks analizira u sklopu sufiksa *-o*, gdje izdvaja čak dvadeset četiri sufiksa (između ostalih i *-k(o)*) koji zavšavaju na *-o*. U analiziranom korpusu uspjeli smo zabilježiti samo jedan univerb, a to je *žutko*.

Riječ *žutko* nije zabilježena u rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010), kao ni u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012).

U razgovornom stilu, tačnije u sportskom žargonu, na internetskim forumima znači *žuti karton* koji dobijaju (obično) fudbaleri prilikom nedozvoljenog udarca protivničkog igrača: "Pazi, Ronaldo je imao **zuti karton** i da je reagirao na to dobio bi **žutka** i ne bi igrao u Portugalu..." (<https://forum.sportsport.ba/viewtopic.php?t=5450&start=8880>). S obzirom na de-minutivno i hipokoristično značenje ovog sufiksa, očekujemo da i univerb ima slično značenje. Međutim, u ovom kontekstu univerb ima ironično i sarkastično značenje kao izraz navijača prema protivničkom igraču.

Tvorba ovog univerba je identična prethodnom primjeru (razlika je samo u vrsti sufiksa): na osnovu *žut-* (*žuti karton*) dodaje se sufiks *-k(o)*.

Sufiks -luk u procesu univerbacije

Sufiks *-luk* je sufiks kojim su nastale mnoge izvedenice koje vezujemo za prošlost (*dunjaluk*, *šejtanluk*, *begluk*, *pašaluk* i sl.). Babić (2002: 363) navodi da obične izvedenice nastale sufiksom *-luk* imaju, uglavnom, negativno značenje, a što potvrđuju i mnogi primjeri izvedenica koje su sastavni dio i bosanskog jezika (*baliluk*, *bizarluk*, *kretenluk*, *seljakluk*)¹⁴¹, koji se odnose na različite oblike ponašanja koje je uglavnom pejorativno. Pronađeni univerbi su *privatluk* i *šejtanluk*.

Riječ *privatluk* nije zabilježena u rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010), kao ni u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012).

U razgovornom stilu ovaj je univerb frekventan, kao što potvrđuju i primjeri sa internetskih foruma, i znači *privatni posao*: "Sada se, međutim, spajanjem dvije bolnice pojavio određeni visak kadrova pa se **privatluk** koristi kao izgovor da se određeni broj ljudi otjera." (<https://forum.klix.ba/opci-izbori-2018-f171/sebija-all-about-t140947.html>), a veoma je stilski obilježen u novinarsko-publicističkom stilu, o čemu svjedoče primjeri sa internetskih portala: "Čudesni princip **privatluka** prilikom bh. imenovanja diplomata konkretna je dokaz kako u ovdašnjim zapetljanim okolnostima postoji sasvim dovoljno prostora za konsenzus..." (<https://avaz.ba/kolumnne/bakirova-minuta/480499/konzulska-vremena>).

U bosanskom jeziku ovaj univerb ima negativnu konotaciju i uvijek podrazumijeva jednu vrstu spletki, laži i ilegalnog poslovanja.

Ovaj je univerb nastao redukovanim tvorbom od dvočlane sintagme *privatni posao*, gdje se na skraćenu osnovu *privat-*, uz gubljenje suglasnika *n*, dodaje sufiks *-luk*.

Riječ *šejtanluk* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 1289) znači: 'nestašluk, vragolija, obešenjaštvo', kao i kod Čedića i dr. (2007: 1104). U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena.

U razgovornom stilu na internetskim portalima ovaj univerb znači: *šejtanska sprava*: "...taman da nam platiš rollercoaster na trebeviću (...) samo ja ne sjedam na taj **šejtanluk**" (<https://forum.klix.ba/viewtopic>).

¹⁴¹ Ove primjere ne smatramo univerbima upravo zbog lekseme *ponašanje* koju smatramo općenitom imenicom, tipa *osoba* i sl.

php?f=2&t=134505&p=12952572), kao i šejtanska igra: "Od šeđtanluka smo išli na kioske i znate kako poredaju uz staklo proizvode, cigare, žvake, novine. I fol je bio udarit lagano u staklo i obarat stvari." (<https://forum.klix.ba/samo-za-30-forumase-t113882s2475.html>). Ovaj univerb je eksprezivan i ima šaljivo značenje.

Univerb šejtanluk nastao je od dvočlane sintagme šejtanska igra, gdje se na skraćenu osnovu šejtan-, uz gubljenje suglasnikā sk, dodaje sufiks -luk. Primjer je redukovane tvorbe.

Na kraju, možemo zaključiti da je univerb privatluk potvrđio opći zaključak da se sufiksalsnim nastavkom -luk, uglavnom, izražava negativno značenje, dok univerb šejtanluk ima pueritivno i šaljivo značenje.

Sufiks -uš(a) u procesu univerbacije

Sufiks -uš(a) plodan je sufiks koji, uglavnom, označava osobine ženskih osoba, bilo fizičke ili karakterne. Babić (2002: 356) tvrdi da je blago stilski obilježen kada označava žensku osobu prema boji kose (*plavuša*), a da ima pejorativno značenje kada opisuje karakterne osobine ženskih osoba (*blebetuša, klepetuša*). Klajn (2003: 198) ga smatra veoma ekspresivnim. Mi smo zabilježili dva univerba: *plavuša* i *šalteruša*.

Riječ *plavuša* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović – Palić – Šehović 2010: 908) znači: 'ona koje je plave kose (o osobi); plavka, plavojka', ali je i žargonizam pejorativnog značenja: 'lijepa ženska osoba vrlo ograničenih umnih sposobnosti i shvatanja'. Kod Čedića i dr. (2007: 636) ima značenje: 'izrazito svijetla žena; djevojka sa lijepom, obično dugom, plavom kosom'. Slijedeći tumačenje koje je iznijela Nenezić (2018: 297), gdje u univerbe ne ubrajamo one lekseme koje su nastale od dvočlane sintagme čiji drugi dio sadrži neki opći pojam kao što je *lice* ili *osoba*, ova značenja iz rječnika nisu nam relevantna kad je univerbacija u pitanju. U *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012) leksema nije zabilježena.

U razgovornom stilu ovaj univerb znači *plava novčanica*, odnosno novčanica plave boje u vrijednosti od 200 konvertibilnih maraka, a vrlo je rijetka u opticaju. Mi smo upotrebi ovog univerba svjedočili više puta spontano osluškujući razgovor mladih ljudi.

Ovaj je univerb nastao od dvočlane sintagme *plava novčanica*, gdje se na osnovu *plav-*, dodaje sufiks -uš(a). Primjer je integralne tvorbe.

Riječ *šalteruša* nije zabilježena u rječnicima bosanskog jezika (Čedić i dr. 2007; Halilović – Palić – Šehović 2010), kao ni u *Rječniku sarajevskog žargona* (Saračević 2012).

U razgovornom stilu na internetskim forumima ima značenje *šalterska službenica* i izuzetno je pejorativan univerb: "Nisam sigurna da li spada u popularne stvari, ali ne kontam zasto nedohebana **salterusa** vraca ljude da donešu jos jedan papir..." (<https://forum.klix.ba/popularne-stvari-koje-ne-kontam-t133865s11100.html>); "I ti se čudiš što ti je **šalteruša** tražila neki dokument?" (<https://forum.klix.ba/pravo-f161/ovjera-potpisa-t152400s25.html>). I u novinarsko-publicističkom stilu pronašli smo ovaj univerb, i to u novinskom tekstu u kojem se opisuje umjetnički performans: "Izvrsna glumica Sanela Krsmanović-Bistrivoda, koja igra Rabiju Šuvalić, bivšu 'šalterušu' u potrazi za novim poslom..." (<https://avaz.ba/lifestyle/kultura/225559/prekvalifikovana-rabija-suvalic-konacno-upoznala-nenu-murica>).

Jedna od odlika razgovornog jezika jesu "formacije kojim učesnici u komunikaciji pokazuju lični stav prema određenom predmetu (pojmu) (Ćorić 1993: 40)". U taj kontekst, bez sumnje, "uklapa se" i sufiks *-uš(a)*, u tvorbi univerba *šalteruša*.

Ovaj je univerb nastao od dvočlane sintagme *šalterska službenica*, gdje se na skraćenu osnovu *šalter-*, uz gubljenje suglasnikā *sk*, dodaje sufiks *-uš(a)*. Primjer je redukovane tvorbe.

Ova dva univerba nastala sufiksom *-uš(a)* frekventni su u razgovornom stilu, stilski obojeni, a pogotovo univerb *šalteruša*, koji i bez konteksta jasno opisuje o kakvom tipu osobe se radi.

IV. ZAKLJUČAK

Univerbacija je važan tvorbeni način nastanka novih riječi u bosanskom jeziku, iako je u bosnici donedavno bila potpuno zanemarena. Mišljenja smo da će ova knjiga predstavljati samo početak u novim i drugačijim istraživanjima univerbacije, iako će naići na otpore lingvističkih tradicionalista, posebno kod onih primjera univerbacije koji su "tradicionalno" predmet klasične sufiksalne tvorbe.

Univerbaciju smo posmatrali kao tvorbeni postupak gdje od dvočlane sintagme nastaje univerb (monoleksemska jedinica) sa izraženom ekspresivnošću. Osobina stilske markiranosti i ekspresivnosti bila je presudna u određivanju da li je nešto univerb ili ne, kao i činjenica koja imenica ima funkciju upravnog člana dvočlane sintagme. Ukoliko je to imenica kojom se nešto generalizira: *osoba, čovjek, ponašanje* i sl., onda to nismo smatrali univerbom. Tako primjer *starac* u procesu univerbacije ima formalne elemente da bude univerb: nastaje od dvočlane sintagme *star čovjek*, čiji zavisni član u procesu sufiksacije postaje monoleksemska jedinica *starac*. Međutim, leksema *starac* nije ekspresivna, pripada neutralnoj leksici, a i upravni član dvočlane sintagme je opća imenica.

U korpusu smo i mi zabilježili neke univerbe koji su dio leksičke standardnog bosanskog jezika (*naslovница, vjenčanica*); dakle, neutralni su, ali smo ih zabilježili u kontekstu u kojem oni ipak imaju blagu markiranost (*naslovница*), ili ih dovodimo u vezu sa dvočlanom sintagmom od koje su nastali, a koja je stilski markirana (*vjenčanica : vjenčana haljina*).

Ova je knjiga pokazala da su u većini slučajeva univerb i dvočlana sintagma od koje je nastao ravnopravni u jeziku, pa čak i u istom tekstu. To ni u kom slučaju ne umanjuje važnost univerba. Ovisno o ozbiljnosti novinskog teksta, univerb će se obično naći u naslovu da privuče pažnju čitalaca, a dalje kroz tekst primjećujemo naizmjeničnost upotrebe dvočlane sintagme i univerba. U izuzetnim slučajevima (npr., univerb *veznjak*) u određenom tekstu ćemo imati samo upotrebu univerba bez očekivane dvočlane sintagme (*vezni igrač*).

Također, naša očekivanja o upotrebi univerba bila su katkad i iznevjerena. Tako u primjeru univerba *estradnjak*, očekivali smo dominantnu

upotrebu univerba u razgovornom stilu, ali na internetskim forumima dvočlana sintagma bila je frekventnija: *estradna ličnost*, *estradna zvijezda* i sl., a na internetskim portalima u okviru novinarsko-publicističkog stila, naprimjer, dominantniji je univerb od dvočlane sintagme.

Analiza građe pokazala je da su univerbi stilski markirane jedinice, ali se sve češće koriste i u stilski neutralnim tekstovima. Dakle, mišljenje da su univerbi isključio dio žargona nije potpuno istinito. Veliki broj univerba jesu žargonizmi, ali, isto tako, određen broj univerba pripada neutralnoj leksici i uopće nisu zabilježeni u rječniku žargonizama. Stalnom upotrebom i stilski najmarkiraniji univerbi s vremenom postaju sve manje ekspresivni, dok ne postanu dio neutralne leksike.

Anketom, kao i stalnim ispitivanjem govornika bosanskog jezika metodom izmamljivanja, provjeravali smo stanje u "živom" govoru bosanskog jezika. Najveći problem nam je zadavala dvojba između univerba i sufiksalne izvedenice. Dakle, da bismo sa sigurnošću neku leksemu označili kao univerb, njeno značenje mora biti predstavljeno u obliku dvočlane sintagme koja prirodno zvuči, nije izvještačena i neprirodna i uklapa se u jezički osjećaj i intuiciju govornika bosanskog jezika, uz pretežnu stilsku markiranost, odnosno ekspresivnost i afektivnost. Ukoliko dvočlana sintagma od koje je univerb nastao zvuči prirodno, bez sumnje bismo tu leksemu svrstavali u univerb.

U pojedinim primjerima sva naša zapažanja i dvojbe prikazali smo i u knjizi, s namjerom da pokažemo kako je teško prilikom ovakvih istraživanja donijeti odluku da li je neka leksema univerb.

Najvažnije je bilo odlučiti se za određenu definiciju unverbacije i nje se držati tokom istraživanja. Unverbaciju možemo posmatrati u širem i užem smislu. Mi smo se odlučili za jedan uži restriktivniji pristup, da bismo mogli jasno omeđiti granice šta je univerb, a šta nije. Iako smo u početku mislili da ćemo morati proširiti našu "strogu" usku definiciju, pokazalo se da i u tako usko postavljenoj definiciji u bosanskom jeziku ima univerba više nego smo očekivali. Da smo unverbaciju posmatrali u širem smislu, ovo istraživanje ne bi imalo kraja i pokazalo bi se da je gotovo sva ka leksema nastala nekim skraćivanjem univerb, te smo od toga odustali.

Dalje, analizirajući stilski markirane i ekspresivne univerbe, uspjeli smo zabilježiti i one koji su dio određenog stručnog registra, medicinskog, naprimjer, kao što su *šećeraš*, *štitnjača* i sl., ali i one koje su dio neutralne leksike. Izdvajamo primjer *naslovnica*, ali i primjere koji imaju blagu ekspresivnu vrijednost, kao što su: *gimnazijada*, *olimpijada* i sl.

Univerbi su višeznačni i kontekstualno uvjetovani. Najbolje o tome svjedoče primjeri: *gumenjak*, *slobodnjak*, *zabavnjak*, koji su višeznačni. Uglavnom nam kontekst pomaže u definiranju značenja, i nema dileme koje značenje ima dati univerb. Ali primjer univerba *slobodnjak* zaista je specifičan kada su u pitanju značenjske nijanse (*slobodni umjetnik* ili *slobodni radnik*). Za razliku od univerba, dvočlana sintagma je uvijek precizna, jednoznačna i semantički jasno određena.

Dalnjim istraživanjem uspjeli smo ipak pronaći i rijetke primjere jednoznačnih univerba, a to su oni koji se odnose na vlastite imenice (koje i jesu uvijek u jednini): *Plavci* u značenju *Plavi orkestar* i *Prljavci* u značenju *Prljavo kazalište*. Univerbi su u množini, što je i očekivano, jer spomenute muzičke grupe čini nekoliko članova.

Proces univerbacije uglavnom se spominje kad su u pitanju imenički univerbi. Veliki broj sufiksa učestvuje u procesu univerbacije:

- -a (ekskluziva),
- -ac (terenac),
- -ač(a) (štitnjača),
- -ać (sporać),
- -ad(a) (gimnazijada),
- -ak i -jak (kožnjak),
- -aner (avljaner),
- -ar (daljinär),
- -(j)ar(a) (betonjara),
- -aš (filmaš),
- -(j)av(a) (pornjava),
- -ic(a) (laganica),
- -ić (krimić),
- -ij(a) (majstorija),
- -ik (privatnik),
- -in(a) (divljačina),
- -iš (slaniš),
- -k(a) i -k(e) (kaubojke),
- -k(o) (žutko),
- -luk (privatluk),
- -us(a) (šalteruša).

Univerbi su dio svakodnevnog jezika pojedinca. Izbor su pojedinka zbog svoje ekspresivnosti te jezičke ekonomičnosti. Iz razgovornog stila proširili su se i u ostale jezičke sfere i veoma dobro funkcioniraju.

S obzirom na odlike razgovornog stila, a to su: opuštenost, spontanost, nepripremljenost, kao i stalnu težnju ka jezičkoj ekonomiji, uopće ne čudi činjenica da su univerbi odlika razgovornog stila. Razgovorni je jezik sistem otvorenoga koda, teži jezičkoj ekonomiji, a pogotovo ekspresivizaciji. S obzirom na to da smo istraživali razgovorni stil, uglavnom, na internetskim forumima, mogli smo pratiti šta se sve postiže u vanlingvističkoj stvarnosti upotrebljajući univerba. Pa, tako, upotrebljajući univerba *grupnjak* u značenju *grupno druženje*, nerijetko, implicitno, korisnici foruma aludiraju na još jedno značenje tog univerba, a to je *grupni seks*. Tako se postiže efekat bliskosti među korisnicima foruma, ali i efekat začudnosti kod novopriđošlih na forumu, što u konačnici rezultira i dramskim efektima komedije situacije.

U novinarsko-publicističkom stilu univerbi su nerijetko dio naslova zbog svoje stilske markiranosti, ali i višezačnosti. Tako autor, svjesno upotrebljavajući višezačnu leksemu (univerb), postiže efekat radoznalosti kod čitalaca, koji će, nesumnjivo, pročitati cijeli tekst da bi saznali o čemu se radi.

Činjenica je da razgovorni stil najviše utjecaja ima, upravo, na novinarsko-publicistički stil internetskih portala. U prvom redu, u novinarskim tekstovima nailazimo na direktnе iskaze ispitanika, kao što su intervju, ispitivanje javnog mnijenja i sl. Ti iskazi nerijetko pripadaju razgovornom stilu. Autori novinskih tekstova, posebno onih koji se tiču manje ozbiljnih tema, namjerno će koristiti, npr. univerb, prije nego dvočlanu sintagmu iz već spomenutih razloga. Posebno je zanimljiva činjenica da smo i u političkim tekstovima uspjeli zabilježiti univerbe (*plašljivac* u značenju *plašljiv političar* i sl.).

I, konačno, pokazali smo da je univerbacija izuzetno važan tvorbeni postupak u bosanskom jeziku jer nemali broj riječi, upravo, nastaje u procesu univerbacije. Mišljenja smo da postoji tendencija nastanka i novih univerba po uzoru na postojeće, a s obzirom na činjenicu da je jezik takav sistem u kojem stalno nastaju nove riječi, a neke od postojećih "idu" u pasivnu leksiku. Također, smatramo da će i veliki broj univerba stalnom upotrebljom, posebno u novinarsko-publicističkom stilu, s vremenom postati dio neutralne leksičke i standardnog jezika.

V. SAŽETAK

Glavni predmet istraživanja u ovoj knjizi jesu univerbi u bosanskom jeziku. Unverbacija kao tvorbeni način dugo je vremena bila zapostavljena u bosničkim istraživanjima, tako da ovaj rad daje cjelovit uvid u proces unverbacije i njene rezultate – univerbe u bosanskom jeziku.

Univerbi su monoleksemske jedinice nastale od dvočlane sintagme (*slobodni umjetnik* > *slobodnjak*) sufiksalmom tvorbom u procesu unverbacije, a oni nastaju kao rezultat težnje ka jezičkoj ekonomiji i ekspresivizaciji izražavanja. U skladu s tim, univerbi su stilski markirani u odnosu na dvočlanu sintagmu od koje su nastali.

Korpus istraživanja čini razgovorni stil, gdje se univerbi najviše i koriste, ali i novinarsko-publicistički, u kojem je nemali broj univerba, upravo, iz razgovornog “prešao” u novinarski stil. Internetski forumi učinili su nam se najpogodniji za istraživanje razgovornog, a internetski portali za istraživanje novinarsko-publicističkog stila. Ova dva stila bila su dominantna i dostatna za analizu univerba jer je već ranije uočeno da se univerbi uglavnom javljaju u ova dva spomenuta stila.

Pojedinačni primjeri zabilježeni i u naučnom (*štитnjača*), administrativno-pravnom (*minimalac*) te književnoumjetničkom stilu (*zimnjak*) samo su, zapravo, potvrdili tezu da univerbi dominiraju u razgovornom i novinarsko-publicističkom stilu.

Pored jezičke ekonomičnosti i ekspresivizacije, univerbe odlikuje i višeznačnost, za koju se obavezno veže i kontekstualna uvjetovanost. Tako univerb *sigurica* ima više značenja, a koje je od njih u pitanju razjašnjava se analizom univerba u kontekstu.

Jednoznačni su univerbi koji se odnose na vlastiti pojam u obliku dvočlane sintagme (*Prljavci* < *Prljavo kazalište*).

Normativni status univerba u bosanskom jeziku posmatramo iz sljedećeg konteksta: da li su zastupljeni u rječnicima bosanskog jezika. Ako jesu, pratimo da li imaju odrednicu da pripadaju razgovornom stilu, da li su žargonizam i sl. Rijetki od njih pripadaju neutralnoj leksici, pa tako i standardnom jeziku. Uglavnom su stilski obilježeni, što, zapravo, otvara put proučavanju stilističkog aspekta unverbacije.

Analizirajući univerbe, neizostavno je bilo predstaviti i tvorbu svakog univerba, kao i dominantne sufikse u procesu univerbacije. U tom kontekstu, govorimo o imeničkim univerbima, a naše je istraživanje pokazalo da oni jedini postoje u bosanskom jeziku.

Na kraju, zaključujemo da i dvočlana sintagma i univerb opstaju u bosanskom jeziku; u istom tekstu koristi se i sintagma i univerb radi izbjegavanja monotonije. U razgovornom stilu, koji odlikuje težnja ka jezičkoj ekonomiji, češća je upotreba univerba u odnosu na dvočlanu sintagmu od koje je nastao, dok se u novinarsko-publicističkom stilu, iz istog razloga, univerbi pojavljuju u naslovu teksta.

Istovremeno, oni zbog svoje povećane ekspresivnosti imaju funkciju da privuku pažnju čitalaca, dok se u tekstu naizmjenično upotrebljavaju univerbi i sintagma.

Nesumnjivo je da će univerbi i dalje nastajati u bosanskom jeziku, analogijom, po uzoru na već postojeće, i na taj način i dalje bogatiti njegovu leksiku.

VI. SUMMARY

The main theme of this book is univerbates in the Bosnian language. Univerbation, a wordformation process, has for a long time been neglected in the Bosnian language research, thus this book presents a comprehensive insight into the univerbation process and its results – univerbates in the Bosnian language.

Univerbates are monolexemic units formed by a two-member syntagma (e.g. in Bosnian *slobodni umjetnik* > *slobodnjak*) through suffixes in the univerbation process; univerbates are formed as a result of the striving to achieve language economy and emphasised expressiveness. In that sense, univerbates are stylistically marked as compared to the two-member syntagma they are derived from.

The research corpus is conversational style where univerbates are most frequently used, as well as the journalistic style containing just as many univerbates that have “transposed” from the conversational into the journalistic style. Internet forums seemed most suitable for the research of conversational style, while internet portals were used to conduct the research on the journalistic style. These two styles were dominant and sufficient for the analysis of univerbates, for it had already been noticed that they appeared in the aforementioned styles.

Individual examples have been recorded in the scientific style (e.g. in Bosnian *štitnjača*), administrative-legal (e. g. in Bosnian *minimalac*) and the literary-artistic style (e.g. *zimnjak*), but they, in fact, have confirmed the thesis that univerbates dominate conversational and journalistic styles.

Apart from the language economy and intensified expressiveness, univerbates are also characterised by polysemy to which contextualisation is inevitably connected. Thus, the Bosnian language univerb example *sigurica* carries several meanings, deciphered through the analysis of univerbates in a context.

Monosemic univerbates are those that concern their own notion in the form of a twomember syntagma (e.g. in Bosnian *Prljavci* < *Prljavo kazalište*).

The normative status of univerbates in the Bosnian language is observed in the following context: whether or not they are present in the Bosnian language dictionaries. If so, we examine if they are marked as conversational, as jargon, etc. Not many of them are categorised as neutral lexis, i.e. as part of the standard language. They are mostly stylistically marked, which, in fact, paves way to studying the stylistic aspect of univerbation.

Presenting the formation of every univerb is inevitable in the univerbation analysis. In that context, we discuss nominal univerbates, and our research has showed that they are the only ones that exist in the Bosnian language.

Finally, we conclude that the two-member syntagma and the univerb exist in the Bosnian language; in that same context both the syntagma and the univerb are used in order to avoid a monotonous expression. In the conversational style, characterised by the striving towards the language economy, univerbates are more frequently used as opposed to the two-member syntagma from which they are derived, while the journalistic style, for that same reason, is characterised by the use of univerbates in text titles.

At the same time, univerbates, due to the increased expressiveness, function as means to capture the attention of readers, while the text itself most frequently contains an interchangeable usage of the univerb and the syntagma.

Undoubtedly, univerbates will continue to be formed in the Bosnian language through analogy and, just as the existing ones, will continue to enrich its lexis.

VII. РЕЗЮМЕ

Основным объектом исследования в данной книге являются универбы в боснийском языке. Универбация как способ словообразования долгое время игнорировалась в исследованиях боснийского языка, поэтому в этой книге предоставлено полное представление о процессе универбации и её результатах – универбах в боснийском языке.

Универбы представляют собой монолексемные единицы, созданные из двучленной синтагмы (например, на боснийском языке *slobodni umjetnik* > *slobodnjak*) путем суффиксального словообразования в процессе универбации (т. е. в процессе суффиксальной универбации), а возникают универбы в результате стремления к языковой экономии и экспрессивизации выражения. Соответственно, универбы являются стилистически маркированными по сравнению с производящим двучленным словосочетанием.

Предметом исследования является прежде всего корпус разговорного боснийского языка, в котором наиболее часто используются универбы, а также публицистический стиль, содержащий немалое количество универбов, «переложенных» именно из разговорного в публицистический стиль. Интернет-форумы оказались наиболее подходящими для исследования разговорного стиля, тогда как интернет-порталы использовались для проведения исследований публицистического стиля. Эти два стиля были доминирующими и достаточными для анализа универбов, поскольку уже было замечено, что универбы чаще всего встречаются в вышеупомянутых двух стилях.

Отдельные примеры, зафиксированные в научном (например, в боснийском языке *štitnjača*), административно-правовом (например, в боснийском *minimalac*) и литературно-художественном стилях (например, *zimnjak*), по сути, лишь подтвердили тезис о том, что универбы доминируют в разговорном и публицистическом стилях.

Помимо языковой экономии и экспрессивизации, универбы характеризуются еще и многозначностью, с которой неизбежно связана контекстуализация. Так например, универб *sigurica* в боснийском

языке имеет несколько значений, а о каком из них идет речь, выясняется путем анализа универба в контексте.

Однозначными универбами являются те, которые отсылают к собственному понятию в форме двухчленной синтагмы (например, в боснийском *Prljavci* < *Prljavo kazalište*).

Нормативный статус универбов в боснийском языке наблюдается в следующем контексте: представлены ли они в словарях боснийского языка или нет. Если они представлены в словарях, то мы отслеживаем, существует ли помета о их принадлежности к разговорному стилю, являются ли они жаргонизмами и т. д. Немногие из них относятся к нейтральной лексике, в том числе и к стандартному (стандартизированному) языку. Они в большинстве своем стилистически маркированы, что, собственно, и открывает путь к изучению стилистического аспекта универбации.

При анализе универбов важно было представить образование каждого из них, а также доминирующие суффиксы в процессе универбации. В этом контексте мы говорим об имённых универбах, а наше исследование показало, что они единственные, которые существуют в боснийском языке.

Наконец, делается вывод о том, что в боснийском языке сохраняются и двучленная синтагма, и универб; в одном и том же тексте используются и синтагма и универб, чтобы избежать монотонности выражения. В разговорном стиле, характеризующемся стремлением к языковой экономии, чаще употребляются универбы по сравнению с двучленной синтагмой, из которой они образовались, а в публицистическом стиле, по той же причине, универбы появляются в заголовке статьи.

В то же время, в силу своей повышенной выразительности, универбы выполняют функцию привлечения внимания читателей, а в самом тексте попеременно используются универб и синтагма.

Несомненно, что универбы в боснийском языке и в дальнейшем будут формироваться по аналогии с уже существующими, и таким образом будут продолжать обогащать лексический состав боснийского языка.

VIII. BIBLIOGRAFIJA

Izvori

- Bekrić, Ismet (2008): "Očev kaput", u: *Antologija bosanskohercegovačke poezije za djecu*, (priredio Ešić, Šimo), Bosanska riječ, Tuzla.
- Bursać, Dragan (2018): *PTSP spomenar*, Centar Samouprava, Sarajevo.
- Čaušević, Jasmina – Zlotrg, Sandra (2011): *Načini za prevladavanje diskriminacije u jeziku u obrazovanju, medijima i pravnim dokumentima*, Udruženje za jezik i kulturu Lingvisti i Centar za interdisciplinarne postdiplomske studije Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo.
- Čedić, Ibrahim – Hajdarević, Hadžem – Kadić, Safet – Kršo, Aida – Valjevac, Naila (2007): *Rječnik bosanskog jezika*, Institut za jezik, Sarajevo.
- Halilović, Senahid – Palić, Ismail – Šehović, Amela (2010): *Rječnik bosanskoga jezika*, Filozofski fakultet u Sarajevu, Sarajevo.
- Halilović, Senahid (2017): *Pravopis bosanskoga jezika*, Slavistički komitet, Sarajevo.
- Hubijar, Zehra (2007): *Boja sreće: čitanka za 4. razred devetogodišnje osnovne škole*, Bosanska riječ, Sarajevo.
- Ibrišimović, Jasminka (2018): *Rudarska terminologija u Varešu*, Slavistički komitet, Sarajevo.
- Lešić, Andrea (2017): "Ljubavni romani i feministički eskapizam: da li je bijeg mogućnost slobode?", u: Šunjić, Ivan – Pajević, Anita (ur.), *Feministička i Queer čitanja popularne kulture*, LibertaMo, Mostar, str. 11–31. (https://www.academia.edu/35353088/Ljubavni_romani_i_feministi%C4%8Dki_ekspizam_da_li_je_bijeg_mogu%C4%87nost_slobode, stranica posjećena 18. 9. 2019).
- Jahić, Dževad (2010a): *Rječnik bosanskog jezika*, tom 1, A–Ć, Bošnjačka asocijacija 33, Sarajevo.
- Jahić, Dževad (2010b): *Rječnik bosanskog jezika*, tom 2, D–F, Bošnjačka asocijacija 33, Sarajevo.
- Jahić, Dževad (2011): *Rječnik bosanskog jezika*, tom 3, G–J, autor/Bošnjačka asocijacija 33, Sarajevo.
- Jahić, Dževad (2012a): *Rječnik bosanskog jezika*, tom 4, K–Kor, autor/Bošnjačka asocijacija 33, Sarajevo.
- Jahić, Dževad (2012b): *Rječnik bosanskog jezika*, tom 5, Kos–Lj, autor/Bošnjačka asocijacija 33, Sarajevo.

- Jahić, Dževad (2014a): *Rječnik bosanskog jezika*, tom 6, M, autor, Sarajevo.
- Jahić, Dževad (2014b): *Rječnik bosanskog jezika*, tom 7, N–Nj, autor/Bošnjačka asocijacija 33, Sarajevo.
- Jahić, Dževad (2019a): *Rječnik bosanskog jezika*, tom 8, O–Op, autor, Sarajevo.
- Jahić, Dževad (2019b): *Rječnik bosanskog jezika*, tom 9, Or–Pa, autor, Sarajevo.
- MacKinnon, Cathrine A. "Jesu li žene ljudi?" (<https://www.24sata.hr/fun/jesu-li-zene-ljudi-jedan-od-najcudnijih-naslova-51072>, stranica posjećena 30. 9. 2019).
- Saračević, Narcis (2012): *Rječnik sarajevskog žargona*, autor, Sarajevo.

Internetski izvori

- Agencija MITA Group – www.mita.ba
- Agricom d. o. o. – www.agricom.ba
- Agroklub. Informacijski sustav u poljoprivredi – www.agroclub.ba
- Akta. Poslovni portal – www.akta.ba
- Asocijacija arhitekata Bosne i Hercegovine – www.aabh.ba
- BH Pčelar. Pčelarstvo, voćarstvo, poljoprivreda, ekologija zdravlje – www.bhpcelar.com
- BHTuning. Forum za sve ljubitelje automobila i autotuninga – www.bhtuning.com
- Biciklistički klub Mostar BKM. – www.bkmmostar.ba
- BiH Pravo. Bosanskohercegovački pravni portal – www.bih-pravo.org
- Bosanskohercegovački auto-moto klub BIHAMK – www.bihamk.ba
- Buka magazin – www.buka.ba
- Cure. Ženski portal – www.cure.ba
- Depo. Portal – www.depo.ba
- Dnevni avaz – www.avaz.ba
- Dormeo – www.dormeo.ba
- Dukat – www.dukat.ba
- Facebook – www.facebook.com
- Faktor magazin – www.faktor.ba
- Federalno ministarstvo kulture i sporta – www.fmks.gov.ba
- Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu – www.ff.unsa.ba
- Gusto. Domaći magazin za žene – www.gusto.ba
- Interview – www.interview.ba
- KIDSinfo. Ultimativni vodič za roditelje – www.kidsinfo.ba
- Klix – www.klix.ba
- LGBTI – www.lgbti.ba

Lud, zぶnen, normalan. Humoristička serija – <https://www.youtube.com/channel/UC6BViO0iwac6JKJl4LjokNg>

Mediacentar Sarajevo – www.media.ba

Menprom. Mesna industrija Tuzla – www.menprom.ba

Micro Mreža. Portal – www.micromreza.com

Moje trčanje – www.trcanje.net

mojDoktor – www.mojDoktor.ba

Nadreality Show – <https://www.youtube.com/channel/UC162Q2PKW8EOE6KvW0Tyjcg>

Nedjelja. Katolički tjednik – www.nedjelja.ba

Novi. Regionalni informativni portal – www.novi.ba

Novinska agencija “Patria” – www.nap.ba

OP BHRT. Omladinski program BHRT-a – www.op.bhrt.ba

Oslobodenje – www.oslobodenje.ba

Paragraf Lex. Baza propisa za pravnike i ekonomiste – www.paragraf.ba

Poskok – www.poskok.info

Pranje tepiha “Diamond” – www.pranjeteipiha.ba

Prirodno-matematički fakultet Univerziteta u Sarajevu – www.pmf.unsa.ba

Radio Sarajevo – www.radiosarajevo.ba

Ringeraja. Porodični portal – www.ringeraja.ba

Slobodna Bosna. Nezavisni informativni portal – www.slobodna-bosna.ba

Sportske. Sportski portal – www.sportske.ba

Sportsport. Sportski portal – www.sportsport.ba

Svjetlo riječi. Bosanskohercegovačka obiteljska mjesečna revija za vjeru, društvo i kulturu – www.svjetlorijeci.ba

Školegijum. Magazin za pravedno obrazovanje – www.skolegijum.ba

TIP. Internet Vjesnik – www.tip.ba

Udruženje BATHINVS – www.bathinvs.com

Udruženje “Plus”. Udruženje za kreativno učenje – www.udruzenjeplus.ba

Vukajlija. Rečnik slenga – www.vukajlija.com

Wikipedia – www.bs.wikipedia.org

Žene. Ilustrirana knjiga o izuzetnim ženama – www.zenebih.ba

Ženski. Ženski lifestyle portal za savremenu ženu – www.zenski.ba

Literatura

Ajdžanović, Milan (2018): “Univerbacija u srpskoj dnevnoj štampi”, u: Šehović, Amela (ur.), *Univerbacija/Univerbizacija u slavenskim jezicima*, zbornik radova sa Osamnaestu međunarodne naučne konferencije Komisije za tvorbu riječi Međunarodnog

- komiteta slavista, Slavistički komitet, Sarajevo, str. 9–20. (<http://www.slavistickikomitet.ba/Univerbacija/Univerbizacijauslavenskimjezicima.pdf>, stranica posjećena 12. 7. 2019).
- Ančić-Obradović, Marija (1968/1969): “Izvedene imenice i uključivanje značenja ili semantička kondenzacija”, *Radovi*, V, Filozofski fakultet u Sarajevu, str. 241–254.
- Arizankovska, Lidija (2018): “Универбизација во македонскиот јазик”, u: Šehović, Amela (ur.), *Univerbacija/Univerbizacija u slavenskim jezicima*, zbornik radova sa Osamnaeste međunarodne naučne konferencije Komisije za tvorbu riječi Međunarodnog komiteta slavista, Slavistički komitet, Sarajevo, str. 31–42. (<http://www.slavistickikomitet.ba/Univerbacija/Univerbizacijauslavenskimjezicima.pdf>, stranica posjećena 12. 7. 2019).
- Avramova, Cvetanka (2018): “Универб(из)ација и езикова икономија в славянските езици”, u: Šehović, Amela (ur.), *Univerbacija/Univerbizacija u slavenskim jezicima*, zbornik radova sa Osamnaeste međunarodne naučne konferencije Komisije za tvorbu riječi Međunarodnog komiteta slavista, Slavistički komitet, Sarajevo, str. 43–58. (<http://www.slavistickikomitet.ba/Univerbacija/Univerbizacijauslavenskimjezicima.pdf>, stranica posjećena 12. 7. 2019).
- Babić, Stjepan (2002): *Tvorba riječi u hrvatskom književnome jeziku*, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Naknadni zavod Globus, Zagreb.
- Babić, Stjepan (1991): *Tvorba riječi u hrvatskom književnom jeziku. Nacrt za gramatiku*. Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Naknadni zavod Globus, Zagreb.
- Bagić, Krešimir (2015): “Stopljenice: riječ, kultura, figura”, u: Ryznar, Anera (ur.), *Svijet stila, stanja stilistike*, Zagreb (<https://stilistica.org/bagic>, stranica posjećena 16. 4. 2022).
- Bakšić, Sabina – Bulić, Halid (2019): *Pragmatika*, Bookline, Sarajevo.
- Baltova, Julija (2018): “Универбацијата/универбизацијата и езиковата икономија в съвременните славянски езици”, u: Šehović, Amela (ur.), *Univerbacija/Univerbizacija u slavenskim jezicima*, zbornik radova sa Osamnaeste međunarodne naučne konferencije Komisije za tvorbu riječi Međunarodnog komiteta slavista, Slavistički komitet, Sarajevo, str. 59–67. (<http://www.slavistickikomitet.ba/Univerbacija/Univerbizacijauslavenskimjezicima.pdf>, stranica posjećena 12. 7. 2019).
- Barić, Eugenija – Lončarić, Mijo – Malić, Dragica – Pavešić, Slavko – Peti, Mirko – Zecović, Vesna – Znika, Marija (2005): *Hrvatska gramatika*, Školska knjiga, Zagreb.
- Bozděchová, Ivana (2021): “Slovotvorné typy neologických substantiv v hacknuté češtině (k otázce analogie a anomálie ve slovotvorbě”, u: Kowalski, Paweł (ur.), *Slowotwórstwo w przestrzeni komunikacyjnej*, Instytut Sławistyki Polskiej Akademii Nauk, Warszawa, str. 21–37.
- Bulić, Halid (2018): *Pragmatički aspekti romana Ponornica Skendera Kulenovića*, Institut za bosanski jezik i književnost u Tuzli, Tuzla.
- Bugarski, Ranko (2019): *Srpske slivenice*, Akademска knjiga, Novi Sad.
- Bugarski, Ranko (2014): *Putopis o sećanju*, XX vek, Beograd.

- Bugarski, Ranko (2013): *Sarmagedon u Mesopotamiji. Leksičke skrivalice*, XX vek, Beograd.
- Bugarski, Ranko (2009): "Žargon kao činilac modernizacije srpskog jezika", u: Badurina, Lada – Pranjković, Ivo – Silić, Josip (ur.), *Jezični varijeteti i nacionalni identiteti – Prilozi proučavanju standardnih jezika utežljnih na štokavštini*, Disput, Zagreb, str. 283–290.
- Bugarski, Ranko (2005): *Jezik i kultura*, Čigoja štampa, Beograd.
- Crystal, David (2006): *Language and the Internet*, Cambridge University Press, Cambridge.
- Ćorić, Božo (2008): *Tvorba imenica u srpskom jeziku*, Društvo za srpski jezik i književnost Srbije, Beograd.
- Ćorić, Božo (1996): "O sufiksalnoj univerbaciji u srpskom jeziku", *Srpski jezik*, I/1–2, str. 60–64.
- Ćorić, Božo (1995): "O nekim specifičnostima sufiksalne derivacije imenica u srpskom razgovornom jeziku", *Književnost i jezik*, 1–2, str. 35–41.
- Ćorić, Božo (1982): "Mocioni sufiksi u srpskohrvatskom jeziku", Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd.
- Dragičević, Rajna (2018): "Neki aspekti univerbizacije u srpskom jeziku", u: Šehović, Amela (ur.), *Univerbacija/Univerbizacija u slavenskim jezicima*, zbornik radova sa Osamnaestu međunarodne naučne konferencije Komisije za tvorbu riječi Međunarodnog komiteta slavista, Slavistički komitet, Sarajevo, str. 104–117. (<http://www.slavistickikomitet.ba/Univerbacija/Univerbizacijauslavenskimjezicima.pdf>, stranica posjećena 12. 7. 2019).
- Durmišević, Elma (2022): "Univerbi sa značenjem odjeće i obuće u bosanskom jeziku", u: Durmišević, Elma – Ljevo-Ovčina, Amela (ur.): *Bosanskohercegovački slavistički kongres III*, Slavistički komitet, Sarajevo, str. 183–199.
- Durmišević-Cernica, Elma (2021): "O nekim višezačnim univerbima u bosanskom jeziku", *Radovi*, XXIV, Filozofski fakultet u Sarajevu, str. 30–47.
- Durmišević-Cernica, Elma (2014): "Pueritivi u bosanskome jeziku", u: Palić, Ismail (ur.), *Sarajevski filološki susreti II*, knjiga I, Sarajevo, str. 200–215.
- Enciklopedijski leksikon* (1972): "Srpskohrvatski jezik", Peco, Asim – Stanojčić, Živojin (ur.), Novinsko-izdavačka ustanova Interpres, Beograd.
- Gortan-Premk, Darinka (2004): *Polisemija i organizacija leksičkog sistema u srpskome jeziku*, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd.
- Halupka-Rešetar, Sabina – Lalić-Krstin, Gordana (2009): "New blends in Serbian: Typological and headedness-related issues", *Godišnjak Filozofskog fakulteta u Novom Sadu*, 34(1), str. 115–124.
- Horvat, Joža (2018): "Prilog proučavanju imenske tvorbe: o tvorbenim načinima kojima od višerječnih toponima jedino izostavljanjem koje njihove sastavnice nastaju novi toponimi", *Folia onomastica*, 27, str. 15–46. (<https://hrcak.srce.hr/217512>, stranica posjećena 9. 10. 2019).

- Horvat, Marijana – Ramadanović, Ermina (2008): "Tvorba glagola u djelu *Svašta po malo Blaža Tadijanovića*", *Rasprave*, 34/1, str. 133–153. (<https://hrcak.srce.hr/35159>, stranica posjećena 14. 5. 2023).
- Husić, Snježana (2017): "Srednjovjekovna ljestvica bića: anđeli i ljudi, žene i životinje", *Književna smotra: Časopis za svjetsku književnost*, 49, 186/4, str. 37–49. (<https://hrcak.srce.hr/191599>, stranica posjećena 30. 9. 2019).
- Jahić, Dževad – Halilović, Senahid – Palić, Ismail (2000): *Gramatika bosanskoga jezika*, Dom štampe, Zenica.
- Jelić, Marijan (2011): "O univerbizaciji u pčelarskoj leksici", u: Ružić, Vladislava – Pavlović, Slobodan (ur.), *Zbornik u čast Gordani Vuković. Leksikologija – Onomastika – Sintaksa*, Filozofski fakultet u Novom Sadu, Novi Sad, str. 249–256.
- Kašić, Jovan (1987): "Produktivna morfološka sredstva u žargonu", *Naučni sastanak slavista u Vukove dane*, 16/1, Međunarodni slavistički centar, Beograd, str. 71–74.
- Katnić-Bakarić, Marina (2019): *Stil, kultura, semiotika*, University Press, Sarajevo.
- Katnić-Bakarić, Marina (2001): *Stilistika*, Ljiljan, Sarajevo.
- Klajn, Ivan (2003): *Tvorba reči u savremenom srpskom jeziku*, drugi deo sufiksacija i konverzija, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd.
- Kuna, Branko – Mikić Čolić, Ana (2017): "Semantička tvorba u osječkom gradskom govoru", *Rasprave*, 43/1, str. 79–94. (<https://hrcak.srce.hr/183999>, stranica posjećena 14. 5. 2023).
- Lakoff, Robin (1973): "Language and woman's place", *Language in society*, 2/1, str. 45–80. (https://web.stanford.edu/class/linguist156/Lakoff_1973.pdf, stranica posjećena 16. 6. 2023).
- Ljevo-Ovčina, Amela (2022): *Utjecaj sociopolitičkih prilika na jezik bosanske i ruske štampe. Izabrani gramatički, leksički i semantički aspekti dnevnika i sedmičnika*, Śląsk Sp. z o.o. Wydawnictwo Naukowe – Stowarzyszenie Inicjatyw Wydawniczych, Katowice.
- Marković, Ivan – Klindić, Ivana – Borković, Iva (2016): *Hrvatski rječnik stopljenica*, Filozofski fakultet, Zagreb (<https://stilistika.org/od-oca-do-cace>, stranica posjećena 5. 12. 2022).
- Marojević, Radmilo (2009): "Srpski jezik: inovacije u tvorbi, novine u derivatološkom opisu", *Naučni sastanak slavista u Vukove dane*, 38/1, str. 15–26.
- Matijašević, Jelka (2019a): "Kreativne novine na ruskom i srpskom jeziku s početka 20. i početka 21. veka: sociolingvistički aspekt", u: Vasić, Vera – Stefanović, Marija (ur.), *Derivatno-leksikološka istraživanja ruskog i srpskog jezika*, Filozofski fakultet, Novi Sad, str. 650–659.
- Matijašević, Jelka (2019b): "Tvorbeni mehanizmi u funkciji adaptacije pozajmljene leksičke", u: Vasić, Vera – Stefanović, Marija (ur.), *Derivatno-leksikološka istraživanja ruskog i srpskog jezika*, Filozofski fakultet, Novi Sad, str. 555–565.
- Mihaljević, Milica – Ramadanović, Ermina (2006): "Razradba tvorbenih načina u nazivljiju (s posebnim obzirom na odnos među složenicama bez spojnika -o-, sraslicama i

- tvorenicama s prefiksoidima)", 32/1, str. 193–211. (<https://hrcak.srce.hr/9326>, stranica posjećena 14. 5. 2023).
- Mikić Čolić, Ana (2021): *Neologizmi u hrvatskome jeziku*, Filozofski fakultet, Osijek.
- Milašin, Goran (2018): "Univerbizacija iz ugla srpske derivatologije", *Južnoslavenski filolog*, LXXIV/2, str. 199–215. (<https://dais.sanu.ac.rs/handle/123456789/6475>, stranica posjećena 17. 3. 2022).
- Milenović, Tijana (2016): "Tvorbeni postupci skraćivanja u srpskom internetu", u: Tošović, Branko – Wonisch, Arno (ur.), *Tvorba riječi i internet*, zbornik radova sa Sedamnaeste međunarodne naučne konferencije Komisije za tvorbu riječi Međunarodnog komiteta slavista, Institut für slawistik der Karl-Franzens-Universität Graz – Kommission für Wortbildung beim Internationalen Slawistenkomitee, Graz, str. 255–275.
- Muhvić-Dimanovski, Vesna (2005): *Neologizmi: problemi teorije i primjene*, Filozofski fakultet, Zavod za lingvistiku, Zagreb.
- Nagorko, Alicja (2004): "Etnolingvistica i kulturemi u međujezičnom prostoru", *Rasprave*, 30, str. 131–143. (<http://hrcak.srce.hr/9467>, stranica posjećena 20. 2. 2014).
- Nenezić, Sonja (2018): "Sintagma i tvorba riječi", u: Šehović, Amela (ur.), *Univerbacija/Univerbizacija u slavenskim jezicima*, zbornik radova sa Osamnaeste međunarodne naučne konferencije Komisije za tvorbu riječi Međunarodnog komiteta slavista, Slavistički komitet, Sarajevo, str. 290–299. (<http://www.slavistickikomitet.ba/Univerbacija/Univerbizacijauslavenskimjezicima.pdf>, stranica posjećena 12. 7. 2019).
- Otašević, Đorđe (2019): "Nova leksika u oblasti turizma u savremenom srpskom jeziku", *Naš jezik*, str. 399–408.
- Otašević, Đorđe (2008): *Nove reči i značenja u savremenom standardnom srpskom jeziku. Lingvistički aspekt*, Alma, Beograd.
- Otašević, Đorđe (2000): "Nove i nezabeležene reči II", *Naš jezik*, XXXIII/3–4, str. 387–401.
- Otašević, Đorđe (1999): "Nove i nezabeležene reči I", *Naš jezik*, XXXIII/1–2, str. 173–184.
- Otašević, Đorđe (1997): "Univerbacija", *Naš jezik*, XXXII/1–2, str. 52–63.
- Otašević, Đorđe – Sikimić, Biljana (1992): "Tvorba okazionalizama u srpskohrvatskom jeziku", *Južnoslavenski filolog*, XLVIII, str. 67–78.
- Otašević, Đorđe – Sikimić, Biljana (1991): "Odnos okazionalizama prema vremenu", *Naš jezik*, XXIX/1–2, str. 77–81.
- Petrović, Bernardina (2005): *Sinonimija i sinonimičnost u hrvatskome jeziku*, Hrvatska sveučilišna naklada. Zagreb.
- Pintarić, Neda (2010): *Pragmatični svijet osjetilnosti*, Filozofski fakultet u Zagrebu, Odjek za zapadnoslavenske jezike i književnosti – FF-press, Zagreb.
- Pintarić, Neda (2002): *Pragmemi u komunikaciji*, Zavod za lingvistiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb.
- Polovina, Vesna (2010): "Opšta i specifična obeležja kulture u neformalnoj komunikaciјi", u: Vasić, Vera (ur.), *Diskurs i diskursi*, Zbornik u čast Svenki Savić, Filozofski fakultet Univerziteta u Novom Sadu, Novi Sad, str. 185–194.

- Radovanović, Milorad (2004): "Dekompozicija i univerbizacija", u: Mladenović, Aleksandar (ur.), *Zbornik Matice srpske za filologiju i lingvistiku*, XLVII/1–2, Novi Sad, str. 43–49. (http://www.maticasrpska.org.rs/stariSajt/casopisi/filologija_47.pdf, stranica posjećena 16. 5. 2022).
- Riđanović, Midhat (1998): *Jezik i njegova struktura*, Šahinpašić, Sarajevo.
- Ristić, Stana (2006): *Raslojenost leksike srpskog jezika i leksička norma*, Institut za srpski jezik SANU, Beograd.
- Ristić, Stana (2004): *Ekspresivna leksika u srpskom jeziku*, Institut za srpski jezik SANU, Beograd.
- Runjaić, Siniša – Štebih Golub, Barbara (2018): "Univerbizacija u hrvatskom nazivlju", u: Šehović, Amela (ur.), *Univerbacija/Univerbizacija u slavenskim jezicima*, zbornik radova sa Osamnaeste međunarodne naučne konferencije Komisije za tvorbu riječi Međunarodnog komiteta slavista, Slavistički komitet, Sarajevo, str. 385–399. (<http://www.slavistickikomitet.ba/Univerbacija/Univerbizacijauslavenskimjezicima.pdf>, stranica posjećena 12. 7. 2019).
- Simeon, Rikard (1969): *Enciklopedijski rječnik lingvističkih naziva I-II*, Matica hrvatska, Zagreb.
- Stevanović, Mihajlo (1971): *Gramatika srpskohrvatskog jezika za gimnazije*, Obod, Cetinje.
- Stramljič Breznik, Irena (2018a): "Univerbizacija v slovenski slovarski praksi", u: Šehović, Amela (ur.), *Univerbacija/Univerbizacija u slavenskim jezicima*, zbornik radova sa Osamnaeste međunarodne naučne konferencije Komisije za tvorbu riječi Međunarodnog komiteta slavista, Slavistički komitet, Sarajevo, str. 434–454. (<http://www.slavistickikomitet.ba/Univerbacija/Univerbizacijauslavenskimjezicima.pdf>, stranica posjećena 12. 7. 2019).
- Stramljič Breznik, Irena (2018b): "Univerbacija (poenobesedenje) v slovenskem besedotvornem sistemu", *Slavistična revija*, 66/3, str. 369–382. (file:///C:/Documents%20and%20Settings/Ibmt/Desktop/stramlji%C4%8D_breznik_univerbacija.pdf, stranica posjećena 17. 3. 2020).
- Šehović, Amela – Durmišević, Elma (2022): "Slivenice na bosanskohercegovačkim internetskim portalima", *Novorečje*, neološki časopis, IV, 6, str. 43–62. (<http://www.alma.co.rs/Novorecje/Novorecje6.pdf>, stranica posjećena 5. 4. 2023).
- Šehović, Amela (2019): "Anglicizmi – motivatori u tvorbi glagolskih izvedenica u savremnom bosanskom jeziku", u: Kardaš, Mehmed – Mešanović-Meša, Emira (ur.), *Bosanskohercegovački slavistički kongres II*, Slavistički komitet, Sarajevo, str. 229–242.
- Šehović, Amela (2018): "Problematika glagolskih univerba u bosanskom jeziku (Koliko je zaista neupitno njihovo postojanje?", u: Šehović, Amela (ur.), *Univerbacija/Univerbizacija u slavenskim jezicima*, zbornik radova sa Osamnaeste međunarodne naučne konferencije Komisije za tvorbu riječi Međunarodnog komiteta slavista, Slavistički komitet, Sarajevo, str. 455–467. (<http://www.slavistickikomitet.ba/Univerbacija/Univerbizacijauslavenskimjezicima.pdf>, stranica posjećena 12. 7. 2019).

- Šehović, Amela (2016): "Skraćivanje riječi na internetskim forumima", u: Tošović, Branislav – Wonisch, Arno (ur.), *Tvorba riječi i internet*, zbornik radova sa Sedamnaestom međunarodnom naučne konferencije Komisije za tvorbu riječi Međunarodnog komiteta slavista, Institut für slawistik der Karl-Franzens-Universität Graz – Kommission für Wortbildung beim Internationalen Slawistenkomitee, Graz, str. 405–417.
- Šehović, Amela (2012): "Univerbacija u bosanskom jeziku", u: Dragićević, Rajna (ur.), *Tvorba reči i njeni resursi u slovenskim jezicima*, zbornik radova sa Četrnaestom međunarodnom naučne konferencije Komisije za tvorbu reči pri Međunarodnom komitetu slavista, Filološki fakultet, Beograd, str. 407–417.
- Šehović, Amela (2009): "Leksika razgovornoga bosanskog jezika", u: *Govor grada Sarajeva*, Slavistički komitet, Sarajevo, str. 111–308.
- Tafra, Branka (1998): "Leksikalizacija kao leksikološki i leksikografski problem", *Jezična norma i varijeteti*, HDPL, Zagreb – Rijeka, str. 575–581.
- Tafra, Branka – Košutar, Petra (2009): "Rječotvorni modeli u hrvatskom jeziku", *Suvremena lingvistika*, 35/67, str. 87–107. (<https://hrcak.srce.hr/38142>, stranica posjećena 17. 5. 2023).
- Turk, Marija (2003): "Razumljivost i stilska značajka kalkova", *Fluminensia*, 1, str. 9–24.
- Turk, Marija (1993): "Leksički i semantički kalkovi u hrvatskome jeziku", 1–2, *Fluminensia*, str. 39–48.
- Vulić, Sanja (2005): "Preobrazba kao rubni tvorbeni način pri tvorbi imenica u gradišćansko-hrvatskim čakavskim govorima", *Čakavska rič*, XXXIII/1–2, str. 213–219. (<https://hrcak.srce.hr/112223>, stranica posjećena 14. 5. 2023).

IX. RJEČNIK UNIVERBA

A

administrativac

administrativni radnik
administrativni službenik

agresivac

agresivan vozač

akcić

akcijski film

alternativa

alternativna medicina
alternativna politika
alternativni partner
alternativni posao
alternativni put
alternativno rješenje

anatomke

anatomske cipele
anatomske čarape

anonimac

anonimni bokser
anonimni igrač
anonimni fudbaler
anonimni košarkaš

anonimka

anonimna prijava
anonimno pismo

autoritarac

autoritarni lider
autoritarni predsjednik
autoritarni vođa

avlijaner

avlijski pas

B

bakrenjak

bakrena džezva

bakreni novac

bakreni novčić

baletanke

baletne cipele

balkanijada

balkansko takmičenje

betonjara

betonska gradevina
betonska kuća
betonska zgrada

bilateralna

bilateralna diplomacija
bilateralna saradnja
bilateralni odnos
bilateralni sporazum

brzac

brz ritam
brz vozač

brzak

brza voda

buvljak

buvlja pijaca

C

centralka

centralna jedinica

cestovnjak

cestovni automobil
cestovni bicikl
cestovni policajac
cestovni radnik
cestovni trkač

civilka

civilno odijelo

crkvenjak

crkveni službenik

crnjak

crne misli
crni humor
crni vic
crno vino

crtić

crtani film

crtić

crtani film

crvendać

crveni karton

Č

čaršijaner

čaršijski kloštar
čaršijski mangup

čupavac

čupava deka
čupavi čilim
čupavi prekrivač

D

daljinac

daljinski upravljač

daljinar

daljinski upravljač

defanziva

defanzivna igra
defanzivno djelovanje

defanzivac

defanzivni igrač

divljačina

divljačko ponašanje

divljaka

divlja jabuka
divlja voćka

divljak

divlji vozač

djetinjarija

dječije ponašanje

dokumentarac

dokumentarni film

dronjak

dronjava odjeća

drvenjara

drvena kuća

dupljak

dupli autobus

E

ekskluziva

ekskluzivan automobil
ekskluzivan intervju
ekskluzivan projekt
ekskluzivan tretman
ekskluzivna igra
ekskluzivna priča
ekskluzivna vijest
ekskluzivno mjesto
ekskluzivno otkriće

estradnjak

estradna fanfulja
estradna ličnost
estradna zvijezda
estradni pjevač
estradni uhljeb
estradni umjetnik

F

faširanac

faširana šnicla

filmaš

filmski radnik

fizikaner

fizički radnik

G

generalka

generalna masaža
generalna proba
generalni servis
generalno čišćenje
generalno pospremanje

genijalac

genijalni muzičar
genijalni naučnik
genijalni političar
genijalni predsjednik

genijalni stručnjak	humanitarac
genijalni trener	humanitarni radnik
gerilac	I
gerilski ratnik	istočnjak
gimnazijada	istočni vjetar
gimnazijsko takmičenje	
glavnjak	J
glavna scena	jubilarac
glavna uloga	jubilarna godišnjica
globalka	jubilarna paljevina
globalna korporacija	jubilarna proslava
godišnjak	jubilarni nastup
godišnji časopis	jubilarni pogodak
gotiva	jubilarni slavljenik
gotivan restoran	jubilarno piće
gotivna atmosfera	
građevinac	K
građevinski radnik	kaubojac
građevinar	kaubojski film
građevinski inžinjer	kauboijke
građevinski radnik	kaubojske čizme
grupnjak	kiseljak
grupna scena	kisela voda
grupni seks	kompjuteraš
grupno druženje	kompjuterski stručnjak
grupno okupljanje	kožnjak
gumenjak	kožna jakna
gumena prostirka	krastača
gumene bombone (obično u pluralu – gumenjaci)	krastava žaba
gumene čizme (obično u pluralu – gumenjaci)	kreativa
gumeni čamac	kreativna priča
gumeni metak	kreativni potencijal
gvozdenka	kreativno djelovanje
gvozdena novčanica	kreativac
gvozdeni kliker	kreativan fudbaler
	kreativan igrač
H	
havajka	krimić
havajska košulja	kriminalistički film
honorarac	kriminalistički roman
honorarni posao	
honorarni radnik	krupnjak
honorarni saradnik	krupni kadar
	krupni plan

kulturnjak

kulturni radnik

L**laganica**

lagan ispit
lagana atmosfera
lagana šetnja
lagana večera
lagani film
lagani život

lažnjak

lažna diploma
lažna roba
lažni profil
lažni sat
lažni udarac

ličnjak

lična karta
lični rekord

likovnjak

likovni umjetnik

litrenjača

litrena boca
litrena džezva
litrena flaša

litrenjak

litrena boca
litrena flaša

lokalac

lokalni stanovnik

Lj**ljigavac**

ljigav gušter
ljigav političar
ljigava životinja

ljubić

ljubavni film
ljubavni roman

M**majstorija**

majstorska igra

majstorski uspjeh

masovka

masovna grobница
masovna tuča
masovno trovanje

mašinac

mašinski inžinjer
mašinski radnik

medenjak

medeni kolač

medicinka

medicinska lopta

metalac

metalski radnik

minimalac

minimalna plaća

mlažnjak

mlazni avion

mliječnjak

mliječni zub

moralka

moralna lekcija

motorka

motorna lokomotiva
motorna pila

mračnjak

mračna melodija

multilateralna

multilateralni odnos
multilateralni sporazum

mrvac

mrvav fudbaler
mrvav igrač

N**narodnjak**

narodna muzika
narodna pjesma
narodna stranka
narodni pjevač

naslovница

naslovna stranica

negativa

negativno razmišljanje

negativac

negativan lik
negativan političar

neonka

neonska lampa
neonska svjetiljka

neugodnjak

neugodna situacija

nevaljalac

nevaljali političar

normala

normalno stanje

nuklearka

nuklearna bomba
nuklearna elektrana

O**odbijanac**

odbijena lopta

odlikaš

odličan učenik

odrpanac

odrpan vojnik
odrpana izbjeglica

ofanziva

ofanzivna borba
ofanzivna igra
ofanzivno širenje

ofanzivac

ofanzivni igrač

oklopnjak

oklopno vozilo

olimpijac

olimpijska reprezentacija (samo univerb u pluralu – olimpijci)
olimpijski predstavnik
olimpijski takmičar
olimpijski tim (samo univerb u pluralu – olimpijci)
olimpijski učesnik

olimpijada

olimpijske igre

osobenjak

osobna iskaznica

otrovnica

otrovna gljiva
otrovna zmija

P**pečenjak**

pečeni kukuruz

perzijaner

perzijski čilim

plastičar

plastični hirurg

plastikaner

plastična roba
plastični automobil
plastični mobitel
plastični paradajz

plašljivac

plašljiv igrač
plašljiv političar

Plavci

Plavi orkestar

plavuša

plava novčanica

plisirka

plisirana suknja

plišanac

plišana igračka

polovnjak

polovan automobil
polovan bicikl
polovan telefon

pornić

pornografski film

pornjava

pornografski film
pornografski mit

pozitiva

pozitivna situacija
pozitivne misli
pozitivne stvari

prefriganac

prefrigan političar

prepečenac

prepečeni hljeb

privatluk	sanitarni službenik
privatni posao	
privatnica	saobraćajac
privatna doktorica	saobraćajni policajac
privatna poduzetnica	
privatnik	saobraćajka
privatni doktor	saobraćajna nesreća
privatni ortoped	
privatni poduzetnik	
privatni poslodavac	
privatni trgovac	
Prljavci	sarajka
<i>Prljavo kazalište</i>	<i>Sarajevsko pivo</i>
profesionalac	sezonac
profesionalni dizajner	sezonski radnik
profesionalni igrač	
profesionalni šminker	
prvjenac	sigurica
prva knjiga	siguran dobitak
prvi album	sigurna kupovina
prvi film	sigurna zarada
prvi pogodak	sigurno kladjenje
prvi projekt	sigurno tržište
R	simultanka
ramazanija	simultana igra
ramazanski somun	
razrednica	sitniš
razredni starješina	sitan novac
razrednik	sjeverac
razredni starješina	sjeverni vjetar
rokačina	slanac
rokerska muzika	slana kifla
rokerski spektakl	slani krompir
rudarke	slaniš
rudarske čizme	slana grickalica
S	slatkis
salonke	slatka grickalica
salonske cipele	slatka hrana
sanitarac	slobodnjak
sanitarna životinja	slobodan udarac
sanitarni insekt	slobodni radnik
sanitarni inžinjer	slobodni umjetnik
sanitarni radnik	
smotanac	slonovača
	slonova kost
	slonove kljove
softveraš	smotanac
	smotan političar
	smotan vozač
specijalac	softveraš
	softverski stručnjak
	specijalac
	specijalna jedinica (samo univerb u pluralu – specijalci)

specijalna policija (samo univerb u pluralu – specijalci)
specijalne snage (samo univerb u pluralu – specijalci)
specijalni policajac

sporać

spor trkač
spor vozač

srebrenjak

srebreni novac
srebreni novčić

srednjak

srednji bek
srednji igrač
srednji prst

stajnjak

stajsko đubrivo

suhovina

suho meso

sunčanica

sunčani udar

sunčanice

sunčane naočale

Š**šalteruša**

šalterska službenica

šećeraš

šećerni bolesnik

šejtanluk

šejtanska igra
šejtanska sprava

špicoke

špicaste cipele
špicaste obrve

štитnjača

štitna žlijezda

šugavac

šugav fudbaler
šugav igrač
šugav novinar
šugav urednik

šupljak

šuplja priča

šuškavac

šuškava jakna
šuškava trenirka

švicarac

švicarski franak

T**terenac**

terenski automobil
terenski radnik

teretnjak

teretni kamion
teretni voz

totalka

totalna šteta

trajnica

trajna biljka

trilateralna

trilateralni odnosi
trilateralni razgovor

trbušnjak

trbušna vježba
trbušni mišić
trbušni ples

trojanac

trojanski konj

trokrilac

trokrilni avion
trokrilni ormar

U**uličar**

ulična mačka
ulični pas

univerzalac

univerzalni fudbaler

univerzijada

univerzitetsko takmičenje

ušljivac

ušljiv ljekar
ušljiv političar
ušljiv sljedbenik

V

veselica

vesela pjesma

veznjak

vezni fudbaler

vezni igrač

vjenčanica

vjenčana haljina

večernjak

večernji vjetar

Večernjak

Večernji list

Z

zabavnjak

zabavna muzika

zabavna pjesma

zabavni pjevač

zapadnjak

zapadni vjetar

zdravstvenjak

zdravstveni radnik

zimnjača

zimska jabuka

zimska kruška

zimske gume (univerb najčešće u pluralu – zimnjače)

zimnjak

zimska guma

zimski kaput

Ž

žutak

žuta štampa

žutka

žuta lokomotiva

žutko

žuti karton

X. IMENSKI INDEKS

A

- Ajdžanović, M. 35, 39
Ančić-Obradović, M. 20, 21
Arizankovska, L. 35
Aronoff, M. 11
Avramova, C. 53

B

- Babanov, A. V. 23
Babić, S. 11–19, 56, 57, 60, 71, 84, 113, 120, 121, 123, 155, 156, 160, 162, 164, 167, 168, 174, 175, 177, 179, 181–184, 196–198
Bagić, K. 19
Bakšić, S. 27
Baltova, J. 53
Barić, E. 11, 13
Bekrić, I. 154
Belić, A. 61
Boban, G. 127
Borković, I. 18
Bozděchová, I. 12
Bugarski, R. 18, 19, 54, 185
Bulić, H. 27, 51
Bursać, D. 186

C

- Crystal, D. 165

Č

- Čaušević, J. 45

Čedić, I. 25, 38, 40, 43–45, 48, 50, 52, 57, 62–70, 72–90, 92–105, 107–110, 113–115, 117–122, 124, 125, 127, 129–131, 133–141, 143–166, 168–178, 180–198

Ć

Ćorić, B. 33, 36, 55, 58, 62, 112, 144, 156, 185, 187, 190, 192, 195, 199

D

Dragičević, R. 53, 54, 138, 144, 171
Durmišević, E. 18, 22
Durmišević-Cernica, E. 22, 59

G

Gortan-Premk, D. 38, 65

H

Halilović, S. 14, 23–25, 39, 40, 43–45, 48, 50, 51, 57, 58, 62–70, 72, 73, 75, 105, 107–110, 113–115, 117–122, 124–127, 129–166, 168–178, 180–198

Halle, M. 11

Horvat, J. 36

Horvat, M. 34

Hubijar, Z. 100

Husić, S. 23

I

Ibrišimović, J. 38

Isačenko, A. 20, 36

J

Jahić, Dž. 14, 25, 44, 49, 50, 58, 62–68, 72–80, 84–86, 88–91, 97–104, 113, 114, 118–122, 124, 125, 127, 129, 133, 134, 138–141, 143–148, 155–158, 160, 161, 163–166, 168–170, 174–178, 181, 185–193

Jelić, M. 34, 35

K

Kašić, J. 18

Katnić-Bakaršić, M. 33, 139

Klajn, I. 11, 36, 57–59, 61, 70–72, 113, 116, 118, 120, 123, 135, 138, 155, 156, 160, 164, 166, 167, 174, 177, 183–185, 198

Klindić, I. 18

Košutar, P. 11

Kučerova, E. 31

Kuna, B. 15

L

Lakoff, R. 27

Lešić, A. 49, 50

Lj

Ljevo-Ovčina, A. 21

M

Marchand, H. 11

Marković, I. 18

Marojević, R. 113

Matijašević, J. 19

Mihaljević, M. 14, 16, 20

Mikić Čolić, A. 11, 15, 18, 24

Milenković, T. 40

Muhvić-Dimanovski, V. 15, 16, 18

N

Nagorko, A. 179

Nenezić, S. 24, 31, 72, 123, 128, 149, 198

O

Otašević, Đ. 18–21, 29–32, 34–36, 39, 144

P

Palić, I. 14, 23–25, 39, 40, 43–45, 48, 50, 51, 57, 58, 62–70, 72, 73, 75–105, 107–110, 113–115, 117–122, 124–127, 129–166, 168–178, 180–198

Peševski, S. 127

Petrović, B. 35

Pintarić, N. 36, 54, 59

Polovina, V. 179

R

Radovanović, M. 33, 36

Ramadanović, E. 14, 16

Riđanović, M. 53

Ristić, S. 23, 33, 34, 36, 58–60,

Runjaić, S. 32, 36, 44, 115

S

Saračević, N. 25, 39, 43–45, 49, 50, 52, 57, 62–70, 72–105, 107–110, 113–122, 124–127, 129, 130, 132–166, 169, 170, 172–178, 181–198

Sikimić, B. 18

Simeon, R. 58

Stevanović, M. 12

Stramljić Breznik, I. 20, 21, 24

Š

Šehović, A. 14, 16, 18, 21, 23–25, 36, 39, 40, 43–45, 48, 50, 51, 56–58, 62–70, 72, 73, 75–105, 107–110, 113–115, 117–122, 124–127, 129–166, 168–178, 180–198

Štebih Golub, B. 32, 36, 44, 115

T

Tafra, B. 11, 14

Turk, M. 17

V

Vulić, S. 14

Z

Zlotrg, S. 45

Ž

Žele, A. 32, 36, 44

XI. PREDMETNI INDEKS

A

afektivnost 95, 172, 201
anketa 23, 36–41, 44, 45, 52–54, 98, 123, 131, 132, 138, 160, 176, 194, 201

Č

član (sintagme) 72, 88
glavni (upravni) 21, 24, 30, 60, 72, 200
zavisni 30, 53, 55, 56, 63, 88, 200

D

dekompozicija 33, 58
derivacija 12, 13, 29, 34, 56, 58, 179
nulta 14
diskurs 62, 82, 104
dječiji 104, 111
filmski 127, 139, 142
informaticki 110
politički 62, 63, 79, 82
pozorišni 79
sportski 62
vojni 62, 69
dvostruka motivacija 55, 144

E

ekonomičnost/ekonomija (jezička) 19, 22, 23, 27, 29, 31, 33, 34, 46, 53, 55, 56, 60, 72, 85, 172, 181, 202–205
ekspresivnost/ekspresivizacija 18, 19, 23, 27, 53, 55, 58, 60, 74, 81, 111, 116, 146, 152, 176, 194, 200–204
eufemizam 139

G

granična područja 11, 13, 19, 20
individualna tvorba 16, 19

jezično stvaranje 16

kalkiranje 17, 18
kalk 17, 18
mješovite tvorenice 16
potencijalne riječi 16, 19, 144
preobrazba 14
prevedenice 17, 21
prijenos značenja 14
semantička tvorba 14, 15, 195
slivanje 18, 19
slivenica 19, 20
terminološka tvorba 16
unutarnja tvorba 13
višečlani nazivi 16

I

interferencija 26, 79, 118, 125, 132
izvedenica 13, 17, 20, 23, 24, 31, 33, 34, 56, 59, 72, 116, 121, 162, 164, 174, 179, 181, 183, 197
sufiksalna 22–24, 44, 48, 58, 72, 90, 94, 113, 119, 127, 130, 131, 133, 144, 149, 160, 201
izvođenje 12, 36, 185

J

jedinica (jezička) 12, 17, 22, 33–35, 65, 201
jednočlana/monoleksemska 25, 29, 32, 55–57, 60, 136, 200, 204
dvočlana 33, 35
višečlana 20, 32, 35, 52
jednoznačnost 112
jezička intuicija 21, 27, 28, 43, 44, 53–55, 131, 180, 201

K

kolokacija 32, 60, 88

kompozicija 12, 13, 30
 kondenzacija 20, 21, 33, 36
 konotacija/konotativnost 32, 44, 59, 121,
 128, 134, 181, 197
 kontekstualnost 17, 22, 60, 63, 83
 kreativnost 9, 19, 33, 100, 101, 132, 144,
 155
 kulturem 179

L

leksikologija 11, 12, 18

M

metaforičnost 17, 157
 metonimija 47, 141, 186
 morfem 12
 morfologija 11, 12, 36
 multiverbacija 32, 33

N

neologija/neologizacija 18, 33
 neologizam 16, 18, 24, 33, 40, 109
 neutralan 18, 24, 25, 27, 31, 32, 37, 38,
 44–46, 51, 55, 58, 73, 74, 86, 87, 100,
 114, 121, 122, 125, 126, 129, 140, 142,
 148, 160, 163, 164, 169, 170, 172–175,
 184, 185, 191, 192, 194, 200, 201, 203,
 204
 nominacija 30
 sintagmatska 33
 tvorbena 33
 nominalizacija 33

O

okazionalizam 9, 19, 20, 34, 43, 59, 144,
 154

P

pejorativan 32, 72, 80, 82, 83, 117, 121,
 124, 126, 137, 149, 150, 157, 159, 163,
 165, 178, 181, 182, 197, 198
 polusloženica 12, 13, 58, 174

pueritivni 59, 198
 pragmatički 18, 24, 27, 28, 34, 54, 55, 59,
 181, 195
 pragmem 54, 59

R

rječotvorje 11

S

sinegdoha 29, 82
 sinonimija/sinonimi 35, 98
 leksička/leksički 35
 tvorbena/tvorbeni 35, 160, 168
 sintagma 62, 63, 65, 66, 70, 72–74, 76,
 78, 81–115, 118–120, 122–126,
 128–136, 138–153, 155, 156, 158, 159,
 161–167, 169–174, 176, 182, 185–188,
 190, 191, 193, 205
 kongruentna 22, 34, 53, 55, 56, 59, 60
 nekongruentna 55, 56
 supstantivna 30, 34, 53, 55, 56, 60

stil 24, 26

administrativno-pravni 26, 27, 103, 111, 181,
 204
 književnoumjetnički 26, 132, 154, 156, 157,
 186
 naučni 18, 26, 113, 137, 204
 novinarsko-publicistički 17, 20, 26, 27, 31,
 38, 44, 63, 67, 68, 70, 75, 79, 80, 83, 84, 86,
 87, 94–97, 99, 100, 102–105, 107, 110–113,
 115, 120–122, 124–126, 128–134, 136, 137,
 140, 141, 143, 145, 147–151, 153, 154, 157,
 161–173, 175–181, 183, 186, 187, 190, 192–
 194, 196, 197, 199, 201, 203, 204
 razgovorni 17, 18, 20, 23, 25–27, 31, 34, 38,
 43, 48, 58, 62, 65–69, 72–74, 76, 80–84, 86–
 88, 93–97, 99–105, 108–118, 121–124, 126,
 127, 129–132, 135–178, 180–199, 201–205

stilska izražajnost 22

stilska markiranost 27, 59, 200, 201

T

tvorba riječi 11–13, 17, 18, 20, 22, 24, 36,
 40, 43, 56, 72, 156, 166, 181
 prefiksalna 12, 13, 20

- prefiksально-sufiksالna 12, 13
skraćenica 12, 13, 36, 40
slaganje 12, 13, 35, 36
složeno-nesufiksالna 13
složeno-sufiksالna 12, 13, 35, 156
srastanje 12, 13, 36
sufiksالna/sufiksacija 12, 13, 22, 23, 33, 35, 49, 55–58, 60, 83, 113, 168, 180, 183, 200, 204
tvorbeni integralni način 39, 43, 49, 52, 75, 78, 79–83, 98, 100, 105, 106, 108, 109, 112, 114, 115, 118, 124–126, 129–134, 136–156, 164, 169, 170, 172–174, 178, 180, 181, 183, 184, 186, 189, 195, 196, 198
tvorbeni redukovani način 39, 40, 45, 50, 70, 72, 73, 76–78, 80, 84–88, 90–97, 99, 100, 102, 104, 107, 110, 111, 114, 116, 119, 121, 122, 137, 150, 155, 157–159, 161–168, 171, 176, 178, 179, 182, 185–194, 196, 197–199
- U**
- univerb 17, 21–28, 30–205
formalni 56, 57
glagolski 21, 34, 55, 56, 58, 59
granični 56, 57
imenički 34, 55, 58–61, 202, 205
pridjevski 34, 55, 59
- prijelazni 166
sekundarni 32
sinonimni 98, 144, 175
leksički 144
tvorbeni 98, 144, 175
žargonski 120
univerbacija u širem smislu 29–31, 35, 56, 201
kontekstna 30
skraćivanje 30
univerbacija u užem smislu 21–23, 29, 34, 53, 55, 56, 58, 59
- V**
- višeznaciјnost 17, 22, 27, 38, 53, 60, 65, 83, 127, 161, 204
- Ž**
- žargon 31, 43, 61, 78, 81, 82, 88, 89, 92, 99, 104, 116–118, 124, 129, 143, 176, 187, 190, 191, 194–196
žargonizacija 23, 34, 56
žargonizam 40, 50, 66, 68, 75, 79, 86, 95, 98, 102, 103, 108, 109, 111, 116–119, 124, 126, 127, 134, 135, 137–139, 141, 142, 144, 146, 150, 153, 154, 156–158, 161, 164, 167, 173, 176, 182, 185–187, 192, 194, 195, 198, 201, 204

O autorici

Elma Durmišević (1982, Rogatica) završila je osnovnu školu i gimnaziju u Visokom. Diplomirala je 2007. godine kada joj je dodijeljeno i posebno priznanje kao najboljoj studentici Odsjeka za bosanski, hrvatski i srpski jezik Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu. Magistrirala je 2014. godine odbranivši magistarski rad *Uzvični pragmemi – komunikacijska, tvorbeni i stilistička analiza*.

Doktorsku disertaciju *Normativni i stilistički aspekti univerbacije u savremenom bosanskom jeziku* odbranila je 2020. godine na Filozofском fakultetu Univerziteta u Sarajevu. Godine 2008. birana je u zvanje asistentice, zatim 2015. u zvanje više asistentice, a od 2020. radi kao docentica na Odsjeku za bosanski, hrvatski i srpski jezik Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu, gdje predaje *Lingvističke pravce i metode, Analizu diskursa i Književnojezičku politiku u BiH od 70-ih do 90-ih godina 20. stoljeća*, a na Akademiji scenskih umjetnosti i *Osnove nauke o jeziku I i II*.

Polje njenog naučnog interesa je savremeni bosanski jezik, odnosno tvorba riječi i njena granična područja, stilistika i pragmalingvistica. Bila je članicom organizacionih odbora međunarodnih naučnih konferencija i kongresa, urednica zbornika te učesnica dvadesetak lingvističkih kongresa, konferencija, simpozija, skupova, okruglih stolova i radionica.

Autorica je dvadesetak naučnih radova. Učestvuje u dva projekta u okviru Centra za naučnoistraživački rad i stručne aktivnosti (Centar NIRSA) Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu *Sarajevski korpus SMS poruka na bosanskom jeziku* i *Rječnik bosanskih slivenica*.

ELMA DURMIŠEVIC

UNIVERBACIJA U BOSANSKOM JEZIKU

Slavistički komitet, Biblioteka *Bosnistika*, Monografije, knjiga 26

Za izdavača

Mehmed Kardaš

Prijevod rezimea

Selma Đuliman (engleski)

Adijata Ibrišimović-Šabić (ruski)

Dizajn korica

Tarik Jesenković

Prijelom

TDP, Sarajevo